

HUMANITAS

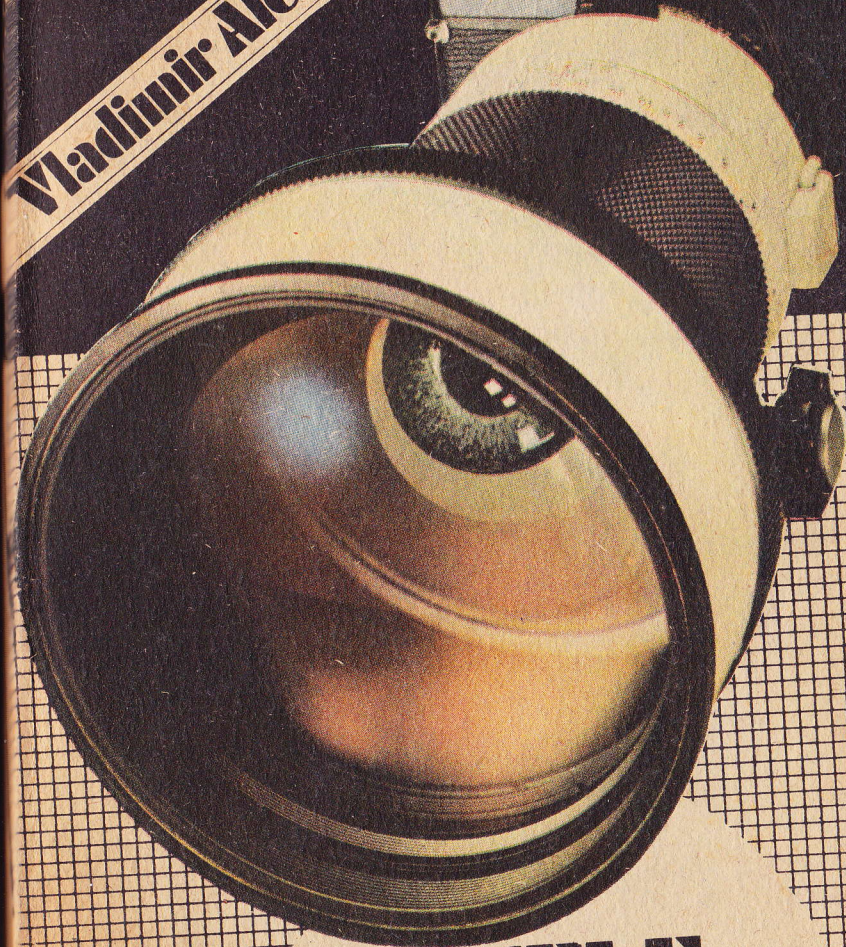

Lei 20

ISBN 973-28-0124-7

Vladimir Alexe
TĂINELE SERVICIILOR SECRETE

Vladimir Alexe

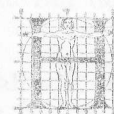
TĂINELE
SERVICIILOR
SECRETE

VLADIMIR ALEXE

TINELE SERVICIILOR SECRETE

Pe urmele războiului din umbră

Confruntarea dintre Abwehr și serviciile
secrete anglo-americane în preajma
și în timpul celui de-al doilea
război mondial

HUMANITAS

BUCUREȘTI 1990

Din partea autorului

La redactarea prezentei lucrări menționăm că s-au avut în vedere evenimente ale războiului secret desfășurate în preajma și în cursul celui de-al doilea război mondial, *exclusiv pe frontul occidental*. Numai în mod cu totul incidental au fost menționate și unele acțiuni de pe teritoriul Turciei, și acestea doar în măsura în care ele constituiau prelungirea, dincolo de spațiul occidental, a confruntării dintre Abwehr și serviciile secrete anglo-americane.

Mai precizăm că, în ceea ce privește bibliografia, au fost menționate doar *sursele mai importante*, renunțându-se la cele secundare sau, de pildă, la cele din publicațiile periodice datorită caracterului general informativ al lucrării și faptului că se adresează publicului cel mai larg.

În același timp ținem să atragem atenția că, în măsura în care materialele ne-au permis, am optat în prezentarea unor evenimente și la formula dialogului, păstrînd integritatea deplină a datelor și informațiilor cuprinse în sursele citate ca și sensul lor, tocmai pentru a le expune cititorilor într-o manieră cît mai vie și atractivă, depășind astfel, pe alocuri, ariditatea unei expuneri pur narrative, așa încît să permitem personajelor să se prezinte direct cititorilor, păstrînd intact dramatismul și veridicitatea momentelor.

Coperta : GHEORGHE BALTOC

ISBN 973-28-0124-7

PARTEA ÎNTÎI

Abwehr-ul contra S.U.A.

Seiful căpitanului Vickers

Documentele pierdute ale Abwehr-ului. În 1967, într-un colț liniștit al Arhivelor naționale din Washington, a fost deschis, mai mult din întâmplare, un mic seif sigilat, adus și uitat acolo încă de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial.

Seiful aparținea unui oarecare căpitan L. S. Vickers iar sigiliile sale erau intacte.

Cei care întreprindeau această operație erau istorici militari și, în momentul cînd desigilau seiful căpitanului Vickers, nu-și închipuiau nici o clipă că înăuntru vor găsi altceva decît niște materiale oarecare, probabil niște documente de mîna a doua. În clipa cînd seiful a fost deschis însă, au ieșit la iveală cîteva sute de cutii mici, galbene, conținînd toate role cu microfilme. Cercetarea roleurilor avea să producă una dintre acele surprize cu care un cercetător de arhivă nu se întîlnește decît cel mult o dată în viață.

Căci rolele cuprindeau mii de documente ultrasecrete microfilmate, aparținînd arhivelor Abwehr-ului, mai ales sediilor din Hamburg și Bremen ale celebrei organizații naziste de spionaj, specializate, după cum se știe, în operațiunile clandestine din S.U.A. și Marea Britanie.

Pentru prima dată ieșeau astfel la iveală cea mai mare parte a documentelor considerate definitiv pierdute ale Abwehr-ului. Brusc, operațiuni secrete bine cunoscute

pină atunci, și despre care se scriseseră nenumărate articole și cărți, apăreau acum într-o lumină complet nouă și diferită, am putea spune chiar dramatic de diferită.

Un incalculabil număr de tranzacții secrete naziste ale căror documente originale fuseseră arse, se ofereau acum în copii microfilmate cercetătorilor, implicând personalități americane și britanice cunoscute. Alături de ele, biografii detaliate și fotografii ale unor agenți de care nimeni dintre aliați nu auziseră sau măcar nu bănuiseră existența lor*.

Există pină și un pachet voluminos de role în care se aflau microfilmate documentele de plată întocmite cu o meticulozitate tipic germană de celebrul herr Töpken, „contabilul“ Abwehr-ului.

În total, 17 478 role de microfilm conținând 18 000 000 pagini de documente secrete. (Pentru comparație menționăm că microfilmele făcute după documentele războiului civil din S.U.A., aflate în colecția Departamentului de război american, conțin doar 2 185 de role).

Niciind pină la acea dată documentele aparținând serviciului secret al unei mari puteri — așa cum era Abwehr-ul german — nu se aflaseră la dispoziția unor cercetători într-un asemenea volum și, mai ales, prin microfilmarea surselor primare emaneate chiar de la puterea în cauză.

Practic, întreaga arhivă a unuia din cele mai mari servicii de spionaj din lume era acum disponibilă pentru a elucida toate problemele neclare, toate ambiguitățile, oferind în plus și o mulțime de surprize.

Rămânea însă un mister cum acest seif, de o valoare inestimabilă, scăpase totuși cercetătorilor americani care se ocupaseră cu documentele naziste capturate, chiar și remarcabilei echipe de cercetători de la „Asociația americană de istorie“, care catalogase milioane de asemenea documente.

Se știe că ordinul de distrugere a arhivelor secrete germane fusese dat la 10 aprilie 1945 vizând între altele, arhivele Gestapo-ului din Prinz Albrecht Strasse, ca și documentele Abwehr-ului din Zossen. Practic însă, ordinul de distrugere fusese dat prea târziu. Din cauza înaintării rapide a aliaților, numai o mică parte din documen-

* Despre unii dintre aceștia ne vom ocupa pe larg chiar în prezenta lucrare.

tele secrete fuseseră distruse. La 19 aprilie 1945, de exemplu, unități aparținând Armatei I americane capturaseră 300 de tone de documente ale Ministerului de externe german, care includeau, printre ele, și numeroase copii ale documentelor Abwehr-ului. Foarte curând, cantități mari de documente secrete germane au fost capturate în Bavaria, iar la sfârșitul lui aprilie, la Tammbach, unități din avangarda Armatei a treia, de sub comanda generalului Patton, capturaseră întreaga arhivă a Amiralității germane, inclusiv jurnalele de bord și hărțile cuprinzând amplasamentele cunoscutelor submarine germane de tip U.

Nici una însă din aceste capturi nu avea valoarea și consecințele microfilmelor descoperite în seiful prăfuit și uitat al căpitanului L. S. Vickers.

Pornind de la aceste documente inedite, descoperite în mod atât de neașteptat, vom încerca și noi să reconstituim etapele efortului spionajului german de a penetra S.U.A. și Marea Britanie înaintea și în timpul celui de-al doilea război mondial, confruntarea serviciilor secrete ale acestor țări în cursul celui de-al doilea război mondial, demonstrând din nou că serviciile secrete au exercitat o influență mare asupra mersului evenimentelor, contribuind într-o măsură însemnată la luarea unor decizii importante.

Raportul amiralului Bastian. La 24 septembrie 1934, amiralul Bastian întocmea la bordul navei „Schlesien“ un raport secret, cerut urgent de Berlin, referitor la unul din ofițerii din marina germană.

Amiralul Bastian îl cunoștea foarte bine pe acest ofițer, așa încât completa diversele rubrici ale raportului fără mare dificultate... Aspect și conduită : înălțime medie, plin de personalitate, conduită militară excelentă, maniere alese... Limbi străine : engleză, franceză, spaniolă, italiană, portugheză, rusă... (Aici amiralul exagera puțin, deoarece ofițerul său vorbea curent doar spaniola și corect engleza, având cunoștințe modeste la celelalte limbi)... Situația financiară : bună. La rubrica „Opinie generală“, amiralul Bastian consemnă pe larg și nu fără satisfacție că ofițerul său era un om de o admirabilă hotărîre și avea cunoștințe aprofundate de marină, că menținea o disciplină militară strictă printre marinari și că desfășura o activitate neobosită pentru instruirea lor în arta marinăriei și în dezvoltarea fizică prin practicarea sporturilor.

Ultima rubrică a raportului apărea sub forma unei întrebări și suna astfel :

„Pentru care posturi speciale îl considerați apt pe ofițer ?”

Bastian se gândi puțin și notă un șir întreg de funcții, printre care : atașat naval, comandant al districtului naval Hamburg, inspector general al marinei, amiral comandant etc.

Printre ultimele funcții notate de amiralul Bastian era menționată și aceasta : șef, departamentul Abwehr din Ministerul apărării (Reichswehr).

Fără să bănuie, amiralul Bastian devenea astfel, într-un fel, nașul șefului unuia din cele mai puternice servicii de spionaj din istorie. Căci amiralul Raeder, comandantul șef al marinei de război germane, inspirat parcă de ideea lui Bastian, îl numea curînd pe acest ofițer ca succesor al căpitanului Konrad Patzig, șef al Abwehr-ului.

Ofițerul în cauză era căpitan de marină. Numele său nu era altul decît Wilhelm Frantz Canaris și avea să intre în istorie.

Numirea venise pentru căpitanul Canaris ca un fel de cadou cu ocazia sărbătorilor de iarnă, întrucît el urma să-și ia în primire postul chiar pe data de 1 ianuarie 1935.

Cu punctualitatea care îl caracteriza, Canaris s-a prezentat la sediul Abwehr-ului din Berlin chiar la 1 ianuarie 1935 ora 8 dimineata. Nimeni nu se aștepta, desigur, ca el să ia ordinul atît de în serios și să apară la sediul Abwehr-ului chiar în dimineata de după revelion, cînd toată lumea dormea încă după o noapte albă.

Dar lui Canaris nu-i ardea de glumă.

— Sînt căpitanul Canaris, s-a prezentat el ofițerului de serviciu. Te rog telefonează căpitanului Patzig și anunță-l că sînt în sediu. Aș dori să stăm puțin de vorbă.

Patzig își făcu apariția mirat și somnoros, puțin după ora 10 și dădu peste Canaris care îl aștepta în anticameră, calm și deferent, așa cum ar aștepta un petiționar deschiderea ghișeului.

Patzig l-a luat de braț pe Canaris și l-a condus în biroul său, spunînd în glumă :

— Sincer să fiu, nu vă așteptam chiar în dimineata aceasta, dar sînt bucuros că ați venit.

Cei doi s-au așezat apoi comod în fotolii și Patzig a început să-i vorbească pe larg lui Canaris despre frecuențele lui și ale Abwehr-ului cu Himmler și organizația

acestaia de securitate internă a partidului național-socialist (nazist), omnipotența RSHA, ca și despre rivalitatea dintre Himmler și tînărul Reinhard Heydrich, șeful spionajului politic.

— Îmi pare rău pentru dumneata, căpitane, a spus Patzig, dar nu-ți imaginezi în ce porcărie ai intrat venind aici.

La aceste cuvinte, Canaris s-a mulțumit să zîmbească ușor și a răspuns prompt :

— Nu vă faceți prea multe griji în privința mea, căpitane Patzig. Sînt un incurabil optimist. Iar în ce-i privește pe acești camarazi de arme, știu foarte bine mijloacele ca să supraviețuiesc printre ei.

Patzig l-a privit tăcut cîteva momente, apoi a spus încet :

— Dacă asta e convingerea dumitale, căpitane Canaris, îmi pare nespus de rău dar trebuie să te avertizez că ziua de astăzi este probabil și începutul sfîrșitului dumitale !

Era 1 ianuarie 1935, aburii nopții de revelion nu se risipiseră încă, iar străzile Berlinului erau pustii și friguroase, formînd un decor trist pentru un început de carieră dramatic, așa cum va fi de fapt existența lui Canaris în următorii zece ani.

Cine era Canaris ? Omul care a știut să se înconjoare de un mister desăvîrșit pînă la moarte iar după aceea a alimentat postum o întreagă literatură de senzație, care i-a pus în seamă cele mai fantasmagorice planuri și idei, se născuse chiar în ziua de Anul Nou, în 1887, în familia unui inginer specialist în oțeluri din Alberbeck, lângă Dortmund în inima Ruhr-ului, avînd o copilărie cît se poate de obișnuită.

În casă i se spunea Willy, dar prietenii de joacă îl porecliseră încă de atunci Kieker, adică Spionul, fiindcă îi plăcea să-și vire nasul în toate și să iscodească în permanență. Se presupunea că era descendentul amiralului Constantin Canaris, om de stat și patriot grec din secolul al XIX-lea.

Intrase încă foarte de tînăr la Academia navală imperială din Kiel, în 1905, și chiar la prima sa misiune, în 1914, pe crucișătorul Dresden, a avut de-a face cu flota britanică, într-o luptă desfășurată lângă insulele Falkland. Crucișătorul Dresden a fost scufundat de englezi, iar tînărul Canaris a fost luat prizonier și internat pe insula

Quiriquina. A reușit însă să evadeze, luînd apoi identitatea și pașaportul unui chilian pe nume Reed Rosas și astfel Canaris a ajuns la Buenos Aires, de unde s-a imbarcat clandestin pe steamerul olandez Fridia, reușind să treacă peste toate controalele britanice și să ajungă cu bine în Olanda, țară neutră.

Intors la Hamburg, Canaris a fost imediat trimis în prima sa misiune specială la Madrid, folosind tot numele de Reed Rosas și pașaportul chilian care, după cum se vede, îi purtase noroc pînă atunci.

În 1916 însă, Canaris este arestat de italieni în timp ce se întorcea în Germania, unde urma să preia comanda unui submarin de tip U. Este întemnițat la Genova dar în scurt timp Canaris reușește să evadeze din nou și se întoarce la Madrid, apoi în Germania, unde își preia în sfîrșit submarinul cu care desfășoară numeroase acțiuni pînă la terminarea războiului.

În 1917 Canaris o cunoaște pe Erika Waag, sora unui ofițer de marină, iar în 1919, imediat după terminarea războiului, cei doi se căsătoresc. Erika a fost de altfel singura figură romantică din viața lui Canaris.

În anii '20, Canaris își pune pentru o foarte scurtă perioadă de timp serviciile la dispoziția Republicii de la Weimar, ajungînd chiar aghiotantul liderului socialist Gustav Noske. Dar foarte curînd după aceea, el se integrează definitiv grupurilor de ofițeri reacționari, reușind între altele să-l facă scăpat peste graniță pe Vogel, asasin politic, Canaris procurîndu-i bani și un pașaport fals.

În 1920 este ofițer pe crucișătorul Berlin, staționat la Kiel, dar în același timp se alătură ofițerilor rebeli, care încercau restaurarea monarhiei în Germania, Canaris oferindu-le bani și arme din fondurile secrete ale marinei.

În 1922 reapare în postura de conspirator, lucrînd în secret la planurile de reînarmare ale marinei germane, numărîndu-se printre aceia care au participat la organizarea în mai multe țări a unor fabrici în aparență cu caracter industrial civil, dar în realitate cu profil militar clandestin, care furnizau în secret arme Germaniei, fabrici finanțate în secret de industriași, bancheri și politicieni germani cu vederi revanșarde. În aceeași perioadă Canaris își asuma în mod frecvent misiuni secrete dintre cele mai dificile, reușind de fiecare dată să le ducă la bun sfîrșit. Era permanent pe drumuri, schimbînd adeseori iden-

titățile și deghizările, toate acestea în sprijinul programului secret de reînarmare a Germaniei. Putearea și influența sa creșteau astfel neconținut. În aparență un ofițer disciplinat și conștiincios, Canaris era încă de atunci un conspirator neobosit și experimentat, unul din oamenii cei mai de încredere ai cercurilor militare germane, cu vederi conservatoare și revanșiste.

Aproape în mod firesc, așadar, în 1933 Canaris se va alătura lui Hitler.

Abwehr-ul și Canaris. Cînd Canaris îi mărturisise căpitanului Patzig că posedă mijloacele de a supraviețui printre oameni ca Himmler și Heydrich, el exprima nu atît o speranță, cît o hotărîre.

Imediat după sosirea sa la sediul Abwehr-ului, Canaris a trecut la punerea în practică a unui plan la care reflectase dinainte, plan în fond simplu și eficient. Așa se face că din primele momente ale numirii sale, Canaris a făcut tot ceea ce i-a stat în putință pentru a se apropia de tînărul Heydrich, în speranța că rivalitatea dintre acesta și Himmler nu putea decît să-i slujească atît lui cît și organizației pe care o conducea.

Heydrich, la rîndul său, nu putea fi decît flatat de atenția pe care un ofițer cu prestigiul lui Canaris i-o arăta în mod atît de explicit.

Canaris cumpără o casă într-un cartier al Berlinului, foarte aproape de locuința lui Heydrich, astfel încît vizitele între cele două familii să apară ca ceva foarte firesc. În timpul acestor vizite, Canaris glumea cu băieții lui Heydrich, pe care îi trata cu bomboane, în timp ce frau Canaris, bine orientată de soț, o copleșea cu atenții pe soția lui Heydrich. Toate aceste manevre i-au permis lui Canaris pînă la urmă să stabilească și o legătură personală, amicală, cu Heydrich. Odată liniștit în această privință, Canaris trecu la reorganizarea totală a Abwehr-ului. Experimentat în alegerea colaboratorilor, Canaris a făcut o primă mișcare, numindu-l pe Rudolf Bamler șef al secției de contraspionaj. Bamler era apropiat atît conducerii Gestapo-ului, cît și conducerii partidului nazist, fapt care nu putea să nu se răsfrîngă pozitiv și asupra Abwehr-ului. În același timp, Canaris, care nu se omora în mod obișnuit după petreceri, începu să organizeze un lanț neîntrerupt

de ospete la care, bineînțeles, Heydrich și alte căpetenii naziste luau parte, cu cele mai bune consecințe pentru organizația lui Canaris. Curînd, Canaris transformă ospetele în întâlniri regulate, care se desfășurau într-un restaurant de pe Prinz Albert Strasse, la doi pași de sediul lui Heydrich. Toate aceste manevre îl vor ajuta pe Canaris să-și ducă la îndeplinire planul pe care și-l făurise din prima clipă cînd pusese piciorul în sediul Abwehr-ului : transformarea acestei organizații în cel mai mare și mai eficace serviciu secret din lume !

Canaris a conceput reorganizarea Abwehr-ului pe trei mari grupuri de acțiune. Vechiul Geheimner Meldedienst a fost considerabil mărit și a devenit Grupa I. O nouă Grupă, a II-a, a fost formată avînd drept obiective sabotajele, insurecțiile, agitația și propaganda. În acest scop, o tabără pentru pregătirea sabotorilor a fost înființată la Quenzsee, în Bavaria. Laboratoare speciale au fost puse în grabă la dispoziția acestui grup de acțiune, căruia îi livrau toată recuzita necesară, de la cerneală simpatică pînă la cele mai sofisticate explozive. Contraspionajul a fost organizat în Grupa a III-a și avea un statut autonom.

Primul grup a fost pus sub comanda lui Hans Piekenbrock, un individ ingenios și autoritar. Grupul de sabotaj a intrat sub comanda lui Helmuth Groscurth, un personaj cu convingeri religioase, și care, în adîncul sufletului, era în realitate un adversar al lui Hitler, în timp ce contraspionajul devenise apanajul unui favorit al partidului nazist, Rudolf Bamler, menționat mai înainte. Pe de altă parte, Canaris a acordat cea mai mare importanță canalelor de comunicație. Agenți „plantați” în exterior urmau să transmită informațiile prin tehnica curierilor și legăturilor radio clandestine. În acest scop, Canaris a solicitat firma „Telefunken” să dezvolte pentru necesitățile Abwehr-ului un tip special de „radio-spion” numit AFU (Agenten-Funk-Geraet), miniaturizat, dar extrem de puternic, care să permită comunicații pe distanțe lungi.

Începînd cu 1 mai 1935, Canaris a inaugurat colaborarea organizației sale cu Ministerul de externe german. Prin acest aranjament, misiunile diplomatice din diferite părți ale lumii funcționau simultan și ca baze ale spionajului local german. Membrii serviciului diplomatic — de obicei tineri atașați — deveneau astfel automat

rezidenți ai Abwehr-ului și organizau activitățile acestuia în aria lor. Curierii diplomatici, care se bucurau de imunitate, erau folosiți de acum înainte și ca mesageri ai serviciilor de spionaj. Materialul criptografic, conceput de Kurt Selchon pentru codul Ministerului de externe german, urma să fie folosit și pentru mapele sigilate ale serviciilor secrete, care specificau modalitățile de folosire a casetelor de oțel expediate de Abwehr și care cuprindeau atît instrucțiuni pentru situațiile de război, cît și pentru cele de criză. În acest sistem fiecare țară căpăta un nume codificat. Anglia, de pildă, devenea „Nautilus”, Canada „Jimmy”, iar S.U.A. „Robert”.

Pentru misiunile în S.U.A. fusese desemnată în calitate de curier și o navă, „Schwaben”, iar ambasadorul german din Washington și consulul din New York au fost printre primii colaboratori ai organizației lui Canaris. Foarte repede vor ajunge însă în aceeași ipostază și consulii generali din New Orleans și Seattle, ca și ministrul plenipotențiar din Mexico City și însărcinatul cu afaceri din Panama etc.

Începînd din aprilie 1935, Canaris a fost în măsură să-și expedieze primii săi emișari, care urmau să stabilească bazele de operații ale spionajului german din străinătate în punctele cheie.

Toate acestea au fost puse la punct de Canaris în numai opt săptămîni de la numirea sa. Brusc, serviciile secrete străine aveau să constate că agenții germani deveniseră activi și eficienți, demonstrînd că spionajul german și Abwehr-ul aveau un nou și extrem de întreprinzător șef. O mulțime de agenți germani își făcuseră apariția în scurt timp în Austria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Elveția, în Balcani, Finlanda, pînă în Etiopia și Japonia. Ei erau activi mai ales în Franța, Polonia și în Țările de Jos.

În septembrie 1935, Canaris se întîlni cu generalul Mario Roatta, șeful spionajului militar italian, cu care puse la punct o alianță între cele două servicii secrete, cu mult timp deci înainte ca Hitler și Mussolini să pună bazele Axei Berlin—Roma. Canaris a stabilit o alianță de același fel și cu serviciul secret ungar, precum și cu cel japonez, cu cinci ani înainte de constituirea Axei Berlin—Roma—Tokio.

Din acest moment, Canaris se simțea îndreptățit să treacă la acțiune cu toate forțele. Și, iată că, solicitând fără prea mari speranțe o audiență la Fűhrer, se văzu convocat de Hitler pe data de 8 septembrie 1935.

Operațiunea Sex

Audiență la Fűhrer. Canaris se putea, așadar, socoti un om norocos. Călcuse cu dreptul. Predecesorul său, căpitanul Patzig, nu se bucurase niciodată de onoarea unei asemenea audiențe, deși o solicitase cu insistență.

În sinea lui însă, Canaris era destul de îngrijorat.

Spre deosebire de Churchill, care avea o vie preocupare și un talent înăscut pentru diplomația secretă, Hitler nu arăta față de serviciile speciale decât cel mult o distantă înțelegere. Afirmase chiar de mai multe ori, cu emfaza sa caracteristică, că el nu se va coborî niciodată pînă acolo încît să strîngă mîna unui spion și repeta mereu anecdota cu Frederic cel Mare, care își concediasse un om de încredere numai fiindcă informația de valoare pe care i-o furnizase provenea de la un spion.

Asta nu-l împiedica, firește, pe Hitler să profite din plin de pe urma serviciilor secrete germane și să le acorde importanța cuvenită. Căci, dincolo de vorbele mari și aparențele ieftine, ele erau, indiscutabil, avangarda ambițioaselor sale planuri expansioniste.

Ziua de 8 septembrie 1935, cînd Hitler și Canaris luau loc în fotoliile din livingul micului castel al Fűhrerului din Alpii bavarezi, era o duminică liniștită.

Canaris era informat că Fűhrerul îi aprecia rapoartele. Spre deosebire de diplomații germani care îi ofereau tot felul de materiale greoaie, în care se consemnau doar fapte sigure și răsconfirmate, Hitler descoperea surprins în rapoartele lui Canaris interesante și bine argumentate presupuneri, apoi observații surprinzătoare și profunde asupra oamenilor și evenimentelor, ca și un stil plăcut de redactare, opus genului birocratic al diplomaților germani.

Canaris a atacat frontal.

— Mein Fűhrer, a început el pe un ton firesc, v-am solicitat această audiență pentru a vă prezenta un prim bilanț al activității mele și a organizației pe care o conduc dar, mai ales, pentru a afla detaliile asupra planu-

rilor dumneavoastră de viitor și asupra felului în care Abwehr-ul vă poate fi de folos.

Hitler îi vorbi la început de Anschluss.

Canaris îl asigură imediat că Abwehr-ul era în fruntea acțiunii. Contactaseră un ofițer austriac, pe maiorul Erwin von Lahousen, care lucra acum pentru Germania.

Hitler îi menționează apoi orașul liber Danzig și coridorul polonez ca pe niște „anomalii intolerabile”. Canaris replică prompt că lucra asupra acestor două probleme, ca și asupra chestiunii sudeților din Cehoslovacia, unde se baza pe serviciile lui Konrad Henlein, un conducător din regiunea sudenților, care acționa și ca agent al Abwehr-ului.

Uniunea Sovietică ?...

Acesta era un obiectiv mult mai dificil. Dar Polonia și Franța, în schimb, erau sub control. Anglia ?... Nu, îi declară Hitler, în Anglia nu avem nevoie de nici un fel de agenți.

În iunie semnase tratatul naval anglo-german cu guvernul Baldwin. Și la orizont mai erau și alte aranjamente tentante pentru el. Politica sa de aparentă „apropriere” dădea așadar roade. Așa că n-avea nevoie de nici un fel de agenți în Anglia. Aceștia n-ar fi făcut altceva decât să-i umbrească succesele sale diplomatice”. Iar Fűhrerul era foarte mindru de ele.

Statele Unite ?

Hitler ridică din umeri, nervos.

Statele Unite erau prea departe și, deocamdată, prea puțin implicate în problemele Europei. Mai tîrziu, negreșit, își va face planuri și în privința lor. Deocamdată, pe prim planul preocupărilor sale era Europa.

Canaris abia își stăpîni o tresărire.

Pentru el reprezenta o mare surpriză faptul că Hitler nu dorea „deocamdată” extinderea spionajului german și de cealaltă parte a Atlanticului. Pentru că, oricît de îndepărtate și puțin implicate în Europa erau, Statele Unite ocupau totuși un loc special în afacerile Abwehr-ului. Cînd Canaris preluase organizația și ceruse extinderea rețelei de agenți în Polonia și înființarea de rețele în Franța, Danemarca, Cehoslovacia și Țările de Jos, i se replicase că Abwehr-ul, în schimb, avea o mare rețea într-o țară pentru care el nu-și făcuse nici un plan — S.U.A.

La vremea aceea, deși S.U.A. nu punea probleme speciale Germaniei, Abwehr-ul dispunea de o duzină de agenți în această țară, printre care câțiva de rang înalt.

Paradoxul era că Abwehr-ul nu făcuse în această direcție eforturi speciale.

Rețeaua americană a Abwehr-ului fusese constituită treptat și cu multă migală de un agent, al cărui nume codificat era Sex. Acesta reușise, încetul cu încetul, să facă din S.U.A. cel mai important obiectiv al spionajului german, penetrând adânc mai ales în domeniul atât de important al aviației.

Datorită eforturilor acestui agent remarcabil și a rețelei sale fusese accelerată renașterea aviației de război germane, factor esențial în planul de reînarmare al naștilor.

Totuși, istoria acestui agent și a rețelei sale a rămas până de curînd necunoscută.

Operațiunea Sex. Interesul german față de S.U.A. se manifestase pentru prima dată în 1926, cînd se hotărîse formarea unei forțe aeriene militare clandestine, așa numitul Black Luftwaffe. În acest scop fusese înființat un birou special de aviație militară sub comanda maiorului Hugo Sperrle, un as al aviației din primul război mondial, dar primele escadre germane erau echipate cu aparate vechi.

De aceea, foarte curînd, un mare număr de emisari germani începură să cutreiere lumea cu scopul de a achiziționa aparatură modernă sau sisteme noi absolut necesare construirii unor avioane de luptă eficiente.

În mod firesc, S.U.A. au atras imediat atenția germanilor datorită în primul rînd unei serii de inovații tehnice, revoluționare la vremea aceea, în domeniul aviației militare: giroscopul, instalațiile automate de ochire și lansare a bombelor, angrenajul de aterizare retractabil în aer, indicatorii de zbor, elicea cu patru aripi, combustibili mai buni.

O parte din echipamente fuseseră cumpărate fără dificultăți dar pentru cea mai mare parte germanii s-au lovit de un obstacol neașteptat: prohibiția la vânzare impusă de autoritățile militare americane din motive de securitate.

S-a ivit atunci ideea achiziționării ilegale a acestor sisteme, indispensabile dezvoltării viitoare a aviației militare germane.

În mod concret, s-a cerut Abwehr-ului să ia măsurile necesare iar colonelul Fritz Gempp a primit sarcina să trimită un agent experimentat la New York, pentru a forma acolo o rețea eficientă, care să acționeze cu precădere în domeniul aviației.

Agentul trimis de Gempp a sosit la New York la 27 martie 1927. El se îmbarcase la Hoboken, în nordul Germaniei, la bordul vasului de linie „Berlin” iar cînd a debarcat la New York nimic din înfățișarea sa comună n-ar fi putut stîrni nici cea mai mică bănuială autorităților americane.

Purta asupra lui un pașaport pe numele Wilhelm Schneider, născut în 1893, la Wetzlar și, potrivit profesiei, ar fi fost acordor de pian. Motivul emigrării era simplu: o viață mai bună în lumea nouă, Germania fiind atunci confruntată cu un șomaj de proporții uriaș. Trecînd cu ușurință de serviciul american de imigrare și naturalizare, acest om a pătruns în New York trecînd pe celălalt mal al Hudsonului odată cu mulți alții, Wilhelm Schneider dispărînd din clipa cînd a trecut de controlul vameșilor americani.

Rînd pe rînd, el avea să devină Willie Meller, William Sexton, Bill Lonkins, ca să menționăm numai cîteva din nenumăratele sale identități false pe care le va folosi cu nonșalanță în următorii opt ani.

Dar, într-un anumit cerc restrîns, el era mai bine cunoscut sub numele adevărat de William Lonkowski. Fusese mecanic de avioane în primul război mondial (la terminarea căruia avea doar douăzeci de ani), și încercase apoi diverse meserii într-o Germanie postbelică nesigură, sfîrșind prin a reveni în cadrele aviației și ale armatei, avînd, după cum se vede, misiuni cu caracter special.

În 1922 fusese trimis în Franța pentru a observa stadiul și tendințele de dezvoltare ale aviației franceze. Raportul pe care îl întocmise atunci se bucurase de o înaltă apreciere dar un ulcer gastric cronic îl împiedicase să-și continue cariera de agent secret și expert în problemele aviației, începută atât de promițător.

Nu fusese însă uitat, iar marea ocazie se ivise în septembrie 1926 fiind colonelul Gempp avea nevoie de un om ca Lonkowski pe care să-l trimită în S.U.A.

Lista de „cumpărături“ a lui Lonkowski era extrem de precisă: noul motor conceput de E. G. Smith, despre care se bănuia că dublează capacitatea în cai putere a motoarelor existente; motorul Caminez, aflat încă în testare la Fairchild Aviation Corporation și elicea Micarta, experimentată de Westinghouse Electric.

Specialist de înaltă valoare în materie de aviație, expert dotat cu un fler deosebit (care îl făcea să ghicească multe inovații importante din simpla dar meticuloasă lectură a revistelor americane de aviație) Lonkowski era, altfel, un tip taciturn, șters și cam bolnăvicios (ulcerul gastric nu-l părăsise nici în America), pe care l-am putea numi în glumă și „agentul care ținea regim“.

Prima grijă a lui Lonkowski, odată ajuns în S.U.A., a fost să se angajeze într-o uzină de avioane, unde putea să-și procure informațiile mult mai ușor și să-și extindă rapid relațiile printre oamenii de specialitate. Lonkowski nu numai că a reușit să se angajeze la Ireland Aircraft Corporation din Long Island, dar în scurt timp el a ajuns și unul dintre cei mai apreciați specialiști ai uzinei.

Foarte curînd avea să capete și o nouă acoperire, devenind brusc corespondentul american al revistei germane de aviație Luftreise, fapt trecut cu vederea de contra-spionajul american.

Inițial, Lonkowski spera să acopere informativ, de unul singur, domeniul aviației americane dar curînd avea să-și dea seama că acest lucru nu era posibil. Perioada în care Lonkowski sosise în S.U.A. coincidea cu o epocă de efervescență creatoare în aviația americană; o mulțime de invenții și sisteme noi apăreau revoluționînd acest domeniu.

Prevăzător, Lonkowski își selecționase încă înainte de plecarea din Germania doi colaboratori de nădejde. Primul era Werner Georg Gudenberg, un tânăr inginer din Hamburg, cu preocupări în sectorul electronicii. Celălalt, tot din Hamburg, se numea Otto Herman Voss și, deși avea doar 29 de ani, era totuși considerat un expert de elită în materie de motoare de avion.

Amîndoi au „emigrat“ în S.U.A. la sfîrșitul lui 1923, avînd în buzunare bani și acte proveniți de la Abwehr, alăturîndu-se lui Lonkowski.

Așa a început, preparată meticulos, vasta operațiune de penetrare a industriei aeronautice americane și a altor ramuri cheie ale industriei militare de peste ocean de către agenții naziști, pe baza căreia a fost posibil ca în numai cîțiva ani mașina de război germană să fie pusă la punct, în pas cu ultimele descoperiri ale tehnicii militare. „Miracolul“ de care au vorbit unii istorici și cu care Hitler se fălea se dovedește acum, pe baza microfilmelor din arhiva Abwehr-ului, a fi, printre altele, și o vastă și clasică operațiune de transfer ilegal de tehnologie, desfășurată de un grup restrîns de agenți, pe care contra-spionajul american n-a reușit să-i neutralizeze la timp. Astfel, paradoxal, soldații americani care se vor confrunta în al doilea război mondial cu mașina de război germană nu vor bănuși nici o clipă că, alături de eforturile și descoperirile savanților germani, America lor și tehnologia americană au constituit unul din punctele de plecare pentru construirea acelei teribile mașinării care îi va secera pe mulți dintre ei.

În 1932 Lonkowski își extinsese substanțial aria. Voss și Gudenberg (care se pregăteau să devină cetățeni americani) părăsiseră uzina Ireland. Voss fusese dirijat de Lonkowski spre o companie din Baltimore, unde se realiza un tip nou de elice pentru marina militară americană. Pe Gudenberg, Lonkowski îl îndrumase să se angajeze la Bristol, în Pennsylvania, la o uzină care-i atrăsese atenția lui Sex prin utilizarea, în premieră mondială, a unor cadre de aluminiu mult mai ușoare la construcția avioanelor.

Lonkowski avea să trimită curînd la Berlin o mulțime de date tehnice extrem de importante, ca și schița unui nou tip de avion, proiectat de Wright Aeronautical Corporation pentru aviația militară americană și pe care Sex avea să-l descrie drept „avionul cu cel mai puternic motor de categoria celor răcite cu aer“. Tot Sex avea să expedieze în Germania și planurile unui avion de vîntoare „capabil să aterizeze pe o navă“, planuri extrase de la Curtiss Aeroplane and Motor Company.

De la Berlin însă nu sosea nimic altceva decît salariul său lunar, devenit singura legătură a lui Sex cu Abwehr-ul. Între timp, colonelul Gempp plecase iar succesorii săi nu manifestau același interes pentru operațiunea Sex. Lonkowski își continua însă neobosit activitatea.

Foarte curînd activitatea lui avea să revină în centrul atenției Abwehr-ului cu o intensitate chiar mai mare decît înainte.

Rețeaua Griebel. În același timp, naștii își intensificau propaganda printre americanii de origine germană din S.U.A. Spectaculoasa dezvoltare tehnologică din Statele Unite din anii '20 și de la începutul anilor '30 includea și aportul unora dintre aceștia. Pornind de aici, Hitler a exploatat imediat situația în folosul propagandei sale soviniște. El a început să susțină că două treimi din inginerii americani ar fi, la origine, germani. Iar apoi, că toți cei responsabili de progresul științific și tehnologic din S.U.A. ar fi, de fapt, germani.

Acest gen de propagandă ieftină, în care elementul de automăgălire și distanța care separau America de chipul adevărat al Germaniei naziste se completau în amăgirea naivilor, nu a întîrziat să dea roade. Adepții americani ai hitlerismului afișau și ei svastici, mărșăluiau, se grupau în asociații naziste sau se dedau la tulburări, conform modelului european.

Printre cei căzuți în acest fel în plasa propagandei naziste, a fost însă și un anume Ignatz Theodore Griebel din New York, doctor de profesie, care avea să joace un rol important în spionajul german din S.U.A.

Acest Griebel, născut la Würzburg, în Bavaria, în 1899, fusese ofițer artilerist în primul război mondial. Rănit pe frontul italian, Griebel o cunoscuse în spital pe Maria Ganz, viitoarea sa soție, soră de caritate în armata austriacă. Susținut material de soție, Griebel a studiat apoi medicina la München pînă în 1922, cînd Maria Ganz a emigrat în S.U.A., promițînd însă să-l aducă cît mai repede și pe soțul ei.

Așa se face că în 1925 Griebel ajunge, tot pe banii soției, în S.U.A. și își continuă studiile de medicină la Long Island Medical College și Fordham University.

Prin 1923 Griebel era un binecunoscut dietetician și chirurg specializat în artere varicoase în Yorkville, adică exact în inima coloniei germane din Manhattan. Căpătase între timp cetățenia americană, ba chiar ajunsese ofițer de rezervă în armata S.U.A.

În 1933, Griebel — atras mai mult de propaganda nazistă — hotărăște că a venit momentul să-și pună talentul la dispoziția celui de-al treilea Reich.

El îi trimite în acest sens o scrisoare lui Göbbels în care își oferă serviciile, invocînd drept garant pe fratele său Karl, vechi și notoriu nazist. În această scrisoare Griebel dezvăluie, între altele, și că în 1922, pe cînd era student la München, fusese trimis în Franța (ca și Lonkowski) de același colonel Gempp, în timpul vacanței de vară, în scopuri de spionaj. Gempp descriesese rapoartele tinărului Griebel drept „interesante și utile“.

Göbbels a expediat imediat scrisoarea și întregul caz lui Paul Kraus, un ofițer însărcinat să conducă așa-numitul Birou maritim din Hamburg, de fapt o ramificație a Gestapo-ului, care încerca să formeze celule de agenți nazisti pe vasele de navigație de pe rutele transatlantice.

Chiar Kraus fusese cel care a avut primul ideea de a folosi drept curieri ai serviciilor secrete germane, oameni recrutați de pe navele transatlantice.

Acțiunea debutase în 1930 în mod ilegal, deoarece naștii nu erau încă la putere. Dar în 1934 Kraus avea la dispoziție sute de candidați fișai minuios și indexați cu alb, galben și albastru în funcție de priorități. Dintre toți agenții recrutați de Kraus în rîndurile echipajelor de pe transatlantice, cei mai importanți erau, desigur, cei de pe navele care făceau legătura cu S.U.A., adică de pe vasele „Europa“, „New York“ și „Hamburg“. Pe „Europa“, de exemplu, agentul de legătură însărcinat cu corespondența serviciilor secrete germane era stewardul Karl Schlütter ; pe „Bremen“ Karl Eitel ; iar Theo Schütz pe „New York“ etc.

Kraus, realizînd imediat importanța racolării unui individ ca dr. Griebel, l-a convocat la Hamburg, unde Griebel nu numai că s-a grăbit să ajungă dar a făcut-o pe banii lui.

Natural, el a acceptat imediat oferta lui Kraus și, reîntors la New York, a încercat să-și formeze o mică rețea. Din păcate primele recrutări au trădat lipsa de profesionalism a doctorului Griebel, însă un eveniment neașteptat a schimbat radical situația.

Într-o după amiază din 1934, un nou pacient și-a făcut apariția în cabinetul doctorului Griebel din Yorkville.

— Nu-ți mai amintești de mine, Ignatz ? a exclamat acesta de îndată ce a trecut pragul cabinetului. Ne-am întîlnit în 1922 în Franța, în misiunea aceea pentru bătrînul Gempp !

Griebel a tresărit plăcut surprins.

— Lonkowski ! l-a recunoscut el imediat pe noul venit. Ce naiba faci aici în America ?

Sex, alias Lonkowski, i-a relatat atunci lui Griebel despre rețeaua lui de agenți, i s-a plins de faptul că Abwehr-ul îl cam uitase și, cum aflase din documentele secrete care îi parveneau din Germania că Griebel încerca să-și formeze propria rețea, i-a propus pe loc să-și reunească forțele.

Prin intrarea unui profesionist cu multiple contacte și o rețea versată, ca Lonkowski, în echipa lui Griebel, filiera germană din S.U.A. era practic constituită.

Ea reprezenta acum o formidabilă țesătură de agenți și canale de comunicare aptă să îndeplinească cele mai dificile misiuni.

Dar Canaris nu intrase încă în scenă, iar Kraus, la Hamburg, nu prea știa ce să facă cu rețeaua Griebel-Lonkowski.

Mașinăria rula deocamdată în gol.

Această anomalie nu avea să dureze însă prea mult, căci un nou personaj își făcu apariția în scenă.

Dr. Pheiffer intră în acțiune. La sfârșitul lui 1934, filiala Abwehr-ului din Wilhelmshaven, care se ocupa de spionajul naval, avea un nou șef, la care documentele se refereau în mod variat, numindu-l cînd „Herr Doktor“, cînd „Dr. Erdorff“, cînd „M. Spielman“.

Numele său adevărat era de fapt Erich Pheiffer, fusese ofițer în marina germană și poseda un doctorat în economia politică. Avea patruzeci de ani și, în realitate, se reîntorcea în cadrele Abwehr-ului după cincisprezece ani de absență, răstimp în care se ocupase de afaceri comerciale.

Dr. Pheiffer devenise al doilea om ca importanță în ierarhia filialei Abwehr din Wilhelmshaven, cu rangul modest de Kapitaenleutenant și cu cel neoficial de „V-Mann Leiter“, sau altfel spus „șef al agenților secrete“. Din acest moment, referirile la dr. Pheiffer (în una din variantele de mai sus) vor abunda, apărînd practic în toate rapoartele FBI-ului despre operațiunile secrete germane și cu ocazia mai multor procese de spionaj din S.U.A.

De fiecare dată dr. Pheiffer e denunțat de la distanță și indicat în absență ca unul din cei mai mari conspiratori din cadrul spionajului german.

Încă din primul moment al apariției sale la Wilhelmshaven, Pheiffer va stabili strînse relații de serviciu cu filialele Gestapo din Bremen și Hamburg, inițiativă pentru care va fi răsplătit din plin și repede.

Astfel, chiar pe 2 ianuarie 1935, cînd dr. Pheiffer nu avea decît vreo cîteva luni de la sosirea sa în Wilhelmshaven, Paul Kraus îl suna de la Hamburg pentru a-i prezenta doi „prieteni“ care îi puteau oferi „o șansă“ în America.

— Pot să-ți garantez pentru ei, i-a spus Kraus. Au cîteva pești mari în plasă, a adăugat el bine dispus.

Cei doi nu erau alții decît Stewart-ul de pe „Bremen“ și un inginer de pe „Europa“.

Inginerul, debutant în materie de spionaj, adusese cu el o publicație maritimă comercială „Marine News“ și cîteva numere din „National Geographic Magazine“, unde se dădeau cîteva informații interesante pentru serviciile secrete germane.

Stewart-ul, în schimb, aducea primele materiale furnizate de rețeaua Griebel-Lonkowski. Printre acestea se aflau : un manual al marinei militare americane cu indicatori pentru testarea metalelor folosite la construirea navelor de război, procurat de Griebel de la un inginer din Kierny, New Jersey ; un raport al lui Lonkowski despre viața particulară a lui Frederic I. Birchall, corespondentul șef pentru Europa al cotidianului „New York Times“, personaj stîngeritor pentru germani, datorită articolelor sale antinaziste ; o mostră de telur, folosit în experiențele anticorozive efectuate în laboratoarele marinei americane ; negativele unui film cu schițele unui avion experimental aflat în construcție la uzinele Sikorsky din Farmingdale, Long Island.

Totodată, Stewart-ul venea cu unele propuneri de la Lonkowski. Acesta dorea să reactiveze vechea rețea și să o lărgească în strînsă cooperare cu dr. Griebel. Ei urmau să trimită toate materialele doctorului Pheiffer, la Wilhelmshaven, pe filme de 35 mm, pe care Lonkowski personal le-ar fi redus în laboratorul său din Long Island. Materialele urmau să sosească odată cu fiecare cursă spre Germania a vaselor „Europa“ sau „Bremen“.

Materialele aduse de Eitel, steward-ul de pe „Bremen“, au schimbat întreaga orientare a filialei Abwehr din Wilhelmshaven. Statele Unite treceau brusc în fruntea clasamentului țărilor socotite ca „interesante“ pentru spionajul german, așa că imediat s-au luat o serie de măsuri.

Karl Eitel devenea R.2307, Griebel căpăta pseudonimul „Ilberg“ și numărul de cod A.2339. Inginerul de pe „Europa“ era cooptat și el în rețea sub pseudonimul „Forscher“ și indicativul F.2318.

Întregul indicativ din seria 2300 era rezervat membrilor „Operațiunii Sex“, cum era denumită acum de germani întreaga acțiune.

La 5 ianuarie 1935, când „Bremen“ se întorcea în America, Eitel le transmitea lui Griebel și Lonkowski instrucțiuni detaliate. Mina de profesionist al serviciilor secrete a dr. Pheiffer începea să se facă simțită.

Sub conducerea lui, întreaga acțiune căpăta caracterul strict al unei operațiuni de spionaj puse la punct cu profesionalismul și precizia unui ceasornic.

La 12 ianuarie 1935, Sex se întâlnea pe East 86 Street din New York, la restaurantul german Hofbrauhaus, cu agentul R.2307, alias Karl Eitel.

A doua fază a „Operațiunii Sex“ începea.

Sistemul Norden

Obiectiv : SUA. Canaris spusese încă de la sfârșitul anului 1935 :

„Statele Unite ale Americii trebuie privite drept un factor decisiv în orice război viitor. Capacitatea lor industrială este atât de mare, încât ea singură ar putea asigura victoria, nu numai pentru S.U.A., dar și pentru orice stat aliat cu ele“.

De aceea, obiectivul principal al „Operațiunii Sex“ era tocmai transferul de tehnologie militară americană și treaba decurgea cum nu se poate mai promițător.

Canaris și dr. Pheiffer își frecau minile încântați. Căci, ori de câte ori vreun vas de linie, ca „Europa“ sau „Bremen“, acostau în Bremenhaven — Eitel, Schlüter sau alți curieri aduceau de la Sex noi inovații tehnice folosite armatei germane, fie că era vorba de un sistem de ochire automată pentru tunurile grele, fie de planul

unui rezervor de apă proiectat de specialiștii de la Langley Field, Virginia. Viteza cu care se procurau unele „specialități“ era uneori de-a dreptul uimitoare. Un singur exemplu : la 18 iulie 1935, Luftwaffe îi solicita dr. Pheiffer să obțină toate datele tehnice de proiectare ale trenului de aterizare pentru un hidroavion experimental, proiectat la uzinele Sikorsky din Farmingdale, Long Island. Otto Voss, care lucra la aceste uzine, îi procură imediat toate datele lui Lonkowski, astfel că raportul complet al acestuia ajungea la Berlin pe... 8 august.

Între ianuarie 1935, când „Operațiunea Sex“ debutase și sfârșitul lui iulie al aceluiași an, Lonkowski expediască la Berlin un impresionant volum de date și informații din care menționăm : documentația privind fiecare tip de avion construit de uzinele Sikorsky ; planurile avioanelor FLG-2 și bombardierul SBU-1, concepute pentru forțele navale americane ; planurile bombardierului Boeing și al avionului Douglas ; hărți ale armatei americane aflate sub clasificare secretă ; planuri ale distrugătoarelor DD-397, DD-398 și DD-399 ; detalii asupra citorva inovații pe care Lear Radio Corporation le concepușe anume pentru Departamentele apărării și naval, în domeniul comunicațiilor ; informații privind experiențele chimice cu crom și alte elemente pentru pregătirea războiului chimic ; un raport asupra exercițiilor aeriene efectuate la Mitchell Field, Long Island.

Dar Lonkowski și Griebel nu se limitau doar la S.U.A.

De la un canadian din Montreal, care lucra pentru marina americană, cei doi au pus mâna pe planurile tunului AA, cu acționare electro-magnetică, care îi mărea considerabil numărul de obuze expediate pe minut. Mai mult, fotocopia planului acestui tip de tun a ajuns pe biroul lui Pheiffer, la Bremen, înainte ca forțele navale americane să-l fi primit măcar.

Dar marea lovitură a lui Lonkowski abia urma. Vechiul său om de încredere, proaspătul „american“ de 36 de ani, Gudenberg, infiltrat la uzinele Curtiss Aircraft din Buffalo — cu fizionomia sa care inspira încredere și cu „patriotismul“ pe care nu înceta să-l afișeze cu orice ocazie față de noua sa patrie, America — i-a expediat lui Sex planurile unui bombardier ușor, ultra secret, botezat SB-C2.

Era încoronarea activității lui Lonkowski. Dar, totodată, și cîntecul lui de lebedă. Căci la 25 septembrie 1935,

în portul New York, chiar în clipa cînd Lonkowski discută cu Stewart-ul de pe „Europa“, unui vameș i-a atras atenția cutia de vioară din mîna lui Sex.

— Ce fel de vioară aveți în cutie? a întrebat vameșul.

— Ah, o scripcă oarecare, a răspuns calm Lonkowski.

— Chiar așa? a adăugat vameșul. Sint pasionat de viori. Pot să mă uit puțin la ea?

În interiorul cutiei, ascunse sub vioară, erau fotografiile unor avioane experimentale.

Dus la șeful securității portului, Lonkowski a fost totuși eliberat.

— Orice om poate face asemenea fotografii, a conchis un oarecare maior Dalton.

Odată eliberat, Lonkowski l-a anunțat pe Griehl și... a dispărut pentru totdeauna.

Documentele Abwehr-ului arată însă că Sex, după o escală în Canada, s-a reîntors în Germania. Contrar părerii serviciilor secrete americane, rețeaua lui, dirijată acum de Griehl, avea să acționeze încă multă vreme.

La sfîrșitul lui 1935, „Operațiunea Sex“, rebotezată „Operațiunea Ilberg“, a continuat cu vechiul personal și cu noi recruți. Canaris și dr. Pfeiffer nu puteau renunța atît de ușor la vițelul de aur. Alți actori urmau să-și facă, așadar, neîntîrziat intrarea în scenă.

Căci Ilberg nu era altul decît Gustav Gülich, de 34 ani, originar din München, intrat în S.U.A. în 1932 cu intenția de a deveni un „bun american“ și care tocmai debutase în profesie expediindu-și primul său raport.

În iunie 1937, cînd Griehl și frumoasa sa soție au vizitat Germania, Canaris și dr. Pfeiffer s-au grăbit să-l întîmpine și să-l sărbătorească. Rețeaua lui Griehl domina la data aceea S.U.A. și Canada.

— În fiecare punct strategic din aceste țări avem cel puțin un agent operativ, le spunea mîndru Griehl. Alături de rețeaua „Colonelului Oshima“ din spionajul japonez, rețeaua Griehl completa cercul cu care puterile Axei încorsetaseră la acea dată S.U.A. Dr. Pfeiffer conchidea satisfăcut că oamenii lui realizaseră cea mai elaborată și efectivă penetrație a unei mari puteri, cunoscută în întreaga istorie a spionajului.

Astăzi, specialiștii sint unanim în aprecierea că, datorită spionajului german din S.U.A., Luftwaffe și armata

hitleristă au fost gata de luptă încă înainte de 1939. Fără ajutorul „involuntar“ al S.U.A., Germaniei i-ar fi trebuit un timp considerabil mai lung să se pună la punct pe plan militar, iar războiul n-ar mai fi putut izbucni atît de curînd pe cît dorea Hitler.

Obsesia sistemului de ochire. Un singur element mai lipsea din colecția americană a Abwehr-ului, dar acest element avea o asemenea importanță pentru înarmarea armatei germane încît absența lui putea umbri succesele lui Canaris și ale oamenilor săi în S.U.A.

Era vorba de sistemul ultrasecret de ochire de pe bombardiere, pus la punct de Carl Fr. Norden, în asociație cu Theodore H. Barth și, separat de ei, de Elmer Sperry.

Sistemul Norden asigura acea eficacitate a ochirii cu ajutorul căreia bombardamentele își sporeau considerabil precizia, dar secretul său era păzit cu străsnicie, astfel încît ziarele americane vorbeau de el ca despre cel mai apărut și mai important secret militar din S.U.A., considerîndu-se în mod unanim că el situa armata americană pe primul loc în lume în materie de precizie a bombardamentelor. Sistemul de ochire de pe bombardiere era atît de apărut de americani, încît englezii nu l-au căpătat decît în 1940, atunci cînd aliatul natural al Americii trăia cele mai dramatice momente din istoria sa sub presiunea armatei germane. Totuși germanii pusese ră mîna pe el încă din 1937 și abia microfilmele Abwehr-ului, descoperite în 1967, arată cum au procedat.

De fapt, încă din 1936 circulau zvonuri despre proiectul lui Norden și se mai spunea că el era în faza de asamblare. Tot ceea ce se știa însă era că sistemul de ochire permitea bombardierului ca la o anumită viteză dată, efectuînd doar două calcule — direcția și altitudinea — să lanseze automat o bombă exact pe un anumit obiectiv dat. Canaris și Abwehr-ul fuseseră insistent solicitați de aviația germană să obțină datele sistemului. Totuși, nimeni din rețeaua americană a lui Canaris nu părea să aibă acces la sistem.

Dar dacă nu exista nimeni în America, în schimb exista cineva în... Germania.

Acest om se numea Nikolaus Ritter, avea 40 de ani și fusese o vreme producător de textile în New York. Dînd faliment în afaceri, Ritter fusese îndemnat de atașatul militar german la Washington, generalul Bötticher, să

se întoarce în Germania natală și să-și reia îndeletnicirile de vechi ofițer. În 1937, Ritter ajunsese șeful spionajului aerian din Hamburg. Citind directivele lui Canaris privind urgența acoperire informativă a industriei aeriene americane pentru obținerea sistemului de ochire, Ritter a căzut pe gânduri. Apoi s-a prezentat la Canaris și s-a propus pentru misiune.

Argumente ?

Cunoștea foarte bine S.U.A., vorbea fluent engleza americană, nu lucra în spionaj de multă vreme pentru ca americanii să-l poată identifica, în plus avea și o acoperire perfectă : comerțul cu textile.

Canaris și-a dat în cele din urmă consimțământul, dar l-a avertizat pe Ritter să se țină cât mai departe de atașatul militar german din Washington, generalul Bötticher și, în general, de orice oficialitate germană din S.U.A.

Cu pașaportul german pe numele său real și sub pretextul afacerilor sale cu textile, Ritter a descins la 17 octombrie în portul New York, unde a fost întâmpinat de căpitanul Joachim Burghardt, unul din rezidenții spionajului german în S.U.A. la acea vreme.

În următoarele zile, Ritter nu s-a ocupat decât cu perfecționarea noii sale identități, cea de care se va folosi în următoarele câteva săptămâni.

Astfel, de la un telefon public, și-a reținut o cameră la un alt hotel decât acela la care trăsesese, și anume la Irving Arms, pe noul său nume, cel de „Alfred Landing“.

Apoi a scris o scrisoare și o carte poștală, ambele pe numele „Landing“, pe care și le-a expediat singur, în avans, la noua sa adresă, astfel încât să le aibă la el, ulterior, în cazul unui control.

S-a prezentat apoi la National City Bank cu pașaportul de intrare în S.U.A. (pe numele său original) și și-a scos banii pe care și-i expediasse din Germania.

După care a închiriat o casuță poștală în care și-a depus toate actele de care nu mai avea nevoie decât la sfârșitul misiunii.

Cînd a părăsit clădirea băncii, Nikolaus Ritter, textilistul, încetase să mai existe.

Locul său era luat acum de „Landing“.

La 19 octombrie, după o vizită la Metropolitan Museum, așa cum îi stătea bine oricărui turist proaspăt venit la New York, Ritter, alias Landing, oprește un taxi și-i spune șoferului :

— 248 Monitor Street, Brooklyn, te rog.

Ajuns la adresa solicitată, Landing îi cere șoferului mai întâi să aștepte și, după ce verifică strada și numărul, se întoarce și plătește taxiul. Intră apoi relaxat într-un vestibul de bloc și așteaptă ca taxiul să plece.

Iese apoi iar în stradă, fiind sigur că nu este urmărit și, cu pași repezi, se îndreaptă spre... casa cu nr. 262, unde sună în dreptul numelui Heinrich Sohn.

Un om de vîrstă mijlocie îi deschide.

— Herr Sohn ? întreabă politicos Ritter.

— Da, eu sînt, spune omul nedumerit.

— Sînt bucuros să te întîlnesc, Pops. Salutări de la Roland.

Roland era numele de cod al lui Ritter, fixat pentru această întîlnire. Iar Pops era numele sub care Sohn își expedia scrisorile la Hamburg.

De fapt, acest Sohn nu era decât un modest intermediar, un nume pe o casuță poștală folosită de agenții germani din S.U.A. Ritter îl anunță pe Sohn că primise scrisorile lui și că materialele erau excelente.

Sohn habar n-avea despre ce materiale era vorba. El doar re-expedia ceea ce primea. Dar, natural, laudele îi făceau plăcere și bănuia că va fi antrenat acum în ceva mult mai important și mai palpitant.

Numai că pe Ritter nu-l interesa Sohn, ci un anume Paul.

Ar fi putut Sohn să-i aranjeze o întîlnire ?

Desigur, Sohn se oferi imediat să-i mijlocească întîlnirea cu legătura sa imediată, Paul.

Acesta nu era altul decât Hermann Lang, muncitor german, naturalizat american, care lucra chiar la uzinele Norden.

— Sînt doar controlor la aceste uzine, herr Landing, i-a explicat el, plin de modestie, lui Ritter iar desenele pe care herr Sohn vi le-a expediat sînt doar niște simple schițe. Ele nici măcar nu pot da o idee a întregului sistem. Dar am adus cu mine un desen mai amănunțit, a mai adăugat timid Lang.

— E chiar sistemul lui Norden ? l-a întrebat Ritter, mascîndu-și cu greu emoția.

— Doar o secțiune a lui, i-a răspuns Lang. Din păcate n-am schițele originale și nici nu cred că le voi avea vreodată. Americanii sînt atît de secretoși că assemblează

sistemul în câteva uzine complet separate între ele. Dar... n-am nici o îndoială că inginerii noștri vor fi capabili să reconstruiască totul pe baza desenelor acestea. Practic, Lang îi expediase lui Ritter — via Pops — cam o treime din ceea ce reprezenta sistemul lui Norden.

Acum îi oferea lui Ritter cea de-a doua treime.

Germanii erau tot mai aproape de obținerea acestei excepționale realizări tehnologice americane, care le oferea un imens avantaj în materie de forțe aeriene.

Mai rămânea însă o problemă. Expedierea desenelor făcute de Lang în Germania.

Ritter avea însă soluția gata pregătită din Germania și ea consta într-o... umbrelă demodată.

Peste numai o săptămână, cea de-a treia parte a sistemului lua drumul Germaniei, urmată de Ritter.

Numai că în Germania, Ritter avea să fie primit cu răceală. Specialiștii germani care cercetaseră schițele erau sceptici. Situația avea să fie salvată de doi profesori : profesorul Eisenlohr din Frankfurt și profesorul Fuchs din Göttingen. Cei doi au atestat că schițele reprezentau într-adevăr modelul sistemului de ochire.

Dar prototipul german refuza să funcționeze. Atunci nu mai rămânea decât o soluție. Iar Ritter n-a ezitat să apeleze la Lang. Sub pretextul vizitei la rude, a fost adus în Germania. Când a văzut prototipul german al modelului american, Lang a exclamat :

— Dumnezeuule, îl aveți ! Am venit degeaba.

N-a fost însă chiar așa.

Pe baza experienței și cunoștințelor lui Lang, profesorul Fuchs a realizat, până la urmă, sistemul Adler-Geraet, o versiune îmbunătățită a modelului american. Iar Lang a fost primit în audiență chiar de Göring.

Acest episod început în 1937 în S.U.A., avea să se sfârșească în 1945, într-un obscur oraș din Austria, unde Armata a III-a americană, de sub conducerea generalului Patton avea să descopere însăși fabrica în care germanii produceau sistemul de ochire pentru bombardiere.

S-a crezut atunci că era vorba de cine știe ce invenție secretă germană.

Nu era vorba însă decât de invenția lui Norden, din 1927, procurată de Lang și Ritter și oferită apoi pe „tavă” aviației germane.

F.B.I. contraatacă

Proiectul 14. Ne vom opri în continuare asupra altui gen de operațiuni desfășurate de Abwehr în S.U.A. în preajma celui de-al doilea război mondial.

Un exemplu este „Proiectul 14”, numele de cod dat de serviciul german de spionaj Canalului Panama.

Încă din anii '30, Canalul constituise un obiectiv strategic de prim ordin pentru toate serviciile de spionaj. Așa se face că rînd pe rînd germanii, japonezii, italienii, precum și agenți ai altor servicii secrete îndepliniseră numeroase misiuni de recunoaștere în această zonă.

Motivul acestui interes deosebit era simplu : Canalul reprezenta, alături de Pearl Harbor, una din zonele de interes pentru securitatea Statelor Unite. Sau, altfel spus, unul din posibilele puncte de atac împotriva S.U.A.

Forțele navale și aeriene germane încercaseră să obțină, în cursul unor misiuni repetate, rapoarte tehnice și topografice cît mai complete asupra zonei, ca și date asupra navelor care traversau canalul, a supravegherii americane din zonă și a instalațiilor militare de acolo.

În cele din urmă, sarcina fusese încredințată în întregime Abwehr-ului și Canaris trecuse la acțiune imediat, în stilul lui caracteristic. El expediase în zonă un rezident cu vastă experiență, Wolfgang Blaum, care în cel mai scurt timp își organizase... două rețele. Prima, constituită în exclusivitate din simpli informatori, acoperea în schimb toate punctele cheie ale Canalului. A doua rețea era alcătuită din agenți operaționali propriu-ziși și ea merită mai multă atenție.

Această rețea nr. doi avea în frunte doi profesioniști de clasă : Hans Heinrich Schackow, format la școala Abwehr-ului din Hamburg, care opera sub acoperirea de funcționar al unei companii de navigație cu sediul la Balboa ; și tânărul de 29 ani, Ernst Robert Kuhring, care își masca acțiunile de spionaj dîndu-se drept... reparator de mașini de scris, ocazie cu care avea, desigur, posibilitatea să colinde toate birourile funcționarilor din zona militară a Canalului. Celor doi li se adăuga și un fel de Mata Hari de numai 19 ani, frumoasa Ingeborg Waltraut Gutmann, secretara consulului german din orașul Colon, care, ce-i drept, conducea corul bisericesc din localitate dar, mai ales, lega prietenii cu ofițerii de pe vasele care străbăteau Canalul, de la care obținea multe informații

prețioase. Ceilalți șapte membri ai rețelei erau muncitori care nu atrăgeau atenția prin nimic : mecanici, mașiniști, un lăcătuș, un macaragiu, un zidar, un docher... În aparență cu toții oameni șterși, insignifianți dar extrem de utili și importanți pentru acțiunile de spionaj, deoarece aveau meserii legate de operațiunile desfășurate pe Canal. Apoi, locuiau cu toții de mulți ani în zonă, erau respectați la locul de muncă, se bucurau de toată încrederea din partea superiorilor, aveau relații cordiale cu vecinii, un larg cerc de prieteni și, în special, meserii care le permiteau accesul la cele mai păzite instalații.

Cazul lui Kuhring este cit se poate de elocvent pentru slăbiciunile sistemului american de securitate de la Canal, în preajma celui de-al doilea război mondial.

După ce fusese o vreme marinăr, sosise pentru prima oară în Panama în 1931, când avea doar 19 ani. Fugise de pe o navă și rămăsese ilegal în Panama, ascuns de un chinez, pînă în 1936, când autoritățile îl arestaseră și, după ce îl trimisese la închisoare 26 de zile, îl expulzaseră din țară. Un an mai târziu însă, în 1937, Kuhring era înapoi în Panama și se dădea drept reparator de mașini dactilo, avînd acces la baza americană de la Fort Randolph, așa încît nici nu mai era legitimat sau percheziționat la intrarea sau ieșirea de pe teritoriul bazei.

Astfel se face că nimeni nu s-a mirat prea mult atunci cînd Kuhring a apărut brusc însoțit de Schackow și domnișoara Gutmann la Fort Randolph, pretextînd că vrea să-și ducă prietenii la restaurantul din localitate. Numai că în loc de un chef la restaurant, cei trei s-au plimbat, în aparență ca niște simpli turiști, inspectînd atent amplasamentele de artilerie de la Caleta Point și alte zone, îndeobște interzise.

Cu această ocazie Kuhring a reușit chiar să facă serii întregi de fotografii cu ajutorul unui aparat ascuns cu ingeniozitate în trusa sa de reparații, atît de familiară, de altfel, gărzilor de la Fort.

Imediat au început să curgă spre sediul Abwehr-ului rapoarte și fotografii detaliate ale amplasamentelor și instalațiilor, prin intermediul rețelei operative și al legației germane din Panama, ale cărei facilități erau folosite din plin de agenți.

Citeva informații existente în aceste rapoarte, descoperite în arhiva microfilmată a Abwehr-ului, dau o idee

nu numai asupra valorii datelor, dar și a amploarei pe care o luase Proiectul 14.

De exemplu : „Stația de energie electrică de la Gatun Dam se află la vest de docuri și în imediata apropiere a lor, fiind acoperită cu paie din motive de camuflaj“.

Sau : „Fort Randolph, Fort Sherman, Fort Kelle și Fort Amador au fost echipate recent cu baterii de coastă avînd calibrul 14 inch“.

Sau : „Garnizoanele de la Fort Davis și Fort Clayton sînt în întregime compuse din unități de infanterie ușoară. Numărul mare de măgăruși din dotare indică însă faptul că trupele acestea sînt pregătite și pentru acțiuni în junglă“.

Sau : „Baza de submarine americane de la Coco Solo a fost întărită recent cu o flotilă de nave torpedă“.

Sau : „O nouă șosea este construită între Colon și Panama City. Două aeroporturi militare, aflate în Panama City și Medden Dam, au fost recent date în exploatare. În același timp o șosea este în construcție între Dam și France Field“.

Arhivele microfilmate ale Abwehr-ului conțin însă nu numai rapoartele primite din zona Canalului Panama, ci și fotografiile ale stăvilarelor de la Lake Gatun și Pedro Miguel, care regularizau nivelul apelor din docuri, asigurînd necesarul pentru stațiile electrice și instalațiile militare din zonă, alături de o mulțime de hărți extrem de detaliate.

Oamenii lui Canaris exploatasera informativ atît de bine Canalul, acest inevitabil „câlcii al lui Achile“ al apărării S.U.A., încît mareșalul Göring se considera îndreptățit să declare, în aprilie 1939 : „Două din bombe mele lansate deasupra lui Culbra Cut vor face în numai zece minute întregul Canal inutilizabil“.

Și Göring nu se înșela referindu-se la trecătoarea Culbra Pass din munții Sierra de Panama, care mărgineau Canalul, zonă pe care Wolfgang Blaum (rezidentul lui Canaris pentru Panama) o indicase drept cel mai vulnerabil punct din întreaga zonă. Pe baza acestor informații, Luftwaffe trecuse la realizarea unor bombardiere cu rază foarte lungă de acțiune, de tip Condor, cu care se puteau executa bombardamente de mare amploare în toată emisfera vestică. Mai mult, Focke-Wulf realizase chiar prototipul FW 200, firește tot pe baza tehnologiei procurate ilegal din S.U.A. Atacul aerian împotriva S.U.A.

devenea astfel o certitudine de care americanii însă habar n-aveau la acea dată. Lucrând metodic la Proiectul 14, oamenii lui Canaris făcuseră posibil ceea ce istoricii și specialiștii militari ai celui de-al doilea război mondial au considerat imposibil de realizat, cel puțin pînă la descoperirea arhivelor secrete, microfilmate ale Abwehr-ului.

Un atac prin surprindere, devastator, asupra S.U.A., pornind din zona Canalului Panama!

Astfel, sîntem acum îndreptățiți să afirmăm, pe baza documentelor furnizate de arhiva secretă a Abwehr-ului, că dacă japonezii pregătiseră un Pearl Harbor americanilor, germanii aveau în mapă ceva și mai distrugător: bombardarea și blocarea canalului Panama.

Dar, dacă Pearl Harbor a devenit o dată și un nume în istoria contemporană, constituind un coșmar pentru americani, în schimb Canalul Panama sau Proiectul 14, spre marea lor șansă, a rămas doar în arhivele germane.

F.B.I. contraatacă. N-am putea încheia capitolul infiltrării naziste în S.U.A. fără să amintim de unul din cele mai pitorești personaje (deși redutabil agent) al Abwehr-ului, de numele căruia se leagă cîteva „lovituri” spectaculoase dar și prăbușirea frontului nevăzut, creat cu atîta migală de Canaris.

Gunther Gustav Rumrich era un american de origine germană, pasionat de cărțile de spionaj. Într-o zi acesta a descoperit la New York Public Library cartea de memorii a colonelului Walter Nicolai, șeful spionajului militar german în primul război mondial. Rumrich i-a scris imediat lui Nicolai, punîndu-și serviciile la dispoziție și așteptînd răspuns în coloana de anunțuri din ziarul „The New York Times”, sub forma:

„Theodor Körner — primit scrisoarea, rog confirmare Sanders, Hamburg 1, Postbox 629, Germania”.

Natural, bătrînul colonel Nicolai a trimis ciudata scrisoare lui Piekenbrock, unul din adjuncții lui Canaris. Piekenbrock, după ce a cîntărit temeinic conținutul scrisorii, s-a decis să facă o încercare. Prin intermediul unui steward, Müller, de pe vasul „Hamburg”, el l-a însărcinat pe unul din agenții săi americani, căpitanul Emil Maurer de la agenția de navigație Hapag, să dea confirmarea în „The New York Times”.

Curînd, prin intermediul steward-ului Theo Schlüter, Rumrich a intrat în acțiune.

Totuși, germanii nu știau totul despre el.

La numai 36 de ani, noul agent era de fapt un alcoolic inveterat și un mare consumator de droguri, calități pe care le completa și cu cele de hoț, dezertor din armată și... afemeiat.

Va rămîne întotdeauna probabil un mister cum acest ratat, avînd toate datele unui caz demn de un tratament terapeutic, a putut deveni în mîna Abwehr-ului un agent de primă clasă, cu un palmares amețitor în materie de spionaj.

De pildă, stilul său de a culege informații era, din multe puncte de vedere, unic.

Astfel, cînd Pheiffer i-a cerut informații despre bolile venerice în rîndul armatei americane, Rumrich, pur și simplu, a pus mîna pe telefon și a sunat la Fort Hamilton, spunîndu-i cu nonșalanță caporalului de serviciu:

— Sînt maiorul Milton și vorbesc de la Corpul Medical, colțul lui 4 Avenue cu strada 86, Brooklyn. Sînt la New York pentru un raport confidențial privind bolile venerice în armată, însă mi-am uitat notițele la Washington. Ești amabil să-mi dai toate datele voastre? Vreau exact numărul de ofițeri și soldați din Hamilton, cîți din ei au contractat boli venerice, de ce fel, etc.”.

Caporalul, fără să crîncească, a cerut imediat unui funcționar datele solicitate urgent de „maiorul Milton” și le-a trimis printr-un soldat, cu taxiul, la colțul de stradă din Brooklyn unde aștepta relaxat Rumrich.

Acesta i-a dat soldatului treizeci de dolari să-și plătească taxiul, mergînd cu generozitatea pînă acolo încît i-a lasat și restul... Și acesta e doar un episod!

Un altul, la fel de uluitor dar la fel de adevărat...

Cînd cei din Bremen i-au cerut lui Rumrich codul de comunicație folosit între artileria americană de coastă și cea de pe nave, acesta i-a solicitat unui amic care lucra la Mitchell Field... cartea de coduri, plătindu-i pentru ea cîteva zeci de dolari.

Apoi, într-o berărie din New York, a copiat-o liniștit, cu o bere în față, în acordurile unei orchestre care cînta marșuri germane, tot materialul fiind apoi expediat la Bremen. Iar acesta nu era decît unul din numeroasele roanuale de cod ale armatei americane expediate de Rumrich Abwehr-ului.

Au urmat planurile amplasamentelor aeriene ale New York-ului, datele privind flota americană din Atlantic și multe altele.

Theo Schlüter l-a cerut apoi documentația privind portavioanele „Yorktown” și „Enterprise”, informații privind experiențele de detecție aeriană efectuate la Fort Monmouth, ba chiar și cincizeci de pașapoarte americane în alb, necesare lui Pheiffer pentru a-și introduce agenții în U.R.S.S., dându-se drept americani.

Iar apoi, pur și simplu, planurile de mobilizare ale armatei americane de pe întreaga coastă de est.

Totuși, vremurile bune pentru Abwehr trecuseră...

Întimplarea a făcut ca Rumrich să aibă o iubită, o scoțiană de 51 ani, pe nume Jennie Jordan. Lucrul ar fi trecut neobservat, dacă miss Jordan nu primea cantități enorme de corespondență din străinătate.

Poștașul care o servea a atras atenția și întreaga afacere a intrat pe mina maiorului Cooke de la M.I.5, contraspionajul britanic. Cooke a descoperit repede că miss Jordan era, de fapt, văduva unui german care murise în primul război mondial luptând pentru Kaiser, că în 1937 fusese de câteva ori în Germania fără vreun motiv plauzibil, dar, mai ales, că deși avea toate rudele în insulele britanice, ea primea scrisori din S.U.A., Franța, America de Sud și, la rîndul ei, expedia scrisori într-o mulțime de țări.

În aceste condiții, maiorul Cooke a cerut acordul superiorilor săi pentru filarea corespondenței lui miss Jordan. N-a fost nevoie însă să deschidă decît una din scrisori pentru a-și da seama că biata femeie era folosită de un agent german din S.U.A., care iscălea Crown („Coroană”, în engleză), ce se dovedea nu numai un spion activ dar chiar unul din cei mai periculoși cunoscuți pînă la acea oră.

Alertați de britanici, americanii l-au depistat repede pe Crown în persoana lui Rumrich și, pe 27 februarie 1938, F.B.I.-ul l-a arestat.

Știrea căderii lui Rumrich și a legăturilor sale a ajuns imediat la Berlin, între alții și la noul ministru de externe german Joachim von Ribbentrop. Acesta se simțea profund lezată de puțină importanță pe care Hitler o acorda ministrului său și, în același timp, teribil de gelos pe monopolul pe care Canaris îl deținea în materie de informare a Führer-ului. Imediat Ribbentrop s-a prezentat la Hitler,

acuzîndu-l pe Canaris și oamenii lui că lucrează pe cont propriu, tulburînd apele internaționale și dăunînd intereselor diplomatice germane.

Acesta era începutul bătăliei dintre Ribbentrop și Canaris, care avea să dureze șase ani și care se va termina în detrimentul amîndurora.

În 1933 însă, Canaris era suficient de tare pe poziție ca să alunge orice suspiciune a lui Hitler, negînd pur și simplu că cei arestați de F.B.I. ar fi fost agenții Abwehr-ului.

— Erau cu toții patrioți germani, a afirmat cu seninătate Canaris. Singura lor motivare era că doreau să servească și ei noua Germanie.

În particular însă, Canaris a ordonat o anchetă urgentă asupra acestei „căderi”.

Ce se întîmplase de fapt ?

La 28 ianuarie 1938 J. Edgar Hoover, directorul F.B.I.-ului, lansase „Operațiunea Crown”. În același timp, Rumrich plin de dezinvoltură, îi prezentă lui Schlüter „schema” sa de a obține planul de mobilizare. Sub pretextul unui ordin dat, chipurile, de generalul Craig, șeful Statului Major al armatei, Rumrich urma să-l convoace pe colonelul Elgin, unul din ofițerii superiori care aveau acces la planuri, pentru o așa zisă „discuție”, la hotelul McAlpin din New York, unde el și Schlüter urmau apoi să-l cloroformizeze pe colonel și să dispară cu planurile.

Prudent, Schlüter l-a sfătuit pe Rumrich să-i scrie și să-i ceară consimțămîntul lui Pheiffer (cunoscut în America drept herr Spielman). Era exact scrisoarea interceptată de englezi, copiată și transmisă apoi F.B.I.-ului.

Agenții lui Hoover l-au avertizat pe colonelul Elgin, care a acceptat să joace rolul de momeală. Cu toții așteptau acum telefonul lui Crown. Dar acesta n-avea să vină niciodată. La Bremen, Pheiffer, citind scrisoarea lui Rumrich, a exclamat iritat :

— Omul acesta e în toate mințile ?

Planul schițat de Rumrich îi permisesese lui Pheiffer să sondeze brusc ceea ce se învîrtea prin mintea agentului său și, ca profesionist versat ce era, încearcă să prevină ce se mai putea preveni.

Numai că Rumrich, plictisindu-se să tot aștepte răspunsul lui Pheiffer și mereu în lipsă de bani, se hotărîse să pună în aplicare cea de-a doua mare „schemă” a sa, cea vizînd pașapoartele.

Credincios sistemului său de a trata direct cu „furnizorul”, Rumrich trecuse la 14 februarie 1933, la acțiune.

După ce dăduse un telefon de la o bombonerie de lângă locuința sa, pentru a anunța la servicii că este bolnav și că va lipsi câteva zile, Rumrich îl sunase pe Ira F. Hoyt, șeful Diviziei pașapoarte din New York. Prezintăndu-se drept „Edward Weston, sub-secretar de stat”, el ceruse pe un ton imperativ lui Hoyt „36 de pașapoarte albe”, care urmau să fie trimise la hotelul Taft.

Hoyt a rămas surprins. În primul rînd nu cunoștea nici un „sub-secretar Weston”. Apoi „pașapoarte albe” putea obține oricine, fără delegații speciale. Aici Rumrich înțelesese greșit. Căci Schlüter îi ceruse pașapoarte „în alb” (necompletate) și nu „pașapoarte albe” (de culoare albă).

Așa că Hoyt alertase F.B.I.-ul.

Dar agenții care sosiseră la hotelul Taft nu găsiseră omul căutat.

Cu acea extraordinară intuiție pe care numai agenții foarte versați o au, lui Rumrich nu-i plăcuse ceva în tonul lui Hoyt și hotărîse să fie cît se poate de prudent. Așa că el, aflat momentan la Western Union, solicită ca un funcționar să ridice pachetul sosit la hotelul Taft pentru „domnul Weston”.

O oră mai tîrziu, Rumrich revenea cu un telefon la Western Union dar pachetul nu sosise încă. Abia după-amiază vocea unei tinere operatoare îl anunță în sfîrșit că pachetul pentru „domnul Weston” sosise.

Vigilent, Rumrich îi ceru operatoarei, să-i trimită pachetul la sediul societății din Varick Street, de unde îi pîndea personal sosirea.

La ora 16, telefonează în Varick Street, unde i se comunică sosirea pachetului. Rumrich cere să-i fie trimis la barul de vis-à-vis, apoi iese în stradă și roagă un băiat, contra cîțiva dolari, să preia pachetul de la mesagerul în uniformă care tocmai traversa strada. În clipa cînd băiatul îi predă lui Rumrich pachetul, doi agenți ai FBI-ului apar ca din pămînt lângă el.

Urmărirea se încheiase.

În octombrie 1933 a început procesul lui Rumrich, a cărui „cădere” avea să antreneze alte câteva: Lonkowski, Voss, Gudenberg și Griebel, și aceasta datorită legăturilor lui Rumrich cu Schlüter care îi cunoștea pe toți, ca și re-

velațiilor Johannei Hofmann, amanta lui Schlüter și înlocuitoarea lui în cazuri de urgență.

Tot la proces, Rumrich a desemnat pe „herr Spielman” drept șeful agenților germani din America, dar alți spioni arestați l-au numit cu mai multă precizie: locotenent comandant Erich Pheiffer.

Marele Juriu l-a condamnat pe Pheiffer „în absența”.

Între timp, acesta avea zile grele cu Canaris, care nu-i putea ierta incidentul Rumrich. Cînd și rețeaua lui Wolfgang Blaum, din Panama, s-a prăbușit iar Schakow, Kuhring și miss Gutmann au fost arestați, în timp ce fotografiau amplasamentele de artilerie de la Fort Randolph, epoca lui Pheiffer era încheiată.

Cincisprezece ani după război acesta continua totuși să susțină că, prin căderea lui Rumrich și Griebel, agentura din S.U.A. nu fusese cîtuși de puțin afectată și că americanii habar n-aveau de operațiile ei.

Se pare că ultima afirmație nu era departe de adevăr, căci unul din șefii F.B.I., care participase la „vinarea” lui Rumrich, Leon Turrón, a scris apoi o carte pe această temă. Turrón confundă Abwehr-ul cu Gestapo-ul iar drept șef al Abwehr-ului îl indică pe un anume... colonel Busch.

Deci, americanii nu aflaseră încă de existența lui Canaris! Așa că nu e de mirare dacă mulți agenți germani din S.U.A. și-au văzut liniștiți de treabă încă vreo cîțva timp — unii chiar cîțiva ani — chiar și după aceste spectaculoase căderi.

Siluate în negru-cenușiu

Rețeaua americană. Cu mult încă înainte ca războiul să izbucnească în Europa, colonelul Piekenbrock și Lahousen pregătiseră planul amănunțit pentru operațiuni speciale în S.U.A., pentru a contracara astfel eventualele eforturi de război, pe termen lung, ale aliaților. Cînd însă Hitler eșuase în tentativele sale de a obține neutralitatea Marii Britanii, Franței și a celorlalți aliați europeni la începutul campaniei sale în Polonia — tratatul dintre Anglia și Polonia fusese încheiat chiar la 25 august 1939 — atunci el a luat hotărîrea de a obține cel puțin neutralitatea S.U.A. În acest scop, Fûhrer-ul îi ordonase lui Canaris să evite cu desăvîrșire orice fel de acțiune care ar

fi putut stimula ajutorul american pentru Marea Britanie sau care ar fi slăbit poziția acelor americani ce se pronunțau pentru „izolaționism“, ori care ar antrena ulterior S.U.A. în război contra Germaniei.

Același ordin fusese dat și ministerului de externe german, astfel că atunci când Lahousen l-a întrebat odată pe Ribbentrop, ministrul nazist de externe, dacă există obiecții politice la activitatea Secției a II-a a Abwehr-ului în S.U.A. — eufemism prin care se puteau înțelege cu ușurință acțiunile de sabotaj — Ribbentrop a fost cit se poate de categoric :

— Am fi confrunțați cu asemenea dezavantaje politice, încît trebuie să ne opunem oricăror planuri de acest gen.

Cu toate acestea, liniile de comunicație ale Abwehr-ului cu rețelele din S.U.A. continuau să funcționeze, cei drept preferîndu-se legăturilor radio — punerea la punct a unor asemenea posturi în S.U.A. cerea timp și implica riscuri — legăturile clasice, prin curierii de pe liniile navale și aeriene neutre, ca de pildă vasele care ancorau la Genova sau avioanele companiei Pan American Clipper care soseau cu regularitate la Londra.

Totuși, la 25 aprilie 1940, amiralul Canaris solicită o întrevvedere lui Ribbentrop, pentru a discuta „o problemă destul de delicată“. La acea dată trupele germane recupaseră Narvik, iar Abwehr-ul lucra, într-o adevărată cursă contra cronometru, pentru a definitiva ultimele preparative ale invaziei Țărilor de Jos.

Dar cînd a ajuns în biroul lui Ribbentrop din Wilhelm Strasse și a ridicat problema Statelor Unite, lui Canaris i-a fost dat să audă același gen de avertisment împotriva oricăror acțiuni, indiferent de locul lor de desfășurare, care ar fi lezat cumva neutralitatea americană.

Ribbentrop a ținut cu această ocazie să-i specifice amiralului că Führer-ul îi încredințase chiar lui, în calitate de ministru de externe, sarcina de a veghea la aceasta și că nu admitea nici cea mai mică abatere de la linia indicată de Hitler. Altfel, Germania s-ar fi trezit brusc confruntată la vest cu o redutabilă alianță occidentală aflată sub patronajul puternicului potențial economic și militar al S.U.A., ceea ce, evident, germanii nu-și doreau nici în visele lor cele mai negre.

Firește, lui Canaris nu i-a mai rămas altceva de făcut decît să-l asigure pe Ribbentrop că nu avea nici un

motiv să se teamă și că, momentan, nu dispunea nici măcar de un singur agent în America, care să spioneze armata terestră sau navală a S.U.A. Dar chiar cînd îi dădea lui Ribbentrop cele mai ferme asigurări, Canaris nu se sfia cituși de puțin să-și extindă continuu acțiunile din S.U.A. „Este imperativ — scria el într-o directivă către statul său major chiar în ziua cînd îi dăduse asigurările sale lui Ribbentrop —, să colectăm toate informațiile clasate ca secrete despre dezvoltarea economică și tehnologică americană, inclusiv cele privind forțele armate“.

Cîteva săptămîni mai tîrziu Canaris emitea o nouă directivă, în care specifica exact domeniile din care agenții săi trebuiau să procure informații. Aceste domenii includeau „invențiile în noile construcții de orice fel din armată și marină, cu prioritate noile tipuri de avioane, motoarele de avioane și navele de război. În acest scop, agenții noștri trebuie să lucreze independent unul de celălalt în procurarea acestor informații. Expunerea unuia sau altuia din grup neafectînd așadar decît pe un singur membru și lăsînd restul grupului intact“.

Totuși, cum ecourile afacerii Rumrich încă nu se stinseseră cu totul în rîndul opiniei publice americane, Pheiffer și Ritter, cei doi ofițeri care răspundeau direct de operațiunile de spionaj din S.U.A. au considerat că este mai prudent pentru moment să nu lărgească prea mult aria activităților lor în această țară.

„Operațiunile au fost reluate, scria Pheiffer, cu măsuri sporite de securitate și ele continuă să producă rezultate care răsplătesc eforturile noastre. O echipă de super-agenți, urmărind acum cu cea mai mare strictețe instrucțiunile date de noi, a operat în mod strălucit și cu o remarcabilă discreție“.

Această „rețea americană“ la care se referea Pheiffer reprezenta o veritabilă forță a cărei contribuție la modernizarea armatei germane nu a putut fi evaluată pe deplin decît abia în cursul bătăliilor ce au urmat. Ea era alcătuită din profesioniști de mîna întîii, cei mai mulți selecționați personal de Pheiffer, care acționau chiar sub privirile americanilor. Norman Lang, de pildă, care susținuse secretul sistemului Norden de lansare a bombelor, „lucra“ fără să știrnească nici cea mai mică bănuială autorităților americane. Ca de altfel și colegul său de la Sperry Gyroscope, Everett Minster Röder.

Un alt super-agent era și Simon E. Ködel, care își procura informațiile direct de la War Department (Departamentul de război) pentru simplul motiv că numele său se afla pe lista clasificată a poștei.

Apoi Lilly Stein, indispensabila femeie fatală, care îndeplinea chiar rolul de șefă a rețelei ce opera în interiorul Washingtonului — și în care își prinseseră, fără să știe, „aripile“ câțiva ofițeri de la Serviciul pentru străinătate al armatei americane — dar care își întinsese bine tentaculele și în societatea înaltă din New York. Lilly oferea o cantitate de informații tehnice militare mai mare ca niciodată, la fel ca și Frederick Joubert Duquesne, considerat „decanul“ întregii rețele americane a lui Pheiffer și Ritter.

Pentru toți aceștia zilele păreau senine și nimeni în S.U.A. nu se arătase alertat sau măcar bănuitor față de activitățile lor. Așa cum amiralul Canaris avea să consemneze mai târziu, în scrisoarea adresată generalului Wilhelm Keitel, în cursul acestei perioade Everett Minster Röder procurase „schemele“ complete ale echipamentului radio de pe noul bombardier „Glenn Martin“ și, printre alte instrumente fabricate la uzinele Sperry, desenele secrete ale aparatelor de măsurat distanța, ale instrumentelor de navigație aeriană fără vizibilitate, cele ale unui compas de navigație și multe altele“.

În același timp, Duquesne expedia în Germania, tot potrivit scrisorii lui Canaris către Keitel, „schema secretă a unui acumulator și cea a unui mecanism de elice“.

Acest ingenios profesionist care era Duquesne, găsea chiar că își putea permite, fără riscuri, să meargă direct la sursă ori de câte ori îl interesa ceva. Un singur exemplu, elocvent :

Cînd a citit o știre scurtă inserată în „New York Times“, în legătură cu misterioasa mască de protecție împotriva unui nou gaz despre care se scria că fusese realizat de Serviciul de cercetări chimice al lui U. S. Army, Duquesne și-a dat imediat seama de importanța aparte a știrii. Șchița noii măști de gaze prezenta interes evident pe plan militar. Mai mult, ea ar fi putut oferi chiar cheia descoperirii naturii noilor tipuri de gaze toxice preparate de armata americană. Pentru a-și procura detaliile noii măști, Duquesne a procedat, pe cît de simplu, pe atît de original. El a compus o scrisoare adresată directorului serviciului respectiv, în care, după ce nu s-a sfiit să se

prezintă drept „un scriitor și conferențiar bine cunoscut și plin de responsabilitate civică“, a cerut în mod deschis cele mai amănunțite informații despre noua mască de gaze, asigurîndu-l la sfîrșit pe director :

„Nu vă faceți probleme dacă informația cerută de mine este cumva secretă, deoarece ea va fi în mîinile unui bun cetățean american“.

Ei bine, Duquesne a primit absolut toate informațiile cerute cu... poșta următoare, conform probabil principiului american „Time is money“. Și evident, tot atît de prompt informațiile au ajuns la Berlin.

Contele Douglas. În această veritabilă cavalcadă de agenți manipulați cu abilitate în S.U.A. de Abwehr, se afla și unul cunoscut sub numele de cod „Dinter“, despre care nu s-a știut nimic pînă la descoperirea arhivei microfiliate a organizației condusă de Canaris.

„Dinter“ se trăgea dintr-o familie aristocratică europeană, iar soția sa aparținea nobilimii germane. Contele și contesa Douglas, cum se prezentaseră cei doi în America, au fost imediat acceptați de societatea înaltă de la New York și Washington, fiind primiți în cele mai exclusiviste cercuri, în bună parte datorită stirpei lor aristocratice, fapt care stîrnea curiozitatea lumii bune din cele două metropole americane. Contele Douglas se prezenta însă drept cetățean chilian, deoarece — susținea el — posedea în acea țară sud-americană proprietăți întinse. Ceva din toate astea era, desigur, adevărat. Și anume doar faptul că venise în S.U.A. via Chile. În rest...

Contele Friedrich Sauerma fusese în realitate pilot german în primul război mondial, apoi intrase în așa numitele „corpuri libere“ — organizații militare reacționare ale foștilor combatanți din armata germană, organizate de Röem, și din care făcuse parte, între alții, chiar Hitler. În această calitate Sauerma (alias „contele Douglas“) jucase un rol de prim plan în asasinarea sălbatică a lui Karl Liebknecht și a Rosei Luxemburg, la 15 ianuarie 1919. Cînd ancheta crimei înaintase primejdios, contele Sauerma s-a volatilizat pe neașteptate ajungînd în America de Sud. Pe drum, ca să zicem așa, se însurase cu Freda von Malzahn adoptînd (ne putem lesne închipui și de ce) numele scoțian, după mamă al soției — Douglas — cei doi stabilindu-se în Chile, fără ca Douglas să înceteze o clipă însă a se menține în legătură cu vechii săi tovarăși din

„corpurile libere“. După ce devenise cetățean chilian, contelui Douglas i s-a sugerat de către camarazii săi naziști, ajunși la putere în Germania în 1933, că ar fi mult mai bine ca el să se „mute“ în S.U.A., unde avea să facă spionaj în favoarea celui de-al treilea Reich. Așa ajunge în 1934 contele Douglas împreună cu soția în Statele Unite.

Aici el se asociază doctorului Hubert Schnuch, un demagog nazist, care plănuia să cucerească puterea în America prin forță și violență. Schnuch își organizase chiar propria sa armată secretă, numită „Bunaste“, numindu-l pe contele Douglas șef al serviciilor sale secrete. În această calitate, Douglas trebuia să spioneze atât cercurile antinaziste din S.U.A., cât și pe ceilalți naziști care aparțineau unor organizații rivale celei conduse de Schnuch.

Însă corupția organizației puse pe picioare de Schnuch se pare că era atât de mare, încât unul din foștii săi adjuncți, Anton Hägele, se hotărîse să curețe puțin „cocina de clica liderului“.

După o investigație discretă, Hägele descoperise că Schnuch și Douglas deturnaseră sume considerabile din fondurile secrete ale organizației „Bunaste“. Amândoi au fost imediat dați afară din organizație, tocmai în momentul cînd demagogul de Schnuch se lăuda că are „10 000 de oameni răspîndiți în întreaga țară, dornici și hotărîți să-și dea viața pentru o Americă nazistă“. Demascat, Schnuch a dispărut. Contele Douglas s-a văzut și el nevoit să-și caute altă slujbă. Căutarea n-a durat prea mult, prietenii săi naziști nu-l uitaseră. Cu „excelentul“ său dosar de asasin politic, Abwehr-ul l-a angajat imediat pe conte sub numele de cod „Dinter“, plătindu-i 500 de dolari pe lună (sumă destul de mare la mijlocul anilor '30) cu bani peșin și achitindu-i totodată suplimentar notele de plată rezultate din „eforturile“ contelui și contesei de a păși credibil în societatea înaltă americană, acolo unde Abwehr-ul le dăduse de fapt sarcina să spioneze.

Principalul contact al soților Douglas în această direcție era, la Washington, un alt cuplu pe nume White, despre care „Dinter“ comunica Abwehr-ului că se bucura de o mare popularitate în cele mai influente și exclusiviste cercuri din capitala americană. Astfel Douglas raporta, de pildă, la Berlin că doamna White fusese invitată la un „party“ unde luase loc între generalul George Marshall și un membru al cabinetului președintelui Roosevelt. Ta-

citurnul general care, pe deasupra, mai era și șeful statului major american a suferit la un moment dat, potrivit raportului contelui Douglas, de o lipsă de discreție cînd i-a mărturisit doamnei White că „este acum stabilit ca Groenlanda, Islanda și Azore să fie folosite drept baze pentru aliați“.

Știrea aceasta, coroborată cu debarcarea unor forțe americane la 7 iulie 1940 în Islanda, în ajutorul trupelor britanice care apărau insula din primăvara aceluiași an, precum și cu construcțiile militare auxiliare începute de americani în Groenlanda și Islanda i-au pus pe germani în gardă din vreme.

Dîndu-și seama că informația ajunsese la urechea germanilor, generalul Marshall a ordonat o anchetă serioasă în cursul căreia mai mulți ofițeri nevinovați din Departamentul de război au fost interogați sub stare de arest. Însă nici F.B.I.-ul, nici anchetatorii Departamentului de război n-au reușit să descopere vreodată adevărul, anume că informația fusese transmisă germanilor de „Dinter“ și că însuși generalul Marshall îi oferise pe tavă lui Douglas un secret militar de prim ordin.

Cît despre conte, acesta și-a văzut mai departe de treabă, spionînd cu ajutorul inocenților soți White. Odată Douglas l-a surprins pe Bud, fiul lui White, vorbind la telefon despre un tun de calibru mare aflat pe linia de asamblare a uzinelor General Motors. Tot din conversație Douglas a mai aflat că U.S. Army plănuia să „introducă tunul în aripile avioanelor de luptă, acționîndu-l printr-un singur buton aflat pe panoul de control și urmărindu-i tirul printr-o oglindă“.

De regulă, tactica lui Douglas era să-i antreneze pe cei mai bine informați dintre invitații pe care îi întâlnea la petreceri în conversații care atingeau, aproape fără ca aceștia să bage de seamă, diferite chestiuni secrete, pentru ca apoi să scoată tot ce dorea de la ei, contrazicîndu-i, chipurile, prin avansarea propriilor sale păreri la care, firește, cei care erau mai bine informați ripostau întotdeauna cu argumente și date precise.

Astfel, după ce stătuse la o masă, unde fusese invitat alături de un pilot din Royal Canadian Air Force, Douglas a fost capabil ca în raportul său următor (microfilmul din arhivă o dovedește) să descrie germanilor un „sistem american de ochire pentru lansarea bombelor“ mult îmbunătățit.

La altă petrecere, Douglas a întâlnit un inginer de la firma Bendix, specializată în lucrări de aeronautică. Contele l-a atras cu abilitate pe inginer într-o discuție despre „noul design“, obligându-l pe acesta să-i prezinte o serie de schițe pentru a răspunde criticilor vicelanului Douglas. După ce le-a cerut ca să le studieze, Douglas le-a înapoiat imprudentului inginer, prezentându-i și o formă îmbunătățită a lor, care-i aparținea.

„Poți folosi fără grijă schița mea îmbunătățită, ca și cum ar fi a dumatăle, l-a asigurat Douglas pe inginer. Va fi o pană în plus la panașul dumatăle, a adăugat lingușitor contele, în vreme ce schițele originale ajunseseră între timp la Berlin.

Inginerului american nu i-a rămas altceva de făcut decât să mulțumească agentului Abwehr-ului pentru generozitate.

Un spion bine plătit. La New York, dr. Herbert Gross trecea drept economist, ziarist specializat în finanțe, lucrând pentru publicații comerciale din Germania. În realitate, Gross se specializase în spionajul industrial și economic iar prezența sa la New York se datora misiunii date de Abwehr: supravegherea relațiilor economice dintre S.U.A. și U.R.S.S. El conducea în acest scop și o mică rețea, ai căror membrii erau identificați în raporturile sale drept „Prochoroff“ sau „Rurick“.

Un fapt e cert: rapoartele lui Gross plăceau atât de mult colonelului Piekenbrock, încât acesta le aprecia întotdeauna cu calificativul „activitate excelentă“, pretinzând să i se dea imediat și direct orice raport primit de la Gross și ordonând ca acesta să fie recompensat generos.

Astfel se face că, agentul specializat în probleme financiare care era Gross ajunsese cel mai bine plătit spion din întreaga rețea americană a Abwehr-ului. În timp ce ceilalți agenți primeau o remunerație medie, dr. Gross primea, de pildă, numai la 18 aprilie 1941, suma de 9 500 dolari, câștigând în total de pe urma serviciilor aduse Abwehr-ului 75 000 de dolari. Banii îi parveneau întotdeauna lui Gross prin intermediul consulului general german de la New York.

Ziaristul Scheffer. Dacă dr. Herbert Gross se ocupa de spionajul economico-financiar și industrial, în schimb Paul Scheffer — editor de ziare de renume internațional,

decanul ziaristilor germani, director la un moment dat al cunoscutului „Berliner Tageblatt“ — era agentul său politic. În S.U.A., Paul Scheffer avea acoperirea de corespondent al săptăminalului „Das Reich“, unul din organele de propagandă ale dr. Göbbels dar știa să-și mascheze apartenența nazistă invocând de câte ori i se ivea ocazia trecutul său liberal și căutând să fie mai tot timpul în preajma vechilor săi prieteni de peste ocean, care nu erau la curent cu metamorfoza sa politică.

Tip de boulevardier, cu maniere distinse, Scheffer se bucura de multă simpatie, între altele și pentru că era oricând dispus să invite la o masă la „Chambord“ cîțiva oaspeți cu vederi antinaziste.

Trebuie precizat că „Chambord“ era socotit drept unul din cele mai bune dar și cele mai scumpe restaurante franceze din New Yorkul anilor 1939—1941, situat pe a 3-a Avenue, iar Scheffer avea în plus și calitatea, atât de apreciată de invitații săi, de a insista întotdeauna ca să plătească el întreaga notă, foarte piperată de altfel.

Scheffer, tipul spionului profesionist de modă veche, avea o anumită înclinație către latura de melodramă a muncii sale. Locuia în strada 57 dar corespondența și-o expedia sau o primea la o casuță poștală de pe strada 51, din dreptul unei locuințe care părea nelocuită sau, în orice caz, ale cărei ferestre erau tot timpul acoperite cu perdele. În fiecare zi, Scheffer lua un taxi, mergea cîțiva metri singur pînă la casuța poștală din dreptul casei nelocuite, își ridica corespondența și se îndepărta la fel de grăbit. Deși specialitatea sa era reportajul politic pentru „Das Reich“, se poate spune că Scheffer slujea incomparabil mai mult al treilea Reich prin rapoartele sale secrete expediate Abwehr-ului. Cel puțin pentru colonelul Piekenbrock ele reprezentau întotdeauna o lectură mai mult decît interesantă.

Filiera Porsche. Carl Edmond Heine devenise directorul executiv al unei fabrici de automobile din Detroit, după ce mult timp lucrase ca reprezentant al firmelor Chrysler și Ford în străinătate. Avea patruzeci și opt de ani cînd firma Ford, apreciindu-i onestitatea și spiritul de inițiativă, îl numise reprezentantul său general în Germania, post care echivala cu cel de director al firmei Ford în această țară.

Numai că, odată ajuns în Germania, Heine intră în atenția dr. Ferdinand Porsche, designerul de automobile favorit al lui Hitler, creatorul celebrului Volkswagen, care acționa în același timp și ca rezident al Abwehr-ului. Dr. Porsche, folosindu-se de prestigiul său în lumea automobilului, l-a tatonat discret pe Heine, încercând să afle dacă acesta era dispus să se reîntoarcă în S.U.A. ca să lucreze în domeniul său dar și cu alte ocupații. Amintind că aceste „ocupații” prezintă și unele „riscuri inerente”, dr. Porsche a avut grijă să adauge că ele vor fi, în schimb, „de mare folos Germaniei”. Deși Heine rămăsese legat de S.U.A., țara sa de adopțiune, dr. Porsche a știut să re-deștepte în el, treptat, vechile sentimente de afecțiune pentru „bătrîna noastră Germanie”, cum îi spunea el, după care l-a expediat pe Heine la dr. Wirtz, șeful departamentului pentru aviație al firmei Volkswagen Werke și, în în același timp, unul din oamenii de bază ai Abwehr-ului în acest domeniu.

Dr. Wirtz i-a explicat lui Heine că „slujba” promisă consta de fapt în culegerea de informații despre industria de automobile și avioane din S.U.A., informații care „nu erau disponibile pe căi normale”.

Dîndu-și repede seama că toate acestea semănau a spionaj, Heine a ezitat. În fond, el era plătit de Ford pentru postul din Germania cu fenomenala sumă (pentru acei ani) de 30 000 de dolari pe an.

Apelurile lui Porsche și Wirtz la „patriotism”, ca și unele argumente mai materiale, au izbutit însă pînă la urmă să-l convingă pe Heine. Acesta a fost trimis la Hamburg, pentru cîteva întîlniri secrete cu maiorul Ritter și căpitanul Hermann Sandel, în urma cărora tirgul a fost perfectat.

Apoi Heine a urmat o pregătire specială, în materie de criptografie și folosirea cernelurilor simpatice, fiind în același timp, supus „îndoctrinării naziste”, deoarece atașamentul său patriotic față de Reich dăduse, după cum s-a văzut, semne de oarecare slăbiciune.

Chiar înainte de plecarea spre S.U.A., lui Heine i s-a cerut să-și păstreze pașaportul original dar să renunțe în fața autorităților germane, în secret, la cetățenia sa americană (evident, fără înștiințarea autorităților americane) și să o solicite în schimb, tot în secret, pe cea germană,

ceea ce i-ar fi adus și gradul de căpitan Luftwaffe în rezervă.

Heine însă, ceva mai prudent, n-a vrut să rupă chiar toate legăturile sale cu S.U.A., așa că s-a întors la Detroit, via Peru, cu pașaportul său american, și-a închiriat o locuință într-o zonă suburbană foarte populată, a restabilit contactele profesionale, a reînnoit unele prietenii și, astfel, și-a început noua sa carieră de agent al Abwehr-ului pe pămînt american. Folosindu-se de legăturile sale profesionale, Heine reușea întotdeauna să-și procure cu ușurință informații din domeniul industriei automobilului american.

În materie de aviație însă lucrurile mergeau mai greu.

În disperare de cauză, Heine a apelat instinctiv la cea mai propice formă de colectare a informațiilor în S.U.A. la acea dată : anunțul în presă. Astfel, el a publicat cu regularitate un mic anunț în revista „Popular Aviation”, susținînd că se ocupă de aviație și are nevoie de informații privind ultimele evoluții în materie de tehnică, pentru a-și pune pe picioare afacerile.

Printre cei care i-au răspuns lui Heine se afla și un anume Bob Aldrich, care părea extrem de bine informat în domeniul aviației.

Heine i-a mărturisit acestuia că afacerile de care se ocupă necesită informații amănunțite dar că el, personal, cunoaște atît de puțin în domeniul aviației încît n-ar putea discuta în cunoștință de cauză nici măcar despre cel mai simplu model de aeroplan cu propriul său fiu.

După ce a adormit în felul acesta bănuielele lui Aldridge, Heine a început brusc să-i pună întrebări atît de precise, încît l-a uluit pe american, interesîndu-se de pildă în detaliu despre ultimele modele de condensatori sau de fuselajul planoarelor de înaltă altitudine. Ulterior, Aldridge a acceptat să-i furnizeze cu regularitate informații agentului.

Heine îi plătea lui Aldridge și celorlalți colaboratori racolați cîte douăzeci de dolari pentru fiecare informație, luată separat. Avînd o scrisoare de recomandare de la un oarecare Löhr, pilot în Luftwaffe, Heine a intrat în legătură și cu Vollmecks, unul din șefii secției din Detroit a Comitetului pentru aviația civilă din S.U.A.

Vollmecks, amabil, i-a pus la dispoziție lui Heine o serie de documente care nu erau secrete dar cînd acesta

i-a cerut noi informații și detalii, Vollmecks l-a sfătuit să le ceară în scris autorităților de resort de la Washington.

Heine i-a urmat sfatul și, spre uimirea lui, în curând a primit de la Washington o cantitate de informații secrete de câteva ori mai mare decât cea oferită de Vollmecks.

Cu toate că metoda aceasta de colectare a informațiilor folosită de Heine pare, la prima vedere, destul de primitivă, ea a permis totuși experților germani să intre în posesia unei mari cantități de documente de mare interes, precum și a numeroase secrete ale industriei aeronautice americane care, astfel, fără să bănuiască, contribuise în mod decisiv la modernizarea forțelor aeriene germane.

Raportul lui Canaris. Evident, rețeaua americană a Abwehr-ului cuprindea și alți agenți, de toate tipurile, în afara celor câțiva menționați mai sus.

De aceea amiralul Canaris avea probabil destule motive de satisfacție când, într-un memorandum adresat în vara lui 1940 șefului statului major german, generalul Franz Halder, el trecea în revistă succesele rețelei sale, astfel :

1. Asigurase un flux continuu de rapoarte tehnice, mai ales în ceea ce privea marina militară americană — schițe complete ale celor mai noi nave de război, portavioane și distrugătoare. În acest fel, costul ridicat al cercetării și realizării unor nave similare de către marina militară germană a putut fi evitat, tocmai prin achiziționarea unor schițe amănunțite privind principalele piese.

2. Raportase continuu asupra negocierilor anglo-americane vizând ajutorul american în armament, muniții și avioane, precum și detaliile livrării acestora de S.U.A. către Anglia. Astfel, numai între 1 aprilie și 31 decembrie 1939, Abwehr-ul a primit 171 de asemenea rapoarte.

3. Raportase continuu asupra convoaielor de nave care plecau din porturile americane cu destinația Anglia și Franța.

4. Informase asupra tuturor mișcărilor de nave de pe coasta de est a S.U.A.

Toate acestea reprezentau, în același timp, și un succes al rețelelor de comunicații puse la punct de specialiștii Abwehr-ului.

Filierele de comunicații

Mesagerii. În decembrie 1939, Karl Alfred Reuper, cetățean american, își încheia pregătirea la Hamburg, reîntorcându-se în S.U.A. chiar în ajunul sărbătorilor de iarnă pentru noua sa existență dublă. Fiind un mecanic priceput, Reuper și-a găsit repede o slujbă la Air Associates din Bendix, New Jersey, unde lucra la contractele secrete pe care firma le avea cu guvernul american. În același timp el își începea misiunea secretă, cea pentru care fusese trimis de fapt în S.U.A., organizându-și o rețea de informatori care să colecteze, cum precizau directivele primite, „documente, cărți de coduri, desene, fotografii și planuri privind apărarea națională a S.U.A.”.

În 1940, Reuper era unul din cei mai ocupați agenți ai Abwehr-ului în America. Ziua de 11 iunie, de pildă, este o zi tipică pentru el.

Reuper se trezi, ca de obicei, la 5,45 dimineața, în locuința sa de pe Palisades Avenue din Hudson Heights, New Jersey, și ajunse la Bendix exact la ora 7, când începea lucrul. După ce își termină cele 8 ore de program, la ora 16,00 Reuper se întoarce acasă, mîncă, își schimbă hainele, apoi luă metroul spre Manhattan pentru o întâlnire cu unul din informatorii săi, în stația Pennsylvania. Omul cu care Reuper se întâlnea acolo avea treizeci și trei de ani, se numea Peter Franz Donay și făcea parte dintr-o unitate militară americană staționată pe Governors Island (Insula guvernatorilor). Donay avea un „vinat mare”, care trebuia însă „prelucrat” înainte de a fi expediat la Berlin, printr-un curier special.

„Vinatul” se dovedi a fi un manual militar secret, pe care Donay îl împrumutase de la unitate.

Cu manualul asupra lui, Reuper luă imediat metroul spre Woodhaven, în cartierul Queens, pentru a se întâlni cu fochistul Paul Grohse, în realitate legătura lui Reuper cu Frank Grote, un fotograf din Bronx specializat de Abwehr în noua tehnică de microfotografiere.

După ce îi încredință manualul primit de la Donay lui Grohse, pentru a-l transmite mai departe fotografului Frank Grote, Reuper luă din nou metroul și se reîntoarce în Manhattan pentru o nouă întâlnire, de data aceasta cu Friedrich („Fritz”) Schröter, alt informator al rețelei, care „colecta” tot felul de informații din portul New York.

Reuper și Schröter se întâlniră la restaurantul „Little Casino“ de pe strada 86, al cărui proprietar, Richard Eichenlaub, era, de asemenea, membru al rețelei.

Schröter îi comunică cu această ocazie lui Reuper că nava „Indian Prince“ plecase din port cu numai o zi înainte, transportînd la bord zece avioane bimotor.

Din Yorkville, Reuper se îndreptă către un apartament situat pe St. Anna Avenue, în Bronx, unde urma să-l întâlnească pe Felix Jahnke, radio-transmisionistul rețelei, care își ascundea aparatul într-un alt apartament, de pe Caldwell Avenue.

Reuper scrisese un mesaj scurt — INDIAN PRINCE PARASIT ZECE IUNIE CU ZECE BIMOTORE BORD DESTINAȚIE PROBABILĂ ANGLIA — pe care îl înmînă lui Jahnke ca să-l codifice și să-l transmită prin radio, la următoarea oră fixată pentru emisie. Cînd Reuper se întoarse acasă, la Hudson Heights, era ora 23. Nu-i mai rămîneau la dispoziție decît vreo șase-șapte ore să doarmă, pentru ca a doua zi să o ia de la capăt. Dar activitatea rețelei continua în acest timp. Grohse îi transmisesese manualul sustras de Donay lui Grote, care îl microfilmă pagină cu pagină în studioul său de pe strada 181 din Bronx.

În dimineața următoare, Grohse se prezintă la studio să ia microfilmul, pe care îl duse apoi unui „librar“ de pe strada 86. „Librarul“ îl ascunse imediat într-o carte pe care o așeză pe un raft anume, alături de alte cărți.

La data de 14 iunie în librăria de pe strada a 86-a își făcu apariția Carl Heinrich Eilers, stewardul de pe vasul american de linie „Manhattan“.

Eilers se ocupa de biblioteca de la bordul vasului, așa încît venise să achiziționeze mai multe cărți din librărie.

Întîmplător, a ales-o și pe cea care conținea microfilmul. „Librarul“ așeză cărțile într-un pachet iar Eilers ieși cu pachetul din magazin cu cel mai firesc aer din lume.

Întors la bordul lui „Manhattan“, el așeză apoi conștiincios cărțile proaspăt cumpărate pe diferite rafturi ale bibliotecii. La 24 iunie, „Manhattan“ acostă la Genova, în Italia. Eilers se duse într-o „trattoria“ (restaurant italian), unde se întâlni cu un alt bărbat căruia îi înmînă cartea cu microfilmul.

Acesta nu era altul decît un ofițer al Abwehr-ului, care îl dirija atît pe Eilers, cît și pe alt „curier“, bucătarul șef de pe „America“, și apărea în acel restaurant ori de cîte

ori „Manhattan“ sau „America“ acostau la Genova pentru a prelua pachete și a transmite ordine.

Manualul pe care Reuper îl primise de la Donay la 11 iunie ajungea astfel la Hamburg cincisprezece zile mai tîrziu, la 26 iunie, ceea ce dă o idee despre eficacitatea filierelor de comunicație ale Abwehr-ului la acea vreme.

Cît despre informația privind vasul „Indian Prince“, pe care Reuper i-o transmisesese radio-operatorului Jahnke tot la 11 iunie, aceasta fusese înregistrată codificat de una din stațiile de ascultare ale Abwehr-ului din Germania chiar a doua zi, adică pe 12 iunie, ceea ce le oferea germanilor un mare avans de timp pentru a lua contra-măsuri. În fapt, Abwehr-ul dispunea de cîteva filiere paralele care se specializaseră în transmiterea informațiilor și care au funcționat reușind chiar să penetreze blocada britanică din Atlantic.

Astfel, germanii contau pe serviciile unui marinar de origine germană de pe nava americană „President Harding“, ca și de cele ale unui german naturalizat american care lucra pe nava „Syboney“ ori pe serviciile mai multor stewardzi de pe nave care, altfel, arborau pavilionul Spaniei, Portugaliei sau Elveției.

Altă rută folosită de Abwehr — via America de Sud — era asigurată de un curier de pe nava „Uruguay“ al companiei Moore-McCormick Line; de alt curier, de pe nava „Excalibur“ a companiei American Export Line; de un fochist de pe nava „Argentina“ sau de un frizer de pe nava „Excambion“.

Toți aceștia luau microfilmele — ascunse, de pildă, în rezerva de cerneală a unui stilou, dosite în scoarța unei cărți sau reviste ori rulate pe un mosorel peste care era trecută ață — și le transmiteau mai departe, unor curieri din Brazilia și Bolivia, de unde erau luate de persoane de la bordul avioanelor companiei italiene L.A.T.I., care zburau spre Napoli sau Genova, unde îi așteptau ofițerii Abwehr-ului.

Este adevărat însă că doar un număr mic de rapoarte ale agenților Abwehr-ului erau transmise prin intermediul curierilor.

Cele mai multe erau expediate prin poștă sau telegrafiate codificat.

Însă aceasta constituia o mare problemă.

Cenzura britanică își stabilise un centru chiar în Bermuda, aducînd acolo o echipă de decriptori de coduri, chi-

miști, experți în serierea de mină și ofițeri de informații, toți cu o mare experiență și cu un înalt profesionalism. Orice navă sau avion care venea din S.U.A. spre Europa avea obligația să oprească în Bermude și să permită cenzorilor britanici să inspecteze conținutul bagajelor sau coletelor.

Scrisorile găsite erau astfel examinate științific, supuse testelor chimice și razelor X.

Astfel, pentru germani devenise imperios necesar să facă apel la unele mijloace tehnice încă necunoscute cenzorilor britanici. Sistemul de cerneluri secrete (zise „simpatice“) de tip 6-Tinten, fusese considerat o vreme drept cel mai sigur dintre aceste mijloace. Existau chiar trei formule diferite, puse la punct de Biroul german de standarde.

Primul tip de cerneală secretă fusese numit „Apis“, celelalte două primiseră denumirea codificată „Pyramidon“ și „Betty“. Formula lor constituia unul din secretele cele mai bine păzite ale Abwehr-ului. Convinși că englezii nu puteau detecta aceste tipuri noi de cerneluri, germanii își instruiseră agenții să le folosească pe scară mare. Totul a mers bine, pînă cînd un agent german, cu numele de cod „Hamlet“, a sosit la Lourenço Marques, în capitala Mozambicului — care pe atunci făcea parte din colonia Africa de Est, portugheză — cu scopul de a spiona navigația și zborurile aliate din zona Oceanul Indian.

Printre „instrumentele“ cu care fusese dotat, Hamlet poseda și două tipuri de cerneluri secrete, Apis și Pyramidon.

Cît timp Hamlet expediase mesaje scrise cu aceste cerneluri, totul a fost în regulă. Dar cînd a început să primească instrucțiuni secrete redactate cu alt tip de cerneluri, Hamlet s-a văzut pus în mare dificultate.

Căci germanii uitaseră pur și simplu să-i dea și... revelatorul, așa încît bietul Hamlet nu avea substanța necesară pentru a pune în evidență textul scris cu cerneală secretă.

Berlinul a fost prompt sesizat printr-o telegramă cifrată dar un prim agent, dr. Viljôn, trimis cu substanțele necesare în Mozambic a fost nevoit, datorită unor circumstanțe speciale, să evite în ultimul moment sosirea la Lourenço Marques. Alertat, colonelul Piekenbrock a decis să transmită formula chimică și instrucțiunile de revelare fotografică printr-o telegramă, utilizînd codul Ministerului de externe german.

Aceasta a constituit o greșală fatală, întrucît englezii cunoșteau codul. Telegrama a fost interceptată de englezi și unul din cele mai importante secrete germane a fost astfel descifrat.

Abilitatea și viteza cu care cenzorii britanici își făceau datoria cînd cercetau scrisorile își avea de fapt originea în această descoperire timpurie a formulei secrete a revelatorului pentru cerneala simpatică folosită de germani.

Mipu, mikropunkt, microdot. Dar germanii și-au dat seama repede că secretul lui Geheimtinten (6-Tinten) nu mai reprezenta o necunoscută pentru englezi, așa că s-au gîndit la altceva, la un sistem care să le dea certitudinea că nimeni nu le va mai putea descifra secretul.

Acest sistem pe care ei l-au pus în curînd la punct a devenit cunoscut în istoria spionajului drept Mipu sau Mikropunkt, celebrul „microdot“ (în engleză), pe care J. Edgar Hoover îl definea drept „o capodoperă a inamicului în materie de spionaj“.

Procedeul fusese inventat de profesorul Zapp de la Institutul de tehnologie din Dresda și făcea posibilă, în prima fază, reducerea unei întregi foi de hîrtie la dimensiunile unui timbru poștal, apoi, prin fotografierea printr-un microscop inversat, permitea reducerea acestuia la o dimensiune minuscule, nu mai mare, să zicem, decît punctul care se pune pe litera i. Negativul microfotografiei astfel realizate era acoperit cu colodiu și, cu ajutorul unui vîrf hipodermic, „inserat“ printre fibrele hîrtiei unei scrisori sau alt document, după care era acoperit din nou cu colodiu, pentru a-l face să treacă cît mai puțin vizibil printre fibrele hîrtiei.

Din nefericire pentru Abwehr și fără ca acesta să știe sistemul micropunctului a devenit cunoscut americanilor încă din momentul introducerii lui în comunicațiile germane secrete.

Astfel, la începutul anului 1940, un agent dublu care lucra pentru F.B.I. sub pseudonimul „S.T. Jenkins“ a alertat Biroul Federal de Investigații (F.B.I.) în legătură cu noul „truc“ inventat de germani și care îi făcea capabili să realizeze comunicații secrete fără riscuri.

Agentul nu reușise să descopere natura exactă a „trucului“ dar ceea ce știa era că acesta consta „dintr-o mulțime de puncte“.

Eforturile americanilor de a penetra noul sistem german de comunicații prin micropuncte au durat peste un an și jumătate, dar pînă la urmă ele s-au văzut încununate de succes.

Aceasta s-a întîmplat în august 1941, cînd un călător din Europa punea piciorul pe pămînt american. Cum noul venit se afla pe lista de suspecți ai F.B.I.-ului, el a fost reținut iar bagajele sale percheziționate minuțios. F.B.I.-ul știa că suspectul, fiul unui milionar din Balcani, pe lângă faptul că se ocupa de comerțul cu arme și droguri, mai figura și pe lista de agenți ai Abwehr-ului sub pseudonimul „Ivan I”.

Examinarea bagajelor lui Ivan I a dat la iveală o mapă cu documente aparent banale dar care au stîrnit unele suspiciuni, așa încît mapa a fost expediată urgent la laboratorul F.B.I.-ului din Washington. Primele analize de laborator n-au arătat nimic deosebit, dar cînd una din hîrtii a fost supusă unui jet de lumină foarte puternic s-a observat că, privind dintr-un anumit unghi, pe hîrtie apărea un punct minuscul care reflecta lumina într-un mod aparte. Supus analizei unui microscop puternic, punctul buclucaș s-a dovedit a fi reducerea infimitezimală a imaginii unei întregi scrisori dactilografiate, pe care Ivan I trebuia, după toate aparențele, să o transmită unui agent din New York.

Și astfel secretul micropunctului a fost penetrat de americani.

Sistemul radio „Bolivar”. Amiralul Canaris nu era însă cîtuși de puțin entuziasmat de rețeaua curierilor. După părerea sa, rapoartele întîrziiau prea mult, chiar atunci cînd soseau cu promptitudine, în medie cam o lună de zile pentru mesajele venite din S.U.A. Apoi, curierii depindeau în prea mare măsură de orarul navigației aeriene sau navale și de eventualele modificări de rută pentru a satisface cerințele de informații ale unui serviciu de spionaj modern, așa cum Canaris dorea să fie Abwehr-ul.

Pe de altă parte, scrisorile codificate trimise prin poștă prezentau riscul inherent al descifrării lor de cenzura americană sau engleză.

Amiralul dorea altceva: un sistem rapid, eficace și sigur. Singura soluție care se impunea erau transmisiile radio. Totuși, aparatele *Afu*, cu o putere maximă de 20 W nu puteau să acopere o distanță atît de mare ca cea dintre

S.U.A. și Germania, iar dotarea lor cu transmițătoare Morse de unde scurte, de putere mai mare, ridica probleme complexe, de asamblare a aparatelor la fața locului — expedierea unor aparate gata asamblate în bagaje diplomatice către S.U.A., via Bolivia, fusese descoperită de vameșii americani iar aparatele confiscate — de montare a unor antene circulare, care necesitau o cantitate prea mare de cabluri ce nu putea să treacă neobservată de oameni și, nu în ultimă instanță, de personal calificat.

Așa că, în cele din urmă, Canaris a optat pentru organizarea unei rețele internaționale de stații clandestine, care creau un original sistem de „curieri radio”.

Amiralul a încredințat această sarcină dificilă „vrăjitorului”, locotenent colonelul Trautmann, șeful serviciului de semnale de la Wohldorf, principala stație de ascultare germană.

Trautmann, creatorul faimosului aparat *Afu*, urma să fie asistat de un om al Gestapo-ului, sturmbanführer-ul SS Siepen, directorul Institutului Havel, care constituia, în același timp, și centrul de radio al lui Amt VI, la Wansee.

A fost una din rarele ocazii cînd Abwehr-ul a colaborat „pașnic” cu organizația nazistă rivală, Gestapo-ul. Execuția tehnică a proiectului a revenit concernului electronic Telefunken, care avea marele avantaj de a poseda filiale în întreaga lume, ceea ce făcea mai ușoară introducerea aparatelor clandestine în diferite țări. Pentru personalul de serviciu a fost contactată firma Debeg, care furniza specialiști în materie de radio emisie companiilor de navigație. Telefunken urma, așadar, să realizeze un model pilot iar Debeg să ofere personalul de asamblare și întreținerea acestora.

Prima din lanțul de stații montate de Telefunken în emisfera occidentală a fost cea de la ambasada germană din Mexico City.

Purtînd pseudonimul „Glenn” această stație urma să fie baza rețelei „Bolivar”, un lanț de posturi clandestine germane care se întindeau din Mexic pînă în Argentina, făcînd și joncțiunea cu rețeaua clandestină din S.U.A.

Numai că instalarea unei asemenea rețele la nord de Mexic întîmpina dificultăți, întrucît, după cum scria într-un raport Siepen, „supravegherea radio americană este atît de evoluată, încît implantarea de posturi clandestine necesită cea mai meticuloasă planificare cu puțință pentru a avea oarecare șanse de succes”.

Conștienți de dificultăți, Trautmann și Siepen au procedat mai întâi la câteva experiențe.

În 1939 ei au invitat la Berlin doi americani de origine germană pentru a le solicita sfaturile.

Unul din ei, Richard Ernst Weber — era unul din agenții Abwehr-ului din America. Cel solicitat de Siepen la Havelinstitut era inginer electronist, un specialist radio care avea pe lista agenților germani indicativul US/7-368. Pe numele său adevărat, dr. Josef Iacob Johannes Starziczny.

Weber a testat condițiile pentru transmisiile radio din S.U.A. iar Starziczny pe cele ale circuitului sudamerican. Concluziile la care au ajuns cei doi au fost însă descurajatoare. Condițiile atmosferice — perturbările geomagnetice, exploziile solare — se interferau, alterând considerabil calitatea semnalelor. După cum observa Starziczny, pînă și stația radio a administrației postale germane ar fi recepționat semnalele cu dificultate, chiar dacă ar fi fost dotată cu niște antene direcționale uriașe și ar fi operat cu o putere de 100 Kw. Pe de altă parte, aparatele de radio prevăzute pentru stațiile clandestine aveau o putere limitată : între 80 și 250 W.

Testele mai demonstraseră că undele radio se propagau mult mai bine pe direcția nord-sud, decît pe cea est-vest, peste Atlantic așa încît s-a luat hotărîrea ca în S.U.A. să opereze doar stații cu putere mică, în schimb semnalul lor să fie direcționat spre Mexic, de unde informațiile trebuiau să fie retransmise spre Germania, stația Glenn devenind în felul acesta cheia întregului sistem.

Separat de colaborarea cu Siepen, Canaris i-a cerut lui Trautmann ca acele stații construite de Abwehr în S.U.A. prin forțe proprii să fie puse în legătură directă cu Europa, fără să se mai folosească filiera Glenn.

În felul acesta amiralul dorea să-și păstreze, măcar în parte, exclusivitatea anumitor informații.

La New York construirea transmîțătorului s-a lovit însă de o dificultate neașteptată. Nu exista nici o sucursală Telefunken în tot orașul iar specialiștii firmei Debeg nu își puteau părăsi navele pentru a ajuta la montarea stației.

Pe de altă parte, era riscant de a cumpăra de pe piață părțile necesare asamblării stației.

În cele din urmă Abwehr-ul a reușit să găsească oameni care să-l scoată din încurcătură.

Sarcina i-a revenit lui Richard Ernst Weber, un bavarez de 55 de ani stabilit în S.U.A. din 1908, radiotehnician de profesie. Din 1939 Weber funcționa ca agent al Abwehr-ului, introducînd clandestin în S.U.A. subansambluri radio iar faptul că lucra la firma Babylon din New York ușura procurarea acelor piese necesare asamblării, fără să se mai apeleze la aducerea lor pe căi ilegale din Germania.

În vremea aceasta, Weber era asistat de unul din oamenii lui Siepen, William Gustav Kärcher, un german de 45 ani, naturalizat american, de profesie mecanic, lider al asociației, de coloratură fascistă, germano-americană. După ce vizitase Germania de cîteva ori în perioada 1938—1939, Kärcher devenise unul din agenții Departamentului America, din cadrul lui Amt VI, aflat sub comanda hauptsturmführer-ului Carstenn, și revenise în S.U.A. în 1940 ca să-l ajute pe Weber. Se impunea însă ca un transmîțător portabil să completeze stația lui Weber.

Acesta a fost construit de doi radiofoniști amatori, care cumpăraseră tot ceea ce era necesar de la un magazin al firmei Douglas Radio Company din Manhattan.

Unul dintre cei doi amatori era fotograful Josef August Klein, un germano-american. Celălalt, Arthur McGee, prietenul lui Klein, a fost singurul membru al celor două rețele care nu cunoștea scopul adevărat al proiectului. Klein îi spusese că radioul era, chipurile, necesar unui amic, om de afaceri, pentru comunicații directe cu Camera de comerț din Hamburg, în vederea promovării legăturilor economice germano-americane.

Iar McGee, naiv, l-a crezut.

Operațiunea „Jimmy”. Odată stația asamblată, s-a pus problema celor doi operatori. Primul a fost găsit în persoana lui Felix Jahnke, un silezian de 38 ani, naturalizat american în 1930, care fusese pregătit în secret ca radio-operator la o unitate militară germană de la Stettin și, după ce se reîntorsese în S.U.A. așteptase pînă în 1940 momentul cînd urma să fie „activizat”.

Acum Jahnke devenea o parte din ceea ce Abwehr-ul denumise codificat „Operațiunea Jimmy”.

„Jimmy” nu era altul decît partenerul lui Jahnke, Axel Wheeler-Hill, un lituanian de 40 de ani care, după ce

între 1918—1922 luptase împotriva Armatei Roșii, emigrase în 1923 în S.U.A. devenind cetățean american.

În 1938 el este chemat în Germania, unde „aventurile“ din tinerețe și faptul că fratele său devenise funcționar în Ministerul de externe german îl propulsează brusc într-o școală specială de la Hamburg, în care este instruit ca operator radio.

Se pare însă că „Jimmy“ era lipsit de orice talent în acest domeniu. Codifica și descifra foarte greu, comițind frecvent greșeli. Astfel că „greul“ cădea pe umerii lui Jahnke, un tânăr deosebit de inteligent și dotat pentru munca de operator radio, care însă nu înceta să se mire că un nepriceput ca Wheeler-Hill fusese trimis într-o misiune atât de delicată.

„El, pur și simplu, nu știa să lucreze la o stație radio de emisie-recepție, desemnată să transmită un material atât de important despre mișcarea navelor, sau date secrete cu caracter militar“ avea să-și amintească Jahnke după război.

Abwehr-ul însă n-avea de ales. Era nevoie de un al doilea operator radio la New York, iar Wheeler-Hill reprezenta singurul om disponibil în acel moment.

Dar Wheeler-Hill nu fusese nici măcar avertizat asupra pericolelor care pluteau asupra capului său.

Așa se face că în dimineața imediat următoare sosirii sale la New York, în ianuarie 1940, el s-a dus să se înscrie la o ...școală de radiofonie de la West Side YMCA, în Manhattan, chipurile, ca să-și completeze pregătirea.

Stația lui Weber se afla situată într-un apartament dintr-un bloc de pe Caldwell Avenue. Atât Jahnke cât și Wheeler-Hill împărțeau împreună apartamentul dar li se interzisese cu desăvîrșire să primească acolo pe vreunul din agenții care aduceau mesajele, ele fiind aduse într-un alt apartament, de pe St. Anna Avenue, în Bronx, unde Jahnke le codifica pe loc, distrugînd originalul, apoi le aducea în apartamentul de pe Caldwell Avenue, unde el sau Wheeler-Hill le transmiteau prin radio.

Ideea era de a schimba mereu destinația transmițătorului portabil, încît americanii să nu-l poată localiza, ceea ce ar fi fost mult mai ușor cu un transmițător staționar.

„Acești americani stupizi, se lăuda Wheeler-Hill, nu ne vor putea prinde niciodată“.

În 1940 Abwehr-ul avea nu mai puțin de patruzeci și patru de agenți operatori în S.U.A., a căror cantitate de

informații furnizate depășeau capacitatea de transmisie a stațiilor Glenn și Jimmy.

Trebuia așadar făcut ceva pentru a extinde atât sistemul clasic de comunicație prin curieri, cât și cel, mai rapid, prin radio, în care scop însă era necesară recrutarea și formarea unor noi operatori.

Tocmai în vederea acestui scop, un nou agent al Abwehr-ului părăsea, la rîndul lui, Hamburgul în ianuarie 1940, sosind la New York la 6 februarie cu bani și instrucțiuni.

Misiunea sa : stabilirea unei a treia rețele (Meldekopf) în S.U.A.

Numărul său de cod : A. 3459. Căpitanul Herrmann Sandel din Abwehr, care se ocupase de pregătirea lui, sugerase :

— Să-i spunem Peacock !

— Nu, i-a răspuns maiorul Ritter, după un moment de gîndire. Îl vom numi Tramp (Vagabondul).

Numele său adevărat era însă William G. Sebold, cetățean american.

Tramp. Sebold emigrase în S.U.A. venind din Germania, în 1922. Pînă atunci purtase numele de Wilhelm Georg Debowski dar ajungînd în America tînărul Debowski se gîndise să și-l americanizeze.

Din 1933, Sebold lucra ca mecanic la o uzină din San Diego, aparținînd marelui consorțiu de aviație Consolidated Aircraft Company. În februarie 1939, după o operație de ulcer, luase hotărîrea să-și viziteze rudele aflate în Germania, la Mühlheim, un oraș industrial din bazinul Ruhr.

Încă de la sosirea la Hamburg, după o călătorie cu transatlanticul „Deutschland“, doi indivizi, care se aflau în vama portului, l-au descusut amănunțit pe Sebold asupra activității sale din S.U.A.

Nu a trecut mult și el s-a pomenit cu o scrisoare, purtînd antetul Gestapo-ului, de la un anume Otto Cassner. Acesta citise raportul celor doi agenți de la Hamburg, care notaseră în dreptul lui Sebold „m mecanic de aviație american, de origine germană, prezentînd posibil interes pentru activitățile secrete din S.U.A.“ și îi trimisese o scrisoare lui Sebold, fixînd o întîlnire la Düsseldorf, pentru a-i oferi o slujbă care „ar servi cauza Germaniei“.

Sebold, știindu-se apărat de pașaportul său american, nici măcar n-a catadicsit să răspundă.

Alte două scrisori de la dr. Otto Gassner, ultimative, îi sugerau lui Sebold, între altele, și care ar fi fost prețul lipsei sale de „colaborare”. Văzînd că Sebold nu dă semne de interes, dr. Gassner a schimbat tactica, hotărînd să pună în joc atuul său principal. El investigase arhiva poliției și descoperise că „herr Debowski” fusese prin anii 1920—1924, înainte de emigrarea în S.U.A., condamnat pentru furt. Așa că dr. Gassner îi trimise o nouă scrisoare lui Sebold, avertizîndu-l că în cazul în care continuă să refuze propunerile sale, el se va vedea obligat să anunțe autoritățile americane că Sebold le ascunsese antecedentele sale penale atunci cînd solicitase cetățenia, ceea ce putea însemna retragerea acesteia. Dr. Gassner îi înfățișă lui Sebold alternativele : ori colaborează și se reîntoarce în S.U.A. ca agent german, ori își va pierde cetățenia americană și va fi expedit într-un lagăr.

Sebold n-avea așadar de ales.

„În aceste condiții, firește, am acceptat propunerea sută la sută”, va declara el mai târziu.

Astfel Sebold nimerește pe mîinile maiorului Ritter, ce i se prezintă sub numele de dr. Rankin, care tocmai căuta pentru Abwehr un om, de preferință cetățean american, ce urma să fie instruit rapid ca operator radio și trimis în S.U.A.

După o pregătire intensă de cîteva luni ca operator radio pe unde scurte, în codificat și decodificat, Sebold face cunoștință cu căpitanul Hermann Sandel, adjunctul lui Ritter. Acesta îl inițiază în tehnica microfotografierii documentelor și în chimia cernelurilor simpatice.

Cu o zi înainte de reîntoarcerea în S.U.A., Sandel îi înmîinează lui Sebold o hîrtie cu patru nume și adresele lor.

— Aceștia sînt informatorii ale căror rapoarte le vei codifica și transmite. Iată-le ! Memorizează numele și adresele, după care vom distruge hîrtia.

Cei patru erau : Frederick Joubert Duquesne din 24 West, Strada 76 și Lily Stein din 232 East Strada 79, amîndoi în Manhattan ; Everett Minster Röder din strada Smith, nr. 40, Mervick, Long Island ; și Hermann Lang din Piața 64, nr. 74, Glendale, Queens.

Cu aceeași ocazie, Sandel îi înmîinează un pașaport american pe numele William G. Sawyer, o „poveste” care

să-i țină loc de biografie în cazul că va fi chestionat de americani și cinci documente nu mai mari de dimensiunea unor timbre poștale, pe care Tramp trebuia să le ascundă cu grijă, conținînd instrucțiuni pentru cei patru informatori din New York. Sandel îi mai dădu lui Tramp și 1 000 dolari în numerar, anunțîndu-l că alți 5 000 de dolari îi stăteau la dispoziție la sosire, într-o bancă mexicană, dîndu-i cîteva instrucțiuni asupra modului în care urma să acționeze. Astfel, i s-a indicat, ca după sosirea la New York, să deschidă un birou în Manhattan, unde urma să se întâlnească cu informatorii și să primească rapoartele lor.

La 6 februarie 1940, cu pașaportul fals fabricat de „papa” Toussaint în buzunar, Sebold sosește la New York, călătorind cu transatlanticul „Washington”.

Din acest moment, Tramp trece la acțiune.

La New York, el înființează firma Diesel Research Company și închiriază un birou pe strada a 42-a, în inima Manhattanului. Stația radio este instalată într-o casă din Centerport, Long Island.

Tramp ia legătura cu membrii rețelei maiorului Ritter, Duquesne și Röder, inginerul de la Sperry, care sînt la fel de ocupați ca întotdeauna ; Lang este concentrat asupra ultimelor noutăți ale sistemului de ochire Norden ; în timp ce „femeia fatală” a grupului, frumoasa Lily, caută să prindă în farmecele ei noi surse de informații, funcționînd ca intermediar între curieri.

Încă din aprilie 1940, Tramp îl anunță pe căpitanul Sandel că este pregătit să-și înceapă transmisiile. La 15 mai, folosind literele de cod CQDXVW-2, Tramp cheamă AOR la Hamburg, la orele 18, stabilind astfel primul contact radio. De acum încolo el va transmite la fiecare cincisprezece zile, la aceeași oră, folosind drept cheie de cod cartea best-seller a lui Rachel Field, „All this and heaven, too”, secretul constînd în data la care mesajul era transmis. Pentru aceasta se folosea o tehnică simplă, adunîndu-se cifra dată cu aceea a luni, la care se adăuga cifra 20, suma rezultată indicînd astfel pagina de carte care trebuia folosită pentru decodificare. La 24 iunie 1940, ora șase după amiază, Tramp comunică la Hamburg :

„De la A. 3513 din New York via A. 3549 via Afu 24.6.40 — „Pasteur” transportă zece seturi din sistemele de ochire Norden și Sperry spre „Vickers Co.”, Londra

pentru asamblare. Sperry va pune la dispoziție încă 1200 iar Norden alte 1200. Ambele firme au nevoie de cel puțin trei luni pentru a fabrica cantitățile cerute.

Mesajul a stîrnit o adevărată erupție la Abwehr. A fost alertat imediat comandamentul submarinelor U, de interceptie, și s-a cerut prognoza meteorologică pentru Luftwaffe.

Dintr-un singur foc, toată munca depusă pentru formarea lui Tramp se vedea răsplătită prin valoarea mesajelor expediate. În timp ce stația Jimmy funcționa spasmodic, rezultatele și calitatea informațiilor stației Tramp readuseseră încrederea în rîndul celor din Abwehr.

Din cercetarea mesajelor transmise de Tramp, rezulta că aproape nimic important nu-i scăpa, de la livrările de arme către Anglia, la unele noutăți din statul major american, pînă la decizia de a întări flota S.U.A. cu noi tipuri de distrugătoare.

La 1 februarie 1941, Tramp comunică :

„Churchill aici pe cuirasatul King George V — vizitat la bord de Roosevelt și Knox“.

Chiar dacă nu Churchill, ci lordul Halifax — noul ambasador al Marii Britanii în S.U.A. — era misteriosul pasager de la bordul cuirasatului care acostase la Annapolis, la 24 ianuarie, iar primul ministru englez îi telegrafiaseră doar lui Roosevelt, cu cinci zile înainte „Nu știu dacă vă interesează să vizitați cuirasatul. Aș fi însă mîndru să vi-l pot arăta eu însumi, dacă puteți aranja o asemenea întîlnire“, Abwehr-ul era pur și simplu uluit de promptitudinea cu care stația Tramp acoperea cele mai importante evenimente din America.

Spionajul german părea că atinsese punctul culminant al reușitei în S.U.A. și nimic nu indica declinul care avea să urmeze curînd. Maiorul Ritter a fost creditat cu întreg succesul operațiunilor din S.U.A. iar el a început să caute noi terenuri de explorat și cucerit.

În cele din urmă a hotărît să părăsească Ast X pentru nordul Africii, unde spera să pazească marșul victorios al mareșalului Rommel. Acesta sosise în februarie în Libia, în fruntea unei puternice forțe Panzer, iar Ritter își spusese că acela era acum locul cel mai bun de acțiune pentru el.

N-a fost însă chiar așa.

În obiectiv : Franklin Delano Roosevelt

Cazul Bruggmann. Printre obiectivele urmărite de Abwehr în S.U.A., unul din cele mai importante l-a constituit, firește, supravegherea și influențarea pe cît posibil a acțiunilor de politică externă ale președintelui american Roosevelt. Dintre numeroasele acțiuni inițiate de Canaris în această direcție, probabil că cea mai interesantă și mai spectaculoasă s-a desfășurat în mod paradoxal nu în S.U.A., ci în Elveția.

Trebuie precizat de la bun început că în timpul celui de-al doilea război mondial neutra Elveția a fost scena unor activități secrete de anvergură internațională, unele cu consecințe directe asupra desfășurării războiului. Aminti doar faptul că de la Berna Allen W. Dulles, rezidentul „Oficiului de studii strategice“ al S.U.A. (OSS) înainte și în timpul războiului, și-a orchestrat două din acțiunile sale cele mai importante : penetrarea guvernului german și operațiunea „Sunrise“, care a avut drept consecință capitularea Italiei. Și tot din neutra Elveție serviciile britanice și sovietice au reușit să capete acces la planurile și dispozițiile tactice ale Wehrmacht-ului, prin intermediul lui Alexander Foote și Rudolf Rössler, misterioasa „Lucy“ (numele de cod al lui Rössler), fiind considerată de mulți drept cel mai important spion din cel de-al doilea război mondial.

De fapt, o mare parte din acțiunile secrete ale Abwehr-ului, îndreptate contra S.U.A. și Marii Britanii, și-au avut baza în Elveția, după cum germanii au fost, la rîndul lor, spionați de britanici și americani tot de pe teritoriul elvețian.

Astfel, în războiul secret care s-a desfășurat în Elveția, germanii au avut multă vreme avantajul de a fi penetrat de timpuriu codul utilizat de diplomații aliați, inclusiv de Dulles însuși. În felul acesta, timp de ani de zile germanii au fost în măsură să citească întreaga corespondență diplomatică a aliaților. Ei au reușit, de asemenea, să penetreze serviciul secret elvețian, considerat cel mai puțin vulnerabil de lume, prin intermediul unui obscur aranjament făcut cu colonelul Roger Masson, șeful acestui reputat serviciu secret, care considera însă că cel mai înțelept lucru în împrejurările dramatice ale războiului era să colaboreze cu ambele părți aflate în conflict. În urma înțelegerii convenite cu colonelul Masson, doi agenți ai

Abwehr-ului au fost „plantați” chiar în interiorul serviciului secret elvețian. Primul dintre ei era un jurnalist care folosea pseudonimul „Habakuk” și a cărui sferă de preocupări o constituia Ministerul de externe elvețian. Al doilea, un scriitor care transmitea informații sub pseudonimul „Jakob”, lucra chiar în biroul colonelului Roger Masson.

În vara lui 1941, Habakuk a reușit să intercepteze copia unei lungi telegrame transmisă de ambasada elvețiană de la Washington Ministerului de externe de la Berna. Telegrama constituia stenograma istoricei întâlniri Roosevelt—Churchill, desfășurată la Placentia Bay, în urma căreia se redactase Carta Atlanticului și se luaseră o serie de decizii de mare importanță, ca de pildă „linia” diplomatică pe care americanii urmau să o adopte față de Japonia.

Amintim că în acea perioadă S.U.A. erau angajate în negocieri cu Japonia, care urmau să decidă pacea sau războiul între cele două țări. În timp ce Churchill, presat de războiul cu Germania, dorea cu ardoare intrarea americanilor în război, recomandându-i lui Roosevelt o atitudine „dură” față de japonezi, acesta părea mai degrabă înclinat spre ceea ce el numea „linia de mijloc”.

Tot din telegrama interceptată de Habakuk mai rezulta și un alt lucru deosebit de important.

Vicepreședintele Henry A. Wallace, într-o discuție particulară cu Roosevelt, își exprimase opinia că președintele trebuia să ia o poziție mai fermă la aceste negocieri, deoarece „orice atitudine conciliatoare sau parțial conciliatoare va avea consecințe foarte proaste pe termen lung, nu numai în ceea ce privea Japonia, dar și în ceea ce privea Germania”.

Cîteva zile după atacul japonez asupra flotei americane de la Pearl Harbor, Habakuk intra în posesia altui document important. Acesta descria în detaliu două conferințe pe care Roosevelt le ținuse la Casa Albă, în Camera Ovală, la data de 7 decembrie 1941, orele 20,30 și 21,30.

În prima dintre aceste conferințe, desfășurate împreună cu cabinetul său, președintele afirmase că era „cea mai importantă sedință a unui cabinet american de la cea prezidată de Lincoln, la izbucnirea războiului civil”.

A doua sedință, cea de la 21,30, fusese ținută de președintele american cu liderii Congresului. În amîndouă Roosevelt făcuse o trecere în revistă detaliată a împreju-

rărilor atacului japonez de la Pearl Harbor, dînd date amănunțite asupra pierderilor suferite de americani în arhipelagul Oahu. Singura persoană, în afara președintelui, care participase la ambele sedințe fusese vicepreședintele Wallace.

În nota către Berlin care însoțea documentul interceptat de Habakuk, ambasadorul german la Berna (care semna toate mesajele emanînd din sursele „elvețiene” ale Abwehr-ului) ținea să sublinieze că acesta conținea „informații exacte și demne de încredere”, deoarece se baza pe o telegramă a ambasadorului elvețian la Washington, dr. Charles Bruggmann, care obținuse informațiile în mod confidențial chiar de la vicepreședintele Wallace. Ori dr. Bruggmann, victima inocentă a interceptării telegramei de către Habakuk, și ambasador al Elveției la Washington, nu era altul decît... cumnatul vicepreședintelui american.

În vîrstă de 52 de ani, diplomat de carieră, Bruggmann, (după se servise la ambasadele elvețiene din Rusia, Belgia, Franța și Cehoslovacia) fusese numit în 1923 la ambasada de la Washington. Aici o înîltnise prima oară pe Mary Wallace, sora lui Henry Wallace, și se căsătorise cu ea un an mai tîrziu, la Paris.

O strînsă legătură îi apropiase ulterior pe Wallace și Bruggmann, cu mult înainte de a doua numire a elvețianului la Washington, în anii '30. Iar faptul că amîndoi lucrau acum chiar la Washington — unul ca vicepreședinte al S.U.A., celălalt ca ambasador al neutrei Elveții — nu făcuse decît să strîngă și mai mult această legătură de rudenie, în asemenea măsură încît intrase în practica vicepreședintelui Wallace, de pildă, să se vadă cu cumnatul său cît mai des sau să-i telefoneze zilnic, împărtășindu-i cele mai intime preocupări ale sale. Desigur că Wallace conta implicit pe discreția cumnatului și nici în cele mai fanteziste gînduri nu i-ar fi trecut o clipă prin minte că cele discutate cu Bruggmann ar putea, într-o bună zi, să ajungă și la urechile germanilor.

Aceștia însă au speculat prompt breșa creată în filiera diplomatică.

Abwehr-ul a hotărît să procedeze la un fel de diviziune a muncii celor doi agenți de la Berna. Asifel, Habakuk a primit noi instrucțiuni, el trebuind acum să urmărească în exclusivitate toate telegramele expediate de dr. Bruggmann de la Washington la Berna. Lui Jakob, în schimb, i s-a ordonat să intercepteze rapoartele expediate

de atașatul militar elvețian din capitala Statelor Unite.

Copiile acestor rapoarte ajungeau de regulă la sediul Abwehr-ului a doua zi dimineată, după recepționarea lor la Berna, via Ministerul de externe din Berlin.

Această „filieră elvețiană” a Abwehr-ului a funcționat în flux continuu în cursul anilor 1942 și 1943, pînă în ianuarie 1944, cînd, așa cum se întîmplă uneori în munca serviciilor secrete, norocul le-a întors brusc spatele oame-nilor lui Canaris.

Un eveniment pe care acesta nu-l prevăzuse avea să joace un rol esențial în demantelarea „filierei elvețiene”. Allan Dulles, principalul rezident al „Oficiului de Studii Strategice” al S.U.A. în Europa, al cărui cartier general se afla, de asemenea, la Berna, reușise să contacteze între timp o serie de personalități naziste care dețineau posturi cheie în ierarhia celui de-al treilea Reich și de la care, pe măsură ce înfringerea Germaniei se profila tot mai clar la orizont, primea tot felul de oferte de colaborare ca și, bineînțeles, informații.

Doi dintre oamenii contactați astfel lucrau chiar în cadrul Ministerului de externe german și al Abwehr-ului. Aceștia l-au pus la curent pe Dulles cu filiera care lega Berna direct cu Abwehr-ul. Primul dintre ei, căruia în memoriile sale Allan Dulles nu-i dă numele adevărat, numindu-l doar „George Wood”, se chema în realitate Fritz Kolpe și era unul dintre colaboratorii maiorului Ritter, șeful întregii rețele americane a Abwehr-ului.

Cealaltă sursă a lui Dulles era un tânăr avocat, dr. Hans Gisevius, în realitate un membru de seamă al Abwehr-ului, aflat în cercul celor apropiați de Canaris. La Zürich, Gisevius opera însă sub acoperirea diplomatică de vice-consul, folosind pseudonimul „dr. Bernd”.

Kolpe a sustras literalmente de la Ministerul de externe german sute de documente, pe care la înmîna lui Dulles în Elveția ori de cîte ori i se ivea ocazia unei deplasări în calitate de curier diplomatic. Alteori, le încredința lui Gisevius, aflat mai tot timpul în navetă de serviciu între Berlin și Zürich, iar acesta, la rîndul său, le transmitea lui Dulles.

Imediat după Anul Nou 1941, Kolpe i-a adus lui Dulles un alt set de documente, printre care se afla și un raport al lui Habakuk către Berlin.

Acesta nu era altceva decît versiunea parafrazată a unei telegrame trimisă de dr. Bruggmann de la Washing-

ton cu cîteva săptămîni mai înainte, însoțită de următoarea notă redactată de agentul german : „Motivul pentru care raportul dr. Bruggmann conține atît de multe informații concrete este acela, cunoscut de altfel dumneavoastră, că vicepreședintele Wallace le-a transmis în modul cel mai confidențial ambasadorului elvețian, care este cumnatul său”.

Ultima telegramă expediată de Bruggmann viza o serie de probleme cruciale și conținea, ca toate celelalte, obișnuita cotă de „informații concrete”.

Germanii erau de data aceasta extrem de interesați de rezultatele conferinței miniștrilor de externe aliați, ținută la Moscova în 1943.

Ambasadorul elvețian îl prezenta pe Wallace, în telegrama expediată la Berna, ca fiind extrem de pesimist în legătură cu întorsătura pe care păreau să o ia raporturile sovieto-americane. Wallace îi mărturisise lui Bruggmann că aceste raporturi se deterioraseră la acea dată pînă în punctul în care englezii și americanii se gîndeau că vor fi nevoiți să cîștige războiul singuri, posibil „chiar împotriva rușilor”, după cum se exprimase vicepreședintele.

Nu e greu de imaginat cu cîtă satisfacție și interes au primit germanii această veritabilă „bombă”, cu atît mai mult cu cît ei fuseseră întotdeauna ferm convinși că alianța anglo-americană cu sovieticii nu putea să dureze prea mult, și nu pîndeau decît momentul apariției primei fisuri. Și iată că acum, datorită dr. Bruggmann și cumnatului său, vicepreședintele, ea le apărea în toată „splendoarea” !

Cînd acest extraordinar material a căzut sub ochii lui Dulles, via Kolbe — printr-un fel de mișcare de bumerang — acesta a înțeles imediat amploarea penetrației germane la Casa Albă și a alertat Washingtonul.

O problemă delicată. Situația însă, pentru cei din anturajul lui Roosevelt, părea fără precedent, cu atît mai mult cu cît era vorba de indiscreția inconștientă a vicepreședintelui Wallace, al doilea om din S.U.A. în ierarhia de stat după Roosevelt, indiscreție făcută propriului său cumnat care, firește, n-avea de unde să bănuiască faptul că telegramele sale expediate la Berna erau interceptate cu regularitate de agenții germani. Totuși, ceva trebuia făcut pentru a acoperi această incredibilă „breșă” în sistemul de securitate al S.U.A., avertizîndu-l pe vicepreședinte să fie mai prudent în conversațiile cu cumnatul său.

Oficiul de studii strategice (OSS), care îndeplinea pe atunci funcția de serviciu secret al S.U.A., a luat pînă la urmă decizia de a trece totuși de vicepreședinte și de a aduce problema direct la cunoștința lui Roosevelt.

Generalul maior William J. Donovan, șeful O.S.S.-ului, a luat telegrama lui Dulles, împreună cu copia intrată în posesia germanilor (trimisă lui Dulles de Kolbe), și cu aceste două documente revelatoare s-a prezentat la amiralul William D. Leahy, șeful statului major și consilierul președintelui în materie de securitate, superiorul ierarhic al generalului Donovan.

Amiralul Leahy a reacționat imediat. Alarmat și scandalizat după lectura documentelor, el i-a prezentat cazul lui Roosevelt la 11 ianuarie 1944, în cursul uneia din scurtele ședințe care aveau loc zilnic.

Președintele Roosevelt a ridicat însă din umeri.

Așa cum amiralul Leahy avea să noteze ulterior „Raportul O.S.S.-ului nu părea să-l surprindă deloc pe Roosevelt... Nu-mi amintesc ca el să fi făcut vreun alt comentariu decît că i se părea foarte interesant“.

Se pare că nu a existat nici o altă consecință a incidentului iar dacă totuși a existat cu adevărat, ea nu se regăsește în nici un document aflat la Biblioteca Roosevelt din Hyde Park.

Este însă foarte posibil ca Roosevelt să fi avut o discuție particulară cu Wallace.

După cum este tot atît de plauzibil să credem că grosolana indiscreție a lui Wallace să fi avut o legătură cu decizia lui Roosevelt de a-l înlocui din funcția de vicepreședinte cu ocazia următoarelor alegeri, pentru cel de-al patrulea mandat ca președinte al S.U.A., Roosevelt preferîndu-l pe senatorul Harry S. Truman. Acesta deținea marele avantaj de a nu avea nici un fel de cumnat elvețian.

Afacerea Bruggmann a marcat punctul cel mai însemnat pe care Abwehr-ul și l-a putut înscrie în palmares, din întreaga acțiune de spionaj sistematic întreprinsă asupra lui Roosevelt.

Organizația lui Canaris nu era decît o agenție de spionaj militar, și deși președintele S.U.A., era în același timp și comandant suprem al armatei americane, supravegherea lui constituia de drept una din prerogativele Ministerului de externe german, care de altfel și-o și apăra cu gelozie de orice altă imixtiune.

În cadrul Ministerului de externe german funcționa un mic grup de experți specializat în analizarea discursurilor lui Roosevelt, a acțiunilor și existenței particulare a președintelui american. Grupul avea în fruntea sa un fost ambasador german la Washington, Hans Heinrich Dickhoff, pentru care nu se găsisese o înlocuire mai bună, după ce germanii fuseseră nevoiți să-l recheme în grabă în 1938, din capitala S.U.A. Grupul de specialiști încerca să-și justifice existența și banii investiți producînd maldăre de rapoarte în care se studia, de pildă, poziția lui Roosevelt și a S.U.A. sub cele mai diverse aspecte și își pierdea vremea săptămîni și luni de-a rîndul analizînd la nesfîrșit politica și personalitatea lui Roosevelt sau încercînd să-i ghicească intențiile după cele mai fantasmagorice zvonuri, inclusiv cele asupra sănătății lui Roosevelt, în care scop se făcuseră și unele cercetări de laborator și se consultaseră reputați urologi, și aceasta în urma primirii următorului mesaj din S.U.A. de la „Dinter“ (alias căpitănul conte Sauerma sau Douglas): „Surse de încredere confirmă că Roosevelt suferă de grave disfuncții care îi provoacă periodic pierderea cunoștinței, în urma aplicării constante de cauterizări pe tractul urinar. Amănuntele anterioare privind tulburările în regiunea gîtului și alte simptome mărunte nu sînt date decît ca să ascundă adevărata sa situație precară și cauzele ei“.

Dinter „pescuise“ știrea la unul din numeroasele party-uri de la Washington, unde mulți diplomați, ca să-și mai alunge plictiseala, birfeau voios deformînd sau fabulînd pe cele mai diverse teme. Iar mesajul lui „Dinter“ reprezintă o vie ilustrare a felului cum se putea deforma gradat o știre. Căci adevărul era altul.

Roosevelt suferise cauterizări dar nu asupra tractului urinar... ci în regiunea sinusurilor nazale care erau inflamate. De la unul la altul însă, tractul nazal devenise între timp tractul urinar! Grupul de specialiști din Ministerul de externe german luase însă problema în serios, iar experții medicali consultați la Berlin diagnosticau acum, cu cel mai serios aer din lume, „condiția muribundă a președintelui Roosevelt, în urma infectării singelui sau datorită perturbărilor urinare“, germanii trăgînd evident speranța că, mai devreme sau mai tîrziu, Roosevelt va părăsi scena din cauze naturale.

Însuși Hitler se hrănea cu asemenea iluzii, aversiunea sa personală contra lui Roosevelt datînd încă din 5 oc-

tombrie 1937 cînd, într-un discurs celebru, președintele american ceruse „o carantină pentru dictatori“.

De altfel curînd grupul condus de Dieckhoff nu a mai găsit nimic altceva mai bun de făcut decît să se transforme într-un serviciu care să dezvolte teme pentru propaganda germană îndreptată contra S.U.A. și, mai ales, contra lui Roosevelt.

Într-o campanie plină de vulgaritate dar care se baza pe instrucțiunile personale date de Hitler și care îl viza în mod direct pe Roosevelt, Dieckhoff a recomandat ca mass-media germană să vehiculeze un număr de epitete virulente prin care Roosevelt putea fi numit, ori de cîte ori se făcea vreo referință la el, „Lunaticul de la Casa Albă“. Aceasta era numai una și cea mai nevinovată dintre „perlele“ folosite de „propaganda neagră“ a naziștilor.

„Noi, scria Dieckhoff în recomandările sale, trebuie să-l numim fie „Benedict Arnold Roosevelt“ pentru a marca atitudinea sa probritanică lipsită de scrupule; fie „Franklin Stalino Roosevelt“ pentru a sublinia legătura compromițătoare cu U.R.S.S. și cu bolșevicii; sau „Samuel Isidore Roosevelt“ ori, și mai bine, „Franklin Finkelstein Roosevelt“ pentru a-l indica drept agent sionist“.

Cam acesta era nivelul „intelectual“ al propagandei naziste îndreptate contra președintelui S.U.A. și „contribuția“ personală majoră a dr. Dieckhoff la efortul de război.

În timp ce fostul „distins“ ambasador Dieckhoff se ocupa de asemenea campanii infame, stînd confortabil în fruntea grupului său la Berlin, supravegherea informativă a președintelui Roosevelt trecuse în grija ambasadei germane de la Washington, condusă acum de dr. Hans Thomsen, urmașul lui Dieckhoff.

La marginea trădării

Mesajul lui Phil. În dimineața zilei de 11 noiembrie 1940, ofițerul german avînd codul I.M.G.¹ din cadrul lui Ast X de la Hamburg, a raportat superiorilor săi că pri-

¹ „I“ din codul I.M.G. indică faptul că agentul aparținea Secției I, secția de spionaj și informații secrete a Abwehr-ului; „M“ este prescurtarea pentru „Marinegerichtsdienst“ sau serviciul de informații naval; iar „G“ indica rangul agentului în cadrul rețelei nord-americane.

mise un mesaj personal de la un prieten din orașul Madison, Wisconsin (S.U.A.).

Mesajul era concis și nu conținea în total decît șapte cuvinte:

„Felicitări din inimă pentru treaba bine făcută“. La sfîrșit, o semnătură: Phil.

Potrivit ofițerului german, nu era vorba decît de un mesaj prestabilit. Dacă Phil ar fi transmis, simplu, „felicitări“, aceasta însemna că S.U.A. încă mai reflectează asupra unei intervenții active în război, într-un viitor mai îndepărtat. Dar, „felicitări din inimă“ indica fără dubii că „intervenția S.U.A. fusese decisă“ și că ea era, așadar, „iminentă“.

Pentru cei din Abwehr informația era, totuși, surprinzătoare. Deși S.U.A. adoptaseră Actul serviciului selectiv doar cu cîteva săptămîni mai înainte iar Roosevelt (partizan al intrării S.U.A. în război, după părerea germanilor) fusese reales pentru al treilea mandat, nimic nu indica totuși o evoluție care să confirme prognoza cuprinsă în mesajul primit. Neîncrezători în mesaj dar în același timp nehotărîți dacă trebuia să-l ignore cu totul, ofițerii din comandamentul Abwehr-ului i-au cerut subordonatului lor I.M.G. să ia imediat legătura cu sursa din S.U.A. și să afle ce anume fapte concrete îl determinaseră să facă o asemenea prognoză, complet nefastă în acel moment pentru interesele Germaniei naziste.

Ofițerul I.M.G. care primise mesajul nu era altul decît locotenentul Gerhard Joachim Metzger, avocat în viața civilă, care servea acum în cadrul Secției pentru informații navale din cadrul Abwehr-ului.

„Prietenul american“, care semnase telegrama „Phil“, se numea de fapt Philip Fox La Follette, fiind membrul unei adevărate dinastii de politicieni din vestul mijlociu al S.U.A. Mai trebuie adăugat faptul, poate nu lipsit de importanță, că „Phil“ sau La Follette mai era și... guvernatorul statului Wisconsin, pentru al treilea mandat consecutiv.

Locotenentul Metzger s-a conformat de îndată ordinele superiorilor săi și a zburat în Italia, de unde Abwehr-ul obișnuia să cheme la telefon prin cablu S.U.A. în situații de genul acesta, deoarece conversațiile directe din Germania ar fi dat de bănuir autorităților americane. Metzger însă a reușit să afle numai că La Follette plecase din Ma-

dison la New York, unde urma să țină un discurs „anti-războinic“, ceea ce, altfel spus, însemna un discurs în favoarea „izolaționismului“. Lui Metzger i s-a dat un număr de telefon la care La Follette putea fi găsit la New York, astfel că în ziua următoare ofițerul german a putut să-l contacteze telefonic pe guvernatorul din Wisconsin, în cadrul unei conversații cât se poate de banale la prima vedere, în realitate plină de consemne prestabilite între ei, deoarece, cum a mărturisit Metzger, „trebuia discutat totul cu extremă precauție, avînd în vedere rangul și poziția lui La Follette, pentru a nu-l expune“. După ce i-a spus lui Metzger că se afla la New York într-o „campanie pentru pace“, La Follette a adăugat :

— Dacă situația se va complica, adică America se va implica în conflict, este greu de spus — chiar acum. Aici La Follette a făcut o pauză și după ce a repetat formula „chiar acum“ cu un anumit accent, el a continuat :

— Aș vrea să ne putem întîlni curînd, deși nu este absolut necesar, pentru că prietenia noastră nu se va schimba...

La Follette a făcut din nou pauză, apoi a adăugat accentuînd pentru a doua oară :

— ...chiar dacă perioada care se va scurge între timp va fi lungă și grea.

Metzger și-a dat imediat seama că felul în care La Follette își formulase mesajul fusese anume calculat pentru a putea fi descifrat ulterior.

După ce l-a analizat atent, el a ajuns la concluzia că, de pildă, formularea „chiar acum“ din prima parte a comunicării nu însemna că în acel moment ar fi fost dificil de spus dacă S.U.A. vor intra în război sau nu ci, dimpotrivă, semnifică faptul că S.U.A. plănuiau de fapt să intre în război imediat. Analizînd în continuare și tema melancolică din ultima parte a mesajului, potrivit căreia prietenia lor urma să rămînă neschimbată pentru o perioadă de timp „lungă și grea“, Metzger a descoperit că aceasta semnifică în realitate că S.U.A. intenționau să declare război Germaniei, ridicînd în felul acesta o barieră între el și La Follette pentru o anumită perioadă de timp. Reîntors la Hamburg, Metzger și-a redactat imediat raportul, scriînd între altele :

„Concluzia care se poate trage în urma discuției cu La Follette, din faptul că acesta s-a dus la New York pentru o „campanie de pace“ ca și din ceea ce a relatat la telefon,

este că atitudinea Americii față de războiul din Europa se îndreaptă în aceste zile către o decizie finală și definitivă“.

Mai tîrziu Metzger a susținut că nu-i mărturisise niciodată lui La Follette că în realitate el era de fapt I.M.G., un ofițer al Abwehr-ului, și a insistat chiar că guvernatorul n-a avut nici un fel de bănuială în această direcție.

Dar este greu de crezut că atunci cînd Metzger l-a introdus pe guvernator la căpitanul Wichmann, la Hamburg, sau la ambasadorul von Bonin, la Berlin, La Follette să nu-și fi dat seama că cei doi erau ofițeri de rang înalt în serviciul secret german și care era în realitate natura interesului pe care aceștia i-l arătau.

Ce-i drept, Philip La Follette suferise o reconversiune politică ciudată. După ce moștenise inițial atitudinea liberală și reformistă a tatălui său, un oponent al puterii industriale și financiare, treptat, în a doua jumătate a anilor '30, el se deplasase încet și sigur spre dreapta conservatoare americană. Tocmai în cursul acestei perioade de metamorfoză politică, La Follette a primit pe neașteptate o scrisoare de la un avocat din Hamburg, care îi fusese cel mai bun prieten în perioada studiilor de la Universitatea Wisconsin.

„Prietenul“ nu era altul decît „Gerry“ Metzger.

Prietenia celor doi a fost reluată la sfîrșitul lui 1937, cînd Metzger i-a trimis o lungă scrisoare de felicitare, cu ocazia realegerii lui La Follette în calitate de guvernator, scrisoare care mai includea și o caldă invitație pentru „dragul Phil“ de a vizita ceea ce Metzger numea „noua Germanie“.

Dar chiar și înainte de călătoria în Germania, prietenii lui La Follette observaseră cu surprindere că acesta se dădea în vînt după marșurile naziste, germane sau cele fasciste, italiene. Așa încît nu e prea greu de imaginat că, atunci cînd el a acceptat, în cele din urmă, invitația lui Metzger de a vizita Germania celui de-al treilea Reich iar acesta i-a „explicat“ pe larg, „sensul adevărat al noii ordini preconizate de Hitler“, cît de impresionat a rămas La Follette.

Cert este că la întoarcerea din prima sa călătorie din Italia și Germania, în aprilie '38, La Follette și-a uluit prietenii și susținătorii săi din America cu noile sale vederi politice.

Puțin după aceea, el a început să țină cuvântări în aer liber în întregul stat Wisconsin, întruniri care prin ritua-lul lor aminteau îngrijorător de cele naziste sau fasciste.

„Ca și Hitler, observa un reporter al timpului prezent la unele din aceste manifestări, el apare întotdeauna ab-solut singur, pe o platformă înaltă. Phil este scund și ca să-și ascundă această anomalie le-a cerut reporterilor să-l fotografieze de jos, în așa fel încît în ziare să apară mult mai înalt și mai impunător decît este în realitate. Nimeni nu are voie să se apropie la mai puțin de cincizeci de pași de platforma aceea. În felul acesta, el stă pe platforma aceea mare și înaltă, singur și departe de auditoriu. Pe fundal fusese desfășurat un imens steag alb pe care era pictată o cruce neagră într-un cerc roșu, care aducea, dacă te uitați mai bine, foarte mult cu svastica germană. Gestu-rile sale erau cele ale unui fascist autentic sau modificări ale acestora“.

Max Lerner, politolog și prieten apropiat al lui La Follette, care luase parte din politete la una din aceste întruniri, a declarat apoi că a plecat de acolo „nu numai tulburat, ci de-a dreptul dezgustat“ de ceea ce văzuse.

Iar la 12 mai, cînd Roosevelt i-a mărturisit că intenționa să-i numească pe cei doi frați La Follette în cabinetul său (Bob ca secretar de stat iar Phil ca ministru al agriculturii sau procuror general), același Max Lerner a ținut să-l avertizeze pe președintele S.U.A. că „Phil La Follette s-a întors din turneul său european avînd sub piele, după toate aparențele, vreo cîțiva gîndaci fasciști care nu-i dau de-loc astîmpăr în ultima vreme“.

Agentul guvernator. Imediat după încheierea manda-tului său, la 1 ianuarie 1939, La Follette a început să plă-nuiască o nouă vizită la prietenii săi din Germania. De data aceasta, Phil venea cu un plan „grandios“, pe care îl avea de multă vreme în minte și anume, organizarea unei noi mișcări a tineretului american, ceva care să semene cu mișcarea tineretului hitlerist din Germania.

La 2 februarie, La Folette sosește la Roma, unde se în-tilnește cu Metzger, căruia îi solicită mijlocirea unei în-trevederi la Berlin cu Baldur von Schirach, liderul tine-retului hitlerist german.

Protocolul unei asemenea întrevederi prevedea însă și acordul prealabil al Ministerului de externe de la Berlin.

Or, funcționarii lui Ribbentrop îl cunoșteau pe La Fol-lette așa cum era el pe vremuri, drept un politician ame-rican „ultra-radical“, cu vederi de stînga, aceștia nefiind la curent cu recenta sa conversiune spre extrema dreaptă, de coloratură nazistă.

Metzger și căpitanul Wichmann au avut însă grijă să-i lămurească asupra noilor vederi ale lui Phil și astfel în-tilnirea a fost perfectată imediat. Dar Baldur von Schirach nu avea prea multă încredere în convertirea de dată re-centă a unui american, așa că pînă la urmă întrevederea de care La Folette își legase multe speranțe s-a dovedit dezamăgitoare.

Între timp, Metzger se metamorfozase din I.M.G. în F. 3 059, adică rezident al Abwehr-ului și colector de in-formații secrete de la prietenul său Phil și contactele aces-tuia aflate în S.U.A.

Așa încît, retrospectiv, apare limpede că reinnoirea prieteniei sale „studentești“ cu La Follette, guvernator de Wisconsin, lunga scrisoare din 1937, amabila invitație de a vizita „noua Germanie“ și toate celelalte, departe de a fi fost sincere, nu erau altceva decît niște acțiuni premeditate în cadrul unui plan bine pus la punct de Abwehr, urmărind prinderea în plasă a politicianului american. Trebuie spus că nu numai La Follette intrase în vizorul Abwehr-ului, ci și alți politicieni importanți de peste ocean, „în timp ce în Europa Abwehr-ul reușise, pînă în 1939, să „seducă“, să mituiască sau să-i silească pur și simplu să lucreze în fa-voarea sa, prin amenințarea cu compromiterea, pe mai mulți politicieni și diplomați de prim plan. Ceea ce reali-zase Metzger era însă ceva mai mult.

El reușise nu numai să convertească la nazism un pro-eminent politician din S.U.A., într-un moment important, cînd Germania avea nevoie mai mult ca oricînd de oa-meni de manevră în America, pentru a ține S.U.A. departe de război, propagînd binecunoscuta linie „izolaționistă“, dar reușise chiar să-l înregistreze ca agent al Ab-wehr-ului.

Căci, atunci cînd La Follette revenise în S.U.A., după întilnirea sa cu șefii serviciului secret german, el fusese deja desemnat drept H-Mann sau Hintermann (sursă zo-nală), avînd numărul de cod A 3 059/LaF în registrul se-cret al Abwehr-ului, fără ca măcar americanul să știe sau să bănuiască acest lucru.

Ulterior însă, potrivit lui Metzger, s-au ivit unele complicații în legăturile lui, adică ale lui F. 3 059, cu Phil sau A 3 059/LaF.

Comunicațiile prin curierii de pe transatlantice erau precare iar cele prin poștă riscau să atragă atenția cenzorilor britanici, vigilenți, care pîneau și „filau” întreaga corespondență în Bermude. Pentru a surmonta aceste dificultăți, Metzger aranjase cu La Follette să poarte conversații telefonice din Italia, într-un anumit cod, la fiecare zece zile.

Prima lor conversație din Roma, după izbucnirea războiului, a avut loc la 21 septembrie 1939, la ora 18,15 (ora Europei centrale).

La Follette se afla la Washington, prezent la o dezbatere importantă, care avea loc în Senat asupra Actului de neutralitate. Roosevelt ceruse o sesiune specială pe această temă pentru a abroga embargo-ul asupra livrărilor de arme americane către țările beligerante, deoarece, potrivit președintelui american, „embargo-ul lovea Anglia și Franța, ajutînd în schimb Germania”.

Metzger a notat în raportul său că discuția telefonică cu La Follette din 21 septembrie 1939 s-a concentrat în întregime în jurul acestui aspect.

La Follette pledase „contra livrărilor de arme și, prin aceasta, contra planului lui Roosevelt” și îl asigurase pe Metzger că nici o hotărîre nu avea să fie luată în Senatul american înainte de circa două săptămîni.

Peste zece zile însă, cînd au discutat din nou prin telefon, conform înțelegerii, La Follette nu mai părea atît de sigur de reușita menținerii embargo-ului. El i-a spus lui Metzger că lucrurile mergeau prost — Congresul ar fi fost gata să răspundă favorabil cererii lui Roosevelt și să ridice embargo-ul asupra livrărilor de arme, eveniment care avea să se petreacă în maximum două săptămîni.

Eșecul blocării amendamentului propus de Roosevelt și reluarea livrărilor de arme l-au tulburat, pe cît se pare, profund pe La Follette, în aceeași măsură în care i-a îngrijorat pe germani. Phil a început să se dedice cu fervoare neutralității S.U.A., lucru care coincidea cu interesele germane dar care corespundea și vederilor sale cele mai sincere.

Prin tradiție, politicienii din clanul La Follette, fuseseră pacifiști. Astfel, deși în 1916 tatăl lui Phil aprobase intervenția americană în Mexic, el se opusese cu vehemență

președintelui Wilson și intrării S.U.A. în primul război mondial, în 1917.

Acum, cel mai tînăr din cei doi fii nu făcea altceva decît să urmeze exemplul tatălui.

Încă din vara lui 1940, La Follette se raliase grupării „America First Committee”, devenind unul din cei mai proeminenți și mai energici susținători ai neintervenției S.U.A. în război.

Iar la începutul lui 1941, Phil La Follette (sau A. 3 059/LaF) era cunoscut în toată America drept principalul apărător al cauzei izolaționismului, așa încît la 30 martie 1941 era invitat în cadrul unui program radio de producătorul George Denny jr. să-l înfrunte pe însuși secretarul de stat, Harold L. Ickes, pe tema legii contractului de împrumut, fiind preferat senatorilor Wheeler și Brooks, dintr-o listă întreagă de cunoscuți avocați ai izolaționismului.

Cîteva luni mai tîrziu, A. 3 059/LaF, împreună cu reverendul Charles E. Coughlin, transformau „America First Committee” într-un veritabil partid politic și bastion al non-intervenționismului.

Numai că tocmai preocupările intense de propagandă izolaționistă (în care, potrivit lui Metzger, La Follette a acționat total independent față de germani), au perturbat continuitatea comunicărilor cu agentul Abwehr-ului.

Totuși, Canaris nu era deloc dezamăgit de A. 3 059/LaF.

Chiar dacă aprecierea eronată din convorbirea avută de american cu Metzger la 11 noiembrie 1940, pe tema perspectivei ridicării embargoului livrărilor de arme americane, îl compromiseseră pe La Follette ca informator în ochii șefului Abwehr-ului, activitatea lui ca propagandist fervent al izolaționismului nu era mai puțin utilă intereselor germane.

Lui Metzger i s-a ordonat totuși să întrerupă convorbirile telefonice transoceanice cu La Follette, deoarece acestea puteau fi ușor interceptate și înregistrate de englezi sau americani, cu atît mai mult cu cît activitatea propagandistică a lui La Follette putea să apară în ochii autorităților S.U.A. destul de suspectă pentru a-l pune sub supravegherea discretă a FBI-ului. Metzger a primit în schimb dispoziția să folosească corespondența cifrată.

Într-o comunicare trimisă lui Metzger la 2 decembrie 1941, cu doar cinci zile înaintea atacului japonez de la Pearl Harbor, La Follette a anunțat transformarea lui

„American First Committee“ într-un partid politic, avînd ca principală platformă politica de izolaționism, fără să bănuie că o veritabilă „armada“ japoneză se îndrepta chiar în acel moment spre Hawaii. Doar cîteva zile mai tîrziu, în ultimul mesaj trimis lui Metzger, La Follette punea criza cauzată de întreruperea negocierilor americano-japoneze exclusiv pe seama unui „război al nervilor“ promovat, chipurile, în mod deliberat de președintele Roosevelt.

Între timp, A. 3 059/LaF mai primise o lovitură grea, atunci cînd, cu o majoritate de doar zece voturi, fuseseră abrogate prevederile secțiunii a șasea din Legea neutralității, permițînd înarmarea vaselor comerciale americane — ultimul din cei „o mie și unu de pași“ ai lui Roosevelt în întîmpinarea războiului.

A urmat apoi atacul japonez devastator de la Pearl Harbor. Philip La Follette și-a încetat brusc mesajele. Deși a rămas pînă la sfîrșitul zilelor lui cu convingerea că Roosevelt împinsese America în război, el a acceptat totuși verdictul pe care istoria l-a dat la 7 decembrie 1941, în urma atacului japonez.

„Phil“ a mărturisit ulterior că el utilizase contactele cu Metzger și Abwehr-ul doar ca un mijloc de luptă pentru păstrarea neutralității S.U.A. și că nu se gîndise nici o clipă că, de fapt, cocheta cu inamicul. De altfel, cîteva zile după Pearl Harbor, fostul A. 3 059/LaF îmbrăca senin uniforma militară, devenind căpitan în armata americană. La Follette ceruse însă să fie trimis să lupte în Pacific, probabil ca să evite astfel frontul european și pe foștii săi prieteni din „noua Germanie“.

În Pacific, La Follette s-a distins prin bravură. Patru ani mai tîrziu, cînd s-a reîntors în America, fostul A. 3 059/LaF era colonel plin.

Se spunea despre el că se distinsese în bătălii. Și poate că nimeni n-ar fi aflat vreodată că distinsul colonel (fost guvernator de Wisconsin) Philip La Follette a fost în realitate, vreme de mai mulți ani, A. 3 059/LaF, adică unul dintre agenții Abwehr-ului în S.U.A., dacă într-o bună zi, pe la sfîrșitul anilor '60, cineva, mai mult din întîmplare, n-ar fi deschis seiful unui oarecare căpitan Vickers, descoperind astfel întreagă arhivă microfilmată a organizației amiralului Canaris și, odată cu ea, cîteva adevăruri revelatoare.

PARTEA A DOUA

Între Abwehr și Intelligence Service

Infiltrare la virf

Germanii în Anglia. Interesul spionajului german pentru Marea Britanie data încă de la începutul secolului, cînd planurile imperialiste ale Kaiserului și politica sa navală ambițioasă determinaseră o subită proliferare a numărului agenților germani în Anglia.

Pe atunci, acțiunile de spionaj din Marea Britanie erau de competența serviciului de informații al Amiralității germane, unde exista un departament special, aflat sub comanda „căpitanului“ Joachim Töpken. Din cartierul său general, aflat în Wilhelmshaven, Töpken dirija două zeci și șase de rezidenți răspinși în întregul Albion, de la Scapa Flow pînă în Land's End.

Era ceea ce sir Basil Thomson, unul din „clasicii“ Intelligence Service-ului, denumea în cunoscutele sale memorii drept „sinistra procesiune a spionilor“. Ghinionul agenților germani era însă că operau împotriva a doi din cei mai mari „vînători de spioni“ din toate timpurile. Unul era sir Basil Thomson, amintit mai sus, a cărui Divizie de investigații criminale din cadrul Scotland-Yard-ului constituia, pe timpul acela, organismul oficial al securității britanice.

Cel de-al doilea era maiorul Vernon Kell, fondatorul și șeful celebrului M.I. 5*, organizat de guvernul britanic

* Military Intelligence 5 — Serviciul de spionaj militar englez.

în 1909 în cadrul Ministerului apărării, cu scopul de a „destrăma încercările puterilor străine de a obține secrete britanice“.

Rezultatul a fost că dintre toți spionii germani aflați în Marea Britanie, în preajma primului război mondial, numai cinci au „supraviețuit“ datei de 5 august 1914, ziua declanșării războiului. Iar dintre acești cinci numai unul — și anume Jules Silber, un sud-african de origine austriacă, care funcționa ca cenzor englez — a izbutit să le scape lui Thomson și Kell în tot timpul perioadei războiului. După război, Marea Britanie fusese, practic, imună la spionajul german, pînă în vara lui 1932, cînd Norman Baillie-Stewart, un tînăr locotenent, și-a oferit voluntar serviciile germanilor.

„Cariera“ sa nu a durat însă decît cinci luni și șaptesprezece zile. Dar ea s-a soldat cu pierderi grele pentru englezi, deoarece locotenentul Baillie-Stewart oferise pe tavă germanilor unele din cele mai importante secrete britanice, privind noua forță mecanizată alcătuită din tancuri și care blindate, precum și alte „detalii“ de tactică și organizare modernă a trupelor, puse la punct de specialiștii englezi. Secrete pe care germanii le-au folosit apoi din plin pe cîmpurile de luptă ale celui de-al doilea război mondial.

După căderea lui Baillie însă, căpitanul Konrad Patzig, șeful Abwehr-ului, nu a făcut nici un efort ca să găsească un înlocuitor.

Situația avea să se schimbe radical la începutul lui 1935, cînd Canaris a devenit noul șef al Abwehr-ului, preluînd organizația din mîinile lui Patzig și reorganizînd-o complet.

Misiunea dr. Görtz. Cetățeanul german care pe data de 29 august 1935 își prezenta documentele de călătorie unui ofițer englez din serviciul de imigrație de la Harwich era calm și sigur pe el, convins că numele său nu însemna nimic pentru autoritățile britanice. Călătorea de altfel pe numele său adevărat, de Hermann Görtz, și toate actele sale, precum și declarația dată în fața ofițerului englez erau absolut veridice.

Totul, cu excepția motivului adevărat al călătoriei sale în Anglia.

— Sînt avocat, specializat în probleme de drept internațional, a declarat Görtz. Merg la Cambridge să studiez legile de export engleze. Mai am însă un motiv pen-

tru această vizită, a adăugat el. Scriu o carte despre o familie hanseatică, de genul Buddenbrooks, ale cărei rădăcini se găsesc atît în Germania, cît și în Anglia.

Apoi, scoțînd din geamantan un manuscris, ca pentru a-și întări spusele, Görtz i-a declarat ofițerului, întinzîndu-i teancul de hîrtii.

— Am terminat de scris partea germană a istoriei acestei familii. Cred că ar fi mult mai bine dacă aș scrie partea engleză în decorul natural în care a trăit familia.

Ștampila aplicată pe pașaport acredită de fapt primul spion important pe care germanii îl expediau în Anglia de la sfîrșitul primului război mondial.

Căci dr. Görtz fusese expedit de Abwehr la cererea expresă a lui Hermann Göring, pentru a observa personal dezvoltarea lui Royal Air Force¹ și a pune capăt în felul acesta polemicii aprinse din cadrul statului major german privind caracterul ofensiv sau defensiv al forțelor aeriene britanice și capacității lor reale de a lovi Germania.

La acea dată, în 1935, nu se putea vorbi, firește, de o forță aeriană germană, dar Göring, din însărcinarea lui Hitler, pusese pe picioare ceea ce neoficial era numit „Black Luftwaffe“, adică o flotă aeriană clandestină. Görtz părea persoana cea mai indicată să execute misiunea. În primul război mondial fusese aviator, după care devenise avocat la Hamburg și reprezentantul firmei Siemens în Marea Britanie, unde călătorea curent. Dr. Görtz poseda o certă eleganță și farmec masculin, practica înotul, boxul și călăria, dar avea și pasiuni artistice: de pildă era un pictor talentat, scria escuri și piese. Mai mult, Görtz avea un dar înnăscut pentru matematică.

Fișa sa de la Abwehr cuprindea însă și alte notații, mai puțin favorabile.

Astfel, se scria acolo că Görtz era un temperament „romantic și nestatornic, incapabil să desfășoare o muncă de rutină“ și că, din aceste cauze, eșuase pe plan profesional și material. Astfel că misiunea sa în Anglia apărea unora (mai puțin lui Canaris) drept un fel de încercare de evadare dintr-o existență plină de probleme.

Dar opinia lui Canaris a prevalat pînă la urmă și acest aventurier de patruzecișicinci de ani a fost trimis peste Canalul Minecii într-o misiune care va dura exact șapte-

¹ Royal Air Force — Aviația regală britanică.

zeceșiuana de zile, din care numai patruzeci consacrate acțiunilor de spionaj.

Odată intrat în Anglia, Görtz se va stabili la Mildenhall, în ținutul Kent, localitate aflată într-o regiune unde se găseau cele mai multe instalații ale R.A.F.-ului.

După ce a închiriat o locuință, Görtz și-a început „munca de documentare pentru carte”, ajutat fiind și de Marianne Emig, o tinăra blondă fermecătoare de numai nouăsprezece ani.

Cînd proprietăreasa casei a fost șocată să-l vadă pe respectabilul său chiriaș în compania unei fete atît de tinere — o adevărată provocare pentru moravurile puritane ale micului orașel englez — Görtz a asigurat-o că Marianne îndeplinea doar funcția de secretară-dactilografă și nimic mai mult.

Apoi, pe o motocicletă și cu Marianne în spatele lui, Görtz și-a început „documentarea”.

Prima „excursie” a fost la Manston, unde Marianne s-a metamorfozat brusc în femeie fatală, cucerind un ofițer de aviație, Kenneth Lewis, în timp ce dr. Görtz era ocupat cu „desenarea” aeroportului.

Scenariul de la Manston se va repeta apoi zi de zi, cu aceeași sfință diviziune a muncii: Görtz „schita” aeroporturile și instalațiile militare iar Marianne „storcea” de informații pe vajnicii aviatori britanici.

Încetul cu încetul, dr. Görtz și-a constituit astfel o adevărată colecție de „schite”, cuprinzînd aeroporturile de la Lee-on-the-Solent, Hunstanton, Feltwell, Cardington, Martlesham și altele. Görtz, absorbit cu totul de munca sa de documentare, nu mai băga nimic de seamă în jurul lui și era convins că totul mergea perfect. Marianne însă nu era de aceeași părere.

Deși tinăra și fără experiență, fata avea un simț de observație deosebit, așa că sesizase cum de la un timp ea și Görtz nu mai erau chiar atît de singuri în „excursiile” lor, cum își închipuiau.

Apăruseră „însoțitorii”.

Unul din aviatorii cuceriți de Marianne, ceva mai suspicios, raportase cazul și acesta ajunsese rapid la colonelul Hinchley Cooke din M.I. 5 Trei detectivi urmăriseră apoi „cuplul” în periplul lor prin Anglia de est la aeroporturile de la Norfolk, Suffolk și Lincoln și îl observaseră astfel pe Görtz nu numai desenînd dar și fotografînd aeroporturile militare de acolo.

La 23 octombrie 1935, Marianne și Görtz și-au dat seama, fără echivoc, că sînt urmăriți.

Detectivul John Frederik Smith, cu o politețe tipic britanică, se mulțumea să-i observe dintr-un tufiș.

Nervii lui Marianne cedează însă și dr. Görtz se vede nevoit să o conducă înapoi la Hamburg, unde cei doi sînt primiți cu brațele deschise de Abwehr, dat fiind raportul voluminos pe care dr. Görtz l-a alcătuit imediat.

În acest timp, nici colonelul Cooke nu stătea cu mîinile în sîn.

O percheziție a locuinței lui Görtz, ca și a valizei acestuia, dăduse la iveală probe incontestabile ale activității de spionaj a „scriitorului”: un aparat special de fotografiat, un jurnal în care fuseseră consemnate observații privind diferite aeroporturi militare, un număr mare de date de natură strategică și o mulțime de „schite” ale instalațiilor R.A.F.-ului.

Pe baza lor, colonelul Cooke a întocmit un raport către superiorii săi, astfel că la 8 noiembrie 1935, cînd Görtz încrezător se reîntorcea în Anglia, autoritățile britanice de graniță n-au mai fost la fel de binevoitoare ca altădată și agentul german a fost arestat pe loc.

Procesul lui Görtz, care s-a încheiat la 9 martie 1936, n-ar fi fost decît o simplă formalitate, dacă două elemente grave nu interveneau în desfășurarea lui.

În locuința lui Görtz se descoperise copia unui raport către Abwehr și cifrul folosit pentru comunicările cifrate. Apoi, numai cu două zile înainte de terminarea procesului, adică la 7 martie 1936, Hitler trecuse la ocuparea zonei demilitarizate a Renaniei, încălcînd astfel grosolan Tratatul de la Versailles.

Suflul rece al unui nou război începea să bată în întreaga Europă. În acest context, autoritățile britanice și-au schimbat brusc atitudinea.

În loc să-l condamne pe Görtz la deportare cu suspendarea pedepsei, acestea l-au condamnat pe loc la patru ani de închisoare efectivă, ca pe orice spion al unei puteri străine.

Hitler, care la data aceea își mai făcea încă iluzia că îi va amăgi pe englezi cu un tratat de alianță și interzisese de aceea orice activitate de spionaj în insulă, l-a convocat furios pe Canaris a doua zi după pronunțarea sentinței în procesul lui Görtz.

Führerul i-a reamintit lui Canaris interdicția dată cu ocazia discuției lor de la Obersalzberg, din 8 septembrie 1935. Canaris însă nu fusese niciodată prea convins de înțelepciunea acestei hotărâri, așa că el îi ceru și cu această ocazie lui Hitler permisiunea de a menține în Anglia măcar câțiva agenți.

Și mai iritat, Führerul a refuzat categoric. Erau doar în joc ambițiile sale de mare om politic și diplomat.

Canaris, care însă îl cunoștea bine pe Hitler i-a dat, firește, asigurările de rigoare dar, pe cont propriu, și-a văzut mai departe de treabă, continuând să-și implanteze oamenii în Anglia. Amiralul știa prea bine că va veni ziua când însuși Hitler i-o va cere. Iar o asemenea acțiune nu se putea realiza bătînd din palme.

Agent dublu la vîrf. De fapt, naștii își implantaseră și pînă la acea dată oameni în Marea Britanie, chiar dacă aceștia nu erau neapărat agenții Abwehr-ului, ci aparțineau altor organisme, subordonate altor șefi.

Unul din acești șefi era și Alfred Rosenberg mitologul nazismului, care conducea în acea perioadă afacerile externe, secondat de două personaje străni: locotenentul de marină în retragere A.D. Obermüller și baronul William de Ropp.

Sub patronajul acestui trio înfloriseră în Anglia tot felul de partide, ligi, cluburi și societăți pronaziste, din care două erau ceva mai importante: Asociația de prietenie anglo-germană și „Legătura”. Toată această puzderie de societăți pronaziste aveau misiunea de fapt să mascheze acțiuni tipice de propagandă, însă ele reușiseră să atragă, fapt mult mai important, și o serie de personalități serioase din Marea Britanie pe care naștii mizau în proliferarea anumitor idei. Oameni, desigur naivi, care nu-și dădeau prea bine seama încă la ce se înhămaseră, așa cum era cazul cu generalul J.F.C. Fuller, cu amiralul sir Barry Domville, cu viceamiralii R. St. P. Parry și G. B. Powell sau cu viconteles Downe și lady Pearson, sir Lionel Ha-
worth și mulți alții.

„Asociația” și „Legătura” fuseseră penetrate de Rosenberg cu agenți profesioniști care știau să folosească cu abilitate maximă figurile proaspăt racolate în scopurile lor pur propagandistice sau pentru culegerea de informații.

Mindru de rezultatele sale, Rosenberg susținea acum sus și tare că dispunea de o întreagă organizație în Anglia

și că prin intermediul ei, putea contacta unele personaje cheie din lumea britanică, fără să părăsească pentru aceasta Berlinul.

Totuși nu Rosenberg era acela care trăgea sforile în această poveste, ci baronul William (Bill) de Ropp, personaj ambiguu care merită ceva mai multă atenție.

Înalt și blond, cu ochii albaștri, lituanian de origine (amintim că Rosennerg era și el de origine baltică), fiul unui mic proprietar de pămînturi și al unei rusoaice, educat în Germania — baronul de Ropp se stabilise în Anglia în 1910 și în timpul primului război mondial luptase în aviația britanică, ba chiar participase la interogarea prizonierilor de război germani.

După război, printr-un vechi prieten, ziaristul Arno Schickledanz de la ziarul de orientare nazistă „Völkischer Beobachter”, îl cunoscuse pe Rosenberg, pe atunci redactor-șef al ziarului. Fusese momentul începutului ascensiunii baronului în ierarhia nazistă, căci foarte repede Rosenberg avea să-l prezinte pe Ropp chiar lui Adolf Hitler.

Într-un timp record, baronul a reușit să devină confidentul Führerului, cel căruia Hitler îi încredința cele mai intime gânduri și intenții ale sale.

De Ropp a devenit imediat expertul numărul unu pentru Anglia, eminența cenușie a jocului pe care Hitler intenționa să-l înceapă cu englezii.

Baronul a adus în Germania o mulțime de personalități din Marea Britanie, care apoi, cînd se reîntorceau în Anglia, țineau cuvîntări sau scriau în gazete de pildă, despre cît de „impresionante” erau „realizările” celui de-al treilea Reich sau cît de „simpatice și antibolșevic” era Führerul.

Curînd, de Ropp însuși s-a declarat principalul canal de legătură între Berlin și Londra.

Era oare de Ropp un agent dublu ?

Singura persoană din Wilhelm-Strasse care l-a suspectat serios a fost Tutzi Hanfstengel, șeful Oficiului pentru presa străină, dar „relațiile” baronului în elita nazistă erau atît de puternice, încît Hanfstengel a fost considerat de unii de-a dreptul nebun pentru că putea suspecta pe un confident al Führerului, așa cum era baronul de Ropp. Fără îndoială că în acei ani, cînd perspectiva războiului nu apăruse încă la orizont, lui de Ropp nu-i fusese prea greu să contacteze unele personalități importante la Lon-

dra, cu care apoi să se laude în fața lui Hitler și Rosenberg. Dar nu-i mai puțin adevărat că acest individ a continuat să fie activ și după începerea războiului când, retras în Elveția, și-a continuat „operațiunile”, de data aceasta de pe teren neutru, fiind chiar convocat de Hitler în mai multe rânduri pentru consultări.

Baronul de Ropp rămîne, oricum, una din cele mai misterioase figuri care au gravitat în culisele piramidei puterii naziste în preajma celui de-al doilea război mondial.

Este interesant de remarcat că printre acțiunile „engleze” ale lui Rosenberg, descoperite după război în jurnalul său, a fost și o „colaborare” secretă între R.A.F. și, pe atunci, ilicitul Luftwaffe german.

Acest proiect al lui Rosenberg fusese încredințat lui de Ropp.

Omul contactat de baron în Anglia era o cunoștință mai veche, un ofițer în retragere din cadrul R.A.F.-ului, indicat în documente drept „maiorul W”, în realitate Frederick William Winterbotham.

Ex-aviator din primul război mondial, când fusese doborât în Germania și petrecuse apoi optsprezece luni într-un lagăr de prizonieri, Winterbotham era prototipul celui gentleman englez lipsit de orice prejudecată, care vinează, pescuiește, practică călăria, joacă cricket sau golf, fiind în același timp dispus să se angajeze în orice fel de întreprindere, cu condiția ca să i se garanteze... suspense-ul, de la o călătorie în jurul lumii, de pildă, și pînă la spionaj.

După primul război mondial, probabil nu întâmplător, amiralul Hugh Sinclair îl alesese pe Winterbotham drept ... șef al spionajului aerian britanic din cadrul Intelligence-Service-ului.

În realitate, axa Winterbotham — Ropp era dublă, în sensul că „maiorul W” încerca prin această „colaborare” secretă cu naștii să afle cit mai multe date despre eforturile germane de reconstituire a aviației lor militare, ascunse în penumbra celui „Black Luftwaffe”¹ de care am mai amintit.

Nu-i de mirare deci că germanii au găsit repede drumul spre un anumit gen de informații.

¹ Black Luftwaffe — aviația militară germană, reconstituită în mod secret, prin eludarea prevederilor Tratatului de la Versailles.

La rîndul său Winterbotham, pentru a le fi pe plac, susținea în discuții particulare ideea reconstituirii aviației de război germane ca o contrapondere la forțele aerice franceze și sovietice.

Locotenentul Obermüller, celălalt consilier al lui Rosenberg, l-a vizitat la Londra pe Winterbotham care l-a prezentat urmașului său la conducerea spionajului aerian britanic, Archibald Boyle. Rosenberg a fost atît de încîntat de „colaborarea” cu Winterbotham, încît la 27 februarie 1934 l-a invitat la Berlin, unde englezul s-a întîlnit, pe rînd, cu subsecretarul din ministerul german al aerului Erhard Milch, cu generalul von Reichenau, principalul planificator al armatei naziste, cu Bruno Lörzer, care conducea, chipurile, Federația germană de aviație (în spatele căreia se ascundea de fapt „Black Luftwaffe”), cu Rudolf Hess iar la sfîrșit, ca un fel de desert, chiar cu Hitler, căruia Winterbotham (nu fără ironie desigur), i-a transmis „salutul aviatorilor britanici”.

La 6 martie, cînd Winterbotham s-a întors la Londra, el l-a adus cu el și pe Lörzer, pe care l-a introdus în cercurile aviației britanice.

Înapoiat la Berlin, „sportivul” Lörzer va raporta că prin „maiorul W” reușise să-l contacteze pe un anume căpitan Kenneth Bartlett, șeful uneia din sucursalele lui British Aircraft, individ care se arătase dispus să contribuie la refacerea lui Luftwaffe.

„Bătălia pentru Anglia continuă”, seria satisfăcut Rosenberg la 11 iulie în jurnalul său.

Și, într-adevăr, ea continua, căci Winterbotham avea să fie numit curînd atașat aero al Marii Britanii la Berlin, spre marea satisfacție a lui Rosenberg.

Curînd, căpitanul Bartlett își făcu și el apariția la Berlin cu unele propuneri de vînzări pentru Luftwaffe, inițiativă care aparținea însă tot axei Winterbotham-Ropp.

Era vorba, chipurile, de vînzări fără aprobarea Foreign Office-ului¹. Dar cînd subsecretarul Erhard Milch a vrut să meargă personal la Londra pentru tranzacție, de Ropp s-a opus cu promptitudine, pretextînd că o asemenea vizită oficială era „inopportună”. De aceea, Milch a început să aibă unele dubii în legătură cu sinceritatea cuplului Winterbotham-Ropp.

¹ Foreign Office — Ministerul de externe al Marii Britanii.

— Cum vă puteţi îndoi ? a exclamat indignat Rosenberg. Căpitanul Bartlett a venit la mine cu o scrisoare de recomandare de la herr Winterbotham, scrisă în numele ministerului britanic al apărării.

„Ei bine, atunci doresc o confirmare scrisă a R.A.F.-ului, prin care acesta se angajează să coopereze cu noi, peste Foreign-Office“ a replicat iritat Milch.

„Cit de naiv puteţi fi cerind așa ceva !“, i-a răspuns plin de superioritate Rosenberg, convins că Milch nu era capabil să priceapă subtilitatea jocului său.

Rezultatul a fost că Winterbotham a devenit subit principala discordiei între biroul lui Rosenberg și cel al lui Milch, în așa măsură încât Rosenberg a cerut ajutorul lui Hitler, plângându-se de „birocrații“ de la Luftwaffe.

Problema a fost încredințată spre soluționare lui Göring dar Winterbotham și-a continuat activitatea până la sfârșitul lui 1937.

Până la urmă colaborarea cu R.A.F. „peste capul Foreign Office-ului“ s-a dovedit dezamăgitoare pentru germani, în așa măsură încât generalul Kesselring avea să-l acuze pur și simplu de trădare pe același Milch.

Însuși Hitler avea să susțină câțiva ani mai târziu, că nefericitul Milch trădase englezilor secretul... radarului.

Cît despre britanici, aceștia aflaseră cam tot ce-i interesau despre planurile germane de refacere a aviației militare.

Totuși de Roop, care regizase în fapt toată afacerea Winterbotham, găsisese între timp altă „schemă“ cu care să-l încînte pe Rosenberg, atît cît era necesar ca să nu-și piardă influența asupra lui.

În ianuarie 1935 el îl anunță că reușise să-l contacteze pe consilierul în probleme de politică externă al regelui George al V-lea. Acesta nu era altul decît ducele de Kent, cel mai tânăr fiu al regelui.

Rosenberg jubila. Acum avea o legătură directă și cu Buckingham Palace.

Fără să piardă nici o clipă, Rosenberg a alergat la cancelaria celui de-al III-lea Reich să anunțe lui Hitler marea sa „lovitură“. Povestea cu ducele de Kent a fost „înghițită“ de naziști pînă la sfîrșit, adică pînă la moartea ducelui în 1940, într-un accident de avion. Atunci, Rudolf Likus, șeful serviciului secret al Ministerului de externe german, a lansat chiar ideea, speculată de propagandă

nazistă, că ducele ar fi fost victima... Intelligence Service-ului, care în felul acesta ar fi împiedicat accesul la tronul Marii Britanii al unui simpatizant al Germaniei.

Hanfstengel avusese dreptate. De Roop a fost un agent dublu. Singurul spion englez care a pătruns pînă la virful ierarhiei naziste.

Dar vremurile se schimbaseră. Adolf Hitler își încheiase pregătirile sale secrete de război. Acum se considera suficient de puternic ca să-și afirme public adevăratele intenții. Canaris o știa prea bine.

Tocmai de aceea își și permisesese să sfideze în secret dispoziția Führerului și să-și plaseze oamenii în Albion.

Altfel însă decît o făcuse naivul Rosenberg. Căci, înainte de toate, Canaris era un profesionist al spionajului, un maestru lipsit de scrupule al jocului dublu.

Un agent german la curtea regelui Edward

Operațiunea „Schulung“. Încă de la începutul anului 1935, Hitler trecuse la executarea primelor sale mișcări tactice pe harta Europei.

După ce la 7 martie procedase la realipirea Saar-ului printr-un așa-zis „plebiscit“ iar apoi adormise bănuielele polonezilor încheind un „tratată de prietenie“ după negocieri cu mareșalul Pilsudski, la 18 iunie o înfelegere cu Marea Britanie permitea Germaniei să-și refacă flota de război la nivelul maxim admis — o treime din tonajul flotei regale britanice. Dar denunțarea clauzelor privind dezarmarea Germaniei, cuprinse în Tratatul de la Versailles, constituia fără îndoială proba cea mai elocventă privind planurile reale de război ale Führerului.

Astfel, sub pretextul încheierii la 2 mai 1935 a tratatului de asistență mutuală franco-sovietic și apoi, la scurtă vreme, a unui similar între U.R.S.S. și Cehoslovacia, Hitler ordonase ocuparea zonei demilitarizate a Rinului.

Generalul Werner von Blomberg a fost însărcinat cu pregătirea planurilor militare de acțiune.

Operațiunea „Schulung“ (Exercițiul), numele codificat al planului, nu a fost însă cunoscută la început decît unui număr extrem de mic de ofițeri germani.

Blomberg a mers pînă acolo cu secretomania, încît nici măcar generalul Ludwig Beck, șeful statului major german, sau generalul Werner von Fritsch, comandantul șef

al armatei, n-au fost puși la curent cu scopul real al operațiunii „Schulung“.

La 16 iunie 1935, Blomberg a transmis planul său lui Alfred Jodl, numit proaspăt șef al grupului de planificatori militari, care l-a aprobat fără nici o modificare.

O serie de evenimente l-au determinat însă pe Hitler să amâne declanșarea operațiunii. Este interesant de remarcat că în perioada critică ce a urmat, mai ales cea dintre decembrie 1935 și martie 1936, Canaris a avut cu Hitler nu mai puțin de șaptesprezece întrevederi secrete, toate legate de planul ocupării zonei demilitarizate a Rinului și de posibilele reacții ale Franței sau Marii Britanii la această gravă încălcare a Tratatului de la Versailles de către germani.

La 26 decembrie 1936, chiar în prima din seria lor de întâlniri secrete, Canaris i-a dezvăluit lui Hitler că statele majore ale Franței și Angliei inițiaseră convorbiri confidențiale în scopul coordonării acțiunii lor în cazul ocupării de către germani a zonei demilitarizate a Rinului.

Hitler a decis atunci să fie cât se poate de prudent, mai ales că operațiunea „Schulung“ ar fi stîrnit cu siguranță și obiecțiile generalilor săi, îngrijorați de posibilitatea unui contraatac francez în fața unei armate germane încă slab echipate și pregătite de luptă.

La 11 februarie 1936, Canaris a solicitat o nouă audiență, de urgență, la Föhrer.

În aceeași seară, la orele 20,00, Canaris, rămas între patru ochi cu Hitler, i-a înmînat acestuia un document de excepțională importanță, sustras de unul din agenții săi aflat la Paris de la un înalt demnitar din guvernul francez.

Documentul nu reprezenta altceva decît clauza militară secretă, a pactului franco-sovietic, vizînd posibilitatea unei intervenții, în colaborare cu Cehoslovacia, a celor două țări în cazul unor acțiuni agresive ale Germaniei.

Hitler s-a cutremurat.

O asemenea intervenție ar fi însemnat, fără îndoială, sfîrșitul planurilor sale expansioniste, încă înainte de a trece măcar la executarea lor.

Dar la 2 martie 1936, pe neașteptate, atitudinea lui Hitler avea să se schimbe în mod radical. În acea zi, el l-a chemat pe Blomberg și i-a ordonat să treacă în cel mai scurt timp posibil la executarea operațiunii „Schulung“. Generalii Beck și von Fritsch, pentru care operațiunea „Schulung“ nu reprezentase pînă atunci decît un „exer-

cițiu“ militar și nimic altceva (idee cultivată intens de Blomberg în cercurile ofițerești tocmai în scopul „acoperirii“ naturii reale a operațiunii), au aflat cu stupeoare că „exercițiul“ constituia în realitate o aventură în toată regula, care urma să fie executată sub propria lor comandă în următoarele cinci zile.

Ofițeri de carieră, cei doi generali au solicitat imediat o audiență Föhrerului în speranța că-l vor putea convinge, cu argumente militare, să renunțe la operațiunea „Schulung“.

Fritsch i-a declarat lui Hitler că avea la dispoziție doar o forță de 35 000 de oameni, dintre care nu putea înarma mai mult de o divizie sau două, care să fie apte efectiv de luptă.

La rîndul său, Beck a arătat că francezii, pe de altă parte, erau în măsură să mobilizeze într-un timp extrem de scurt cel puțin douăzeci de divizii excelent echipate, care ar fi spulberat orice forță expediționară a lui Fritsch.

Despre această furtunoasă întrevedere în care se hotăra soarta zonei demilitarizate a Rinului, Jodl avea să scrie mai tîrziu :

„Atmosfera semăna mai mult cu cea de la o ruletă, în care unul din jucători își riscă întreaga avere pe un singur număr“.

Abil, Blomberg, care lua parte și el la întrevedere, îi lăsase în mod premeditat pe Fritsch și Beck să se lanseze într-o discuție contradictorie cu Hitler. Spre surprinderea lui însă, Hitler ascultase calm argumentele celor doi generali.

În cele din urmă, Beck și-a luat inima în dinți și a abordat problema frontal.

— Ce vom face dacă francezii intervin ?

Föhrerul i-a răspuns însă prompt și sigur de sine.

— Știu eu mai bine decît voi. Aflați că am informații absolut sigure că francezii nu vor mișca nici măcar un singur soldat. Veți vedea ! Și nu numai atît. Lumea întreagă va accepta eliberarea zonei Rinului de sub jugul impus prin trocul de la Versailles ca pe un fapt împlinit iar apoi, ca de obicei, va da totul uitării. În caz că francezii vor interveni totuși și ne vor sili să ne retragem, atunci voi suporta personal consecințele și îmi voi da imediat demisia din funcția de Föhrer și Cancelar.

Ceea ce lui Beck, ale cărui sentimente ostile față de Hitler erau bine cunoscute în rândurile ofițerilor, nu-i rămânea decât să spere din tot sufletul. Până una alta însă cei doi generali, vrînd-nevrînd, trebuiau să dea curs ordinelor Führerului și să treacă la executarea operațiunii „Schulung“, chiar dacă nu o socoteau altceva decât o aventură ce nu se putea sfîrși decât dezastruos.

Deplasarea forței expediționare germane a început imediat, în cel mai mare secret, folosindu-se doar unități mici pînă la dimensiunile unui batalion, cu scopul de a limita cît mai mult pierderile în cazul unei confruntări cu trupele franceze. De altfel, ofițerii primiseră ordinul să execute imediat manevrele de retragere, fie și la întîlnirea unei mici patrule franceze.

Firește, în toate aceste planuri și pregătiri Abwehr-ul și Canaris erau adine implicați.

Sub acoperirea unei agenții comerciale, o întreagă organizație de spionaj acționa la Mînster, supraveghînd mișcările militare din Franța. Organizația își avea sediul la Trier, în Renania-Palatinat, și se afla sub comanda maiorului Hans Stephan, expertul numărul unu al Abwehr-ului în ceea ce privea linia de apărare Maginot, căruia avea să i se alătore curînd și căpitanul Oscar Reile, un fost inspector de poliție din Danzig, numit acum „V-Mann-Führer“, ceea ce însemna comandant al agenților care operau într-o anumită zonă. Datorită secției de la Trier a Abwehr-ului, Canaris era la curent cu ordinul de mobilizare a treisprezece divizii franceze în caz de urgență (dispunea chiar și de copia ordinului emis de statul major francez), precum și cu stadiul fortificațiilor în curs de construcție de-a lungul graniței cu Germania.

În același timp, specialiștii în descifrarea codurilor din cadrul lui Luftwaffe interceptaseră și decriptaseră telegramele ambasadorului francez la Berlin, André François-Poncet.

Acesta avertizase Parisul încă din noiembrie 1935 că Hitler „intenționează să folosească pactul franco-sovietic drept pretext pentru ocuparea zonei demilitarizate a Rinului“ și că „singura sa ezitare privea doar alegerea celui mai potrivit moment pentru aceasta“.

La 13 februarie 1936, François-Poncet telegrafiasse din nou anunțînd fără dubiu că Hitler „pregătește terenul pentru marșul în zona demilitarizată a Rinului“.

Franța fusese așadar avertizată asupra intențiilor germane.

Pe de altă parte, cei trei atașați militari germani de la Londra, — căpitanul Gayr din armata terestră, căpitanul de marină Wassner și maiorul de aviație Wenninger avertizau la rîndul lor Berlinul că, din cercurile ministerului de război britanic, se aflase de hotărîrea fermă a Marii Britanii de a se alătura Franței, în cadrul unei forțe expediționare comune, în cazul în care Germania ocupa zona demilitarizată a Rinului.

Întrebarea firească, pe care istoricii și specialiștii istoriei serviciilor secrete și-au pus-o mereu, a fost ce anume l-a determinat pe Hitler, în ciuda rapoartelor și avertismentelor, să fie totuși atît de sigur de lipsa de reacție a Marii Britanii și Franței ?

Care erau, de fapt, acele „informații absolut sigure“, menționate cu atîta convingere de el în fața generalilor Beck și Fritsch și de unde anume proveneau ele ?

Pentru a se răspunde însă la această întrebare va trebui să facem o mică schimbare de decor și să ne mutăm de la Berlin la Londra, mai exact în mediul diplomatic și în anturajul de la curtea regelui George al V-lea.

Dr. von Hösch, ambasador și spion. Printre informațiile puse la dispoziția lui Hitler de către Canaris în acea perioadă, se afla și una căreia Führerul i-a acordat imediat o importanță cu totul specială.

Agentul din Paris al Abwehr-ului, care deținea surse de informații excelent plasate la Quai d'Orsay, semnalase astfel, printre altele, că la Paris se considera cooperarea britanică drept o condiție sine qua non în planurile militare franceze, vizînd trimiterea unei forțe expediționare în zona demilitarizată a Rinului.

„Ministrul de externe francez Flandin“, — scria agentul — „a fost informat de către generalul Maurice Gamelin, comandantul suprem al armatei, că acesta nu era în măsură (și nici nu dorea) să trimită vreo forță expediționară franceză în zona Rinului dacă nu era absolut sigur că britanicii o vor susține efectiv“.

În acest timp, ministrul de externe german, baronul von Neurath, îl asigurase, la rîndul său, pe Hitler că „sub nici un motiv“ englezii nu vor acorda vreun sprijin francezilor, așa cum solicitase Gamelin.

Această informație, care îl determinase pe Hitler să ia o hotărâre atât de riscantă, provenea de la un personaj interesant, al cărui rol în diplomația secretă nu a fost elucidat pe deplin pînă de curînd. El nu era altul decît dr. Leopold Gustav Alexander von Hösch, ambasadorul Germaniei la Londra, începînd din 1932.

„Occidentul nu va mărșălui“ era refrenul tuturor cabloграмelor codificate, expediate de Hösch lui Neurath și pe care ministrul de externe german îl repetase la rîndul lui de cîteva ori în fața lui Hitler, sfîrșind prin a-l convinge să lanseze operațiunea „Schulung“.

În vîrstă de cincizeci și cinci de ani, avînd în urma sa treizeci de ani de strălucită carieră diplomatică și o ținută impecabilă în orice împrejurare, fapt care îi atrăsese multe simpatii și admirație chiar și din partea adversarilor, Leopold von Hösch a jucat în criza declanșată între 1935—1936 un rol crucial, deși ambiguu, tipic de altfel pentru conflictul care exista în conștiința multor diplomați germani de carieră din acel timp, prinși între obligațiile codului aristocratic în care fuseseră educați (și prin aceasta situați mai aproape de educația de tip occidental) și stilul brutal, cinic, feroce, impus de naștiști odată cu preluarea puterii de către Hitler.

Hösch, de pildă, își petrecuse cei mai frumoși ani ai carierei sale diplomatice la Paris și Londra iar acest lucru lăsase urme profunde în maniera sa de a gîndi politica externă, ca și în cultura sa. Fără să poată adera din adîncul sufletului său la nazism, de ale cărui principii și valori se vedea despărțit printr-un adevărat zid cultural și educațional, Hösch l-a slujit, în același timp, cu fidelitate și eficacitate pînă la sfîrșit.

Ambasadorul german dispunea de altfel la Londra de multiple surse de informații, care îl făceau să fie la curent cu cele mai secrete intenții ori aspecte ale politicii britanice. Extrem de popular în înalta societate engleză, von Hösch își avea prietenii săi încercați la Foreign Office¹ și se bucura de încrederea totală a unor oameni influenți și bine informați, cum erau subsecretarul de stat, sir Robert Vansittart, sau Ralph Wigram, o stea în mare ascensiune în acei ani pe firmamentul diplomației britanice. Hösch își avea relațiile plasate, în mod egal, atât printre demnitarii englezi cu vederi progermane, cît și printre cei cu vederi

¹ Foreign Office — Ministerul de externe britanic.

antinaziste, ca Winston Churchill, sir Archibald Sinclair, Earl of Salisbury, și chiar Ernest Bevin. În timp ce primul îl socoteau un nazist convins, ceilalți vedeau în el un aristocrat german, cu convingeri intime antinaziste.

Iar Hösch reușise să-și joace rolul fără greșală atât față de unii, cît și față de ceilalți.

Mai mult chiar. Ambasadorul german era legat printr-o strînsă prietenie de familia regală britanică.

Regina Mary, de pildă, îl numea „străinul meu favorit“ și îl invita cu regularitate să ia masa la Ascot, privilegiu de care nu se bucurau pe atunci decît extrem de puține persoane, chiar dintre intimii palatului.

Dar cea mai strînsă relație de prietenie o stabilise Hösch cu prințul de Wales, deci chiar cu moștenitorul tronului, căruia i se adresa numindu-l întotdeauna simplu, „David“, iar acesta, la rîndul său, i se adresa spunîndu-i în mod familiar „Leo“, fapt considerat fără precedent pentru ritualul sever care domnea de sute de ani la curtea majestății sale britanice.

Prințul de Wales se afla în acei ani într-o situație extrem de delicată datorită — e cazul să reamintim — relației sale de notorietate publică cu doamna Simpson, o aventurieră americană, divorțată (și care, după cum s-a stabilit recent, a fost și agenta Abwehr-ului), relație care în timpina, firește, opoziția reunită atât a familiei regale, cît și a guvernului Baldwin, precum și oprobriul opiniei publice britanice (fapt pentru care, ceva mai tîrziu, prințul va renunța în mod spectaculos la tron, preferînd, spre stupefacția întregii opinii publice, căsătoria cu „doamna“ Simpson).

Or Hösch era în acea perioadă confidentul prințului, omul cel mai apropiat de el, „cel mai bun prieten pe care îl am“, după cum obișnuia chiar prințul de Wales să-l numească.

Desigur însă că pentru abilul Hösch, prințul de Wales reprezenta ceva mai mult decît un prieten apropiat și partener de tenis sau golf. Prințul constituia pentru ambasadorul german cea mai bună și mai sigură sursă de informații — practic, sursa cea mai bine plasată — de care au dispus germanii în cercurile oficiale britanice pînă la începutul războiului.

În același timp, prințul de Wales mai constituia și garanția continuității în post a lui Hösch. Căci, atunci cînd nori negri au început să se adune în jurul lui Hösch,

intervenția prințului de Wales a fost decisivă, pentru ca nimeni de la Berlin să nu-l mai poată cînti din postul său de ambasador la Londra pe Hösche.

Dar prietenia lui Hösche cu prințul de Wales își va arăta adevărata valoare pentru serviciile secrete germane tocmai în perioada crizei din zona demilitarizată a Rinului, moment crucial în ascensiunea pe plan internațional a nazismului, în consolidarea puterii personale a lui Hitler, practic, momentul din care se poate considera că numărătoarea inversă pentru declanșarea celui de-al doilea război mondial începuse.

Misiune la Fort Belvedere. La 20 ianuarie 1936 murea regele George al V-lea iar prințul de Wales îi urma la tron, sub numele de Edward al VIII-lea.

Chiar în dimineața următoare, la 21 ianuarie 1936, ambasadorul von Hösche trimitea o lungă telegramă cîfrată subsecretarului de stat german, von Bülow, în care explica semnificația specială a alegerii noului rege pentru planurile de război naziste.

„Regele Edward al VIII-lea se aseamănă tatălui său în unele trăsături dar în altele se deosebește foarte mult de el”, nota ambasadorul german. „Astfel, dacă defunctul rege George al V-lea avea o atitudine critică față de Germania, regele Edward, în general, manifestă o caldă simpatie pentru ea. Mi-am format convingerea, în urma unor frecvente și îndelungi discuții cu el, că această simpatie este suficient de profundă și de puternică ca să contrabalanseze eventualele influențe adverse cu care ar putea fi confruntat”.

Și Hösche nu se înșela.

Căci noul rege britanic, chiar dacă nu putea fi în nici un fel suspectat de a fi pro-nazist sau admirator necondiționat al Germaniei lui Hitler, vedea totuși în coexistența cu această țară cea mai potrivită cale pentru menținerea păcii în Europa.

Sau, cel puțin, se iluziona să creadă aceasta.

Dorind să supraliciteze situația, ambasadorul von Hösche avea să împingă lucrurile chiar și mai departe, criticînd în fața noului monarh, Edward al VIII-lea, pe funcționarii Ministerului de externe britanic pentru „lipsa lor de înțelegere față de poziția și aspirațiile Germaniei”. Edward al VIII-lea nu numai că a fost de acord

„cuvînt cu cuvînt” cu criticile lui Hösche dar, mai mult, i-a sugerat ambasadorului german să transmită superiorilor săi că el, personal, este nu numai în favoarea reconcilierii cu „mișcarea din Germania” dar este hotărît chiar „să meargă în întîmpinarea ei”.

Ceea ce Hösche, firește, nu a întîrziat să telegrafieze, triumfător, la Berlin.

La rîndul său, ducele de Coburg, o rudă apropiată a familiei regale engleze, poreclit și „ducele nazist” datorită relațiilor sale de strînsă prietenie cu Hitler, confirma la Berlin că Edward al VIII-lea își manifestase simpatia față de cel de-al III-lea Reich în cîteva convorbiri pe care le avusese cu el, în ianuarie 1936, imediat după moartea lui George al V-lea.

Acest Karl Edward, duce de Saxa, Coburg și Gotha, era în realitate un agent dublu. Înrudirea apropiată cu familia regală britanică îi permitea să fie găzduit chiar la Kensington Palace (unde locuia sora sa) ori de cîte ori vizita Anglia. Ducele de Coburg fusese inițial general în infanteria prusacă și cavaleria saxonă, devenind apoi un admirator fanatic al lui Hitler, care îi menținuse gradul ducelui și în armata nazistă. Ba chiar îl numise, în semn de recunoștință pentru fidelitatea și serviciile aduse, drept președinte al Crucii roșii germane. La cei patruzecișicinci de ani ai săi, ducele de Coburg sosise în 1936 în Anglia din însărcinarea lui Hitler și, imediat după moartea lui George al V-lea, primise ordin expres din partea Fîhrerului să sondeze intențiile noului rege, Edward al VIII-lea.

Avea să fie, de altfel, și singura companie a noului rege cînd acesta s-a îndreptat cu mașina spre Buckingham Palace, în ziua cînd urma să-și preia regatul.

Cînd ducele de Coburg i-a vorbit noului rege de oportunitatea unei întîlniri între Hitler și primul ministru britanic, Stanley Baldwin, în scopul apropierii politice anglo-germane (cunoscîndu-se opoziția lui Baldwin față de o asemenea întîlnire), Edward al VIII-lea ar fi exclamat:

— „Dar eu însumi aș vrea să-i vorbesc domnului Hitler și o voi face în mod sigur, fie aici, fie în Germania. Spuneți-i oricum că-i mulțumesc pentru această splendidă idee”.

Potrivit „ducelui nazist“, regele își dădea seama de dificultatea problemei apropierei Marii Britanii de Germania nazistă, cerându-i ca opiniile sale să rămână strict confidentiale, deoarece apropierea anglo-germană ar fi fost mult mai dificil de realizat dacă ea ar fi devenit publică prea de timpuriu.

În după-amiaza zilei de 7 martie 1936, chiar în momentul cînd Hitler declara sentențios în Reichstag că Germania nu avea revendicări teritoriale în Europa, o forță expediționară de 35 000 de oameni ai Reichswehr-ului pătrundea în zona demilitarizată a Rinului, cea pe care Führerul o va numi apoi cu cinism drept viitoarea garnizoană de pace a Germaniei din provinciile occidentale ale Reichului.

Era într-o simbătă, în primul din acele numeroase weekenduri pe care Hitler le va consacra de acum încolo, în exclusivitate, punerii la punct a unor noi lovituri militare.

În Franța, ocuparea zonei demilitarizate a fost un „extraordinar șoc“. Dar, așa cum Canaris îl asigurase pe Hitler, nici un general francez nu a încercat să miște vreun deget, fără asigurarea colaborării britanice. Iar în cel mai critic moment al crizei, de la Londra nu a venit nici un semn încurajator în această direcție.

Ba dimpotrivă...

Luni dimineată, Anthony Eden sossea într-o scurtă vizită la Paris, pentru a sfătui guvernul francez să aducă problema ocupării zonei demilitarizate la Liga Națiunilor și să nu se aventureze cumva în vreo acțiune directă sau să recurgă la contramăsuri.

Două zile mai târziu, la 11 martie, ministrul de externe francez, Flandin, călătorea la rîndul său la Londra unde, în atmosfera tenebroasă medievală de la St. James Palace (castel care aparținuse lui Henric al VIII-lea), avea loc o întrunire pe cit de urgentă, pe atît de somnoroasă a Ligii, din care doar discursul realist și critic rostit de Churchill a ieșit în evidență, în mijlocul confuziei generale.

La rîndul său, Berlinul pîndea reacțiile, temîndu-se, firește, de contramăsuri militare.

Toate „antenele“ ministrului de externe și ale Abwehr-ului erau larg desfășurate, încercînd să depisteze pînă și cele mai mici reacții din străinătate față de acțiunea militară germană.

La Wilhelmstrasse, pe Hitler îl treceau în acest timp toate sudorile așteptînd vești, alături de Blomberg și von Neurath. Și știrile începură să sosească la Berlin.

Grave dar nu fără speranțe pentru germani, în ceea ce privea Parisul. Amenințătoare dar contradictorii de la Londra.

Hitler nu îndrăznea încă să răsufle ușurat. O intervenție franco-engleză nu mai era, ce-i drept, o amenințare de domeniul orelor sau al zilelor, cum se temuse la început, ci, cel mult, al săptămînilor.

Or, Führerul știa că timpul lucra din acel moment în favoarea lui.

În sinul guvernului britanic se crease însă o serioasă fricțiune între politicieni și liderii militari. Cei din urmă solicitau o rapidă intervenție militară la Rin. Dar politicienii din guvernul Baldwin se temeau de orice ar fi putut însemna angajament militar și ar fi semănat, chiar și pe departe, cu o stare de război.

Poziția generalilor și a amiralilor nu scăpase atenției atașailor germani de la Londra.

Căpitanul Wassner și colonelul Gayr făceau în acele zile o permanentă navetă între birourile lor și Whitehall, încercînd să stabilească exact poziția ministrului de război britanic și a Amiralității în ceea ce devenise brusc „criza de la Rin“.

Astfel, luni dimineată, căpitanul Wassner se prezentase la sediul Amiralității de la Londra sperînd să-l întâlnească pe amiralul William James, șeful statului major al marinei britanice, ca să afle dacă nu cumva flota și rezerviștii armatei engleze fuseseră mobilizați.

În anticamera biroului amiralului, lui Wassner, timpînî de obicei în mod amical, i se făcu de data aceasta o primire rece, strict protocolară, dîndu-i-se de înțeles că sir William era prea ocupat în ziua aceea ca să-l poată primi pe atașatul militar german. I s-a recomandat în schimb să se adreseze pentru orice informație amiralului J.A.G. Troupe, șeful serviciului de securitate al marinei, care l-a primit însă pe german, puțin mai târziu, cu același aer rece, răspunzîndu-i la întrebări într-un mod cit se poate de evaziv.

Astfel că la sfîrșitul zilei Wassner se văzuse nevoit să transmită la Berlin o telegramă cifrată trăgînd, în urma discuțiilor purtate, concluzia eronată că flota bri-

tanică se pregătea probabil de mobilizare, urmînd să transporte spre Franța o forță armată care, după joncțiunea cu trupele franceze, s-ar fi îndreptat spre zona Rinului, ameninșînd forța expediționară germană.

În timp ce Wassner, după cum am văzut, încerca să „pescuiască” în zadar ceva prin birourile Amiralității britanice, celălalt atașat militar german, baronul Gayr, se afla la Ministerul de război și-l asculta tăcut pe generalul Pownall, șeful direcției „Operații și securitate”, care îi reproșa furios germanului că indusese în eroare guvernul britanic asupra intențiilor germane precum și de reînarmare a Germaniei.

Apoi, spre uluirea colonelului Gayr, englezul l-a invitat în biroul secției germane de spionaj de la Ministerul britanic al apărării, un fel de sanctuar pe care Gayr nici nu îndrăznise să viseze că îl va vizita vreodată.

Aici ofițerii de serviciu l-au întîmpinat cu acea răceală pe care o remarcase și Wassner la sediul Amiralității dar Gayr a suportat-o fără să se simtă cîtuși de puțin vexat, preocupat mai ales să studieze ceea ce se afla la vedere, pe pereți, și care nu erau altceva decît hărțile operațiunilor secrete ale secției, indicînd poziția trupelor franceze și britanice în cazul unei intervenții germane la Rin.

Pare de necrezut dar intenția britanicilor a fost tocmai aceea de a-l speria puțin pe atașatul german, „lăsîndu-l” în mod deliberat să vadă niște hărți operaționale, astfel ca acesta să creadă că forța franco-britanică era gata de acțiune și să comunice acest lucru la Berlin. Ideea fusese a celor din Intelligence Service și se apelase la o asemenea „montare” tocmai fiindcă guvernul britanic nu avea de gînd să intervină în nici un fel. Pownall și colaboratorii săi se gîndiseră însă că alarmarea Berlinului cu spectrul intervenției franco-engleze l-ar fi putut domoli pentru moment pe Hitler.

„Intoxicarea” lui Gayr a dat, într-adevăr, roade.

Baronul s-a întors imediat la biroul său și, foarte impresionat de hărțile văzute pe pereți, a expediat urgent un mesaj cifrat la Berlin.

„Situație gravă. Cincizeci la sută război, cincizeci la sută pace”.

Această telegramă i-a cauzat mai tîrziu multe neplăceri lui Gayr, pe care Hitler (odată terminată criza Re-

nană) l-a considerat drept fricos și i-a ordonat lui Blomberg să-l destituie din funcție, ba chiar să-l elimine și din armată.

Blomberg, pe care îl lega o strînsă prietenie de Gayr, l-a rechemat, ce-i drept, pe acesta de la Londra dar l-a păstrat pe baron în armată, astfel că „alarmistul” nostru a reușit ulterior să ajungă pînă la gradul de general al trupelor Panzer, în timpul debarcării aliaților din Normandia. În acele zile dramatice însă, din martie 1936, telegrama lui Gayr și-a făcut efectul.

Cînd Blomberg a aflat că sînt cincizeci la sută șanse de a izbucni un conflict între forța expediționară germană și o forță mixtă anglo-franceză, s-a prezentat imediat la Fîhrer, cerîndu-i să ordone de îndată retragerea trupelor din zona Rinului și evacuarea Aachen-ului, Trier-ului și Saarbrücken-ului.

Hitler i-a reproșat imediat lui Blomberg că și-a pierdut capul dar, în ciuda aparențelor, Fîhrerul era la fel de neliniștit.

Mai tîrziu, Hitler va recunoaște singur: „Acesta a fost cel mai mare risc pe care mi l-am luat vreodată în politica externă. În timpul acelei dramatice săptămîni din martie 1936, speram să nu mai fiu pus în fața unei hotărîri atît de grele, cel puțin în următorii zece ani”.

Miercuri dimineata, după ce în ajun făcuseră un nou tur pe la Whitehall, colonelul Gayr și căpitanul Wassner s-au prezentat la von Hösche, avertizîndu-l că războiul devenise o certă probabilitate și cerîndu-i ca, în calitate de ambasador, să alerteze Berlinul de acest lucru.

Prezent la această întîlnire, dr. Fritz Hesse, corespondentul de presă german de la Londra, avea să relateze că von Hösche, după ce i-a ascultat pe cei doi atașați militari, a hotărît brusc:

— Voi merge personal la rege, să-l rog să intervină imediat înainte ca evenimentele să degereze într-un conflict militar.

Regele Edward al VIII-lea se afla în acele zile la Fort Belvedere unde, într-un fel de semi-recluziune, își consuma, departe de indiscreția opiniei publice, idila sa celebră cu doamna Simpson. Hösche și-a pregătit meticulos intervenția pe lingă Edward al VIII-lea. El i-a mărturisit prințului Otto von Bismarck, consilierul său de la ambasadă:

— Voi încerca să-i demonstrez majestății sale că un eventual război ar fi atît pe plan european cît și național o adevărată calamitate. Voi admite chiar, în fața lui, că Hitler, formal, a greșit dar sper să-l conving pînă la urmă că acțiunea de la Rin este, cel puțin în parte, de înțeles.

Și astfel, în noaptea de luni, 9 martie, în timp ce ministrul de externe francez, Flandin, sosise la Londra pentru conferința plănuită privind criza de la Rin, Hösch demara cu automobilul său particular spre Fort Belvedere.

Călătoria sa era ultrasecretă, în fapt, o veritabilă misiune diplomatică și de aceea Hösch preferase să-și folosească propriul său automobil și să renunțe la serviciile șoferului său.

Abia reîntors la Londra, a doua zi, în jurul orei 21,00, Hösch i-a convocat imediat la el în birou pe Otto Bismarck și Hesse și le-a descris pe larg întrevederea.

— Punctul meu de vedere s-a bazat pe două argumente principale. Primul, că prin clauzele militare ale tratatului franco-sovietic se încălcaseră atît spiritul cît și textul tratatului de la Locarno. Al doilea, că permanenta demilitarizare unilaterală a părții stîngi a Rinului reprezenta o umilire intolerabilă pentru Germania. Apoi, i-am spus majestății sale că ocuparea malului stîng privea doar teritoriul german și l-am asigurat că Führerul era acum pregătit să înlocuiască tratatul de la Locarno cu un nou tratat.

Hösch a adăugat că discursul său făcuse cea mai bună impresie asupra unui om de bună credință așa cum, în mod indiscutabil, era regele și că îl convinsese să se alăture primului ministru Baldwin în respingerea oricăror contramăsuri militare cerute de generalii britanici.

Hösch, Otto Bismarck și Hesse au așteptat apoi înfrigați în jurul telefonului decizia majestății sale Edward al VIII-lea. N-a trecut mult și telefonul din biroul lui Hösch a început să sune.

— Regele, i-a șoptit Hösch lui Hesse, făcîndu-i semn să ridice celălalt receptor ca să poată fi martor la convorbire.

— Alo, s-a auzit în receptor o voce familiară. Dumneata ești, Leo ? Știi cine este la telefon ?

— Da, sir, a răspuns Hösch cu o voce sugrumată de emoție.

— Ascultă-mă cu atenție. Chiar acum am discutat cu primul ministru.

Hösch așteptă încordat.

După o pauză lungă, regele Edward al VIII-lea a spus, accentuînd anume cuvintele :

— NU VA FI RĂZBOI !

Hesse, martorul scenei și al convorbirii, își amintește că Hösch, imediat ce a pus receptorul în furcă, a început să țopăie și să danseze prin tot biroul țîpînd ca un nebun.

— Am făcut-o ! I-am păcălit pe toți ! Herr Hesse, am realizat un lucru imposibil ! Nu va fi război ! Trebuie să informez Berlinul imediat.

În dimineața următoare, Baldwin l-a primit în Downing Street 10 pe ministrul de externe francez Flandin și i-a spus :

— Poate că dumneata ai dreptate dar, dacă există o șansă dintr-o sută ca războiul să izbucnească în urma operațiunii polițienești pe care o preconizezi, eu n-am dreptul să amestec Anglia în chestiunea asta.

Apoi Baldwin a adăugat :

— De altfel, Anglia nu este în situația să intre în război.

Hitler cîștigase așadar partida — și încă ce partidă — ambasadorul său avînd un important rol în această victorie.

Ralph Wigram, de la Ministerul de externe englez, a comentat amărît, privindu-i pe diplomații francezi care părăseau Londra dezamăgiți și abătuți.

— Este o enormă eroare. Abia de acum războiul a devenit inevitabil. Și va fi cel mai teribil din cîte au fost, credeți-mă.

Wigram nu se înșela cîtuși de puțin.

Dar „eroarea“ de care vorbea nu fusese, în realitate, decît o operațiune clasică de inducere în eroare pe care Hösch o dusese la îndeplinire cu migala unui păianjen și în care, în cele din urmă, britanicii s-au lăsat prinși.

„Eroarea“ britanicilor l-a salvat însă pe Hitler. Mai mult, ea i-a deschis drum către următoarele sale aventuri militare, pavînd astfel calea spre cel de-al doilea război mondial.

Misiunea de la Fort Belvedere fusese, așadar, reușită. Dramaticele zile ale lui martie 1936 s-au dovedit însă mai greu de suportat de către cordul ambasadorului Hösch.

La 16 aprilie, o lună numai de la triumful său „diplo-
matic“, von Hösch murea subit în urma unui infarct
cardiac.

Prețul victoriei se dovedise în cazul său, mai scump
decît al unei înfrîngerii.

Orchestra de cameră a unchiului Richard

„Unchiul Richard“ contra „unchiului Claude“. Căde-
rea dr. Görtz fusese resimțită de Canaris drept o înfrîn-
gere personală, care îi dădea de gîndit iar acum el nu
dorea altceva decît să-și ia revanșa. Fără să-l acuze to-
tuși pe Görtz pentru eșec, nici să-i supraestimeze pe en-
glezi pentru reușită, Canaris, după o matură chibzuință,
a început să-și pună problema dacă nu cumva în Abwehr
se strecurase vreun agent străin.

Preocupat pînă peste cap cu acțiunile sale peste hotare,
Canaris realiză brusc că neglijase total latura contrain-
formativă și că securitatea internă a organizației sale lăsa
mult de dorit. Pentru a remedia cît mai grabnic această
lacună, un singur om i se păru lui Canaris potrivit. Acesta
nu era altul decît Traugott Andreas Richard Protze, ve-
chiul său prieten din tinerețe.

Protze era cunoscut în Abwehr ca una din cele mai
experimentate „vulpi“ din cîte existaseră în spionajul
german, un fel de „profesionist al profesioniștilor“, a
cărui caracteristică era că acționa întotdeauna de unul
singur și căruia nimic pe lume nu i se părea prea sfînt
atunci cînd trebuia să-și atingă scopul.

Plin de șarm și volubilitate, Protze, supranumit și
„unchiul Richard“, avea renumele de a face cele mai
urite lucruri cu puțință în cea mai elegantă manieră po-
sibilă.

Dar despre acest veritabil „lup singuratic“ se mai
șușoteau și alte lucruri printre cei din Abwehr.

Se spunea, de pildă, că Protze și Canaris erau uniți
prin vechi legături de camaraderie care datau încă din anii
'20, de pe vremea activității clandestine a lui Canaris în
Chile, și că „unchiul Richard“ fusese în secret mîna
dreaptă a lui Canaris în toate intrigile reacționare pe care
acesta le pusese la cale, Protze fiind considerat un fel
de mentor al șefului Abwehr-ului. Se mai spunea și că
Protze era la curent cu cîteva din cele mai ascunse taine

ale existenței tenebroase a lui Canaris, printre care
asasinarea unui preot în Italia, și că „unchiul Richard“
cunoștea despre micul om enigmatic care se afla acum în
fruntea Abwehrului mai multe lucruri decît oricare altul.

Pe de altă parte, „cota“ profesională a lui Protze era
alimentată de cîteva „lovituri“ de mare maestru, așa cum
fusesse afacerea Sosnovsky.

Astfel, pe la mijlocul anilor '20, un tînăr elegant și
atrăgător fost căpitan în armata poloneză, Iuri de Sos-
novsky-Naletz, își făcuse apariția brusc în societatea
înaltă a Berlinului, obținînd tot felul de succese mondene.

În realitate Sosnovsky era un agent finanțat atît de
serviciul secret polonez, cît și de cel francez.

După ce reușise să seducă două secretare din minis-
terul german al apărării, Sosnovsky intrase în posesia
unora din cele mai importante secrete militare germane,
incluzînd printre acestea planurile de mobilizare și de
desfășurare a trupelor în caz de război.

Folosindu-se de informațiile furnizate de contesa
Bocholtz, o femeie geloasă, care suferea că Sosnovsky nu
dădea curs avansurilor ei, Protze trecuse pe la sfîrșitul
lui 1933 la urmărirea polonezului, concepînd propriul său
scenariu pentru a-l prinde în cursă.

Cu ajutorul secretarei sale (care îi era totodată și
amantă), Helena Skrodzki, cunoscută în Abwehr și drept
„mătușa Lena“, Protze izbutise să obțină un prim succes.

„Mătușa Lena“ cîștigase încrederea uneia dintre nu-
meroasele femei iubite și apoi subit părăsite de Sosnovsky,
o dansatoare unguroaică, în așa măsură încît „mătușa
Lena“ putea să o manipuleze acum pe dansatoare con-
form ordinelor lui Protze.

În felul acesta, „unchiul Richard“ a reușit, pas cu pas,
să elucideze jocul făcut de Sosnovsky, astfel ca în 1934 în-
treaga operațiune să fie dată la iveală iar agentul arestat.

Gestapo-ul și cercurile politice germane n-au aflat
însă nimic mai mult despre rețeaua lui Sosnovsky decît
romantica poveste cu secretarele de la apărare, pe care
Abwehr-ul a lăsat-o în mod deliberat să „treacă“ pe pa-
gina întâia a gazetelor.

În realitate însă, investigațiile lui Protze merseseră
mult mai în profunzime și, astfel, Abwehr-ul aflase că
principala sursă de informații a lui Sosnovsky nu era
de fapt secretarele de la ministerul apărării, ci chiar un
membru marcant al său. Patzig, cu ajutorul lui Protze, a

ținut secret acest detaliu care, odată încăput pe mîna lui Himmler și a Gestapo-ului, ar fi însemnat sfîrșitul lui, ca și al Abwehr-ului, ca organizație. În 1939 însă, cînd trupele germane au capturat în Polonia dosarele serviciului secret polonez și au descoperit acest detaliu, ca și numele ofițerului Abwehr-ului implicat, Canaris a rezolvat repede situația, „ajutîndu-l” pe ofițerul german implicat să se sinucidă. Afacerea Sosnovsky a fost de natură însă să-l propulseze foarte sus pe Protze în ochii tuturor.

Cînd Canaris a apelat la el, imediat după căderea lui Hermann Görz, Protze i-a propus crearea în cadrul Abwehr-ului a unei organizații ultrasecrete care să-i spioneze discret chiar pe oamenii lui Canaris.

„Unchiul Richard” a avut ideea s-o numească Hauskapelle (adică „Orchestra de cameră”, sugerînd metaforic caracterul strict intern al activității ei), după numele dat micilor orchestre camerale particulare, care delectau pe principii germani din secolul al XVIII-lea. „Unchiul Richard” a mers chiar mai departe cu ideea sa, propunîndu-i lui Canaris ca activitatea „orchestrei de cameră” să fie dublată și de o penetrare a serviciilor secrete străine, astfel încît fluxul de spioni către Germania să fie contratacat chiar la sursă.

După cum se știe, fiecare serviciu secret are în componență și o ramură specializată în penetrarea celorlalte servicii secrete străine. Dar Protze s-a gîndit nu numai la penetrarea organizațiilor clandestine constituite, ci chiar la penetrarea centralei de spionaj care dirija aceste organizații.

Astfel s-a născut în 1935, în cadrul Abwehr-ului, o activitate ultrasecretă, cu care nu erau la curent decît vreo cîteva persoane și ale cărei inițiale G.V. erau șoptite de aceștia din vîrfurile buzelor.

Cei cîteva inițiați știau doar că G.V. însemna Geheim-Verbindungen (adică „legături secrete”) dar nimeni, în afară de Canaris și Protze nu bănuia despre ce fel de „legături” era vorba.

Noua organizație a fost inclusă în cadrul Secției a III-a și a fost numită oficial III F. Scopul ei era, așadar, dublu: supravegherea oamenilor Abwehr-ului și penetrarea serviciilor secrete străine pentru deucarea planurilor acestora conform intereselor germane.

Penetrarea constituie, fără îndoială, cea mai dificilă și periculoasă parte a efortului unei organizații de spio-

naj. Ea presupunea unele talente speciale iar „unchiul Richard” le poseda din abundență.

De data aceasta însă, Protze mai avea nevoie și de cîteva oameni de mare încredere pentru a îndeplini o asemenea misiune. Astfel, el l-a ales pe căpitanul Adolf von Feldman — arhitect de profesie, dar și un reputat vîntor de spioni, aflat la sediul din Hamburg al Abwehr-ului — pentru cea mai grea parte a acțiunii: penetrarea serviciului secret britanic.

Rețeaua „Z”. Pe atunci, sistemul de securitate al Marii Britanii, reprezentat de Secret Intelligence Service (Serviciul secret de informații sau S.I.S.) era un fel de teren al disputei între diferiți șefi. Practic, în fruntea S.I.S.-ului se afla un triumvirat, asigurat de amiralul Hugh Sinclair și de doi colonei — Valentine Vivian și Claude Dansey.

În timp ce amiralul prezida măreț și distant organizația, o adevărată luptă pentru înflăcitate avea loc în culise între Vivian și Dansey.

Adevărul este că nimic nu părea mai diferit pe lume decît caracterele celor doi colonei rivali. Brutal și intempestiv, Dansey nu era agreat de nimeni, dar, în schimb, se dovedise deosebit de eficient; în timp ce Vivian, elegant și monden, afișa întotdeauna un stil afabil, fără să fie lipsit de o ironie mușcătoare.

Disputele zilnice ale celor doi au sfîrșit prin a-l obosi pe amiralul Sinclair. Atunci Dansey a propus să-și organizeze o rețea de spionaj în Italia, ca bază pentru acțiunile agenților britanici pe continent. Cum Italia s-a dovedit repede un loc neprielnic pentru acțiunile pe care Dansey le plănuia acolo, acesta s-a mutat ulterior în Elveția, unde și-a înghiebat repede o rețea de spionaj pe care, cu predilecția pe care o avea pentru melodramă, Dansey a numit-o „rețeaua Z”.

În felul acesta, acțiunile S.I.S. erau acum împărțite practic pe continent între două organisme autonome și rivale. Primul organism, dirijat de Vivian, era format din așa numitele „stații” care funcționau pe lângă ambasadele britanice de pe continent, sub camuflajul de „oficii pentru controlul pașapoartelor”. Ofițerii de la aceste „oficii” sau „stații” asigurau legătura cu S.I.S. și aveau statutul lor propriu în cadrul ambasadelor. Al doilea organism îl constituia „rețeaua Z”, condusă de Dansey, care

dispunea de propriile sale coduri, cifruri, curieri și canale de comunicație. De regulă, acoperirea pentru „rețeaua Z” o constituiau tot felul de firme comerciale în cadrul cărora acționau oamenii lui Dansey. Cele două rețele britanice, rivale și paralele, reușiseră practic să înconjoare Germania în 1935, dispunând de nuclee conduse de rezidenți cu mare experiență, de la Viena și Zürich până la Bruxelles, Haga și Copenhaga.

Apariția „rețelei Z”, cel puțin, fusese o mare surpriză pentru nazisti. Circa 10% din agenții britanici capturați în Germania în 1935 aparțineau acestei noi rețele, pe care atât Canaris cât și Protze nu reușeau totuși s-o identifice.

„Z” dispunea la acea dată de două grupuri de agenți. Primul opera în Danemarca și reușise să-și infiltreze două tentacule adine în Germania. (Una din aceste tentacule „daneze”, cunoscută sub numele de grupul „Jens Dons” era angajată atât în culegerea de informații, cât și în sabotaje).

Al doilea grup opera la Haga, unde rezidentul lui Dansey era Payton Sigismund Best, fost căpitan în armata britanică, cadru vechi în serviciul secret englez, care se căsătorise cu o olandeză și dispunea la Haga de o casă renumită pentru mesele copioase și seratele muzicale care se organizau acolo, atrăgând, firește, de fiecare dată o mulțime de oameni interesați pentru S.I.S. Locuința lui Best mai era, deloc întimplător, și biroul lui „Continental Trading Company”, firmă care servea de acoperire englezului.

Intruchipînd perfect, ca ținută și comportament, pe gentlemanul englez de pe Savile Row, Best conducea mai multe grupuri de agenți, în care însă nici unui nu-l cunoștea pe celălalt.

Tot la Haga își avea și colonelul Vivian omul său.

Acesta era căpitanul Hugh Reginald Dalton, a cărui carieră semăna ca două picături de apă cu cea a lui Best.

Dalton avea legături strînse cu serviciul secret olandez, al cărui șef, colonelul Willem van Orschoot, nu era altul decît „agentul 945” din rețeaua britanică. Așa se face că agenții olandezi, lucrînd pentru Orschoot, lucrau de fapt, fără să bănuie nici o clipă, și pentru Dalton. În același timp rețelele „olandeze” ale britanicilor includeau, și acest lucru e bine de amintit, și o bună parte din rezistența antinazistă germană.

Bătălia cailor troieni. Cele două fronturi nevăzute erau acum constituite.

Protze, pe de o parte, Vivian și Dansey — pe de alta, nu pîndeau decît ocazia pentru primele mișcări de penetrare ale organizației rivale, declanșînd un fel de bătălie a cailor troieni care va dura pînă la începutul războiului.

Prima mișcare în acest subtil joc, în care se angajase atât Abwehr-ul cît și Intelligence Service, avea să-i aparțină „unchiului Richard”. Un anume Gustav Hoffmann fusese arestat în vara lui 1936, în timp ce fotografia cîteva obiective interzise în apropiere de Magdeburg. Interogat de căpitanul von Feldman, el a sfîrșit prin a recunoaște că făcea spionaj și că fusese recrutat în acest scop de un olandez aflat în slujba englezilor. Germanii depistau astfel prima filieră care îi conducea către rețeaua „olandeză” a Intelligence Service-ului.

Von Feldman ca și Protze simțeau că reușiseră să pună un picior dincolo de pragul casei dar știau că era nevoie să „deschidă” ușa englezilor ceva mai mult.

Arestarea altui agent, Richard Lange, le-a oferit însă posibilitatea să o deschidă de tot.

Acest Lange, inginer de meserie, începuse să lucreze pentru echipa lui Dalton din motive antinaziste și, foarte repede, devenise unul din cei mai buni agenți din Germania al englezilor.

Însă succesul îl transformase rapid pe Lange dintr-un antinazist din vocație într-un mercenar de profesie, care nu s-a sfiit să-i ceară sergentului Vrinten (mîna dreaptă a lui Dalton) o întrevvedere cu „marele boss” din motive pecuniare, devenind astfel singurul agent care îl văzuse la față pe Dalton și îl putea, deci, identifica.

Pe baza informațiilor furnizate de Hoffmann, von Feldman a făcut o primă investigație la Haga, descoperind destul de multe detalii privind rețelele engleze de acolo.

Acest lucru l-a determinat pe Protze să-i ceară aprobarea lui Canaris pentru o operație de penetrare care urma să se întreprindă la Haga de către căpitanul von Feldman.

— E o afacere prea serioasă pentru Feldman, unchiule Richard, a mormăit Canaris. Cred că ar fi mai bine să mergi chiar tu acolo.

Și așa Protze, în vîrstă de peste șaiszeci de ani, retras de ani de zile din marină, se văzu nevoit să-și înainteze de formă „demisia” din Abwehr (unde locul său în frun-

tea Secției speciale III F a fost luat de colonelul Joachim Rohleder) și să se stabilească în Olanda.

Ca întotdeauna, „unchiul Richard” era însoțit în misiune de „mătușa Lena”, care se metamorfozase peste noapte în „fräulein Schneider”.

Cei doi au ajuns la Haga la sfârșitul lui 1937 și au închiriat o casă modestă, situată lângă pașnicul orașel Wassenaar, de unde dirijau bătălia cailor troieni dintre germani și englezi.

Totuși, curînd, „unchiul Richard” avea să constate că lucrurile nu erau chiar atît de simple pe cît își închipuise von Feldman, iar prezența lor în Olanda nu scăpase neobservată.

Într-o după-amiază călduroasă din vara lui 1938, pe cînd „unchiul Richard” și „mătușa Lena” se întorceau de la Haga cu niște cumpărături, ochiul de expert al lui Protze a observat imediat un tînăr scund, îmbrăcat mai degrabă sărăcăcios, care — după ce călătorise împreună cu ei în tren — mersese ca din întâmplare în urma lor pe stradă și tot „par hazard” trecuse prin fața casei „unchiului”, dispărînd apoi după colț.

În ziua următoare, tînărul a trecut din nou ca din întâmplare prin fața casei, de data aceasta pe o bicicletă și și-a făcut de lucru pe acolo în zilele următoare încă de vreo cîteva ori.

Pentru Protze nu rămîneau decît două ipoteze: ori tînărul era un polițist, ceea ce însemna că olandezii îi țîn sub observație, ori el aparținea „concurenței”, ceea ce însemna că alți spioni îi țîneau sub observație. Dar pentru cine lucrau aceștia?

Cînd în dimineața următoare, puțin înainte de răsăritul soarelui, în vreme ce toți locuitorii din Wassenaar încă dormeau, tînărul și-a făcut apariția din nou prin fața casei, Protze i-a apărut brusc în față.

— Nu fă pe deșteptul cu mine, tinere, l-a luat din scurt Protze. Dacă nu-ți bagi mințile în cap, te dau pe mîna poliției.

Tînărul se făcu nevăzut dar „unchiul Richard” anticipase bine.

Cînd, peste numai cîteva zile, omul reapăru, Protze îl întîmpină împreună cu un polițist.

Atîta doar că „polițistul” nu era altcineva decît un agent al „unchiului Richard”, un anume Hoogeveen, în realitate un fascist olandez.

Acesta l-a „arestat” imediat pe tînăr, supunîndu-l apoi unui „interogatoriu”.

A rezultat că tînărul se numea Van Koutrik și lucra la firma „Müller & Company”.

Protze avea însă prea multă experiență ca să-și piardă timpul cu asemenea fleacuri, așa că l-a întrebat direct pe Van Koutrik cu cît îl plăteau englezii pentru „plimbările” lui. Deloc surprins, tînărul a declarat pe loc că în casa două sute de guldeni lunar.

Fără să clipească, Protze i-a oferit încă două sute, cu condiția ca tînărul să lucreze de acum și pentru el, cu alte cuvinte să devină agent dublu. Avid după bani, Van Koutrik a acceptat propunerea fără tocmești.

— Sînt bucuros să lucrez pentru dumneavoastră, domnule, a spus mîeros Van Koutrik bătrînului vulpoi care era Protze, fiindcă, de fapt, îmi plac germanii mai mult decît englezii.

„Unchiul Richard” n-a găsit însă de cuviință să dea nici măcar un răspuns de conveniență la o asemenea declarație lingușitoare și s-a mulțumit să-l concedieze pe noul agent cu un gest scurt.

Pentru Protze, acesta constituia doar un caz norocos de penetrare, chiar dacă abia mai tîrziu avea să-și dea seama ce fantastică șansă i se ivise din senin.

Tînăr și inteligent, Van Koutrik fusese racolat de Vrinten și, în ciuda faptului că avea o soție germană, fusese însărcinat în primele sale misiuni să facă treabă de curier.

Devenise astfel legătura lui Vrinten (și deci a lui Dalton, rezidentul colonelului Vivian) cu herr Putlitz, un diplomat de la ambasada germană din Haga, pe care englezii reușiseră să-l contacteze. Acest Putlitz a devenit și primul om deconspirat de Koutrik lui Protze. Numai că birocrăția administrativă germană și-a spus și de data aceasta cuvîntul.

Cînd Protze a raportat ambasadorului german despre activitatea funcționarului ambasadei salq din Haga, acesta l-a desemnat cu rezolvarea cazului pe Putlitz însuși și astfel acesta a avut timpul necesar să se refugieze la Londra, devenind ulterior una din principalele legături ale englezilor cu rezistența antinazistă din Germania.

Lui Protze și von Feldman nu le-a rămas altceva de făcut decît să închirieze un mic vas și să-l plaseze pe unul

din acele canale liniștite care fac din Haga o Veneție a nordului, chiar în fața intrării firmei Müller & Company, unde lucra Koutrik.

Înarmați cu un aparat de filmat, cei doi n-aveau acum decât să-i filmeze zile în șir pe toți cei care treceau pragul acestei firme ce servea drept acoperire agenților Intelligence Service-ului.

Oricine intra la „Müller & Company“ era filmat de pe vasul aflat pe canal chiar în dreptul clădirii iar seara Protze îl puna pe Koutrik să identifice persoana.

În felul acesta „unchiul Richard“ a obținut curînd o listă completă (împreună cu o fototecă) a tuturor membrilor „stației“ dirijate de englezi.

Britanicii pierdeau astfel prima rundă a meciului cu germanii înainte încă să fi început jocul.

Protze era acum sigur că, lărgind spărtura din Olanda, va reuși să neutralizeze acțiunile Intelligence-Service-lui nu numai în țara lalelelor dar să distrugă toate rețelele engleze de pe continent.

Printr-un ciudat concurs de împrejurări, nu rețeaua „olandeză“ a lui Vivian se va prăbuși prima, ci rețeaua „Z“, daneză, a colonelului Dansey. Căci danezii, intrigăți de creșterea activităților străine de spionaj pe teritoriul lor, vor proceda în noiembrie 1938 la o serie de arestări. Printre cei arestați se afla și unul din sabotorii „Z“ ai organizației lui Dansey, un anume Waldemar Pötsch, precum și un acolit al acestuia, Knueffken.

Convinși că au de-a face cu agenți germani, polițiștii danezi i-au interogat amănunțit.

La sfîrșitul interogatoriilor însă, anchetatorii din Copenhaga au avut surpriza să descopere că aveau în față nu agenți germani, ci agenți aflați în slujba Marii Britanii, țară prietenă și aliată a Danemarcei.

Afacerea a fost deci repede clasată dar unele gazete au aflat o serie de detalii pe care le-au făcut publice.

Astfel a ajuns și la urechea germanilor știrea despre existența rețelei „daneze“ a Intelligence-Service-ului. Un adjunct al lui Protze de la III F, locotenentul Meyer, a reușit să-l corăpă pe adjunctul șefului poliției daneze și astfel multe detalii ale activității Intelligence-Service-ului pe continent, conținute în declarațiile lui Pötsch și Knueffken, au început și pe mina Abwehr-ului.

„Unchiul Richard“ aflase și el de rețeaua „daneză“ și imediat și-a dat seama de importanța pe care o avea Pötsch pentru planurile sale.

Numai că Dansey nu stătea nici el cu mîinile în sân.

Englezii au aranjat (se pare cu complicitatea danezilor) „evadarea“ lui Pötsch iar planul lui Protze de a-l răpi printr-un veritabil act de piraterie în apele internaționale, de pe vasul englez care-l transporta din Danemarca, s-a lovit de opoziția lui Canaris care considera scenariul prea riscant pentru interesele Abwehr-ului.

„Afacerea Pötsch“ l-a silit însă pe Dansey să facă o mișcare de care „unchiul Richard“ nu avea decât să profite.

Constrîns să abandoneze Danemarca în urma scandalului, Dansey și-a mutat cîmpul de acțiune în Olanda. Astfel că acum „unchiul Richard“ îi putea avea în obiectiv atît pe Vivian cît și pe Dansey, prin intermediul călului său troian, Koutrik.

Acesta era manipulat cu multă abilitate de „unchiul Richard“, care știa să-i speculeze aviditatea pecuniară. Crescînd încet dar permanent sumele cu care îl retribuia, Protze știa foarte bine că nu făcea altceva decât să crească și importanța lui în viața lui Koutrik, deci și influența exercitată asupra agentului dublu.

Englezii începură să-și dea seama că ceva nu e în regulă în rețeaua lor dar nu-și imaginau încă ce cal troian le virise „unchiul Richard“ în propria ogradă.

Misteriosul dr. K. S-a întîmplat ca unul din oamenii de bază ai lui Dalton, John „Jack“ Hooper, să delapidaze o parte din banii primiți pentru subvenționarea acțiunilor pe care le conducea în scopuri de spionaj (se pare că în-suși Dalton va proceda în chip asemănător, iar ulterior, cînd va fi descoperit de Intelligence Service, își va pune singur capăt zilelor). Dacă Hooper ar fi aparținut rețelei dirijate de tiranicul Dansey, prin intermediul lui Best, soarta lui ar fi fost pecetluită. Onorabilul colonel Vivian s-a mulțumit însă să-l „concedieze“.

Concedierea lui Hooper avea să se dovedească curînd însă una din cele mai mari greșeli comise de Vivian. Căci un agent secret care se apucă să delapidaze este, ușor de închipuit, în stare și de alte lucruri mai ales atunci cînd se vede ajuns la ananghie cu banii. Un timp, Hopper a fă-

cut afaceri la Rotterdam ca negustor de piese de avioane. Numai că afacerile acestea se dovediră curînd falimentare.

„Sincopa” lui Hooper nu i-a scăpat însă lui Protze, care, prin intermediul lui Koutrik, l-a contactat imediat pe ex-agentul englez.

Cel care a purtat tratativele cu Hooper a fost căpitanul Hermann J. Giskes, proaspătul asistent al lui von Feldmann (secția III F) care găsise de cuviință să întărească rețeaua „olandeză” a „unchiului Richard” cu un om de mîna întîi.

Acest Giskes era renumit în Abwehr pentru stilul său ingenios și discret în care rezolva problemele mai „delicate”. Venea în Olanda în primăvara lui 1939 după o activitate de trei luni în Portugalia, unde pusese la punct într-un timp record o rețea specializată în penetrarea aliaților, în perspectiva războiului care bătea la ușă.

Deși Hooper nu mai avea legături cu englezii, Giskes și-a dat repede seama că omul acesta ascundea anumite informații importante, care, treptat, puteau fi date la iveală. Cu răbdare și bani, Giskes a reușit să ajungă acolo unde țintise de la bun început. Prin aprilie 1939, Hooper devenise atît de dependent de sumele înaintate cu o vicleană generozitate de Giskes, încît atunci cînd acesta a refuzat brusc să i le mai achite, Hooper a cedat. El i-a mărturisit lui Giskes că avea în mîna un mare atu : cel mai important agent care lucra pentru englezi în Germania.

Atît Giskes cît și Protze au înțeles că se aflau în fața marii lovituri a carierei lor în Abwehr.

Descoperirea „calului troian” strecurat de Intelligence Service în Germania însemna, de fapt, prăbușirea întregului front invizibil englez, lovitură cu atît mai importantă cu cît preparativele militare făceau iminentă declanșarea războiului.

Despre ce era vorba ?

În 1919, Intelligence Service reușise să contacteze la Hamburg un inginer din flota militară germană pe care terminarea războiului îl lăsase șomer. Englezii îi oferiseră să facă spionaj în favoarea lor și omul acceptase. Devenit consultant naval la șantierele din Kiel, acest inginer luase parte la toate pregătirile care se făcuseră în Germania pentru refacerea în secret a Reichmarinei (marina militară germană). Noul agent britanic se dovedi un bun cunoșcător al secretelor Reichmarinei, secrete din care o bună

parte reprezentau chiar propriile sale invenții. Practic, în anii '30 inginerul contactat de englezi se transformase într-un veritabil om-rețea, care acoperea informativ, de unul singur, toată sfera de activitate a marinei militare germane.

Britanicii se refereau la el numindu-l „Dr. K” dar Hooper îi cunoștea adevărata identitate, așa că l-a întrebat pe Giskes cam cu cît ar fi dispus să plătească „marfa”.

Giskes i-a răspuns pe loc, fără cea mai mică ezitare : zece mii de guldeni în lire sterline, jumătate pe loc, jumătate imediat ce omul va fi arestat.

— Numele său este Otto Krüger, i-a spus Hooper după ce-și îndesase grijuliu cei cinci mii de guldeni primiți în lire sterline, în buzunarul sacoului. Ei îi spun doctor Krüger, a continuat Hooper. Locuiește la Godesberg, lângă Bonn, dar vine frecvent în Olanda, pentru a se întâlni cu șeful „stației” britanice. Cînd vine la Amsterdam, poposește la Amstet sau la Hotel des Indes, cînd sosește la Haga. Giskes i-a raportat imediat lui Protze care a rămas uimit.

Ca veteran al marinei germane, „unchiul Richard” îl cunoștea foarte bine pe Krüger din anii războiului, cînd acesta servea drept comandant inginer în cadrul forțelor navale de nord. Timp de douăzeci de ani, prin urmare, acest remarcabil inginer naval dusese o viață dublă.

Protze își aminti că imediat după război Krüger reușise să facă afaceri prospere, ajungînd un om influent și respectabil în Germania anilor '20. Apoi, în anii '30, el reintrase în marina militară germană. Fusese ales chiar în comitetul directorilor care se găsea în fruntea atotputernicei „Federații a industriilor germane”, iar unele din instituturile tehnologice de mare prestigiu din Germania îi decernaseră titlul atît de rîvnit de „doctor inginer”.

Și totuși, în tot acest răstimp, Krüger fusese spion englez ! Relațiile sale cu Intelligence Service-ul fuseseră perfect camuflate. Ca inventator, proprietar a numeroase patente și om de afaceri, Krüger primise sume considerabile de bani de la englezi, chipurile pentru achiziționarea de către mai multe firme particulare olandeze sau daneze a unor drepturi de licență. Banii însă proveneau în realitate din seifurile Intelligence Service-ului iar „firmele” achiziitoare nu erau altceva decît acoperirea unor „birouri” și „stații” ale spionajului englez din Olanda și Danemarca.

Și mai era ceva.

Ca om de afaceri, Krüger putea călători nestingherit, fără ca numeroasele sale deplasări în străinătate să bată la ochi.

Dr. Krüger a fost pus imediat sub o urmărire severă de naziști. Era filat pe stradă, iar biroul și locuința sa din Godesberg supravegheate zi și noapte, telefoanele ascultate, corespondența interceptată și citită.

Evident, nici viața particulară a inginerului nu a scăpat supravegherii organizate de Abwehr. Cu toate acestea, nici supravegherea draconică, nici investigațiile poliției n-au reușit să furnizeze vreo dovadă incriminatorie.

Viața lui Krüger părea să se desfășoare cât se poate de normal: demnă, coerentă, fără cusur. În fine, nu avea vicii, nu întreținea legături extraconjugale, nu bea, nu practica jocuri de noroc, nu se droga. Contul său din bancă nu cuprindea decât sume perfect justificate, nimic ambiguu, nimic necurat.

Krüger părea personificarea cetățeanului corect, respectabil și prosper, un adevărat „stîlp al societății”.

Giskes, Protze și Canaris erau exasperați.

Prin iunie 1939, dr. Krüger a sosit în Olanda într-una din obișnuitele sale călătorii de afaceri. Sosise momentul adevărului, deoarece Hooper îi spusese lui Giskes că exact în timpul acestor „călătorii de afaceri” distinsul personaj se metamorfoza în spion.

Giskes, sub îndrumarea „unchiului Richard”, și-a plantat oamenii atât la Amstel cât și la Hotel des Indes și i-a instruit, pregătindu-i în vederea unei supravegheri discrete dar continue, pe tot timpul șederii lui Krüger în Olanda. De data aceasta, Krüger alesese Haga și după ce a tras la obișnuitul său Hotel des Indes, s-a încuiat în cameră.

Oamenii lui Giskes l-au auzit apoi pe Krüger, bătînd tot restul zilei la mașina sa de dactilografiat. Omul de serviciu de la etajul lui Krüger, care era unul din agenții lui Giskes, a profitat de un moment favorabil și i-a cercetat mașina de dactilografiat.

Dezamăgire !

Pe podea se aflau câteva indigouri dar nici o notiță. Spionul purta așadar toate informațiile în memorie.

La orele 19,00, îmbrăcat elegant, Krüger părăsi hotelul într-un automobil comandat anterior și, împreună cu

un cuplu, luă masa la restaurantul javanez din Haga, renumit pentru rafinementele sale culinare.

Apoi, la orele 21,30, se îndreptă singur, în automobil, către una din vilele aflate pe malul mării, la Schveningen. În absența sa, camera de la hotel a fost minuțios percheziționată de oamenii lui Giskes.

Nici o dovadă.

Oamenii lui Giskes l-au verificat apoi pe bărbatul cu care Krüger cinase, care se dovedi un cunoscut om de afaceri.

Deci, din nou, deziluzie.

Nici agenții care îl supravegheaseră în timpul cinei n-au avut nimic deosebit de semnalat în legătură cu Krüger, ceva care să trezească fie și cea mai mică suspiciune. Iar agenții care îl urmăriseră la Schveningen au raportat, la rîndul lor, că Krüger rămăsese în vilă pînă la miezul nopții, participînd la o petrecere, apoi se întorșese direct la hotel.

Giskes și Protze începuseră, în mod firesc, să-și pună întrebări asupra sincerității unui individ de teapa lui Hooper și chiar se gîndeau dacă nu cheltuiseră cinci mii de guldeni pe o poveste frumoasă și nimic altceva.

Totuși, o mică rază de speranță li se păru că mai există: excursia pe malul mării, la acea petrecere, rămînea încă de neexplicat. Vila era proprietatea unui oarecare August de Fremery, un belgian care părea să dispună de mijloace financiare serioase sau, altfel spus, părea un fel de rentier. Investigațiile legate de el n-au dus însă decât tot acolo unde duseseră și cele privindu-l pe Krüger. Adică la nimic relevant pentru agenții germani.

Total dezamăgit, Protze l-a întrebat, mai mult într-o doară, pe Koutrik :

— Ia ascultă... Numele ăsta de August de Fremery îți spune ceva ?

— Bineînțeles, i-a răspuns zîbind olandezul. Este numele real al șefului nostru, căpitanul Ian Hendricks, unul din capii rețelei.

Pe data de 8 iulie 1939, Hooper primea restul de cinci mii de guldeni, în lire sterline, conform înțelegerii.

Cît despre doctorul „honoris causa” Otto Krüger, acesta era arestat la Hamburg, chiar în ziua sosirii sale în Germania.

În cursul nopții Abwehr-ul se afla deja în posesia mărturisirii sale complete care avea să antreneze căderi în serie.

Astfel fusese anihilată cea mai importantă piesă a spionajului britanic în Germania în preajma războiului.

Prima fază a operațiunii „unchiului Richard” se încheiase. Rețeaua maiorului Dalton fusese distrusă. Toți agenții Intelligence Service-ului aflați în Germania erau, la sfârșitul verii lui 1939, fie executați, fie își așteptau execuția.

Cît despre Krüger, super-spionul englezilor, acesta avea să se sinucidă în celula lui, la scurt timp după arestare, în ziua de 4 septembrie 1939.

Incidentul de la Vento

Jocul dublu al „cailor troieni”. Bătălia „cailor troieni” se îndrepta așadar spre sfârșitul ei logic.

Colonelul Dansey, constrîns de evenimente să-și amestece mai întii rețeaua sa „Z”, construită cu atîta migală, cu cea de la Haga, dirijată de Vivian, apoi (după ocuparea Belgiei de germani) să se refugieze de la Bruxelles la Londra, se vedea nevoit acum să ia contact cu oamenii săi de pe continent doar prin intermediul celor de la Haga, atent supravegheați de Koutrik, care lucra în favoarea lui Giskes și Protze.

Lui Koutrik, i-au fost necesare dealtfel doar două sau trei săptămîni ca să afle despre operațiunile de pe continent ale rețelei „Z”, conduse de Best (omul lui Dansey), tot atîtea cîte aflase și despre rețeaua de „stații” dirijate de Vivian prin intermediul lui Dalton.

Într-o singură lună, germanii au fost astfel capabili să distrugă întreaga rețea „Z” (a doua rețea a Intelligence Service-ului, după cum s-a arătat mai înainte), pe care Dansey o făurise cu migală în nu mai puțin de șase ani.

În Germania, de pildă, oamenii „Z” au fost arestați de Abwehr atît de discret, încît Dansey și Best continuau încă să emită ordine către oamenii lor, convinși că aceștia le vor îndeplini ca și pînă atunci.

Colaborînd cu Heydrieh la această vinătoare de pro-porții, Canaris a fost capabil să lichideze în scurt timp toți agenții Intelligence Service-ului aflați pe continent.

A fost cea mai mare înfrîngere suferită de Marea Britanie în întreaga istorie a serviciilor sale secrete.

Totuși, în lumea serviciilor secrete înfrîngerile și victoriile au un aspect ambiguu, metamorfoza reciprocă nefiind niciodată imposibilă. Astfel, deși germanii reușiseră să-și plaseze „caili troieni” în mijlocul agenților Intelligence Service-ului, nimeni nu putea garanta că aceștia nu funcționau și în sens invers.

Koutrik, de pildă, lucra în egală măsură, ca agent dublu, atît pentru germani, cît și pentru englezi.

Cît despre Jack Hooper, acesta și-a schimbat din nou părerile. Regretînd probabil „indiscrețiile” comise față de germani, el s-a spovedit englezilor, mărturisind de legăturile sale cu Abwehr-ul, fără însă să sufle, evident, vreun cuvînt și de „vînzarea” dr. Krüger.

Englezii l-au iertat și Hooper s-a pus din nou pe treabă. Cei de la Intelligence Service s-au gîndit probabil că el se afla acum în cea mai bună situație pentru a-i spiona pe rezidenții germani și a-l compromite pe Giskes.

Războiul „cailor troieni” lua, așadar, o nouă turnură. Sfătuit de englezi, Hooper i-a comunicat lui Giskes la Hamburg (unde acesta se întorsese între timp datorită izbucnirii războiului) că avea un „pește” mare în plasă, dîndu-i întîlnire la Rotterdam.

Planul Intelligence Service-ului era cît se poate de simplu : odată ajuns în Olanda, Giskes urma să fie răpit de agenți britanici, dus la Londra și interogat iar pe baza informațiilor obținute de la el Intelligence Service spera să aplice Abwehr-ului o lovitură asemănătoare cu cea dată de Protze oamenilor lui Vivian și Dansey.

Ceea ce nu știau însă cei de la Intelligence Service era că Protze dispunea încă de Koutrik.

Informat prompt de olandez de trădarea lui Hooper și de planul răpirii lui Giskes, „unchiul Richard” a dat semnalul de alarmă.

Giskes pornise însă spre Rotterdam.

O veritabilă cursă de urmărire s-a declanșat atunci, pentru a-l împiedica pe acesta să cadă în capcana englezilor. Mesajul l-a ajuns pe Giskes din urmă abia la Enschede, la granița germano-olandeză. Căpitanul Wichmann i-a cerut să revină imediat la Hamburg, dezvăluindu-i că Hooper devenise din nou agent dublu, de data aceasta în beneficiul englezilor.

Deși răpirea lui Giskes eșuase, ea a inspirat Intelligence Service-ului o altă acțiune spectaculoasă, cu consecințe și de dimensiuni incomparabil mai mari, intrată în istoria diplomatiei secrete sub numele de „incidentul de la Venlo”. Puțin înainte de izbucnirea războiului, doi tineri, curajoși luptători antinaziști germani — Ewald von Kleist-Schmenzin și Ferdinand von Schlabrendorff — îi contactaseră pe englezi, dezvăluindu-le că în Germania un grup ilegal pusese la cale o lovitură militară, prevăzând eliminarea lui Hitler, răsturnarea naziștilor de la putere și instaurarea unui regim democrat, cu vederi pro-occidentale. Grupul avea o compoziție eterogenă, incluzând, printre alții, specialiști în diferite domenii, preoți, înalte oficialități guvernamentale, ba chiar și ofițeri din Wehrmacht.

Intelligence Service-ul și-a amintit de existența acestui grup imediat după izbucnirea războiului iar Vivian și Dansey au ordonat atunci oamenilor lor de la Haga — Stevens (care îl înlocuise pe Dalton) și Best — să ia legătura imediat cu grupul. Acesta trebuia să treacă la acțiune în noiembrie 1939, să-l asasineze pe Hitler, să răstoarne regimul nazist din Germania și să încheie pacea cu englezii. Mai multe planuri alternative fuseseră puse la punct și, după unii, cel târziu pînă la sărbătorile de iarnă războiul urma să ia sfîrșit.

Ceea ce scăpase din vedere conspiratorilor era faptul că „unchiul Richard” își infiltrase cu abilitate omul său în chiar inima complotului.

Astfel, Best se pomeni contactat pe neașteptate de un expatriat german, care își spunea dr. Franz și se prezenta drept „refugiat catolic”.

În realitate, dr. Franz nu era altul decît agentul german F.479, expedit în Olanda încă din 1933, ca să se infiltreze în cercurile emigrației germane de acolo, ostile lui Hitler.

Cînd Protze a descoperit complotul pus la cale de Stevens și Best cu sprijinul grupului antinazist din Germania, dr. Franz a primit instrucțiuni să ia imediat legătura cu cei doi.

Ceea ce agentul german a și reușit, prin intermediul unui olandez din rețeaua „Z”, Vrooburgh, oferindu-i lui Best, drept carte de vizită, o serie de informații despre dezvoltarea Luftwaffe, evident furnizate de Abwehr.

Lui Best însă nu i s-a părut nimic suspect, nici măcar atunci cînd, în toamna lui 1939, dr. Franz a cerut, prin intermediul aceluiași Vrooburgh, să-l întâlnească personal.

Întîlnirea a avut pînă la urmă loc, deși ea era cu totul neobișnuită ținînd seama de regulile clasice de conspirativitate, care interziceau contactul direct al unui agent oarecare cu șeful rețelei de spionaj din care făcea parte.

Dr. Franz i-a „dezvăluit” lui Best că informațiile despre Luftwaffe proveneau de la un anume maior Solms din aviația germană care, chipurile, făcea parte din grupul antinazist și că Solms deținea și alte date importante care ar fi putut ajuta la eliminarea lui Hitler dar că dorea să le ofere personal englezilor. Totodată, dr. Franz i-a mai spus lui Best că Solms îi ceruse să aranjeze o întîlnire cu un personaj important al Intelligence Service-ului.

Best a fost de acord și a propus ca loc de întîlnire Haga sau Amsterdam dar dr. Franz i-a replicat că pentru maiorul Solms acestea erau prea îndepărtate, propunînd în schimb Venlo, o mică așezare la granița germano-olandeză.

Best a acceptat locul, obscur și prima întîlnire a sa cu Solms nu a dus la rezultate concrete, ofițerul german fiind foarte sursescitat.

O a doua întîlnire a fost aranjată tot la Venlo, în săptămîna următoare. De data aceasta, germanul a apărut mai calm și a dat o serie de răspunsuri precise la întrebările pur tehnice puse de Best, care a rămas pînă la urmă satisfăcut de rezultat. Nici o altă tentativă de verificare a lui Solms sau a dr. Franz nu s-a mai întreprins ulterior.

Best a stabilit cu maiorul Solms un cod de comunicare, urmînd ca scrisorile germanului să fie trimise prin mijlocirea lui Franz.

La cîteva zile după a doua întîlnire de la Venlo, dr. Franz l-a anunțat pe Best că primise din Germania o scrisoare secretă din partea altui ofițer și că această scrisoare era destinată în exclusivitate lui Best. Scrisoarea îl informa pe rezidentul englez că misteriosul conducător al complotului contra lui Hitler, numit anonim „generalul”, era pregătit pentru o întîlnire între patru ochi cu Best. Atașate ingenios de scrisoare se mai găseau și cîteva știri codificate, pregătite de Best pentru B.B.C. și trans-

mise la postul de radio englez pe data de 11 octombrie. Solms își anunța ieșirea din joc, sub pretextul că era supravegheat, astfel că „generalul” trecea acum în prim planul întregii afaceri, devenind principala momeală.

Lucrurile luând amploare, Best a cerut sprijinul generalului J. W. van Orschoot, directorul serviciului secret olandez, la rândul lui (cum s-a arătat) unul din oamenii lui Dansey. Orschoot l-a însărcinat pe un tânăr locotenent din subordinea sa, Dirk Klop, să-l ajute pe Best în acțiune.

În cele din urmă, Franz l-a anunțat pe Best că „generalul” era gata să-l întâlnească. S-a fixat ca întâlnirea să aibă loc pe 19 octombrie, ora 10 a.m., la Dinxperlo, o altă localitate de graniță. La data fixată însă, în locul „generalului” anunțat cu surle și tobe, și-au făcut apariția doi tineri ofițeri germani, locotenenții Seydlitz și Grosch.

Grupul, alcătuit din Best, dr. Franz, Klop și cei doi germani s-au retras într-o mică cafenea, dar locul nu i s-a părut lui Best prea sigur, așa că a telefonat imediat unui prieten la Arnheim, aranjând ca întreaga reuniune să se mute în apartamentul mult mai liniștit al acestuia.

Totuși, grupul a atras atenția unui soldat olandez.

Acesta a alertat poliția, pretinzând că era vorba de un grup de spioni germani, iar Best s-a pomenit în situația neplăcută de a vedea grupul luat la întrebări de un ofițer olandez de poliție, în timp ce ceilalți polițiști olandezi înconjuraseră casa.

Dr. Franz și cei doi germani abia au avut timp să dispară, în timp ce Best a fost salvat de Klop, care l-a luat deoparte pe ofițerul de poliție și, după ce s-a legitimat ca locotenent în serviciul secret olandez, l-a expediat în grabă.

Incidentul a dus însă la eșuarea întâlnirii.

O nouă întâlnire a fost fixată pentru 25 octombrie, apoi amânată pe data de 30.

În acea zi, Klop s-a prezentat singur la Dinxperlo, cu instrucțiuni de la Best ca să-i conducă pe germani la Haga.

Nici de data aceasta însă „generalul” nu și-a făcut apariția. Mai mult, nici măcar Seydlitz nu mai făcea acum parte din grup. Singur Grosch mai era prezent, alături de un oarecare colonel Martini și de încă un bărbat, care s-a prezentat drept maiorul Schemmel, un individ de circa treizeci de ani.

În ciuda aspectului său exterior, acest Schemmel s-a dovedit imediat un om excepțional de bine informat, cu idei precise și capabil să poarte cele mai serioase tratative cu englezii. El a făcut o expunere amănunțită a situației interne din Germania, la două luni de la declanșarea războiului, și i-a declarat lui Best, în numele „generalului”, că putea garanta sfârșitul conflictului militar dacă Marea Britanie acorda Germaniei condiții de pace convenabile.

Best, văzându-se pus într-o asemenea situație specială, a solicitat timp pentru consultări cu Londra. El le-a oferit germanilor o stație de radio pentru a facilita comunicările și un cod cifrat. Schemmel și tovarășii săi urmau să-și transmită mesajele codificate la Haga. Acestea erau expediate apoi Intelligence Service-ului din Londra, de unde ajungeau pe masa de lucru a primului ministru Chamberlain și a ministrului de externe din acel timp, lordul Halifax. Best și Stevens, care conlucreau împreună în această acțiune, primiseră dispoziții de la Londra să „urmărească problema cu energie” și să trateze cu germanii în chip amical dar precaut, astfel încât, dacă afacerea devenea publică, guvernul majestății sale britanice să nu fie implicat în nici-un fel. După o altă întâlnire neconcludentă, care a avut loc pe 7 noiembrie 1939 la Venlo, englezii și germanii s-au reîntâlnit două zile mai târziu, la 9 noiembrie, în aceeași mică și liniștită localitate de graniță.

De data aceasta însă întâlnirea lor avea să fie decisivă. Dimineața de 9 noiembrie 1939 era mohorâtă și rece. O ploaie care cădea fără întrerupere părea parca anume venită din cer ca să tempereze entuziasmul lui Best. La acesta se mai adăuga un amănunt neplăcut: de vreo zece zile, Best avea senzația că un individ îl urmărea permanent din umbră, deși nimic nu-l făcea să bănuie că între umbra sa și conspirația pusă la cale ar exista vreo legătură.

La ora 10 dimineața, Best a sosit la locuința lui Stevens care nu părea nici el prea liniștit. Stevens a scos dintr-o ascunzătoare două Browninguri automate. Unul i l-a dat lui Best, celălalt l-a ascuns în buzunarul său. În timp ce-l așteptau pe locotenentul Klop, cei doi au prins o transmisie radio a germanilor. S-au gândit imediat că aceștia aveau de gând să amâne probabil întâlnirea pentru o altă dată dar în realitate era vorba de o cerere obișnuită

pentru schimbări în orele de transmisie, așa că Best și Stevens au dedus că totul era în regulă.

Imediat ce Klop și-a făcut apariția, cei trei au pornit într-un automobil spre Venlo. La volan se afla șoferul lui Best, un olandez pe nume Ian Lemmens. Conversația celor trei se învîrtea în jurul unei posibile invazii germane în Olanda, cînd Stevens a făcut un lucru cu totul neobișnuit în asemenea împrejurări. El a luat un creion și o hîrtie și a început să facă o listă a contactelor pe care le avea în afara Olandei, în cazul unei invazii germane. Dacă această listă mai exista încă asupra lui, atunci cînd evenimentele au început să ia brusc o întorsătură dramatică, asta numai Stevens probabil că o mai știa.

Best însă a crezut că Stevens a distrus lista înainte să ajungă la întîlnire.

Puțin după ora patru, grupul a ajuns la Venlo și a oprit în dreptul barului Café Backus, aflată la vreo două sute de metri de graniță, populată de regulă de tot felul de contrabandiști, care trafica de o parte și de alta a acesteia.

Nimeni nu se zărea pe stradă dar Best a observat că, în mod cu totul neobișnuit, bariera de la punctul de graniță german era ridicată, în timp ce bariera grănicerilor olandezi rămăsese coborîtă. Abia atunci l-a observat Best pe maiorul Schemmel stînd foarte relaxat pe terasa cafenelei Backus și făcîndu-i un semn scurt cu brațul drept.

S-a gîndit că Schemmel îl invită probabil la o cafea dar înainte ca automobilul să oprească, Best a auzit zgomote și împușcături. Un automobil verde a țîșnit din partea germană a graniței, a trecut peste punctul de frontieră olandez, aflat la ora aceea fără pază, și a frînat în dreptul mașinii lui Best. Automobilul german era ocupat de bărbați, din care doi aveau mitraliere. Stevens a mormăit.

— Mă tem că numărul nostru s-a sfîrșit, Best.

În clipa următoare, atît Best cît și Stevens s-au pomenit luați în primire de cîțiva germani care le-au pus cătușe la mîini.

Fără o vorbă, cei doi au fost conduși apoi peste punctul de frontieră german, în timp ce bariera se lăsa încet în urma lor.

Lemmens, șoferul lui Best, revenindu-și, a început să claxoneze după Klop.

Din păcate, nu era nici urmă de Klop.

În cursul incidentului, profitînd de faptul că germanii se ocupaseră numai de Best și Stevens, tînărul locotenent olandez încercase să se facă nevăzut. Tocmai cînd dispărea în spatele unui boschet, unul din germani l-a observat și, pentru orice eventualitate, a tras. Astfel Klop a fost rănit mortal.

Ceea ce Best și Stevens ar fi trebuit să bănuiască cu mult timp înainte, de cînd germanii manipulasera gradat „întîlnirile“, apărea acum în toată evidența dramatică. „Complotul“ pus la cale de ei nu fusese altceva în realitate decît o formidabilă capcană pe care germanii le-o întinseseră cu multă abilitate.

Ea era rezultatul colaborării lui Canaris cu Heydrich și fusese concepută de mintea unei noi vedete a serviciilor secrete germane. Un tînăr de douăzeci și opt de ani, un intelectual rece și calculat, care dovedea mult talent pentru acțiunile specifice acestor servicii.

Numele său era Walter Schellenberg, nimeni altul decît maiorul Schemmel, omul cu trăsături adolescente, cel care îl salutase pe Best de pe terasa cafenelei Backus. Mai tîrziu, Best avea să scrie :

„Trebuie să admit că el (adică Schellenberg) a reușit să ne cîștige încrederea, atît mie cît și lui Stevens, atunci cînd l-am întîlnit în Olanda dar acest lucru nu este atît de surprinzător deoarece era excepțional de bine informat și fusese foarte bine instruit pentru misiune. În plus, omul acesta era un conspirator înăscut care, așa cum au arătat-o evenimentele ulterioare, știa să cîștige încrederea cuiva ca nimeni altul“.

„Colonelul Martini“, care le fusese recomandat lui Best și Stevens drept „mîna dreaptă și confidentul generalului“, nu era altul decît profesorul Crisis, un psihiatru austriac, care făcuse cariera la rîndul lui sub cel de-al treilea Reich, datorită faptului că era prieten apropiat al lui Heydrich.

„Locotenentul Grosch“ era, în realitate, locotenentul Johannes Travaglio, din cadrul Abwehr-ului. Deși „generalul“ promis nu apăruse niciodată, el fusese pentru orice eventualitate pregătit de Canaris și Heydrich, în persoana unui industriaș și ofițer de grad înalt din cadrele S.S.

În cursul anchetei care a urmat, Schellenberg a fost cel care i-a interogat pe Best și Stevens. Dar aceștia nu

cunoșteau identitatea adevărată a celor pe care îi reprezentaseră în Olanda, așa încît nu s-au putut afla lucruri deosebite de la ei.

În timp ce Best și Stevens erau încarcerați la Berlin, în Prinz Albrecht Strasse, Schellenberg continua jocul ținînd legătura radio cu Haga.

Șapte zile după incident, căpitanul Jan Hendricks, omul de încredere al lui Stevens, era încă atît de inocent asupra celor petrecute la Venlo, încît răspundea favorabil apelului maiorului Schemmel de a continua pe mai departe colaborarea. Pe 16 noiembrie, la ora 24,30, Hendricks îi încredința la Haga transmisionistului său, pe nume Walsh, următorul text cifrat pentru maiorul Schemmel.

„Sîntem gata și acum, ca întotdeauna, pentru negocieri în spiritul celor purtate anterior. Următoarea întîlnire trebuie amînată însă pînă la consultări cu premierul francez Daladier. Avînd în vedere cele înfîplite, este necesară cea mai mare prudență.”

Englezii, în ciuda celor petrecute la Venlo, erau încă ferm convinși de valabilitatea operațiunii și credeau cu naivitate că Abwehr-ul și Gestapo-ul fuseseră păcălite.

Nu se vor trezi la realitate decît odată cu următorul mesaj expediat de „Schemmel” și care suna astfel :

„Negocierile cu persoanele îngîmfate și stupide sînt întotdeauna plicticoase. De aceea, sper că veți înțelege că le-am suspendat pentru totdeauna. Aveți un cald salut din partea opoziției germane pe care o îndrăgiți atîta.”

Semnat : „Gestapo”.

La Haga, transmisionistul englez a recepționat acest mesaj conștiincios și, la sfîrșitul lui, a transmis la rîndul său germanilor un politicos „Thank you”.

Apoi, conform obiceiului, a iscălit în josul mesajului primit „Walsh”. Stevens și Best au petrecut tot restul războiului în închisorile Gestapo-ului dar au supraviețuit amîndoi. În ciuda gafei formidabile pe care o comiseseră, Intelligence Service-ul nu i-a pedepsit după război, gîndindu-se probabil că cei doi își luaseră porția cu vir și îndeșat în timpul anilor de detenție din temnițele Gestapo-ului.

După război Best a scris o carte, descriînd experiența prin care trecuse și în care îl acuza pe Stevens pentru dezastrul de la Venlo.

În ce-l privește pe Stevens, acesta și-a dat demisia din Intelligence Service imediat după război și a lucrat ca traducător de cărți tot restul vieții.

Cît despre Koutrik, omul „unchiului Richard”, acesta și-a jucat atît de perfect rolul dublu, încît atunci cînd germanii au invadat Olanda în 1940, el s-a refugiat cu o navă militară britanică în Anglia. Împreună cu soția sa germană, Koutrik a deschis la Folkstone o școală „patriotică” unde pregătea refugiați olandezi pentru acțiuni clandestine în țara lor.

În august 1943, el a fost însă concediat de englezi, se pare pentru nereguli în administrarea fondurilor școlii dar și-a găsit repede un post în cadrul serviciului secret naval olandez care își avea sediul la Londra. După război, Koutrik s-a repatriat în Olanda. El nu a fost judecat deoarece, deși fusese agent dublu pentru două puteri străine, nu lucrase de fapt niciodată contra țării sale de baștină, Olanda.

Johnny transmite din Golf Course

Misiunea lui A.3504. În noaptea de 27 spre 28 august 1939, cu cîteva zile înainte de izbucnirea războiului, Heinz Valenti, un tînăr operator radio, lua loc în fața aparatului său de recepție pe unde scurte din Europa Saal, un fel de hală imensă dotată cu douăzeci de cabine izolate fonic, în care se aflau stațiile de ascultare ale Abwehr-ului.

Fiecare din cele douăzeci de stații fusese fibrată pe o anumită frecvență, urmărind mesajele cifrate ale agenților germani din întreaga Europă de vest.

Clădirea în care se găseau stațiile de ascultare se afla la Wohldorf, un mic orașel ascuns în umbra copacilor bătrîni, situat în imediata apropiere a zonei de nord a Hamburgului.

Acest centru nervos al comunicărilor secrete germane era, de fapt, opera maiorului Werner Trautmann, un maestru în materie de electronică. Centrul de la Wohldorf avea sarcina să țină legătura cu așa-numiții agenți AFU, echipați cu aparate de tip Klamotten, după cum erau poreclite în jargonul Abwehr-ului micile stații portabile de emisie-recepție puse la punct de firma Telefunken, la

cererea expresă a amiralului Canaris, un fanatic, de altfel, al acestui gen de aparatură.

Pînă spre miezul nopții, operatorii centrului se plimbaseră prin parcul din jurul clădirii, relaxîndu-se sau discutînd între ei tot felul de fleacuri. Cu toții știau că, dat fiind condițiile atmosferice din jurul Berlinului, acea noapte nu se arăta deocamdată prea prielnică recepției.

Alții rămăseseră în cele două adăposturi subterane pregătite din timp. De cînd Canaris pusese Abwehr-ul pe picior de război, la începutul lui august 1939, operatorii germani nu se mai mișcaseră din clădirea unde nu bănuiau că aveau să rămînă ani în șir, pînă într-o zi din primăvara anului 1945, cînd trupele britanice vor ocupa Wohldorf-ul și îi vor evacua.

Operatorul Heinz Valenti fusese ales personal de maiorul Trautmann pentru această misiune, în virtutea aceluia „al șaselea simț“ pe care niște operatori, cum erau cei de la stația Wohldorf, trebuiau să-l posede. Era vorba de capacitatea operatorului de a recunoște, dintre zecile de mesaje transmise pe unde scurte, „bătăile“ caracteristice unui anumit agent, și asta încă de la primele semnale Morse recepționate de stație.

Lui Valenti i se trasase sarcina să urmărească mesajele codificate ale agentului A.3504 și, imediat după miezul nopții, cînd condițiile atmosferice se îmbunătățiseră, tînărul operator german se așezase în fața aparatului său într-o lungă și încordată așteptare.

Era o noapte liniștită și răcoroasă dar atmosfera din acel sfîrșit de august 1939 era străbătută de zeci de mesaje cifrate care îi dădeau lui Valenti senzația unui varam de nedescris. Deși era încă pace, sporirea bruscă a numărului de mesaje cifrate — a căror intensitate creștea și descreștea întruna, se suprapuneau sau se eliminau — era o dovadă limpede pentru operatorii radio de la Wohldorf că războiul undelor începuse deja în atmosfera suprasaturată de transmisiuni Morse.

De la postul său, Valenti recepționa tot felul de mesaje, ordine, comunicări urgente sau chemări între parteneri necunoscuți, care se identificau la sfîrșit cu porecle ca „Joss“, sau „Peacock“. Tînărul operator își dădea seama că numai o parte a acestora proveneau de la agenții germani din străinătate, în timp ce în spatele altora se ascundeau eforturile informative ale agenților altor țări inamice.

Concertul acesta internațional de mesaje cifrate continuă neîntrerupt aproape toată noaptea.

Exact la ora 4,30, în dimineața zilei de 28 august 1939, urechea experimentată a operatorului german recunoscu brusc „bătăile“ Morse atît de familiare lui ale unui agent pe care Valenti îl pregătise personal în lungi și exasperante ședințe, dat fiind faptul că omul se dovedise un elev nerăbdător și irascibil.

Era un semnal scurt, repetat mereu, prin care agentul încerca să intre în contact cu Wohldorf.

ALB... SSD... QRV... ceea ce semnifica pentru Valenti că cel care transmitea era agentul cu codificarea ALB; SSD însemna că mesajul era urgent, iar QRV — că omul era gata de a transmite mesajul.

Mesajul codificat recepționat apoi de Valenti se compunea din serii de cîte cinci litere, la sfîrșitul căruia agentul comunica în limba engleză că urma să revină.

După terminarea recepției, Valenti ridică imediat receptorul unui telefon care îi făcea legătura directă cu cartierul general al Abwehr-ului și comunică:

— Omul nostru a apărut. Am captat semnalul lui, urmat de un mesaj cifrat.

Căpitanul Ritter, aflat la celălalt capăt al firului, care aștepta mesajul lui A.3504, întrebă scurt.

— Cum e?

— Nu știu, răspunse Valenti. Trebuie să-l decriptez.

— Sună-mă îndată ce ai terminat, adăugă Ritter.

Agentul care transmisese mesajul recepționat de Valenti în dimineața de 28 august 1939 avea pentru Abwehr o importanță cu totul deosebită, deși, în felul său, omul era un individ cel puțin ciudat.

Kingston era o mică așezare rezidențială aflată la circa 11 mile sud-vest de Londra, aproape de Richmond Park.

În noaptea de 27 spre 28 august 1939 locuitorii din Kingston dormeau cu toții duși, cu excepția unui om scund, cu profil vulturesc care, ascuns în spatele perdelelor trase din încăperea sa, zăbovea îndelung, la lumina lanternei, în fața stației sale de emisie-recepție ascunsă într-o mică valiză.

Era unul din așa-numiții „V-men“ din „Golf Course“ — adică, în limbajul codificat al Abwehr-ului, un rezident german din Anglia — care „bătea“ în sistem Morse primul său raport radio.

Așa cum orice agent care operează în străinătate poate mărturisi, momentul transmisiei cifrate este unul din cele mai încordate, dintr-o existență prin definiție clandestină. Agenții speciali sînt, fără îndoială, ființele cele mai singuratece din lume, asemănătoare întrucîtva micilor ambarcațiuni care plutesc pe mare urmîndu-și cursul lor solitar. De îndată însă ce începe să emită semnale radio, singurătatea agentului secret se pulverizează pentru cîteva momente.

Și în acele clipe unice, el încearcă sentimentul de conspirării existenței sale, pe care în rest și-o ascunde cu atîta grijă, a senzației că este interceptat și vînat.

Cu cîteva zile mai înainte, căpitanul Ritter transmisese printr-un agent instrucțiunile sale omulețului din Kingston, cerîndu-i să efectueze cîteva emisii test. Timpul afectat primeia din aceste emisii era chiar acea jumătate de oră cuprinsă între orele 4 și 4,30 dimineața, interval în care agentul trebuia să-și facă simțită prezența radio.

La ora 5,10, în aceeași dimineață, Valenti se găsea din nou în fața aparatului de ascultare, cînd omulețul din Kingston transmisese un scurt mesaj, pe care tînărul operator german se grăbi să i-l descifreze lui Ritter.

„Cîteva nave formînd un convoi au părăsit Portsmouth pentru Gibraltar. Numărul lor este de treizeci și șapte“.

Nu era cine știe ce.

Totuși căpitanul Ritter își ascunse cu greu satisfacția.

Omulețul din Kingston era, într-un anume sens, creația sa. Purta numele codificat „Johnny“ și indicatorul Abwehr-ului A.3504, ceea ce semnifica „agent cu sarcini foarte speciale“.

Johnny ajunsese în cadrul Abwehr-ului încă din 1936. Numele său adevărat era Arthur George Owens și intrase în jocul plin de riscuri al spionajului atît pentru a-și satisface anumite fantasme politice, cît și din interese strict pecuniare. De origine galeză, Owens trăise o vreme în Canada, apoi în 1933 revenise în Anglia, unde ajunsese consultant în probleme de electricitate la firma „Expanded Metal Company“. Ulterior, își înființase propria sa companie specializată în baterii, astfel că Owens colindă cîțiva ani Europa în calitate de comis-voiajor, vînzîndu-și peste tot invențiile. Deși ducea o existență confortabilă în locuința sa din Hampstead, alături de soție și copil, Owens

era structural un personaj care se împăca greu atît cu o existență normală, cît și cu anumite limite financiare. Legăturile sentimentale, băuturile scumpe, gustul pentru o existență dincolo de posibilitățile sale materiale, l-au adus repede pe Owens într-o acută criză de bani, pe care încerca cu disperare să și-o rezolve în cursul călătoriilor sale de afaceri. Călătoriile acestea îl duceau de regulă în Olanda (unde Owens avea strînse legături cu marele concern electronic Phillips) sau în Belgia. Ocazional însă, Owens călătorea și prin Germania.

Reintors din aceste călătorii cu o mulțime de informații tehnice de certă valoare, Owens s-a gîndit să le exploateze, vînzîndu-le pur și simplu Amiralității britanice, începînd din 1937.

Divizia de spionaj naval din armata regală britanică a manifestat imediat un interes deosebit pentru informațiile furnizate de Owens și a stabilit cu galezul o bază de colaborare regulată.

În felul acesta, Owens a ajuns la colonelul Peel din Intelligence Service, care avea să-l folosească în calitate de agent, cu rezultate excelente de altfel.

Numai că stilul lui Peel i-a displicut profund lui Owens. Felul condescendent în care era tratat de englezi a redeșteptat în Owens vechile resentimente ale naționalismului galez. Caracter instabil și deosebit de orgolios, Owens a ajuns să-l urască pe Peel în așa măsură, încît să caute cu înfrigurare o posibilitate de răzbunare. Ca spion, lui Owens i s-a părut că ar avea destule de oferit germanilor.

În primul rînd, firma sa avea o serie de contracte cu Amiralitatea engleză care îi permiteau galezului accesul într-o serie de locuri considerate secrete. De exemplu, Owens era un vizitator obișnuit al instalațiilor R.A.F.-ului* de la Farnborough și Hendon, unde se aflau cîteva stații experimentale. De asemenea, Owens era la curent și cu unele din cele mai strașnic păzite secrete ale aviației și marinei de război britanice.

Apoi, unii din prietenii săi galezi cu vederi la fel de extremiste ca și el, dețineau posturi cheie în întreprinderi de importanță strategică, așa cum erau Short Brothers în Rochester sau Rolls Royce în Coventry.

* R.A.F. (Royal Air Force) — Aviația militară regală britanică.

Owens și-a dat seama că i-ar fi putut organiza pe toți aceștia într-o rețea eficace de spionaj, în care el și-ar fi rezervat postul de „boss”, cu condiția, desigur, ca Intelligence Service-ul să nu-și dea seama de noua sa orientare. Problema lui Owens era acum doar stabilirea unui contact cu Abwehr-ul.

În Bayswater exista însă un fel de club al vafeților de origine germană, care slujeau în diverse case din Anglia. Clubul era organizat de Frontul german al muncii. Owens a început să-l frecventeze cu asiduitate și, în timp ce făcea curte frumoaselor nemțoaice care serveau la restaurantul clubului, se străduia să întâlnească pe cineva care să-i mijlocească legăturile cu serviciul secret nazist.

Owens n-avea nici o îndoială că acel club nu era decât o simplă „acoperire” pentru mulți spioni germani.

Și, de fapt, nu se înșela.

Patronul clubului, un tânăr german blond, Peter Ferdinand Brunner, nu era altul decât rezidentul căpitanului Dierks din Abwehr și el nu făcea altceva decât să exploateze grațiile atrăgătoarelor Walkirii în scopul culegerii de informații.

Owens i-a mărturisit lui Brunner sentimentele sale de admirație pentru Germania și i-a descris în termeni entuziaști vizitele comerciale pe care le făcuse anterior la Hamburg și Colonia.

— Aș vrea, dacă s-ar putea, să mă pui în legătură cu unii din prietenii tăi pe care să-i întâlnesc când voi merge din nou în Germania, i-a spus într-o bună zi Owens lui Brunner.

Apoi a adăugat zîmbind :

— Nici nu știi ce plicticos este pentru un străin să-și petreacă după-amiezile în acele camere mohorâte de hotel.

Lui Brunner, firește, atât i-a trebuit să audă. După numai câteva săptămîni, el i-a comunicat lui Owens :

— Mi-ai cerut să-ți prezint niște prieteni din Germania. Ei bine, o să-ți fac legătura cu unul din ei. Este inginer ca și dumneata și călătorește mult. Data viitoare, cînd mergi la Bruxelles, anunță-mă și eu voi aranja o întâlnire între două „păsărele” singuratece ca dumneata și el. Numele său este Pieper, herr inginer Konrad Pieper.

Bineînțeles că Owens nu era atât de naiv ca să nu-și dea seama că numitul Pieper nu putea fi altceva decât o

„acoperire” pentru un om al spionajului german. Astfel că s-a grăbit să facă o călătorie de afaceri la Bruxelles unde, gîndindu-se probabil că un potențial spion trebuie să negocieze de pe poziții tari, a luat o cameră la hotelul Metropol, cel mai frumos din oraș.

Apoi Owens a format numărul de telefon dat de Brunner. De la capătul celălalt al firului i s-a comunicat că herr Pieper era așteptat să sosească în ziua următoare și că va sta, coincidentă, la același hotel „Metropol”.

Spre dezamăgirea lui Owens, prima întâlnire nu a însemnat mare lucru.

Pipper i-a mărturisit că era purtătorul unui mesaj.

— Nu sînt autorizat să tratez nimic în numele meu. Vă sugerez însă să mergeți la Hamburg și să contactați acolo firma pe care o reprezintă, A. G. Hillermann Ltd. Facem comerț cu aparatură electrică și sînt sigur că cei de acolo vor fi interesați să achiziționeze acumulatele oferite de firma dv., dacă sînt atât de bune pe cît spuneți. Oricum, la Hamburg veți fi oaspetele nostru. Chemați la telefon firma mea și cereți-l pe herr Müller. Este specialistul nostru în baterii. El se va ocupa de toate problemele dv...

La Hamburg, unde Abwehr-ul ținea să-l impresioneze cu orice chip pe Owens, galezul a fost găzduit la cel mai scump hotel din oraș, unde herr Müller îl aștepta.

De fapt, acesta nu era altul decât căpitanul Dierks în persoană.

Convorbirea n-a durat prea mult. Fiecare din părți știa perfect ce dorea cealaltă.

Owens și-a oferit serviciile Abwehr-ului iar Dierks le-a acceptat pe loc.

Cei doi s-au reîntîlnit apoi de încă vreo cîteva ori, la Colonia, Bruxelles sau Anvers, unde Owens călătorea frecvent în virtutea intereselor sale de afaceri, niciodată însă la Hamburg. În tot acest timp, Owens, prudent, își păstra legăturile cu colonelul Peel și nu găsea că ar fi necesar să le vorbească germanilor despre contactele sale cu Intelligence Service.

La rîndul său, căpitanul Dierks — un vechi specialist în materie de agenți secreți, avînd un fel de suspiciune înnăscută față de toți cei cu care lucra — nu se lăsa nici el mai prejos, observîndu-l îndeaproape pe galez și temîndu-se permanent că acesta ar putea fi acea cursă întinsă de englezi de care se temea cel mai mult.

Owens se arăta însă atât de candid în manifestarea fățișă a celor câteva calități și nenumărate vicii pe care le poseda, atât de obscen în manifestarea anglofobiei sale, fie că era treaz sau beat, atât de rudimentar în dorința de a obține bani, încât a sfârșit prin a-l convinge pe Dierks că era omul potrivit scopului său, renunțându-se la obișnuitele capcane prin care Abwehr-ul depista minciunile sau contradicțiile din activitatea unui potențial agent.

Apoi Owens venea la fiecare întâlnire cu o asemenea abundență de date tehnice de primă mână, dădea asemenea detalii despre figurile cheie din rândul Amiralității britanice și Ministerului Aerului, încât orice suspiciune față de el pălea.

Cum cunoștințele lui Owens îl depășeau pe căpitanul Dierks, acesta și-a adus ca ajutor un alt personaj, pe care l-a prezentat galezului sub numele de dr. Rantzau, reprezentantul companiei de export-import Reinhold & Company. Dr. Rantzau era în realitate căpitanul Nikolaus Ritter.

Ritter avea multe asemănări cu Owens sub raportul existenței duble pe care o ducea în mod voluntar, el fiind, în același timp, atât un ofițer important în cadrul Abwehr-ului, cât și un om de afaceri binecunoscut în Germania. Pe biroul său de la sediul Abwehr-ului din Hamburg se găseau nu mai puțin de patru telefoane, fiecare fiind în legătură cu o altă companie comercială pe care Ritter o conducea de la distanță și care îi servea drept acoperire legală pentru activitatea lui secretă. Reinhold & Company, unde fusese introdus Owens, nu era decât una din cele patru firme pe care Ritter le folosea ca pe niște tentacule.

Din momentul când pășise pe ușa lui Reinhold & Company, Owens devenise unul din așa-numiții „agenți adormiți” sau, altfel spus, un spion potențial implantat în Anglia și păstrat pentru a fi activat în momentul când evenimente deosebite o vor impune.

Owens a primit un cod secret de comunicare cu Ritter, precum și o adresă la care să expedieze scrisorile cifrate: căsuța poștală 629, oficiul poștal Hamburg.

Numai că nici colonelul Peel nu rămăsese inactiv în tot acest timp, cu atât mai mult cu cât resentimentul dintre englez și galez era reciproc.

La ordinul lui Peel, pe care numeroasele călătorii întreprinse de Owens îi stîrniseră, dacă nu bănuiala, cel

puțin prudența, Scotland Yardul trecuse la supravegherea galezului.

Deși filarea lui Owens, inclusiv în străinătate, nu furnizase nici un fel de probe, urmărirea corespondenței a făcut să se descopere pînă la urmă scrisorile expediate la căsuța poștală 629, Hamburg. Or, Intelligence Service-ul știa prea bine că în spatele acestui număr de poștă se ascundea, de fapt, Abwehr-ul.

Așa că Owens se pomeni pe neașteptate invitat de Peel să dea explicații. Fără să-și piardă cîtuși de puțin cumpătul, Owens i-a prezentat lui Peel propria sa versiune asupra evenimentelor. Din procesul verbal încheiat cu această ocazie la M.I. 5, rezultă că Snow (numele codificat al lui Owens în cadrul Intelligence Service-ului) ar fi fost, chipurile, contactat în timpul călătoriilor sale de afaceri de un anume inginer german Pieper, pe care galezul ar fi încercat să-l folosească pentru obținerea de informații. Cum informațiile furnizate de Pieper nu erau relevante, Owens (sau Snow) a vrut să renunțe la legătură dar inginerul german i-ar fi sugerat atunci să lucreze ca agent secret pentru Germania, lucru care i-a suris lui Owens, gîndindu-se că ar fi avut ocazia astfel să penetreze serviciul secret nazist.

Lui Peel, toată povestea îndrugată de Owens i s-a părut total neconvingătoare și i-a declarat că va trebui să procedeze la arestarea lui ca agent german. Dar Owens i-a amintit cu ardoare de legăturile și serviciile speciale pe care continua să le facă Intelligence Service-ului și de faptul că din aceste motive arestarea sa devenea imposibilă fără asentimentul prealabil al șefilor lui Peel, iar spectrul unui eventual proces și al unor dezvăluiri publice nu erau, desigur, de natură să-l încurajeze pe Peel. Astfel că Owens scăpă cu fața curată.

Fără să-i spună nimic lui Ritter despre incident, Owens a reușit să-l convingă pe acesta că era mult mai folositor să se dea la fund cu totul, pînă în ziua cînd evenimentele vor face necesară reactivarea lui.

În ianuarie 1939, Hitler a dat însă semnalul verde al războiului.

Evenimente grave se pregăteau iar Abwehr-ul lui Canaris urma să joace în cadrul lor un rol extrem de important. Agenții nazisti, infiltrați cu mulți ani înainte în Cehoslovacia, Polonia și în alte țări, erau acum, rînd pe rînd, reactivați.

În aceste condiții, Ritter l-a convocat pe Owens, devenit între timp, sub numele său codificat de agent german, Johnny, la Hamburg, unde galezul a fost instruit în tehnica spionajului de căpitanul Jules Böckel, iar în materie de aparatură radio de tip AFU — de radio-operatorii Grün și Valenti.

La sfârșitul lui ianuarie 1939, un aparat Klamotten i-a fost expediat lui Owens prin intermediul unui curier diplomatic.

Acesta a depus geamantanul cu aparatul într-o casetă din gara Victoria de la Londra iar tichetul l-a expediat la Hampstead, lui Owens. Între timp însă Owens se despărțise de soție și copil și locuia împreună cu noua sa soție, englezoaică de origine germană, la Kingston. Tichetul i-a parvenit pînă la urmă, după unele mici peripecii. Pe data de 7 februarie 1939 Owens, alias Snow, alias Johnny, va intra astfel în posesia geamantanului și a aparatului de transmisie.

Deși Ritter nu transmisese nici un fel de instrucțiuni, Owens s-a considerat ca și „reactivat” și s-a pus cu înfrigurare pe treabă.

Dosarul Snow, așa cum a fost înregistrat cazul Owens în arhiva M.I. 5, conține elemente destul de vagi privind activitatea de spionaj a galezului. Astfel, se menționează că, „de la sfârșitul lui 1936 pînă la izbucnirea războiului, Snow a lucrat ca agent german ale cărui activități, deși cunoscute autorităților, nu au atins totuși niciodată aspectele esențiale ale securității”.

Iar ceva mai departe se consemnează următoarele: „Deși nu putem avea nici o certitudine în legătură cu acest aspect, se pare totuși că Snow a reușit să-l convingă pe germanul că posedă o rețea de agenți în Anglia, rețea numărînd între zece și cincisprezece oameni. Este probabil, dacă nu în mod cert, că aceste persoane existau doar în imaginația lui Snow.”

Adevărul, din nefericire pentru englezi, era însă cu totul altul.

„Johnny” reușise efectiv să-și alcătuiască o întinsă rețea de spionaj, și asta chiar sub nasul Intelligence Service-ului.

Astăzi sîntem în măsură să o afirmăm pe baza documentelor din arhiva Abwehr-ului descoperite de istoricii militari americani.

Mai mult chiar.

Cu ajutorul „cămășilor negre” britanice (elemente aparținînd partidului nazist englez), Owens plănuia, nici mai mult nici mai puțin, decît înființarea unui post clandestin de radio care să facă o așa-numită „propagandă neagră” sau „contrapropagandă” la programele de radio desfășurate de B.B.C.

Deși acest plan nu a reușit, datorită refuzului „cămășilor negre” de a participa la acțiuni antibritanice în timp de război (ceea ce le-ar fi atras ostilitatea populației), Owens a reușit totuși să pună la punct o rețea de spionaj alcătuită din naționaliști și extremiști galezi, pe care i-a „plantat” în treizeciscinci de localități britanice cu profil strategic.

La începutul lui august 1939, Owens împreună cu amanta sa și un prieten (Alexander Myner), pe care intenționa să-l prezinte lui Ritter, a efectuat pe continent una din acele excursii-călătorii de afaceri cu care galezul își acoperea întotdeauna contactele cu Abwehr-ul.

De fapt era vorba de ultima reuniune la care Owens se mai putea întîlni personal cu Ritter și amîndoi erau conștienți de acest lucru.

Ritter i-a dat cu această ocazie instrucțiuni lui Owens să înceapă emiterea mesajelor-test cu aparatul AFU, de îndată ce se va transmite la radio Berlin, de două ori la rînd, cîntecul său favorit „Du, du liegst mir im Herzen”, în cadrul unuia din cele mai populare programe muzicale ale radiodifuziunii germane, care intra pe undă de obicei la miezul nopții.

La 28 august 1939, puțin după ora zero, melodia a fost transmisă de două ori la rînd.

La ora 4,30, în dimineața aceleiași zile, Johnny a efectuat prima sa transmisie. El a revenit la ora 5,15, transmițînd date meteorologice (temperatură, presiune atmosferică, precipitații, direcția și viteza vîntului, vizibilitate și starea plafonului atmosferic), de care Luftwaffe și Kriegsmarine* aveau mare nevoie în vederea pregătirii viitoarelor lor misiuni contra Angliei. Recepția emisieii la Wohldorf a fost însă slabă. Perturbarea atmosferică făcea ca semnalele lui Johnny să scadă în intensitate sau chiar să dispară pentru cîteva clipe.

* Kriegsmarine — Marina germană de război.

Valenti l-a anunțat însă triumfător pe Ritter, la Hamburg.

În ciuda condițiilor atmosferice neprielnice, recepția a fost totuși suficient de clară pentru a permite descifrarea semnalelor. Contactul cu 3 504, definitiv stabilit.

Johnny, adică Owens, continuă să emită conștiincios, conform planului stabilit împreună cu Ritter. De regulă, emitea rapoarte meteo de două ori pe zi.

Stabilirea legăturii radio cu Owens îi provocă lui Ritter o profundă satisfacție. Se apropia momentul când investițiile făcute de-a lungul anilor în galez începeau să dea roade.

Pe lângă starea vremii, Johnny începu să transmită curînd și un șuvoi neîntrerupt de date cu caracter tactic, mai ales legate de manevrele forțelor R.A.F. din acea toamnă sumbră a anului 1939. Pentru a nu fi interceptat de englezi, Johnny primise indicația să nu transmită mesaje mai lungi de patru sute de litere fiecare.

Dar, la 18 septembrie 1939, Johnny se văzu nevoit să se abată de la această regulă.

Mesajul expediat de el era cel mai lung transmis pînă atunci și acest mesaj a avut la sediul Abwehr-ului efectul unei adevărate bombe :

„Instalații de foarte înaltă frecvență pentru depistarea aviației inamice se află de-a lungul coastei, de la insula Wight la Orkneys. Identificarea avioanelor se face cu unde electromagnetice. Instrumentele determină distanța față de avioane și numărul lor. Rețeaua de instalații este organizată în trei trepte : avansate, intermediare și finale. Operaționale sînt stațiile de la Suffolk, Essex și Kent. Identificabile, după stîlpii de oțel. Alte stații în construcție. Posibilitate de a elimina undele electromagnetice sau de a le preveni, prin aplicarea procedeelor de mascare radio. Voi reveni cu detalii“.

Era un mesaj de o importanță crucială. El arunca o lumină directă asupra unuia din cele mai mari și mai bine păzite secrete britanice, pe care atât Abwehr-ul cit și Luftwaffe făcuseră eforturi disperate să-l înțeleagă : **RADARUL.**

Începînd din 1938, englezii lucraseră cu înfrigurare la acest sistem modern de depistare a aviației inamice și el constituia baza sistemului lor de apărare antiacriană. Germanii se străduiseră în tot acest timp să identifice noile

instalații. Chiar la începutul lui 1939, avioane de zbor la mare înălțime de tip He-111e puse la punct de colonelul Günther Rohweh, ca și două zepeline speciale, întreprinseseră misiuni secrete deasupra Angliei, în ceea ce a reprezentat prima recunoaștere electronică din istorie. Fotografiile luate cu această ocazie scoteau în evidență o serie de turnuri sau stîlpi de oțel, prevăzuți cu un fel de grătare la capătul lor superior.

Generalul Wolfgang Martini, șeful detectării din Luftwaffe decisese, după ce se consultase cu specialiștii săi, că nu era vorba decît de simple stații de transmisie radio.

Abia mesajul extraordinar transmis de Owens, alias Johnny, pe 18 septembrie 1939, ridicase perdeaua pentru germani, făcîndu-i să înțeleagă atât eroarea gravă a generalului Martini, cit și avantajul pe care britanicii îl dețineau posedînd radarul.

Dîndu-și seama pe loc de importanța covîrșitoare a informației primite de la Johnny, căpitanul Ritter a prezentat un raport maiorului Brasser, apoi cei doi s-au prezentat la șeful lor, colonelul Piekenbrock, unul din principalii colaboratori ai amiralului Canaris.

Acesta a hotărît, în mod excepțional, să-i introducă pe Ritter și Brasser la ședința obișnuită de lucru a șefilor Abwehr-ului, care avea loc în biroul lui Canaris.

Mesajul lui Johnny a fost lăsat intenționat la sfîrșit de Piekenbrock.

Canaris a citit mai întîi atent mesajul.

Cînd a terminat lectura, Piekenbrock i-a spus :

— Există unele divergențe în legătură cu informația primită. Căpitanul Ritter stăruie ca mesajul să-i parvină neîntîrziat maiorului Schmid de la Luftwaffe, în timp ce maiorul Brasser e de părere că, în forma actuală, mesajul este prea vag.

Canaris a replicat imediat :

— Nici o grijă. Mesajul să-i fie transmis imediat lui Beppo (cum i se spunea maiorului Schmid între prieteni) și o să vadă el ce-i de făcut.

Apoi, întorcîndu-se spre căpitanul Ritter, Canaris i-a zîmbit :

— Salutări bătrînului Johnny. Transmite-i din partea mea că a făcut o treabă bună.

După care Canaris s-a ocupat de alte probleme, cum era de pildă știrea proaspăt primită de la Breslau (astăzi Wrocław), potrivit căreia soția secretarului ambasadei italiene

(Renzetti) se dovedise a fi o evreică germană, pe numele său adevărat Blanstein, cu relații în cercurile evreiești din Roma.

Canaris rîse și le spuse colaboratorilor săi :

— Voi păstra aceste două rapoarte, al lui Johnny și cel de la Breslau, pentru Führer. Poate o să-l convingem, în sfîrșit, că nouă, celor din Abwehr, nu se scapă absolut nimic.

La sfîrșit, extrăgînd din celelalte hîrtii mesajul lui Owens, Canaris îl reciti și rămase tăcut.

În cele din urmă spuse :

— Știți, domnilor, s-ar putea ca acest mesaj să fie de fapt cel mai important din cîte am primit vreodată. Vă mulțumesc că mi l-ați adus. Este cel mai plăcut dar pe care mi l-ați fi putut face la aniversare.

Era 21 septembrie 1939 dar aniversarea nu era a lui Canaris.

În aceeași zi, cu douăzeci de ani în urmă, fusese înființat Abwehr-ul.

Intermezzo pe Tirpitz Quay

Operațiunea Gleiwitz. Oare ce face șeful unui serviciu secret în ziua izbucnirii unui război mondial ?

La 1 septembrie 1939, de pildă, amiralul Canaris stătea confortabil în biroul său din Tirpitz Quay și nu putea fi decît satisfăcut de rezultatul ultimilor cinci ani, de fapt al primilor săi cinci ani în calitate de șef al Abwehr-ului.

În această perioadă, organizația se transformase, grație eforturilor sale, într-o enormă mașină de spionaj, cel mai mare serviciu secret din acea vreme și probabil din întreaga istorie. Mii de oameni, bărbați și femei, operau la 1 septembrie 1939 în întreaga lume. În S.U.A. activau mai multe rețele paralele, cu toate că această țară nu era încă, în toamna lui 1939, un obiectiv prioritar pentru Germania nazistă. În Marea Britanie și Europa continentală oamenii lui Canaris se infiltraseră la toate nivelele de activitate în țările vizate de expansionismul nazist. Pînă și în regiuni încă necartografiate, din Brazilia de pildă, existau agenți ai Abwehr-ului iar cei mai aprigi dușmani din India ai britanieilor, situați la frontiera de nord-vest a acestei țări, erau dirijați de doi agenți ai lui Canaris care îndeplineau, chipurile, serviciul de consilieri.

Dar războiul declanșat la 1 septembrie 1939 era unul neobișnuit. Nu existase nici un fel de declarație oficială de război, ci doar un „incident de frontieră“, la Gleiwitz, pe teritoriul Germaniei.

O sută de soldați nazști, îmbrăcați în uniforme poloneze, atacaseră stația de radio locală, citiseră o așa-zisă „proclamație“ provocatoare la adresa Germaniei și lăsașeră în urma lor trupul unui biet deținut dintr-un lagăr de concentrare, asta pentru ca lucrurile să pară cît mai veridice.

Amiralul Canaris fusese și el implicat în acest prolog macabru al măcelului care urma.

Generalul maior Erich von Manstein, șeful statului major al Grupului de armate Sud, care superviza planul campaniei militare din Polonia, avusese ideea de a începe războiul printr-o provocare. Trei unități ale Abwehr-ului în uniforme poloneze, urinau să atace postul de radio Gleiwitz provocînd morți și răniți, astfel ca atacul armatei germane asupra Poloniei să apară, în mod diversionist, ca un „contraatac de urmărire“ la „atacul polonez“.

Abwehr-ul lucrase intens la această operație de acoperire militară. Locotenentul von Frankenburg alesese 364 de oameni din cadrul Abwehr-ului pe care-i instruisese special în cadrul unei unități numite „Compania de pregătire Brandenburg“. Sergentul maior Kutschke fusese cel care procurase uniforme poloneze autentice și tot restul echipamentului necesar.

Dar la 17 august 1939, lovitură de teatru !

Hitler ia misiunea din mîna Abwehr-ului lui Canaris, pentru a o trece în sarcina trupelor S.S. ale lui Heinrich Himmler.

Cînd Canaris solicită o explicație, Hitler îi răspunde scurt :

— Am hotărît în mod definitiv ca să exclud din această acțiune orice amestec al Wehrmacht-ului¹, care ar putea alimenta ideea unei provocări germane.

Abwehr-ul trebuia acum să predea întreaga „costumație“. La 19 august 1939, imediat după miezul nopții, două camioane ale Abwehr-ului, aparținînd unităților staționate la Breslau (astăzi Wrocław), au adus uniforme și întreg echipamentul la Oppeln, lângă Gleiwitz. Aici sergentul maior Kutschke l-a înmînat unui ofițer S.S., pe nume Ratz,

¹ Wehrmacht — Armata regulată germană.

Colonelul von Frankenburg i-a oferit lui Ratz și lista cuprinzând numele oamenilor săi pregătiți special pentru misiune dar oferta a fost refuzată cu răceală, spunându-i-se că Reichsführerul Himmler hotărâse să folosească pentru operațiunea de la Gleiwitz numai oameni din cadrul forțelor sale S.S., așa că oamenii Abwehr-ului nu erau doriți.

La 1 septembrie 1939, dis-de-dimineață, Canaris a aflat de la radio că „uniformele” sale fuseseră folosite în seara precedentă, în cursul atacului care avusese loc între orele 20,00 și 20,07.

A doua zi, la 4,45 a.m., se producea „contraatacul german”, care marca începutul celui de-al doilea război mondial.

Chiar dacă Abwehr-ul pierduse cursa pentru această „misiune specială”, el n-avea de ce să se plângă întrucât era ocupat pînă peste cap cu multe altele.

Se știe, de altfel, că începutul oricărui conflict armat este precedat de o bruscă creștere a activității serviciilor secrete concretizată, între altele, în numeroase acțiuni de acoperire și diversiune.

Planul campaniei germane din Polonia se axa pe ideea unei acțiuni militare fulgerătoare, cu efect paralizant, care să permită trupelor germane să ocupe o mare parte din Polonia, înainte chiar ca polonezii să poată începe mobilizarea rezerviștilor. Abwehr-ului i se încredințase în cadrul acestui plan o sarcină pe cît de dificilă, pe atît de delicată : pe lîngă alte misiuni specifice, organizația lui Canaris trebuia să vegheze ca podurile și șoselele de acces din Polonia, pe care urmau să le folosească trupele Wehrmachtului, să rămînă intacte.

Încă din aprilie 1939, Canaris primise instrucțiuni speciale de la generalul Wilhelm Keitel ca să pregătească terenul prin diverse misiuni secrete în Polonia, care urmau să preceadă invazia propriu-zisă.

I se ceruse în mod expres ca totul să fie pregătit pînă la data de 25 august 1939.

Colonelul Erwin von Lahousen-Virremont, șeful secției a II-a a Abwehr-ului, formase în acest scop șaisprezece grupe — Kampfgruppen (grupe de luptă) — alcătuite exclusiv din naziști fanatici, cei mai mulți selecționați din rândurile tineretului național-socialist, care urmau să „paveze” drumul armatei germane în Polonia.

Această veritabilă armată de diversiune includea o grupă de „mineri” care aveau misiunea să se infiltreze în

Polonia cu puțin înaintea trupelor naziste, ca să asigure securitatea regiunilor extractive atît de prețioase celui de-al treilea Reich, împiedicînd eventual dinamitarea minelor de către trupele poloneze în retragere.

Alte două grupe, „Görgey” și „Bisok”, trebuiau să se strecoare în spatele liniilor poloneze și să distrugă la sol tot ce nu putea distruge Luftwaffe prin bombardamentele sale aeriene.

Mai multe grupe, identificate după diverse litere ale alfabetului, aveau sarcina să distrugă aeroporturi și să mineze podurile și șoselele folosite în retragere de armata poloneză, ca și stîlpii de electricitate sau rețelele telefonice și telegrafice, menținînd în schimb intacte pe cele care puteau folosi armatei germane.

La mijlocul lui august 1939, toate grupele de diversiune și misiuni speciale erau gata să intre în acțiune.

La 15 august, comandamentul german i-a cerut lui Canaris să pună aceste trupe în stare de alarmă permanentă, ca ele să poată trece la acțiune cu douăsprezece ore înaintea declarației oficiale de război, făcute unei țări cu care Germania ar fi fost așadar, la intrarea în luptă a unităților Kampfgruppen, încă în stare de pace.

În noaptea de 23 spre 24 august 1939, la orele 24,30, locotenent colonelul Adolph Heusinger, ofițerul pentru operații al șefului de stat major german, l-a anunțat pe Canaris că Hitler hotărâse ca invazia în Polonia să înceapă sîmbătă, 26 august, la orele 4,15 dimineața.

Joi, 24 august, căpitanul Gädke, unul din adjuncții lui Heusinger, i-a telefonat lui Canaris transmițîndu-i ordinul lui Hitler, ca toate grupele de diversiune să intre în acțiune vineri, 25 august, începînd cu orele 20,00.

Imediat ordinul a fost transmis comandanților de grupe dar a fost anulat în mod straniu în după amiaza zilei de vineri 25 august, atunci cînd cele mai multe din echipele speciale se aflau deja camuflate în locurile de unde urmau să înceapă infiltrarea.

Gädke îi telefonă agitat lui Canaris, înștiințîndu-l că Hitler amînase pentru moment invazia din considerente politice. „Trebuie să faceți tot ceea ce omeneste este posibil ca să opriți grupele de comando”, a adăugat Gädke.

Deși era destul de tîrziu pentru așa ceva, totuși Abwehr-ul a izbutit să oprească din drum aproape toate grupele, cu excepția uneia singure.

Această grupă avea misiunea să cucerească și să țină sub control trecătoarea Jablunkov, prin care o cale ferată de importanță strategică lega Slovacia de gara Mosty, din Polonia, permițând accesul către Silezia, regiune minieră vizată cu prioritate de comandamentul german.

Conformându-se ordinelor inițiale și neștiind nimic de schimbarea intervenită, această echipă „pierdută” a trecut la acțiune și a deschis conștiincioasă focul exact la ora 00,01, în ziua de 26 august, reușind să înfrângă rezistența unor forțe poloneze superioare, la Mosty, și capturând foarte repede atât trecătoarea, cât și gara.

Apoi grupa de comando a așteptat liniștită sosirea unităților germane care, firește, nu și-au mai făcut apariția. Ceea ce a urmat s-ar putea numi o scenă de comedie, dacă împrejurările în care s-a desfășurat nu ar fi fost dramatice.

Iritat de întârzierea trupelor germane, locotenentul Albrecht Herzner, comandantul grupului, l-a întrebat pe colonelul polonez luat prizonier, mirat dar cu aerul cel mai firesc din lume :

— Ce se întâmplă ? Germania nu este în război cu Polonia ?

La care colonelul i-a răspuns cu același ton firesc, ca între doi vechi și buni tovarăși de arme.

— Îți spun eu că nu sînt ! Poți să întrebi, dacă nu vrei să mă crezi.

— Dar cum ? a ridicat Herzner din umeri, privind neputincios în jur.

— Simplu. Sună-l pe comandantul tău la telefon, i-a sugerat amabil polonezul.

Herzner a descoperit că telefonul din gară funcționa, așa că a chemat Zilina, în Slovacia, unde se afla încartiruită unitatea sa, de unde un ofițer l-a informat, cu un aer de ușurare în glas, că trebuie să lase totul baltă — trecătoarea și gara și prizonierii — și să se întoarcă la unitate cât mai iute cu putință.

Era prea târziu. Herzner câștigase între timp războiul său.

Incidentul pare minor în comparație cu tragediile conflictului care avea să urmeze dar el are o semnificație istorică nu lipsită de importanță. Anume aceea că Abwehr-ul lui Canaris a fost acela care a tras primul glonte al celui de-al doilea război mondial, cu șase zile, patru ore și patru-

sprezece minute înainte de dezlănțuirea sa propriu-zisă, la 1 septembrie 1939, orele 4,15.

Cel de-al doilea război mondial ar fi trebuit să înceapă, așadar, la 26 august 1939, orele 4,15 dimineața. În fapt, el a început o săptămână mai târziu.

La început, Canaris crezînd că acest incident îi va alerta pe polonezi grăbind mobilizarea armatei, a tras o spaimă zdravănă, acuzîndu-l în sinea lui pe Hitler că l-a aruncat pe el și oamenii lui în mijlocul unei asemenea încurcături, care putea să aibă cele mai grave repercusiuni. Dar după ce și-a dat seama că polonezii nici măcar nu păreau că luaseră în seamă incidentul, a răsuflet ușurat și s-a grăbit să-l felicite pe locotenentul Herzner, care avusesse totuși meritul de a fi găsit cel mai scurt drum spre casă.

Este interesant de arătat în legătură cu stilul duplicitar de a fi al celor din Abwehr că acest Herzner era, cu numai cîteva luni înainte, virit pînă peste cap într-un complot antinazist, prin care se plănuia asasinarea lui Hitler, pentru ca în august el să deschidă calea pentru războiul lui Hitler.

Se știe că pînă la urmă campania germană din Polonia a durat doar douăzeci și șapte de zile. Cum a fost totuși posibil, s-au întrebat ulterior experții militari, ca o națiune de treizeci și două de milioane de oameni, cît avea pe atunci Polonia, să fie cucerită atât de rapid ?

Practic, în primele douăzeci și patru de ore ale „Blitzkrieg-ului” (războiul fulger) lansat de Hitler contra Poloniei, șaptezeci și cinci la sută din avioanele de luptă poloneze au fost distruse, cele mai multe din ele chiar în propriile hangare.

Germanii au tăiat posibilitatea oricărui ajutor britanic sau francez pentru Polonia, bombardînd năpraznic toate aeroporturile care puteau fi folosite în asemenea scop. Chiar din primele zile ale campaniei, germanii distruseseră liniile de comunicație, șoselele și podurile din spatele liniilor poloneze. Transporturile secrete de arme fuseseră surprinse de bombardamentele germane în stațiile terminale. Nu scăpase nici un centru de mobilizare sau gară, oricît de mică, iar depozitele de muniții și rezervoarele de benzină — a căror amplasare secretă se presupunea că nu fusese cunoscută decît de statul major polonez — erau atât de bine localizate de germani, încît atacurile asupra lor se efectuaseră cu o precizie maximă.

Nimic din ceea ce putea avea cea mai mică semnificație militară nu a scăpat germanilor.

Niciodată în istoria militară, o țară atât de mare cum era Polonia nu fusese cucerită atât de repede și prin acțiuni atât de precise și eficace.

Care era secretul ? se întrebau în același timp îngrijorați specialiștii militari ai celorlalte țări.

Răspunsul a venit la puțin timp după încheierea campaniei din Polonia, când colonelului von Wedel, conducând un grup de ziariști străini printre ruinele Varșoviei în calitate de purtător de cuvânt al comandamentului german, i s-a cerut să explice cauzele acestei victorii fulgerătoare.

— Cauzele, a răspuns scurt colonelul, țin de forța irezistibilă a armatei noastre și de superioritatea serviciului secret german.

Era, în mod sigur, pentru prima oară când conducătorii militari ai unui război recunoșteau în mod public cât de mult datorau victoria obținută acțiunilor întreprinse din umbră de serviciile de informații și măsura în care acestea erau implicate în asemenea acțiuni.

De fapt, Polonia pierduse războiul pe frontul militar încă înainte ca acesta să înceapă, deoarece cu mult înainte de 1 septembrie 1939 ea pierduse războiul din umbră — războiul serviciilor secrete.

Acțiunile militare nu făcuseră decât să consfințească în practică o superioritate informativă și aici trebuie căutate explicația și semnificația victoriei fulgerătoare a campaniei germane din Polonia.

În noaptea de 1 septembrie 1939, Canaris rămăsese în biroul său. Acesta semăna acum cu un veritabil post de comandă în care Lahousen își făcea din când în când apariția transmițându-i ultimele știri sosite de la echipele Abwehr-ului care pătrunseseră în Polonia încă din după amiaza zilei precedente. De data aceasta nu a mai intervenit nici o schimbare.

Războiul începuse exact la ora 4,15 dimineața. Dar în tot cursul nopții precedente grupurile de Comando ale lui Canaris lucraseră intens.

La 9,15 dimineața, Canaris a adunat statul major al Abwehr-ului la o sedință operativă, anunțând succesul operațiunii de Comando și înaintarea rapidă a trupelor germane. Amiralul vorbea în propozițiuni scurte, cu o voce joasă, despre marea semnificație a momentului, atrăgându-le însă atenția celor prezenți că, în ciuda succeselor,

ei nu trebuie să uite că sînt „membrii unui serviciu tăcut” și a încheiat cu cuvintele :

— Domnilor, vă cer o fidelitate necondiționată față de Führer. Heil Hitler !

La întoarcerea în biroul său, pe un coridor întunecos, Canaris s-a întâlnit cu dr. Hans Bernd Gisevius, tînărul avocat-politician care avea să-și câștige mai tîrziu notorietatea, devenind unul din cei mai acerbi adversari ai lui Hitler și colaborînd intens cu Allen Dulles în Elveția.

În acea dimineață de 1 septembrie 1939, Gisevius l-a privit lugubru pe amiral și i-a spus încet :

— Herr Amiral, am aflat chiar acum că Anglia a decretat mobilizarea generală.

Zîmbetul de pe fața lui Canaris a dispărut subit.

— Dumnezeuule, a exclamat în șoaptă amiralul, dacă Anglia intră în război, acesta va fi sfîrșitul sârmanei noastre Germanii.

Jocul dublu al lui Mutt și Jeff

Recrutare la Oslo. În cercul restrîns al cunoscătorilor istoriei serviciilor secrete, doi tineri norvegieni au fost considerați multă vreme drept cei mai buni și mai de lungă durată agenți ai Abwehr-ului din Marea Britanie în timpul celui de-al doilea război mondial.

Deși au purtat tot felul de nume și numere de cod, astăzi se cunoaște adevărata lor identitate : Olaf Klausen și Jack Berg.

În timp ce Olaf avea alura unui adevărat viking, Jack — care pe jumătate era britanic — arăta ca un comerciant rotofei și mulțumit de afacerile sale. Amîndoi făceau parte din partidul nazist condus de maiorul (de tristă amintire) Vidkun Quisling, al cărui nume a devenit foarte repede un adevărat epitet al trădării de patrie. Fuseseră recrutați de rezidentul Abwehr-ului pentru Norvegia, comandantul Müller, antrenați pentru misiuni de sabotaj și expediați în Anglia, via Scoția, pe ruta obișnuită urmată de refugiații din țările scandinave, în martie 1941.

Odată ajunși la Londra, cei doi norvegieni se puseră pe treabă.

La acea vreme, bombardamentele Luftwaffe asupra Angliei, coordonate de Göring, se țineau lanț, dîndu-le ce-

lor doi norvegieni impresia plăcută că ei, ca agenți germani, se aflau de partea învingătorilor.

Imediat după sosirea lor la Londra, în ziare apărură câteva reportaje despre sabotaje din sudul Angliei, pe care cei doi și le trecură cu promptitudine în contul lor, menționându-le în rapoartele codificate expediate lui Müller, devenit între timp legătura de la Oslo.

Pe baza acestor rapoarte dar mai ales grație talentului special cu care cei doi norvegieni se amestecau în cele mai importante acțiuni de sabotaj descrise în presă britanică, Abwehr-ul le-a expediat luni de-a rândul sume mari de bani, echipament și explozibil prin intermediul mai multor parașutări care — lucru rar întâlnit — au fost absolut toate încununate de succes.

Într-un cuvânt, nu era sabotaj în sudul Angliei care să apară în ziare și pe care cei doi norvegieni să nu și-l atribuie imediat în rapoartele către Müller, după cum nu era parașutare germană fără ca materialul expediat de Abwehr să nu ajungă la fel de prompt în mina lui Olaf și Jack.

Jocul acesta a continuat doi ani la rând.

La începutul lui 1943, din motive de siguranță, cei doi s-au mutat în Scoția.

La 20 februarie și 18 iunie au avut loc două parașutări Luftwaffe în vederea unor acțiuni de sabotaj. Pentru a ne face o imagine mai exactă a rolului pe care Abwehr-ul îl atribuia celor doi, ar fi de ajuns să menționăm că, de pildă, pentru a acoperi parașutarea din februarie și scopul adevărat al pătrunderii avioanelor germane pe teritoriul britanic în Scoția, Luftwaffe a executat un distrugător bombardament în imediata apropiere a locului de parașutare, provocând pierderi foarte grele în rândul populației din două localități învecinate.

Totuși, în rândurile Abwehr-ului se mai găseau și sceptici care începeau să-și pună tot felul de întrebări văzând că anii treceau iar cei doi norvegieni își continuau liniștiți treaba dincolo de Canalul Mincii, expediindu-și cu regularitate rapoartele și înhățând, la fel de prompt, tot ce li se parașuta.

Curînd, acești sceptici începură să-și pună întrebările și cu voce tare.

Una din aceste întrebări suna cam așa :

„Avînd în vedere procentul obișnuit al agenților noștri prinși de englezi, cum se face că tocmai cei doi norvegieni constituie singura excepție ?”

Întrebarea părea destul de firească ca să cîștige, treptat teren și adepți în cadrul Abwehr-ului, astfel că, în mod discret, un comitet special de anchetă începu să analizeze minuțios activitatea „remarcabilului” duo. Membrii comitetului examină toate mesajele expediate de Olaf și Jack din aprilie 1941 iar la sfîrșit conchiseră în mod oficial că „nimic nu pare să indice că Berg și Klausen ar fi manipulați sau forțați să trimită informații false”.

Așa că în ciuda scepticilor — pe care raportul comisiei nu-i făcuseră nici mai optimiști nici mai încrezători în cei doi agenți — conducerea Abwehr-ului se declară pe deplin satisfăcută de activitatea lor la Londra, astfel că jocul continuă pînă la sfîrșitul războiului, consemnînd o performanță unică în materie de spionaj.

Mai mult, încurajat de succesul celor doi norvegieni, Abwehr-ul hotărîse încă din 1941 să mărească numărul agenților infiltrați în Anglia, încît mai multe zeci de bărbați și femei, special instruiți, au fost expediați după modelul „Olaf și Jack”. Și toți începură la foarte scurt timp de la sosirea în Anglia să transmită mesaje. Succesul lor l-a intrigat atît de mult pe Gilles Perrault, reputatul istoric francez al spionajului, încît acesta a întreprins cercetări amănunțite în legătură cu acești agenți germani din Marea Britanie.

Spre surprinderea lui, Perrault a descoperit că ei erau încă activi în primăvara lui 1944, deci după aproape trei ani. Dar Perrault, în ciuda eforturilor, n-a reușit să descopere și secretul longevității lor, concluzionînd într-o carte care descrie rezultatul anchetei sale că „acest episod va rămîne un mister”.

Ei bine, astăzi putem spune că episodul care l-a intrigat atîta pe Gilles Perrault (ca și pe alți istorici) nu mai constituie un mister.

Sau, altfel spus, misterul a fost între timp dezlegat.

Agenții germani infiltrați în Anglia în cursul celui de-al doilea război mondial au fost — absolut toți — fie prinși, închiși și executați, fie transformați în agenți dubli.

Sistemul „Double X”. Povestea a început în decembrie 1939, cînd maiorul Gill și profesorul Trevor-Roper

au reușit să intre în posesia cifrului întrebuintat în comunicările sale secrete de Abwehr.

Din acel moment, M.I. 5 (Military Intelligence 5), adică contraspionajul intern britanic, a fost în măsură să supravegheze și să ia cunoștință de toate mișcările agenților germani, deoarece indiferent cine erau sau unde se aflau aceștia, ei erau obligați, din când în când, să ia legătura și să transmită cifrat rapoarte către Abwehr, primind, la rândul lor, rapoarte cifrate în același sistem de la centrală.

Or, aceste rapoarte erau imediat descifrate de M.I.5.

Mai mult, în 1941 M.I.5. a obținut un rezultat de-a dreptul extraordinar, care îi dădea posibilitatea să obțină accesul la toate mesajele expediate de Abwehr, atunci când eminentul criptolog Dilwyn Knox, de la Școala de cifruri și coduri guvernamentale aflată la Bletchley, a descoperit cheia cifrului mașinii de codificat a Abwehr-ului, cunoscută sub numele „Enigma”. Din acel moment, practic nimic nu mai putea fi ascuns englezilor. Aceștia aflau în avans despre fiecare infiltrare pregătită de germani, descifrând mesajele prin care Abwehr-ul își anunța rețelele aflate la fața locului în legătură cu sosirea agentului său. Apoi englezii erau în măsură să-l supravegheze pe spion, „citindu-i”, ca să spunem așa, toate mesajele trimise sau primite. După o perioadă de „libertate supravegheată”, în momentul pe care englezii îl socoteau cel mai potrivit, aceștia n-aveau decât să-l surprindă în flagrant pe agentul german arestându-l și interrogându-l, fără ca acesta să bănuiască vreo clipă că anchetatorii săi știau de fapt totul despre el, și asta încă înainte de a fi pus piciorul pe pământul Angliei. Agenții astfel arestați erau supuși apoi de englezi unor interogatorii-șoc, prin care se încerca să se stoarcă de la spionii germani cât mai multe informații posibile, înainte ca aceștia să depășească șocul provocat de arestare.

Dar interogatoriile-șoc aveau și un alt scop. Ele urmăreau să testeze calitățile spionilor germani capturați, potențialul acestora de a deveni agenți dubli.

Cei care treceau cu bine testul interogatoriilor erau expediați la Ham Common, un centru de detenție unde, ascunsă după un zid înalt și la capătul unui banal drum de țară, se afla Latchmere House, o clădire veche cu trei etaje, de culoare verde, cu un stil arhitectural lipsit de

orice fel de gust, spre deosebire de celelalte case vechi din Ham.

După primul război mondial, Latchmere House fusese întrebuintată de armata britanică drept sanatoriu pentru ofițerii șocați de explozii și obuze. Practic, un fel de azil psihiatric aflat sub comanda maiorului Oliver din corpul medical militar.

Când M.I.5 a căutat un centru de detenție pentru spionii capturați, care urmau să devină agenți dubli, ochii i-au căzut asupra vechiului azil, care avea pe de o parte avantajul de a fi suficient de izolat pentru a nu atrage priviri indiscrete iar, de pe alta, de a fi foarte ușor de păzit.

Cît despre locuitorii din Ham, aceștia ignorau pur și simplu permanentul du-te-vino care avea loc de la o vreme la Latchmere House, fără să pună întrebări, nici măcar atunci cînd prin orășel se zvonise brusc că la House sosise Rudolf Hess în persoană.

Ca niște veritabili englezi care se respectă, locuitorii din Ham se prefăceau că nu bagă nimic de seamă.

Cît despre spionii expediați la House, aceștia, după ce parcurgeau un drum pitoresc, tipic englezesc, odată ce treceau de mica biserică parohială St. Andrew Church — ultimul edificiu situat pe șosea — și ajungeau la Latchmere, sufereau un șoc mai mare chiar decît la interogatorii.

Căci dincolo de zidul înalt nu se afla decît sîrmă ghimpată, zone de barăci, posturi de supraveghere, totul pus sub comanda unui colonel originar din Rhodesia (astăzi Zimbabwe) poreclit Stephens-Ochi ager și a adjunc-tului acestuia, Stimson-Ciocanul.

Cei care treceau pragul de la Latchmere House nu aveau practic prea multe opțiuni. Aceia care își făceau prea multe scrupule în privința viitoarei lor activități de agenți dubli, punînd pe primul plan muștrările de conștiință sau fidelitatea față de Germania, erau rapid și în mod discret fie spînzurați, fie împușcați, căci războiul secret își avea legile lui dure. Aceia însă care acceptau să devină agenți dubli, doar în speranța de a-și trăda apoi noii patroni, odată depistați de englezi prin tot felul de metode rafinate, rămîneau fie închiși pentru totdeauna, fie (dacă nu mai prezentau nici un interes) lichidați cu aceeași discreție.

Dar nici cei care acceptau cu sufletul împăcat să devină agenți dubli, care să lucreze ulterior sub controlul englezilor, nu aveau o viață prea ușoră. Aceștia aveau ocazia să-și dea seama pe propria lor piele cât de dificilă era pregătirea unui asemenea agent, fiind supuși unor antrenamente și teste (inclusiv psihologice) foarte dure.

Formarea agenților dubli nu se încheia însă în clădirea verzuie de la Latchmere House. Cei care absolveau examenul treceau din mâinile colonelului Stephens în cele ale experimentatului Pierd Pipers din M.I.5 și ale colaboratorilor săi, care aveau sarcina să desăvârșească pregătirea începută la House.

Astfel, exista în cadrul sistemului Double X un grup special de bărbați și femei a căror misiune consta totmai în „tratarea” idiosincraziilor potențiale ale agenților dubli angrenați în operațiuni.

Una din cele mai bune specialiste ale acestui grup era o femeie cunoscută sub numele de doamna Maud, o veritabilă lady cu o voce plăcută, părul alb și ochii scintei-tori, care „reciclase” aproape o duzină de „fete”, din cele lansate de Abwehr în Anglia la sfârșitul lui 1943, ca „Francine”, o micuță belgiancă, „Milly”, o doamnă din aristocrația franceză, apoi o tinăre englezoaică și o cehă roșcovană, ca să nu cităm decît cîteva din succesele lui lady Maud.

Dintre bărbații grupului, probabil că cel mai convingător a fost tomnatecul Thomas Harris, un neobosit specialist în transformarea agenților germani din peninsula Iberică în agenți dubli. Harris era un bărbat deosebit de atrăgător, poseda o mare avere și se dovedea un adevărat artist în tot ceea ce întreprindea. Pictor talentat el însuși și reputat colecționar de artă, Tommy era un „bon vivant” al cărui farmec personal subjugă pur și simplu victimele sale, chiar și atunci cînd folosea mijloace mai puțin ceremonioase pentru a-și atinge scopul.

După etapa întâia, de la House, și cea a perfecționării în cadrul grupului lui Pied Pieper, agenții intrați sub controlul englezilor erau plasați în locuințe sigure, de regulă în jurul Londrei, unde duceau o existență plină de confort, fiecare avînd drept superior un ofițer englez care îl dirija în absolut toate acțiunile. Mulți dintre acești agenți dubli au slujit interesele britanice o lungă perioadă de timp, și nu numai în Anglia.

Astfel, două agenți ale Abwehr-ului („Edda” și „Ilse” pentru germani, „Cobweb” și „Battle” pentru englezi) au acționat în Islanda, iar una chiar în Canada, sub numele de cod „Bobbi” și „Moonbeam”.

Dintr-un total de aproape o sută de agenți dubli, circa patruzeci au servit cu eficacitate interesele britanice, aducînd o contribuție importantă la efortul de război aliat, în timp ce, formal, ei continuau să pretindă că servesc Germania.

Olaf Klausen și Jack Berg au făcut parte și ei din rândurile acestor patruzeci de agenți dubli de mare succes, ceea ce și explică longevitatea lor.

Căci, în realitate, imediat după sosirea lor în Scoția, în martie 1941, cei doi norvegieni au urmat tratamentul Double X și au acționat în acest sistem pînă în februarie 1944, Klausen sub numele de cod „Mutt” iar Berg sub numele „Jeff”, fixate de britanici. Astfel că cei mai longevivi agenți germani din Marea Britanie au fost, în același timp, și cei mai longevivi agenți dubli englezi.

Cazul celor doi norvegieni ilustrează foarte bine avantajele dar și riscurile sistemului Double X. Căci, dacă englezii au colaborat cu Berg în mod cît se poate de satisfăcător o lungă perioadă de timp, răsplătindu-l în schimb pe acesta cu confortul și privilegiile acordate unui agent dublu în care se putea avea încredere, Klausen în schimb s-a dovedit extrem de recalcitrant, astfel încît a fost nevoie să fie separat de Berg și chiar închis o perioadă de timp. Bineînțeles, radioul său a funcționat fără întrerupere și în această perioadă, transmițînd Abwehr-ului, în numele său, o serie de mesaje atestînd cît se poate de convingător faptul că „omul” lor era angajat în tot felul de acțiuni de sabotaj contra Marii Britanii. Desigur, pentru ca toate acestea să apară la Berlin plauzibile, a fost nevoie ca M.I.5 să întreprindă numeroase sabotaje simulate, de un înalt profesionalism, al căror scenariu și „daune” erau riguros puse la punct de specialiști în materie, astfel încît o eventuală recunoaștere germană aeriană sau la fața locului să dea veridicitate mesajelor. De altfel treaba mergea strună și, pe cît se pare, Abwehr-ul n-a bănuît niciodată nimic. Numai astfel se explică faptul că celor doi norvegieni li s-a expedit cu regularitate o cantitate imensă de material pentru sabotaje, precum și sume de bani (în lire sterline) considerabile pentru vremea aceea. Abwehr-ul nici măcar n-a

mai considerat necesar să trimită în Anglia alți sabotori profesioniști, atîta timp cît Klausen și Berg se dovedeau atît de norocoși.

Firește, M.I.5 se îngrijea din răspuțeri ca „norocul” norvegienilor să nu se frîngă într-o bună zi.

Eddie Chapman, agent secret. Sistemul Double X avea și părțile lui senzaționale (dacă senzaționalul își mai poate găsi loc într-un asemenea gen de operațiuni, prin definiție ieșite din comun).

Așa se face că un notoriu spărgător de bănci din Anglia, cum era cunoscut Eddie Chapman de Scotland Yard, a avut șansa neobișnuită de a se pomeni propulsat brusc în postura de agent dublu, sub numele codificat de „Fritz” în dosarele secrete ale Abwehr-ului și „Zig-zag” în cele britanice.

Chapman tocmai încercase să scape de urmărirea Scotland Yard-ului traversînd Canalul Mîneei, cînd a fost arestat și „pus la păstrare” pe insula Jersey.

Cînd în vara lui 1940 germanii au ocupat insula, ei au dat în închisoare peste un Chapman care se plîngea de inactivitate și care și-a oferit prompt și voluntar serviciile sale ocupanților, în scopuri de spionaj. Chapman a fost imediat acceptat de Abwehr, care nu putea decît să privească satisfăcut la ranchiunile pe care spărgătorul Chapman, vechi client al Scotland Yard-ului, nu încerca să și le ascundă la adresa țării sale natale. Apoi Abwehr-ul mai avea cel puțin un motiv serios să accepte pe unul ca Chapman: experimentatul spărgător și specialist în seifuri avea fără îndoială „stofă” ca să devină un agent german de mîna întîi.

Ceea ce nu știau germanii era că Chapman n-avea cîtuși de puțin dorința să-și trădeze patria. De altfel, la data cînd germanii l-au găsit în închisoarea de pe insula Jersey, Chapman făcea parte din sistemul de agenți Double X, iar arestarea lui fusese o parte din planul de a induce în eroare a germanilor, permițînd „infiltrarea” lui Zig-zag.

Astfel că imediat ce a revenit la Welbeck, în decembrie 1942, Zig-zag a și contactat poliția din Littleport, fiind imediat adus în fața celor de la M.I.5. Aceștia puteau să-și frece miinile încîntați, infiltrarea lui Chapman reușise perfect dar foarte repede încîntarea lor avea să se topească în momentul cînd au aflat ce misiune îi încredințase Ab-

wehr-ul lui Chapman: aruncarea în aer a fabricii de avioane Havilland de la Hatfield, sabotaj fără de care Chapman, era limpede, nu avea ce să mai caute înapoi în Germania, amenințînd astfel să compromită misiunea sa inițială de agent britanic, ca și succesul întregii infiltrări dintr-un singur foc.

Lui Eddie i s-a permis, desigur, să-și pună la punct sabotajul. Acest lucru era în acord cu unul din principiile cardinale care guvernau sistemul Double X, potrivit căruia „un agent dublu trebuie, pe cît posibil, să ducă viața și să treacă prin toate peripețiile la care este supus orice agent obișnuit”.

Așa că Chapman sau Zig-zag a vizitat mai întîi — „clandestin” firește — fabrica de la Hatfield. Pentru a-și procura explozibilul necesar, fostul spărgător de seifuri a trebuit să facă apel la vechea lui îndemînare și să-l fure de la Sevenoaks. Astfel că la 27 ianuarie 1943, orele 18,00, într-o zi de iarnă cețoasă, chiar sub ochii lui Chapman, fabrica de la Hatfield „sărea în aer”.

În realitate, așa cum povestește Chapman după război în memoriile sale, lui M.I.5 îi luase destul de mult timp ca să pună la cale o „înscenare” de asemenea proporții, cu atît mai mult cu cît ofițerii englezi de contrainformații știau perfect de bine că germanii vor verifica raportul lui „Fritz” printr-o recunoaștere aeriană specială. Deci ei trebuiau să arate Abwehr-ului ceea ce acesta se aștepta să vadă: o fabrică de avioane în ruine.

Ceea ce, să recunoaștem, nu era prea ușor de „montat”.

Englezii dispuneau însă la „Stația experimentală de camuflare” de serviciile unui maior, Jasper Maskelyne, care era un adevărat magician al artei camuflajului. Sarcina precisă a lui Maskelyne — unul din cele mai interesante personaje din cursul celui de al doilea război mondial — era să monteze decorurile unui adevărat cîmp de luptă, cu toate ingredientele de rigoare, în scopul inducerii în eroare a inamicului.

Chiar dacă pare de necrezut cititorului, trebuie să-l asigurăm că acest Jasper Maskelyne și colaboratorii săi au realizat turnuri, tancuri, adăposturi, ba chiar și porturi întregi, cu submarine și nave de război, inclusiv soldați și ofițeri în mărime naturală, toate bineînțeles false.

Pentru a înțelege mai bine veritabila măiestrie în camuflaje a lui Maskelyne, vom menționa doar două din

performanțele sale legendare : cu ajutorul unui sistem de oglinzi el îi făcuse pe germani să creadă, în plin deșert, că aveau în față 36 de tancuri engleze, când în realitate nu era vorba decât de unul singur multiplicat de englezi ; apoi „ascunderea“ unei bune părți a Canalului de Suez prin camuflaje, fapt care a derutat enorm recunoașterile aeriene germane, abătînd avioanele acestora pînă la distanțe foarte mari de poziția propriu-zisă a Canalului. Tot Maskelyne și oamenii săi, porecliți la M.I.5 „banda de magicieni“ inventaseră tot felul de gadgeturi folosite de agenților secreți.

Acum însă Maskelyne fusese solicitat de M.I.5 să găsească soluția pentru ca „daunele“ provocate de sabotajul lui Eddie la Hatfield să apară cît se poate de veridice în fotografiile pe care germanii urmau să le ia din avioanele de recunoaștere imediat după explozie. Ideea lui Maskelyne a fost atunci să acopere cu o imensă canavă în relief tot acoperișul fabricii Havilland. Apoi urmau să fie pictate tehnicolor „daunele“ provocate de agentul german Eddie Chapman, zis și Fritz, zis și Zig-zag.

Într-unul din atelierele sale speciale (Maskelyne avea la dispoziție trei !), acesta a realizat copii după piesele generatorului de la Hatfield, detectabile din avion, și care urma să fie avariat. Apoi a acoperit toată suprafața de canavă cu piese de mobilier și alte elemente de „decor“, astfel încît să dea impresia din avion a unui peisaj industrial aflat în ruine.

Se poate spune așadar că ceea ce au fotografiat germanii după „explozie“ a fost mai mult opera (sau, mai bine zis, capodopera) lui Maskelyne, decât cea a lui Chapman. Aceasta însă i-a permis lui Zig-zag să se reîntoarcă în triumf și să fie primit la Paris de oamenii Abwehr-ului ca un adevărat erou.

Atît de impresionati au fost germanii de izbînda lui Chapman, încît ei l-au trimis din nou în Anglia, în iunie 1944, unde Zig-zag a participat imediat și intens la ampla campanie de dezinformare aranjată de aliați pentru a „acoperi“ debarcarea din Normandia. Și de data aceasta englezii i-au permis lui Chapman să se întoarcă în Franța, numai că între timp șefii spionajului german se schimbaseră (în urma atentatului contra lui Hitler) iar noii patroni n-aveau prea multă încredere în colaboratorii lui Canaris și nici măcar nu doreau să lucreze cu aceștia.

Așa că Chapman a fost lăsat deoparte.

El a părăsit sistemul Double X în noiembrie 1944, cînd o notă criptică britanică menționa „lipsa de securitate a agentului“.

Oricum, odiseea lui Eddie Chapman intrase la data aceea în legendele lui M.I.5 iar mai tîrziu ea a inspirat cărți și filme celebre, cum a fost și cel realizat de Terence Young „Triple cross“ (Agent triplu), ironie desigur la adresa formulei „Double Cross“, cum mai era denumit sistemul agenților dubli.

Căci, într-adevăr, în memoriile sale Eddie Chapman are grijă să nu sufle vreo vorbă dacă în cursul aventurilor sale, atît în calitate de „Fritz“, cît și de „Zig-zag“, el încetase vreo clipă să rămînă ceea ce fusese dintotdeauna, adică Chapman — spărgătorul de seifuri, clientul obișnuit al Scotland Yard-ului.

Putem însă presupune că după război, în urma serviciilor aduse Angliei ca agent secret, Chapman a fost iertat pentru vechile sale „păcate“. Codul britanic nu permitea însă și decorarea fostului spărgător.

Căci adevărata, marea lovitură a lui Chapman, a fost și a rămas activitatea sa de agent dublu, în sistemul Double X, și nu cea de spărgător profesionist.

Sistemul Double X, inaugurat în 1939 cu un singur agent dublu, se dezvoltase simțitor către sfîrșitul anului 1941, cînd nu mai puțin de 19 spioni aflați sub controlul lui M.I.5 îi „intoxicau“ cu regularitate pe germani cu informațiile fabricate de englezi, dînd Abwehr-ului impresia că rețeaua sa implantată în Marea Britanie mergea strună.

Alături de Mutt și Jeff sau de „Tate“ (Hans Hansen, omologul danez al celor doi norvegieni, la fel de celebru ca și ei), sistemul Double X mai cuprindea și alți actori ca :

— „Balon“, un englez specializat în informații privind armele și înarmarea aliaților.

— „Nepăsătorul“, un polonez care trimitea rapoarte despre apărarea anti-aeriană britanică și livrările de avioane americane.

— „Telină“, un englez specializat în informații despre dezvoltarea aviației militare engleze.

— „William cel dulce“, alt englez care trimitea rapoarte, via Spania, despre situația alimentară, aprovizionarea și moralul populației.

— „Triciclu“, un patriot iugoslav, care pretindea în rapoartele către Abwehr că posedă o rețea întreagă de spioni ce adunau date militare și economice. După război, „Triciclu“ (pe numele său adevărat Duško Popov) a fost considerat, datorită activității sale, drept unul din cei mai mari agenți ai celui de-al doilea război mondial.

— „Mentă“, un membru al ambasadei Spaniei de la Londra, care „acoperea“ o mulțime de subiecte din domeniile economic și militar.

— „Curcubeu“, un portughez din părinți germani, care se ocupa de aviație, apărarea antiaeriană, chestiuni industriale și economice.

— „Zbor de dragon“, englez de origine germană, ce transmitea informații meteorologice, informații militare și generale, mai ales în ceea ce privea aeroporturile sau mișcările de trupe.

— „Părintele“, un belgian care suplimenta informațiile despre Royal Air Force, având indicația expresă de a reveni ulterior în Germania la bordul unui avion pe care trebuia să-l fure.

— „Gîscanul“, un german, ale cărui obiective vizau moralul populației, obstacolele rutiere și sistemul de apărare din nord-vestul Angliei.

— „Gelatină“, o austriacă măritată cu un distins cetățean englez (printre ai cărui prieteni apropiați se număra și generalul maior J.F.C. Fuller, cunoscut analist militar britanic și pionier al construcției de tancuri) și ale cărei informații se presupunea că parvin direct de la Whitehall.

— „Girafa“, un aviator ceh familiarizat cu viața de fiecare zi în interiorul R.A.F.-ului.

— „G.W.“, inspector de poliție la Swansea (Țara Galilor), care expedia informații, via Spania, și conducea o organizație de sabotaj alcătuită din galezi.

Cu aportul tuturor acestor agenți dubli, M.I.5 a reușit să dezinformeze sistematic Abwehr-ul, aducîndu-și astfel o contribuție importantă la victoria aliaților pe frontul invizibil.

Dar asupra sistemului Double X (sau Double Cross) vom mai reveni.

Operațiunea Mainau

Filiera irlandeză. Pentru Abwehr „invazia“ în Marea Britanie începuse, ca și cea din Polonia, încă înainte de declararea propriu-zisă a războiului între Germania și această țară.

În acest scop, Canaris și oamenii săi hotărîseră să folosească în cadrul războiului secret cu Marea Britanie o forță militară și teroristă gata constituită, celebra I.R.A., adică Armata republicană irlandeză.

Nu era o idee nouă, germanii se folosiseră de irlandezi — recunoscuți pentru sentimentele lor antibritanice — și în timpul primului război mondial, încercînd să declanșeze prin intermediul acestora o răscoală în spatele armatei britanice sau măcar să determine o proliferare a acțiunilor teroriste și de spionaj efectuate de irlandezi, care să prejudicieze inamicul britanic.

Acum Canaris plănuia să refacă această filieră și să o exploateze ceva mai sistematic.

Evenimentele din Marea Britanie îl încurajau în această direcție.

Cinci zile înainte de invazia germană în Polonia, o bombă plasată în coșul fixat pe o bicicletă arunca în aer un magazin din Coventry.

Rezultatul : cinci morți și cincizeci de răniți.

Cînd doi din „soldații I.R.A.“ au fost judecați, găsiți vinovați, condamnați la moarte prin spînzurătoare și executați, întreaga comunitate irlandeză a explodat de minie iar I.R.A. s-a declarat deschis pe picior de război cu Marea Britanie.

La 23 decembrie 1939, un comando I.R.A. pătrundea într-un depozit de arme din Dublin și, după ce dezarma garda, golea, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, depozitul, cantitatea sustrasă fiind evaluată la circa un milion de gloanțe de toate tipurile și pentru toate calibrele.

Natural, Abwehr-ul și Canaris urmăreau cu toată atenția și cu mari speranțe asemenea „acțiuni“ ale irlandezilor din I.R.A., întrevăzînd aici o savantă mișcare de șah în partida cu Intelligence Service.

Deși un comunicat oficial nu fusese publicat în Marea Britanie decît după vreo cinci luni de la jaful depozitului de muniții, Abwehr-ul a fost informat prompt și în toate detaliile în mai puțin de patruzecișopt de ore de la producerea spargerii.

Informatorul nu era altul decât Dr. Carlheinz Petersen, care avea și o teorie în ceea ce privea viitorul relațiilor dintre Abwehr și I.R.A. Pornind de la premiza că jaful depozitului de muniții dovedea că blocada britanică tăiase căile clasice de aprovizionare cu arme din S.U.A. ale I.R.A., el sugera că Germania ar putea dobândi controlul total asupra organizației teroriste irlandeze, suplinindu-i pur și simplu pe americani în calitate de furnizori de arme.

Cu toate acestea, principalul colaborator al amiralului Canaris, colonelul Erwin von Lahousen, șeful Secției a II-a a Abwehr-ului (specializată în organizarea sabotajelor și insurecțiilor în țările inamice), își pierduse încrederea în posibilitatea manipulării irlandezilor din I.R.A.

Un serviciu specializat, așa-numitul „Birou Pfalzgraf“, de sub conducerea maiorilor Marwede și Kurt Haller, care se ocupau numai de „problema irlandeză“, eșuaseră în tratativele lor cu cei din I.R.A., după ce germanii se convinseseră de un adevăr simplu dar neplăcut: irlandezii din I.R.A. acceptau bucuroși ajutorul german în arme, explozibil, aparate de transmisie și bani — mai ales bani! — dar, în schimb, nici prin minte nu le trecea să accepte vreo tutelă germană în privința acțiunilor.

I.R.A. dorea, așadar, să rămână propriul său stăpîn, refuzînd orice „ordin“ venit din partea Abwehr-ului sau „sfaturi“ în ceea ce privea tactica de urmat.

Trecînd în revistă situația, Lahousen s-a gîndit atunci să-și fabrice propriii săi „irlandezi“.

Cu alte cuvinte, Abwehr-ul urma să-și stabilească în Irlanda propriile sale baze, să trimită acolo pe propriii săi agenți și să folosească în exclusivitate numai liniile sale de comunicație și rețele de legătură.

Lahousen s-a hotărît ca de pe această poziție să-i atace pe englezi în colaborare (eventuală) cu I.R.A., dacă era posibil, preferabil mai degrabă fără I.R.A. sau chiar, dacă era absolut necesar contra I.R.A.

Această fază a războiului dintre Abwehr și Intelligence Service a debutat la 28 ianuarie 1940 prin „Operațiunea Mainau“ care consta, modest, în trimiterea unui singur agent în Irlanda, care să încerce contactarea unora din conducătorii I.R.A. mai flexibili, agent pe care germanii urmau apoi să-l pună în fruntea noii „mișcări irlandeze“ patronate de astă dată de Abwehr.

Omul ales pentru această misiune era un fost acrobat austriac, de 61 de ani, pe nume Ernst Weber-Drohl, cu-

noscut amatorilor de circ drept „Atlas, gigantul de fier“ sau „Dr. Drohl, omul cel mai puternic din lume“. Calificarea sa pentru o misiune în Irlanda? Ei bine, apăruse anterior în spectacole muzicale la Dublin, Galway, Limerick și Cork, precum și pe la sărbători și târguri în calitate de luptător sau halterofil — cu treizeci și trei de ani în urmă! Motivul pentru care Drohl a acceptat misiunea? În Irlanda se găsea iubita sa din tinerețe, cu care fostul acrobat avea doi copii nelegitimi și pe care dorea să-i reîntîlnească.

Un submarin german de tip U 1-a debarcat pe Drohl în Irlanda, lăsîndu-l acolo să se descurce prin forțe proprii. Din păcate, aceste forțe s-au dovedit foarte repede total insuficiente îndeplinirii misiunii sale.

După numai cîteva săptămîni, poliția l-a reținut pe Drohl sub acuzația de intrare ilegală în țară și agentul german a reușit să scape numai după ce un judecător generos l-a condamnat la o amendă piperată și l-a obligat să-și ia angajamentul că nu va desfășura vreo activitate ostilă în Irlanda.

Drohl nu a fost prea norocos nici în privința „rubede-niilor“ sale, pe care spera să conteze.

Fosta sa iubită murise între timp iar cei doi fii nelegitimi se mutaseră la Londra.

Unul din ei însă, funcționar mărunt la firma London Transit, și-a făcut drum pînă la Dublin, după ce primise o scrisoare prin care Drohl îi cerea ajutorul, și a petrecut acolo cinci zile cu tatăl său dar numai pentru a-l sfătui să întoarcă spatele germanilor și să lucreze pentru englezi.

Așa încît este, desigur, inutil de precizat cine îi plătise de fapt fiului lui Drohl drumul său pînă la Dublin și șederea acolo.

Cert este că Drohl a devenit primul agent irlandez dublu. Prin el, Intelligence Service a marcat un punct prețios în disputa cu Canaris în „Mackerel“ (cum era denumită codificat Irlanda în nomenclatura Abwehr-ului).

Spionul ghinionist. Cel de-al doilea spion trimis de Abwehr în Irlanda nu a avut nici el mai mult succes decât Drohl, ba chiar s-ar putea spune despre el că ocupă o pagină aparte în istoria spionajului, dacă nu pentru simplul motiv că s-a dovedit cel mai prost, atunci cel puțin pentru faptul că a fost cel mai ghinionist spion din cîți au existat vreodată.

Pe baza informațiilor furnizate de doi irlandezi, destul de dubioși de altfel — Francis Stuart, profesor și scriitor, care își făcuse din subversiune un fel de hobby, și Jim O'Donovan, descris în Registrul central al Abwehr-ului, sub pseudonimul „Held”, în mod cu totul prematur, drept „omul nostru cheie în Republica Irlanda”, în realitate un aventurier cu instincte de mercenar care n-avea nimic comun cu I.R.A. — Lahousen ajunsese să creadă că Irlanda se afla în stare de război nedeclarat cu Anglia. Așa că hotărîse să trimită acolo un agent care să organizeze acțiuni de spionaj și sabotaj contra Angliei și să stabilească contactate cu personalități irlandeze proeminente care erau sincer interesate și, în același timp, capabile să promoveze cauza Germaniei.

Alegerea nefericită căzuse în cele din urmă asupra lui Hermann Görtz, un fost avocat din Hamburg care intrase în spionaj acționînd în Marea Britanie încă din 1935, numai fiindcă dăduse faliment în tot ceea ce încercase pînă atunci. Singura sa calificare pentru noua sa misiune, din Irlanda, consta în faptul că ispășise vreo patru ani la închisoarea Maidstone — după prima misiune, în care, cum am arătat, fotografiase obiective aeriene britanice — și unde se împrietenise cu un irlandez din Dublin condamnat pe viață pentru „crimă din pasiune”.

„Acesta, scria Görtz mai tîrziu, părea foarte bine informat în problemele irlandeze și mi-a oferit posibilitatea unei considerabile înțelegeri a lor”.

Ghinioanele s-au arătat însă de la bun început : două încercări de parașutare fuseseră anulate din cauza condițiilor atmosferice proaste.

Nici a treia încercare n-a fost mai reușită. Începută în noaptea de 5 mai 1940, cînd un bombardier de tip He-111, pilotat de tînărul as din Luftwaffe, locotenentul Gartenfeld — care parașutase de altfel cea mai mare parte a agenților Abwehr-ului deasupra Angliei — l-a adus în Irlanda, Görtz s-a pomenit aterizînd cu parașuta într-un punct greșit, tocmai în ținutul Tyrone, în nordul Irlandei, purtînd echipamentul greu al unui ofițer Luftwaffe și avînd în bagaje acte falsificate atît pe numele unui anume „locotenent Gilke”, cît și pe cel al unui oarecare „locotenent Krause”.

Dar parașutarea greșită n-a fost decît primul din lanțul ghinioanelor lui Görtz, adevărată enciclopedie a necazurilor pe care le poate avea un agent într-o misiune, căci

— imediat după aterizare — Görtz a eșuat în tentativa de a descoperi cea de-a doua parașută, adică tocmai cea care transporta un container cu echipamentul de spionaj, inclusiv stația de emisie și lopata cu care trebuia să îngroape cele două parașute în pămînt.

Așa încît, pur și simplu, el a abandonat totul, ceea ce a însemnat că, odată echipamentul intrat în mina autorităților britanice, zilele lui Görtz ca agent secret erau ca și numărate.

Cînd și-a dat seama că fusese parașutat greșit, Görtz a pornit-o neîntîrziat la drum, parcurgînd pe jos în patru zile vreo șaptezeci de mile, pînă la Laragh, în ținutul Wicklow, unde spera să găsească adăpost în casa soției profesorului Stuart, Iseult, o membră activă în I.R.A.

Pe drum însă Görtz a trebuit să treacă înot riul Boyne, deoarece a constatat că podul era păzit de soldați, ocazie cu care și-a pierdut și cerneala specială pe care trebuia să o folosească la redactarea unor mesaje secrete.

Obosit și înfometat, Görtz străbătea astfel Irlanda în uniformă cu care fusese parașutat și pe care n-a reușit s-o abandoneze decît lângă Newbridge, în ținutul Kildare.

„Rămăsesem, serie el, doar în cizme, pantalonii de călărie și un jersey, cu o mică beretă neagră pe cap. Păstrasem bereta numai ca să am din ce bea apă și, alături de aceasta, mai păstrasem decorațiunile din primul război mondial, din motive sentimentale”.

Deși deținea o mare sumă de bani în valută engleză și americană, Görtz n-avea în schimb nici un fel de bani irlandezi asupra lui și nu cunoștea nici măcar amănuntul esențial că monezile englezești se foloseau în mod curent în Irlanda. Astfel încît el a mers circa douăzeci de ore pe zi, fără să mănînce nimic, pînă a ajuns — epuizat total — în cea de-a patra zi, în casa soției profesorului Stuart.

Într-un fel, Görtz ne apare ca o figură simbolică a întregului proiect irlandez conceput de Abwehr, — un individ însingurat, flămînd și obosit, străbătînd pe jos zeci de mile, doar în cizme, pantaloni, jersey și o beretă pe cap iar în buzunar cu cîteva medalii vechi.

Necazurile însă nu se sfîrșiseră aici pentru nefericitul Görtz.

Ajuns ulterior la Dublin, el a contactat un alt „Held” decît agentul Abwehr-ului, anume Stephen Carroll Held, un mic proprietar de fabrică de treizecișiopt de ani și, ca

și cum asta n-ar fi fost deajuns, acest Held mai era și suspectat de a fi „agent provocator“ al poliției engleze.

Practic, Görtz n-a reușit la Dublin să intre în contact decât cu un singur membru important din I.R.A., Stephen Hayes, figură devenită legendară a rezistenței irlandeze dar care, după cum scria Görtz, „arăta ca un fost jucător de fotbal al cărui aer de demnitate ascundea cu greu alcoolismul și neliniștea“.

Cum Görtz mai avea la el o sumă apreciabilă de valută engleză și americană, îndată după vizita la Hayes a devenit limpede că singurul lucru care îi interesau pe cei din I.R.A. era doar modalitatea prin care puteau intra în posesia banilor agentului german.

Dealtfel la câteva zile după întâlnirea cu Hayes, „treaba“ a fost rezolvată, când patru „mesageri“ I.R.A. l-au jefuit pe Görtz, acesta devenit astfel și primul agent secret... furat.

Pe 22 mai poliția irlandeză a întreprins o percheziție în casa unde era găzduit și Görtz a reușit să se salveze cu greu, în ultimul moment, abandonând însă tot restul echipamentului de spionaj pe care-l mai avea.

Fără bani, fără locuință, părăsit de prieteni și urmărit de poliție — care, de când descoperise echipamentul de spionaj, pusese un premiu de 3 000 de lire pe capul său — Görtz a fost repede identificat și arestat în noiembrie 1944, misiunea sa sfârșindu-se înainte de a începe cu adevărat.

După ce a petrecut câteva luni într-un lagăr de prizonieri din Irlanda, Görtz a fost anunțat că urmează să fie repatriat.

El însă era ferm convins că, de fapt, irlandezii plănuiau să-l predea englezilor, care îl cunoșteau bine din timpul celeilalte detenții.

Așa încât în noaptea dinaintea eliberării, Görtz s-a sinucis cu o capsulă de cianid, primită de la amiralul Canaris cu exact optsprezece luni mai înainte.

Sfârșitul filierei irlandeze. Cu toate aceste eșecuri, care se datorau în primul rând grabei și improvizației cu care fuseseră pregătite, Abwehr-ul a mai încercat câteva tentative de exploatare a organizației teroriste irlandeze I.R.A. Fiecare din ele s-a sfârșit la fel de penibil dar pe una o vom relata mai mult pentru ridicolul ei decât pentru rezultatul obținut.

Acțiunea la care ne referim a debutat în iunie 1940, când doi agenți cu vechi state de serviciu în Anglia au fost reactivați pentru a fi expediați la Londra, via Dublin.

Primul dintre ei, stewardul Willy Preetz mai lucrase anterior și pentru Pfeiffer în cadrul ramurii din Bremen a Abwehr-ului. Valoarea lui însă crescuse, între timp, în ochii șefilor Abwehr-ului, deoarece se însurase cu o irlandeză și dobândise, nu se știe cum, un pașaport irlandez autentic pe numele unui oarecare Paddy Mitchell.

Era exact omul care le trebuia germanilor, așa că ei l-au expediat, via Dublin, în Anglia unde avea misiunea să supravegheze convoaiele de nave din regiunea de coastă cuprinsă între Southampton și Liverpool.

Celălalt agent selecționat de Abwehr era un vechi protejat al maiorului Ritter, Walter Simon. Ca și Görtz, acesta era bine cunoscut autorităților britanice din perioada când ispășise o condamnare la închisoarea Wandsworth, în iarna lui 1939, și când englezii nu reușiseră să dovedească concret că ar fi fost spion, deși, pe de altă parte, n-aveau nici o îndoială în această privință.

Evident, ideea de a retrimite în Anglia agenți care mai fuseseră arestați acolo anterior pentru spionaj era un lucru cu totul nerecomandabil și deosebit de riscant.

Dar presiunile politice exercitate asupra Abwehr-ului îl sileau să trimită în Marea Britanie nu ceea ce ar fi dorit, ci ceea ce avea la dispoziție.

Lunga perioadă de „carantină“ impusă de Hitler activității Abwehr-ului în Anglia își evidenția astfel efectele acum, când brusc același Führer îi cerea lui Canaris acțiuni pe scară largă în interiorul Marii Britanii. Asemenea acțiuni, ca să aibă unele șanse de reușită, nu se realizează însă peste noapte, bătând din palme, ele au nevoie de o lungă perioadă de incubație iar improvizația și lipsa de pregătire profesională în materie de spionaj se poate plăti scump, dacă nu sfârșește în ridicol, așa cum s-a întâmplat în cazul lui Willy și Walter.

Căci Simon, debarcat la Dingle Bay, în sud-vestul Irlandei, având asupra lui un pașaport de marinar norvegian pe numele Karl Andersen, s-a dus la prima stație de cale ferată întâlnită și a întrebat senin pe trei irlandezi, despre care își închipuia că așteptau trenul :

— Nu știți când vine trenul următor spre Dublin ?

Cei trei irlandezi l-au privit în tăcere, măsurându-l atent din cap până-n picioare, apoi unul din ei a catadicsit să-i răspundă.

— Din câte știu, ultimul tren a plecat de aici acum vreo patruzeci de ani, țicnitule ! Și cred că vor mai trece încă vreo patruzeci până va pleca „următorul“.

Două ore mai târziu, Walter Simon se afla depus într-o celulă a secției de poliție din Tralee, ținutul Kerry, rămânând în detenție apoi pentru tot timpul războiului.

Nici Willy n-a fost mai norocos, fiind arestat chiar în ziua sosirii, cu tot pașaportul lui irlandez autentic. Astfel, întregul „proiect irlandez“ plănuir de Abwehr se prăbușea.

Trăgând învățămintele de rigoare, o directivă internă din 18 iulie specifica :

„Nici o misiune de sabotaj nu va mai fi planificată via Irlanda. Pe viitor, toate operațiunile de acest gen vor trebui dirijate pe o rută directă către Anglia“.

Intelligence Service-ul câștigase runda irlandeză.

PARTEA A TREIA

Război secret în țările neutre

Piața neagră a spionajului iberic

Filiera spaniolă. La 20 decembrie 1941, două săptămâni după Pearl Harbor și nouă zile după declarația de război a Germaniei împotriva S.U.A., colonelul Hans Piekenbrock trimitea următoarea notă Ministerului de externe de la Berlin :

„Intrarea S.U.A. în război restrânge în mod sever baza de acțiune a serviciului secret al Wehrmachtului. De aceea, va fi necesar să fie extinsă culegerea de informații secrete în toate țările care au rămas neutre : Portugalia, Spania, Suedia, Elveția și Turcia. Aceasta presupune însă o considerabilă sporire a personalului Abwehr-ului în țările neutre, Abwehr-ul consideră că trebuie să atragă atenția asupra acestei situații și să-și rezerve dreptul de a-și lua permisiunea ca, în funcție de circumstanțe, să-și constituie propriul său personal suplimentar în cadrul misiunilor diplomatice germane din aceste țări“.

La Ministerul de externe german însă, nota lui Piekenbrock a fost considerată cel puțin insolentă.

Misiunile diplomatice germane colcăiau și pînă atunci de tot felul de agenți, mai mult sau mai puțin deghizați, ai Abwehr-ului care, prin indiscrețiile lor, cauzau frecvent conflicte diplomatice. Cînd a văzut că Ministerul de externe german îi opune veto-ul său, Canaris, a cerut imediat

sprijinul generalului Wilhelm Keitel, șeful statului major, ba chiar al Führerului însuși.

Citind interesul lui Hitler pentru inițiativa lui Canaris, Keitel a trimis ulterior o notă lui Ribbentrop, ministrul de externe german, cerându-i să permită Abwehr-ului implantarea agenților săi în cadrul mediilor diplomatice. Cum totul suna ca un ordin direct al Führerului, Ribbentrop n-a mai avut încotro și a trebuit să accepte și această imixtiune a lui Canaris în afacerile ministerului său.

Aproape imediat un flux continuu de „diplomați” au început să zboare spre misiunile diplomatice germane din cele câteva țări care mai rămăseseră neutre, sporind astfel considerabil numărul personalului diplomatic acreditat. La Madrid, personalul ambasadei a crescut astfel, aproape peste noapte, la 391 de bărbați și femei, dintre care numai vreo 171 se ocupau efectiv de diplomatie și de treburile curente ale ambasadei. Ceilalți erau „diplomații” lui Canaris, care se bucurau și utilizau din plin imunitatea ca și celelalte privilegii diplomatice, în scopuri de spionaj împotriva aliaților, în primul rând contra Marii Britanii.

Canaris avea mai multe motive ca să-și stabilească unele baze de acțiune în afara Germaniei.

La începutul lui ianuarie 1940, când războiul intrase abia în a cincea lună de desfășurare, era deja clar că Hamburgul sau orice alt loc din Germania devenise impropriu pentru activități directe de spionaj contra unei țări ca Anglia, în care pînă și intrările autorizate de persoane se făceau cu greu.

Era, așadar, limpede că de la Hamburg sau Bremen devenise dificil pentru un agent german să se strecoare în Anglia, atîta timp cît se dovedea că acesta venea direct din Germania. În schimb, agenții săi s-ar fi putut strecura mai ușor dacă posedau viza unor state neutre, cu care Marea Britanie nu era în stare de război.

Anticipînd asemenea dificultăți, amiralul Canaris avusesse deja prevederea ca încă înainte de începerea războiului să creeze așa numitele organizații K.O. (Kriegsorganisationen — organizații de război), în fapt veritabile rezidențe de spionaj, plasate în țări despre care se anticipa că vor rămîne neutre în conflict. Ele urmau să se activeze imediat după începerea ostilităților.

Așa se face că la începutul lui 1940, Abwehr-ul dispunea în țările neutre de șase organizații importante de tip K.O. — în Spania, Portugalia, Elveția, Suedia, Turcia și

China, care toate se ocupau în principal cu activitatea de spionaj contra Marii Britanii. Spunem în principal, pentru că activitatea organizațiilor K.O. era în realitate mult mai complexă decît s-ar crede la prima vedere.

Astfel organizația din Shanghai avea misiunea de a desfășura, pe lîngă acțiuni de spionaj contra posesiunilor britanice din întreaga Asie, și activități de supraveghere împotriva U.R.S.S., ba chiar contra Japoniei, aliata Germaniei.

Prima organizație de tip K.O. fusese înființată la Madrid, atît din motive sentimentale cît și practice, Spania fiind nu numai țara pe care amiralul Canaris o îndrăgise cel mai mult, ci și locul în care acesta își începuse ucenicia într-ale spionajului.

De aceea, în 1939 Abwehr-ul împînzise Peninsula Iberică cu o rețea densă de agenți, care acționau în strînsă colaborare cu serviciul secret spaniol condus de generalul Campos Martinez, considerat unul din cei mai apropiați și bun prieten cu amiralul. Relațiile cordiale ale lui Canaris cu generalul Campos Martinez datau, se pare, încă de pe vremea războiului civil din Spania, cînd agenții Abwehr-ului desfășuraseră activități clandestine pe scară mare în Spania, în favoarea lui Franco.

Acum Abwehr-ul dispunea în Spania nu numai de o rețea bine ramificată de agenți, ci și de linii de comunicație, în acest scop creîndu-se peste noapte și o mulțime de firme false, ca Rowak Hisma, Carlos Hinderer & Co. sau Transmere, a căror sarcină era, de fapt, aceea de a asigura acoperirea comercială pentru activitățile de spionaj și pentru manipulațiile financiare complicate, necesitate de subvenționarea unei asemenea agenturi.

Dintre firmele false create de Abwehr în Spania, Transmere era de departe cea mai mare și cu tentaculele cele mai ramificate, firma acoperind o rază geografică impresionantă, care se întindea din Maroc și celelalte țări din nordul Africii, pînă în țările din America de Sud. Transmere era condusă de un prieten al amiralului Canaris, un rus exilat, cunoscut sub pseudonimul de Baronul Ino, dar care în realitate se numea Baron Roland Kaulbars.

Dat fiind influența pe care Canaris o avea în Spania, inclusiv asupra „generalisimului” Franco, serviciul secret spaniol (sau „Sirene”) a ajuns în cel mai scurt timp o simplă agentură, între altele, pe care le manipula Abwehr-ul în Spania.

Papa Lenz. Un alt motiv pentru care Canaris a stabilit prima sa organizație K.O. în Spania, a fost faptul că el putea beneficia acolo de serviciile unui om pe care îl socotea un fel de alter ego al său, vechiul său camarad Wilhelm Leissner. Acest Leissner, care fusese ofițer de marină în timpul primului război mondial, iar apoi emigrase în Nicaragua unde devenise editor, s-a numărat printre primii oameni pe care Canaris îi chemase să-l ajute în momentul cînd preluase conducerea Abwehr-ului, în 1935. Atunci Canaris îl reintegrase pe vechiul său camarad în rândul marinei germane cu gradul de comandor și îl trimisese în Spania în calitate de reprezentant personal al amiralului.

Leissner devenise astfel „Gustav Lenz“, reprezentantul firmei „Excelsior“, una din acele numeroase „firme“ de acoperire a operațiunilor Abwehr-ului.

În 1936, cînd izbucnise războiul civil din Spania, „Papa Lenz“ se activase brusc, dirijînd din umbră masivul contingent de agenți germani care acționau în spatele lui Franco împotriva forțelor republicane și rămăsese în fruntea acestei vaste rețele și după triumful dictatorului.

Comandorul Leissner era însă în realitate un individ de modă veche, pe care Canaris, în mod sigur, îl creditase cu mult mai multă competență decît avea în fond „Papa Lenz“. Căci, pînă la urmă, acesta s-a dovedit a nu fi decît un birocrat oarecare, ușor de „intoxicat“ cu informații false, preocupat mai mult de forma decît de conținutul muncii secrete.

În același timp, Canaris a pus pe picioare și o a doua organizație K.O., la Lisabona, aflată sub comanda unui fost ofițer de informații austriac din statul major, maiorul Auenrode, alias Albrecht von Karsthof, care avea însă să se remarcă în curînd, mai ales pentru talentul cu care risipea banii Abwehr-ului pe acțiuni fără eficacitate, cele mai multe „moarte“ înainte de a se naște.

Chiar dacă nu excelau în randament, cele două rețele acopereau Peninsula Iberică într-o plasă densă, în care se țeseau multe din intrigile secrete contra Marii Britanii, dirijate din Berlin de „bătrînul vulpoi“ care era amiralul Canaris.

În mai 1944, în ajunul debarcării aliaților în Normandia, „Papa Lenz“ dispunea de nu mai puțin de 717 agenți permanenți și alți 600 de agenți pe care îi putea folosi temporar. În afara Madridului, unde se afla sediul orga-

nizației, botezat „biroul Lenz“, plus încă alte 8 „birouri“ subordonate (inclusiv stații de ascultare radio și agenturi de criptografiere), se mai aflau răspîndite în întreaga Spanie numeroase alte avanposturi ale organizației K.O. — la San Sebastian, Barcelona, Sevilla, Algeiras, La Linea, Ceuta, Tetuan și Melillo.

Cît despre „biroul Lenz“ de la Madrid, acesta fusese organizat pe cinci secții (cu un birou central, sau statul major al organizației, secție de informații secrete, de sabotaj și contrainformații, precum și o secție tehnică), incluzînd în ele specialiști în spionaj și sabotaj, un șef pentru recrutări, un director al agenților de pe teren, un collector de informații tehnice aeriene și un locotenent colonel responsabil de penetrarea serviciilor secrete britanice și americane — reproducînd astfel, la o scară mai mică, un serviciu secret aproape complet.

„Autentificatorii“ lucrau sub conducerea doctorului Künkele, falsificînd „științific“ pașapoarte și tot soiul de alte documente, executînd microfotografierea, fabricînd „cerneala“ invizibilă și chiar explozibile, dacă acestea erau necesare.

Un mic grup de funcționari, aflat sub comanda secretarei lui Leissner, fräulein Häupel, asigurau administrarea întregii organizații.

Pe teren, „Papa Lenz“ dispunea de 360 de spioni activi și 60 de sabotori.

Organizația geamănă de la Lisabona, aflată sub conducerea lui Auenrode-Karsthof, reproducea schema celei de la Madrid, acoperînd cu tentaculele ei întreaga Portugalia. Într-un cuvînt, Canaris și Abwehr-ul reușiseră să controleze încă din 1939 toate activitățile secrete desfășurate în peninsula iberică. Cu toate acestea, cum vom vedea, această amplă rețea impunea deocamdată mai ales cantitativ și mult mai puțin calitativ.

Între altele, este de menționat că ea n-a izbutit niciodată să depisteze sau să demanteleze filiera de spionaj a englezilor din Spania. Una din cauze trebuie căutată în colaborarea cu serviciul secret spaniol („Sirene“) al generalului Campos Martinez care poseda un cod de lucru anacronic, ușor penetrabil, datînd dinaintea primului război mondial. A doua cauză o constituia însăși concepția politicienilor și diplomaților spanioli pro-naziști pe care, deși germanii o exploatau din plin, se transforma adeseori într-un fel de bumerang, atunci cînd agenții englezi ofereau,

de pildă, acelorași personaje sume de bani ceva mai mari decât cele avansate de germani. Apoi, „Sirene” dispunea de foarte puțini agenți externi. Când ambasadorul german la Madrid, Eberhard von Stohrer, a primit instrucțiuni să exploreze posibilitatea de a colabora cu agenții spanioli stabiliți în Anglia și a ridicat această problemă în fața ministrului de externe spaniol, colonelul Juan Beigbeder y Atienza acesta a replicat sec și răspicat :

— Noi nu avem spioni în Anglia, domnule ambasador. Canaris nu s-a dat totuși bătut.

La insistențele sale, problema a fost discutată cu Franco iar acesta, spre deosebire de ministrul său, a acceptat pe loc colaborarea cu Abwehr-ul. La 6 septembrie 1940, generalissimul Franco trimitea o notă consulilor spanioli din Anglia, dându-le ordinul de a acționa în secret și ca agenți ai Germaniei, trimițând „rapoarte detaliate asupra moralului populației și daunelor provocate de raidurile aeriene germane”. Patru zile mai târziu, ducele de Alba, ambasadorul Spaniei la Londra, primea dispoziția de a-și „extinde activitatea dincolo de limitele consulatelor spaniole” și de a raporta în legătură cu un număr de probleme, exact cele prezentate de Canaris pe lista înmînată lui Franco, care erau : obiectivele și consecințele atacurilor aeriene germane, efectele lor asupra moralului populației, sindicatelor, membrilor parlamentului, piloților britanici, flotei navale, ca și în problema alimentației și producției industriale.

Rezultatele au fost total nesatisfăcătoare.

Spaniolii, ce-i drept, dădeau agenților germani toate copiile mesajelor ambasadorului lor la Londra dar acestea nu foloseau la nimic, nedepășind ca informație comunicătele oficiale, publicate de departamentele britanice de profil.

„Papa Lenz” a hotărît atunci să schimbe tactica. El a început să exploreze în rîndurile „falangistilor” lui Franco, căutînd să descopere acolo un om apt să joace rolul de rezident în Anglia, cu ceva mai mult succes decât o făceau diplomații spanioli.

Pînă la urmă pentru această misiune dificilă a fost ales un ziarist „falangist” numit Don Angel Alcazar de Velasco. După ce i s-a dat pseudonimul „Guillermo” și indicativul „V 312” în registrul de agenți K.O. ai Abwehr-ului, el a fost trimis la Londra la sfîrșitul lui 1940 ca să

„recunoască” terenul, să spioneze pe cont propriu și, în perspectivă, să sondeze șansele constituirii unei rețele proprii.

Alcazar de Velasco acționa la Londra avînd acoperirea de atașat de presă pe lângă ambasada spaniolă și, curînd după sosirea sa în Anglia, el a comunicat la Madrid primul său succes : contactarea unei stele în plină ascensiune a partidului conservator, care nutrea ambiția de a deveni liderul acestui partid și, în perspectivă, poate chiar prim ministru. Ambițiosul politician englez mai avea un atu important. El ocupa un post care îl recomanda de la început în ochii lui Don Angel : subsecretar de stat în guvernul condus de Winston Churchill.

Două lovituri consecutive aveau să-l facă celebru pe Don Angel în cercurile de la Berlin : un raport din martie 1941 privind daunele provocate de raidurile Luftwaffe asupra Londrei, atît de detaliat și precis, încît l-a încîntat chiar și pe Göring care l-a prezentat lui Hitler, precum și copia unui document privind reorganizarea și noua ordine de bătaie a armatei engleze după dezastrul de la Dunkerque, despre care Don Angel afirma că-i fusese transmis clandestin de un locotenent britanic, și care prezenta un interes excepțional pentru statul major german din perspectiva viitoarelor confruntări.

Dar cele două succese au atras atenția englezilor asupra lui Don Angel.

Kenneth Carter Benton, care era pe atunci rezidentul lui M.I. 6 — Contraintformațiile externe britanice — în Spania, lucrînd sub acoperirea de funcționar al ambasadei engleze, a pus la cale o percheziție în apartamentul de la Madrid al lui „Guillermo”, care a luat forma obișnuită a unei spargerii ordinare comise, chipurile, de hoți. „Prada” a justificat însă întru totul efortul. Căci „hoții” au putut astfel găsi copia jurnalului lui Don Angel, care dovedea fără dubii că acesta conducea o rețea periculoasă de agenți spanioli în Anglia.

Cînd Velasco a aflat la Londra de „spargerea” apartamentului său din Madrid, el a înțeles imediat că serviciul de contraspionaj britanic se afla pe urmele lui, așa că s-a făcut nevăzut, desemnîndu-l ca succesor la conducerea rețelei pe Luis Calvo, corespondentul marelui cotidian spaniol ABC de la Londra, și aranjînd cu Don Jose Brugado Wood, de la ambasada spaniolă, să se ocupe în continuare de expedierea mesajelor cifrate la Madrid.

Ceea ce nu știa însă Don Angel era că Jose Brugado Wood făcea parte din sistemul englez Double X (pe care l-am menționat anterior), unde purta pseudonimul „Mentă”, sistem prin care contraspionajul britanic reușise să penetreze ambasada Spaniei de la Londra, ținând sub o atenție supraveghere toate activitățile de acolo.

Așa se face că Don Jose, alias „Mentă”, l-a informat prompt pe maiorul Liddel de la M.I. 5 (Contraspionajul intern britanic) despre noile atribuții ale lui Calvo. Ziaristul spaniol — care era înscris în registrul Abwehr-ului sub codul V. 319, dirijând o rețea alcătuită din șapte spanioli, englezi și galezi — a fost arestat și expediat la Ham Common unde, după ce i s-a aplicat tratamentul cunoscut, a fost eliberat ca și cum nu se întâmplase nimic.

Calvo și-a reluat activitatea de spionaj de mai înainte, singura deosebire fiind că acum acționa ca agent controlat de englezi în cadrul sistemului Double X.

În aprilie 1942, germanii au aflat de scurta detenție a lui Calvo și au inițiat unele investigații discrete. Dar informațiile pe care le-au căpătat au fost cît se poate de liniștitoare.

V. 319 a rămas în postul lui de la Londra, dirijînd (aparent) nestîrjenit rețeaua sa de spioni și se mai afla acolo chiar și în 1944 în perioada de dinaintea debarcării aliaților, îndopîndu-i harnic pe germani cu informații „fabricate” de M.I. 5.

Kim Philby intră în scenă. Maestrul care orchestrase această formidabilă lovitură, prin care contraspionajul britanic ajunsese să controleze și să manipuleze întreaga rețea spaniolă de spionaj a Abwehr-ului infiltrată în Anglia, era un tînăr educat la Cambridge, al cărui nume a devenit astăzi celebru, fiind el însuși considerat de mulți istorici ai serviciilor secrete drept „spionul secolului”.

Numele său — Harold Adrian Russel Philby, pe scurt Kim Philby. Încă din 1934, Philby primise instrucțiuni de a se infiltra în organizațiile naziste care se formaseră în Anglia. Așa încît, în scurt timp, el a intrat în Asociația de prietenie anglo-germană, a editat o revistă pro-hitleristă stipendiată de Göbbels, devenind foarte activ în organizațiile de orientare nazistă unde s-a impus drept principal orator și vizitînd de mai multe ori Berlinul, unde a fost primit cu brațele deschise atît la Ministerul propagandei condus de Göbbels, cît și la Ministerul de externe

al lui Ribbentrop, de la amîndoi primind instrucțiuni și fonduri secrete.

Doar cîțiva ani mai tîrziu, în timpul războiului civil din Spania, același Kim Philby — în calitate de „corespondent” al lui „The Times” — a acționat cu atîta abilitate, făcînd spionaj în tabăra lui Franco, încît dictatorul i-a acordat pentru serviciile aduse cea mai importantă decorație, Crucea Roșie a meritului militar. Firește că în tot acest timp Kim Philby nu făcuse altceva decît jocul dublu care avea să-i aducă mai tîrziu celebritatea. (Pentru amănunte, vezi cartea lui V. P. Borovička „Din culisele războiului secret”, Editura Politică, 1971).

În cadrul lui M.I. 5, Philby se ocupa în acei ani de secția a V-a, care acoperea sectorul iberic și se poate spune că, datorită inteligenței și imaginației cu care minuia sistemul de agenți dubli, pe măsură ce spionii spanioli sau portughezi erau expediați la Londra, aceștia nimereau invariabil în brațele lui Kim Philby, începînd să lucreze apoi în favoarea lui, fără ca la Berlin sau la Madrid să se bănuie ceva.

Secția a V-a din M.I. 5 avea avantajul de a dispune, pe lîngă talentul lui Kim Philby și de alte două personalități de prim rang, care lucrau ca asistenți ai acestuia. Primul era Graham Greene, celebrul scriitor de romane de spionaj. Al doilea era însuși editorul revistei „Punch”, Malcom Muggeridge.

Deși contraspionajul în Spania nu intra printre atribuțiile sale, ci numai cel efectuat pe teritoriul britanic, în cadrul lui M.I. 5 funcționa și o secție specială, așa-numita B. 1 A (sau sistemul XX) care dispunea în Spania de un rezident important, „Nettle”, ale cărui comunicări secrete la Londra se făceau prin intermediul unui agent dublu francez, „Shepherd”.

Iar șeful sistemului Double X din Portugalia fusese desemnat chiar unul din rezidenții și șefii de rețea ai Abwehr-ului, un expatriat german din Lisabona, în același timp industriaș prosper, care ajunsese să reprezinte interesele germane în domeniul procurării materialelor necesitate de industria de război. Acest super dublu agent era prieten apropiat al maiorului von Auenrode, șeful organizației K.O. din Portugalia.

Purtînd codul A1416 în registrul secret al Abwehr-ului și pseudonimul „Hamlet” în sistemul Double X, agentul din Lisabona servea, ca într-o piesă elisabethană, la doi

stăpîni și o făcea atît de bine, încît amîndoi aveau toate motivele să fie satisfăcuți de serviciile sale.

Hamlet ajunsese în sistemul Double X după ce contactase Londra în 1941, în numele unui grup de ofițeri de rang înalt din Wehrmacht care nutreau resentimente împotriva lui Hitler, solicitînd ajutorul britanicilor.

Cei din grupul lui Hamlet lucrau la Lisabona ca agenți ai Abwehr-ului sub acoperirea unei firme de import-export, iar M.I. 5 menținea contactul cu ei prin intermediul a doi asociați ai lui Hamlet — un cetățean britanic (numit codificat „Mullett”), care reprezenta această firmă în Anglia, și un austriac („Puppet”), care vizita deseori Anglia în calitate de trimis al companiei portugheze conduse de Hamlet. Mișcările acestuia din urmă la Londra fuseseră atît de bine camuflate de Philby, încît Abwehr-ul n-a bănuît niciodată adevăratul scop al călătoriilor lui Puppet în Anglia. Mullett și Puppet („Famulus” și „Budny” — în registrele Abwehr-ului) primeau întotdeauna o mare cantitate de informații „fabricate” de M.I. 5, pe care le transmiteau apoi la Lisabona lui Hamlet iar acesta, la rîndul său, „intoxica” cu ele Abwehr-ul.

Pentru a susține o asemenea legătură vitală (care prin Hamlet ducea direct la general colonelul Nikolaus von Falkenhäusen, guvernatorul militar al Belgiei ocupate), M.I. 5 a trebuit să se angajeze pe o scară mare în afaceri comerciale, cumpărînd și vînzînd, importînd și exportînd prin intermediul prosperei companii portugheze o mare cantitate de produse, care mergeau de la săpunuri și hîrtie imprimată, pînă la unsori și praf de limonadă. A fost, probabil, cea mai complexă dintre toate operațiunile de infiltrare dirijate de sistemul Double X și, fără îndoială, cea mai directă penetrare a Abwehr-ului la vîrf.

Poziția specială pe care Hamlet o deținea în Abwehr a fost, desigur, aceea care a permis ca informațiile false furnizate de englezi să ajungă acolo unde trebuia și, mai ales, să apară ca autentice.

Rețeaua Ostro. Printre cele mai active rețele din cadrul organizației K.O. pe care Abwehr-ul le-a organizat în Portugalia s-a numărat la un moment dat și cea denumită „Ostro”.

Ea era condusă de un individ destul de misterios, stabilit la Lisabona, și reușise unele infiltrații atît în Marea Britanie, cît și în S.U.A. Kim Philby și Secția a V-a, din

cadrul M.I. 5 au făcut eforturi deosebite pentru a anihila această rețea de spionaj a germanilor.

Lucrurile au mers pînă acolo încît Philby personal a trebuit să se deplaseze la Lisabona, pentru a putea conduce operațiunea de anihilare la fața locului.

Curînd, el a descoperit că liderul rețelei „Ostro” era un chimist, Paul Fidrmuc, în viața obișnuită manager al unei reputeate firme internaționale care făcea comerț cu aliații. Atîta doar că funcția aceasta era pentru Fidrmuc doar o acoperire, la adăpostul căreia el își dirija agenții și culegea informații secrete. Numai că s-a întîmplat un lucru foarte straniu. Pe măsură ce Philby căpăta acces din ce în ce mai des la rapoartele expediate de „chimist” la Berlin, începea să i se formeze convingerea că toată rețeaua „Ostro” nu era decît o mare păcăleală. Sau o cursă.

Nu a durat apoi prea mult pentru ca Secția a V-a să descopere că, departe de a avea vreo rețea de agenți în Anglia sau S.U.A., Fidrmuc nu avea vreunul nici măcar la Lisabona.

Fidrmuc însemna, de fapt, întreaga „rețea Ostro”. Fantastic era faptul că absolut toate rapoartele trimise de el maiorului von Auenrode, care fuseseră atît de apreciate de Abwehr și atît de bine răsplătite, erau în realitate „compuse” de Fidrmuc singur și nu constau, la o cercetare mai atentă, decît din informații culese din presa editată în țările aliate sau inventate chiar de chimist.

Cînd M.I. 5 și-a dat seama de escrocherie, s-a stabilit ca Fidrmuc să fie lăsat în pace, să-și bată joc de germani mai departe, vînzîndu-le informații răsuflăte și „tapîndu-i” în schimb de fonduri.

Pe la sfîrșitul verii anului 1944, Fidrmuc și-a dat seama că „mina sa de aur” era pe sfîrșite iar Germania pe cale să piardă războiul. S-a gîndit că cea mai bună soluție ar fi fost să-și ia tîlpășița înainte ca activitatea lui să fie descoperită iar el deferit vreunui tribunal. Cum prea multe locuri în lume unde să se afle în siguranță nu se întrevădeau, Fidrmuc s-a stabilit la Madrid, trecînd din „tabăra” lui Canaris în cea a lui Schellenberg, dar renumele său de „cel mai important agent german pe termen lung în peninsula iberică” pălise complet.

Deja încă din 1943, cînd Philby și M.I. 5 începuseră să-și facă simțită ceva mai mult prezența în Spania și Portugalia, Abwehr-ul, intuind ceva, hotărîse să mute „accentul”.

O nouă țară neutră trebuia așadar găsită, de unde să poată fi conduse operațiunile secrete germane contra Marii Britanii.

Suedia i se păru lui Canaris soluția cea mai potrivită.

Pista suedeză

Confruntare la Stockholm. Suedezii purtasera ultimul lor război în 1813—1814, contra lui Napoleon. În cursul celui de-al doilea război mondial, numărul suedezilor pro-britanici îl depășea de departe pe al celor cu vederi filo-germane. Dar, fiindcă Suedia se afla din punct de vedere geografic mult mai aproape de Germania decât de Anglia, suedezii s-au văzut nevoiți să-și înfrineze simpatiile lor, sperînd că războiul va trece peste ei fără să-i atingă dacă se vor ține cît mai departe de el. Ceea ce, evident, pe planul confruntării serviciilor secrete era practic imposibil.

De altfel, imediat după ocuparea Danemarcei și Norvegiei de germani, în primăvara lui 1940, precum și după alungarea englezilor de pe ultimele poziții deținute de ei pe bătrînul continent, suedezii s-au văzut nevoiți să-și revizuiască „neutralitatea” în așa fel încît, aceasta să pară cît de cît ca o „neutralitate” antibritanică.

O consecință directă a „neutralității” a fost că Suedia a devenit imediat un teren ideal pentru acoperirea acțiunilor serviciilor secrete, astfel că un număr considerabil de agenți, aparținînd practic tuturor serviciilor secrete europene mai importante, au inundat literalmente Stockholmul. Capitala suedeză s-a văzut astfel transformată, la rîndul ei, ca și Berna, Geneva sau Istanbulul într-un veritabil „viespar”, unde se înfruntau sau se puneau la cale cele mai diverse intrigi sau operațiuni urzite de serviciile secrete ale părților beligerante.

Norvegienii, de pildă, extrem de numeroși și avînd în plus avantajul de a se simți la Stockholm, cum s-ar spune, ca la ei acasă, erau conduși de colonelul Roscherhund, care acționa în numele guvernului țării sale, aflat în exil la Londra după ocuparea Norvegiei de trupele hitleriste.

Mai interesant este poate cazul contelui de Fleurieu care coordona de la Stockholm munca agenților Franței libere și ai guvernului De Gaulle (de asemenea în exil la Londra) dar care, pentru a-și masca adevărata misiune și

sentimentele patriotice, servea în același timp, cel puțin în mod oficial, și ca diplomat al guvernului de la Vichy.

Americanii erau prezenți și ei la „partida suedeză” prin controversatul lor agent dublu Eric Siegfried Erickson, un om de afaceri suedezo-american, devenit după război celebru sub porecla de „trădătorul fals”.

S.U.A. mai dispunea însă la Göteborg și de un agent opeativ întreprinzător, nimeni altul decât viceconsulul William Corcoran, un diplomat neconformist, deosebit de dotat pentru activitatea informativă.

Pînă și serviciul secret japonez se afla prezent pe baricade la Stockholm, avînd un rezident important în persoana atașatului militar, generalul maior Makoto Onodera, în fapt șeful întregii rețele de spionaj japonez din Europa. Onodera dispunea de serviciile a trei agenți, care își găsiseră în el „boss-ul” ideal, întrucît acesta se dovedise pe cît de generos cu banii, pe atît de (aparent) naiv și ușor manevrabil.

Primul dintre cei trei mușchetari ai lui Onodera era un italian poreclit „Căposul”, nu fiindcă i-ar fi prisosit inteligența, ci pur și simplu din cauza formei capului său, cam jûguiat.

Al doilea mușchetar al echipei lui Onodera se numea Dimitriewski, un individ care lucra simultan atît pentru japonezi, cît și pentru Abwehr, ajungînd la performanța de a vinde una și aceeași informație la două servicii secrete diferite, fără a se ști totuși cu precizie dacă nu cumva o vindea eventual și unui al treilea.

Dar personajul principal al terțetului lui Onodera era un polonez foarte misterios, a cărui activitate ajunsese să afecteze chiar și relațiile japono-germane, datorită vastelor informații pe care le avea în legătură cu intențiile aliaților Axei dar mai ales în legătură cu țelurile germanilor. Heinrich Himmler îl descrisese pe acest polonez drept „cel mai periculos agent operativ din lume” și avem toate motivele să credem că nu era vorba cituși de puțin de un compliment. Dimpotrivă.

De altfel, Himmler însuși protestase de mai multe ori la Tokyo împotriva activității „colaboratorului atașatului militar japonez” de la Stockholm. Iar agenții Gestapo-ului din capitala suedeză încercaseră de mai multe ori să-l răpească pe polonez, fără succes însă.

Cînd acesta a scăpat tuturor tentativelor de răpire puse la cale de germani, Himmler s-a gîndit să-l anihileze,

denunțându-l ambasadorului suedez de la Berlin și oferind în schimbul lui eliberarea a doi marinari suedezi arestați pentru spionaj în Germania.

Ceea ce ignorau însă atât germanii cât și japonezii, era faptul că polonezul pentru care se înfruntau lucra, în realitate, pentru britanici, avînd de fapt misiunea de a administra doze de informații false germanilor — via Japonia — pentru ca în felul acesta, venind pe un drum mai ocolit, ele să apară cu atât mai credibile și să confirme alte informații false, fabricate tot de M.I. 5 dar plasate germanilor prin alte surse.

Tot la Stockholm mai opera și o foarte eficace rețea a serviciului secret polonez, care colabora strîns cu un grup de suedezi angajați în tot felul de afaceri cu germanii, în Polonia. Acest grup de suedezi fusese organizat de Sven Norman, directorul filialei din Varșovia a marelui concern suedez ASEA și de colonelul Carl Herslow, fost atașat militar al Suediei la Berlin și consul general la Varșovia, grupul reprezentînd una din rețelele cele mai importante ale englezilor în urmărirea activităților secrete germane din Europa, acționînd în colaborare cu rezistența poloneză.

Poate că nu este lipsit de interes să amintim două din reușitele grupului suedez, dat fiind consecințele lor și faptul că, în general, ele sînt mai puțin sau aproape deloc cunoscute chiar și specialiștilor în materie.

Astfel, grupul suedez a fost primul care a transmis britanicilor știrea proiectatului atac german asupra U.R.S.S., informație care a făcut apoi obiectul cunoscutei telegrame de avertizare trimisă de Churchill sovieticilor dar, din păcate, ignorate de aceștia.

Și tot datorită eforturilor grupului suedez, englezii au obținut primul model al mașinii „Enigma”, cu ajutorul căreia germanii obișnuiau să-și codifice cele mai secrete și mai importante dintre mesajele lor. Exemplarul mașinii „Enigma” capturat de suedezi a ajuns astfel la Londra prin intermediul polonezilor și abia acest fapt, atestat astăzi de documente, explică de ce englezii și polonezii au fost aceia care au descifrat primii codul secret german folosit la mașina „Enigma”. (Cu titlu de curiozitate, precizăm că mașina de cifrat germană fusese invenția inginerului Arthur Scherbius iar „Enigma” — rotorul mașinii — a fost oferit inițial de inventator oricui i-ar fi plătit mai mult).

Englezii l-au delegat ulterior pe comandorul Denniston să intre în Polonia clandestin și să ridice acel model al „Enigmei” de la agenții polonezi, aflați într-un castel părăsit.

În paralel, Dilly Knox a reușit să descifreze și codul, astfel încît englezii au putut de timpuriu să „citească” toate mesajele importante ale germanilor fără ca aceștia să bănuie nimic timp de mai mulți ani.

Cînd Gestapo-ul a descoperit activitatea rețelei polono-suedeze, în 1942, a arestat imediat la Varșovia cincizecișunu de polonezi și i-a executat fără judecată. Suedezii în schimb, deși condamnați la moarte prin spinzurătoare, n-au fost totuși executați, fiind păstrați în închisoare de Gestapo ca un mijloc de șantaj împotriva guvernului suedez, în cazul cînd acesta ar fi luat vreo măsură contra agenților germani de la Stockholm.

Astfel, ori de cîte ori autoritățile suedeze făceau vreo mișcare amenințînd securitatea spionilor germani de la Stockholm, Himmler avea grijă să le amintească acestora că execuția suedezilor arestați nu avusese încă loc dar că ea putea avea loc, firește, în orice moment. Acesta era așadar fundalul suedez de „neutralitate” pe care urma să se desfășoare înfruntarea decisivă dintre Abwehr și serviciile secrete aliote.

Incidentul Stephenson. Încă din 1939, englezii s-au văzut confrunțați în Suedia atât cu ostilitatea unor cercuri pro-naziste, cât și cu acțiunile inițiate de serviciile secrete germane, în primul rînd Abwehr-ul și Gestapo-ul.

Două incidente aveau însă să alimenteze sentimentele antibritanice ale suedezilor. Imediat după izbucnirea războiului, la 1 septembrie 1939, englezii descoperiseră că germanii se găseau în întregime dependenți de livrările suedeze de minereuri cu concentrație ridicată de fosfor, minereuri absolut necesare producției de oțel. Aceste minereuri erau de regulă expediate prin orașul suedez Lulea, în golful Bothnia și prin Oxelösund, în sudul Suediei.

Apărea așadar limpede că întreruperea livrărilor suedeze ar fi afectat considerabil producția de oțel germană iar prin aceasta însuși efortul de război nazist.

William Stephenson (binecunoscutul „Intrepid” — un industriaș canadian) a primit la sfîrșitul lui 1939 misiunea de a organiza sabotarea livrărilor suedeze de minereuri de

fier către Germania. Stephenson a elaborat un plan simplu, care prevedea în principal distrugerea instalației din portul de încărcare a minereurilor pe vasele germane, oferindu-se voluntar pentru a conduce această operațiune ambițioasă la fața locului.

După ce guvernul britanic și-a dat asentimentul, Stephenson, însoțit de Alexander Rickman — unul din experții în sabotaje din cadrul lui M.I. 6 — a sosit la Stockholm cu ultimul tip de explozibil, plasat în bagajele diplomatice ale ambasadei engleze din capitala Suediei.

Aici, o parte din explozibil a fost ascuns în pivnița ambasadei iar cealaltă parte în atelierul unui sculptor suedez, prieten cu Stephenson. Proiectul prezenta numeroase riscuri iar Stephenson se aștepta să fie răpit sau ucis de germani în caz că întreaga acțiune ar fi fost descoperită. Aceasta l-a determinat atât pe el cât și pe Rickman să devină încordați, iar apoi să se comporte de-a dreptul suspect. Cîteva indiscreții, datorate stării accentuate de stress a celor doi, au făcut ca proiectul să ajungă curînd obiect de discuție publică în întreg Stockholmul.

Germanii nu mai aveau acum nevoie să-l ucidă sau să-l răpească pe Stephenson pentru a-i compromite proiectul. A fost suficient să vorbească despre el regelui Suediei, Gustav al V-lea, pentru ca acesta, indignat, să trimită imediat o scrisoare personală regelui George al V-lea, cerîndu-i să anuleze întregul proiect.

Stephenson s-a văzu nevoit să părăsească Stockholmul în mare grabă dar Rickman a fost arestat și a făcut unele mărturisiri.

Un imens scandal a zguduit întreaga țară.

Suedezii aflau consternați că proiectul unui sabotaj de mari proporții în țara lor fusese pus la cale nu de naștiți, suspectați în mod obișnuit de opinia publică din Suedia de asemenea „orori“, ci de doi englezi impecabili și respectabili, doi „gentlemen“, care veniseră clandestin la Stockholm chiar în acest scop.

Și, ca și cum „incidentul Stephenson“ nu ar fi fost suficient pentru a crea în Suedia un curent antibritanic puternic, un al doilea incident a făcut curînd ca paharul să se reverse. Trei distrugătoare comandate de suedezi în Italia se îndreptau spre Scandinavia cînd războiul a izbucnit și, odată cu el, s-a instituit blocada maritimă engleză și germană. Germanii însă s-au oferit imediat să însoțească

distrugătoarele suedeze, lăsîndu-le să treacă prin blocada lor.

În schimb englezii, total neinspirati, au rechiziționat vasele, apoi au arestat, interogat și închis echipajele suedeze de pe cele trei distrugătoare.

Această acțiune a stîrnit o adevărată furie în rîndul amiralității suedeze. Astfel, amiralii Strömback și Tamm — care și pînă atunci manifestaseră evidente simpatii pro-germane — și-au arătat de data aceasta, cu toată vehemența, sentimentele antibritanice, pe care le vor păstra de altfel pentru tot restul perioadei războiului.

La rîndul său, maiorul Walter Lindquist — șeful serviciului secret din cadrul statului major suedez — a început din acel moment să facă „viața grea“ agenților britanici, permițîndu-le în schimb celor germani să se desfășoare în voie.

Radio Mundial. În ciuda greutăților, agenții britanici din M.I. 6 reușeau totuși să-și îndeplinească misiunile în Suedia.

Încă înainte de începerea războiului, M.I.6 dispunea la Stockholm de o rețea camuflată oficial sub acoperirea biroului de control al pașapoartelor de la ambasada britanică și pusă sub comanda unui veteran al spionajului, numit Martin.

Una din legăturile operative ale lui Martin era Emery Gerö, un pictor de origine ungară.

Gerö reușise să se împrietenească la Stockholm cu un ziarist, Carl Ellsen, care manifesta sentimente pro-naziste ostentative. Germanii îl foloseau pe Ellsen la realizarea programelor propagandistice de la Radio Mundial, destinate cu precădere țărilor neutre.

Pentru 500 de mărci pe lună și achitarea altor „cheltuieli“, Ellsen realiza programe care prezentau, de pildă, pe larg „avantajele“ de a fi ocupat de naștiți, așa zisa „nouă ordine“, superioritatea ariană și alte leit-motive ale propagandei lui Göbbels.

La începutul lui 1941, Gerö (din însărcinarea lui Martin) a reușit să-l convingă pe Ellsen să-l ajute în culegerea de informații secrete. Și astfel, timp de un an și jumătate suedezul, plătit de germani cu cei 500 de mărci lunar, a oferit englezilor „informații de neprețuit privind situația din țările Europei ocupate de naștiți“. Printre aceste informații se numărau și rapoartele periodice privind mișcă-

rile de trupe spre est, chiar în ajunul atacului nazist împotriva U.R.S.S.

În noiembrie 1942 însă Ellsen și Gerö au fost pe neașteptate arestați.

Anchetat, Ellsen a vorbit între altele și de activitatea secretă desfășurată de Radio Mondial, unde se afla un emițător secret pentru transmiterea informațiilor spre Germania.

Furia amiralilor suedezi, ale căror manevre pro-germane erau date acum la iveală de agenții manipulați de britanici, s-a îndreptat, firește, spre căpitanul Henry Denham, atașatul naval britanic la Stockholm și rezidentul în Suedia al serviciului de informații al marinei regale.

Denham a devenit brusc ținta principală a serviciului secret al maiorului Lindquist.

Ce-i drept, odată cu numirea amiralului John Godfrey în postul de director al serviciului de informații navale britanic, acest organism îmbătrânit și sclerosat, care vegeta de ani de zile, fusese revitalizat, între altele și de energia, talentul și imaginația tânărului asistent al lui Godfrey, un anume Ian Fleming, devenit ulterior „părintele” romanelor de mare succes cu James Bond.

Balzac sau F. 3243. Căpitanul Denham, un bărbat prezentabil, șeful întregii rețele britanice care opera în Suedia, întrebuința adeseori mijloace originale de culegere a informațiilor, avînd — cît timp a stat la Stockholm — momente alternative de triumf și de decepție.

Astfel, omul pe care îl considerase cel mai bun agent al său, furnizîndu-i informații de mîna întîi privind unitățile navale germane din Marea Baltică și din porturi strategice ca Stettin, Kiel, Sassnitz sau Pillau — agent căruia Denham nu a reușit niciodată să-i cunoască adevărata identitate și care părea atît de devotat cauzei britanice încît refuza sistematic orice recompensă bănească — s-a dovedit ulterior că nu era în realitate decît agentul german „Balzac”, înscris în registrul Abwehr-ului sub codul F. 3243.

Numele real al agentului era, de fapt, von Barth și el fusese „plantat” de Abwehr în rețeaua lui Denham, tocmai în scopul de a-i plasa acestuia cît mai multe informații false, care urmau să inducă în eroare M.I.6.

În ciuda acestui insucces, Denham a avut cu ce să-și compenseze ulterior eșecul, el fiind arhitectul din umbră al unei victorii de răsunset istoric.

Scufundarea lui „Bismarck”. În dimineața zilei de 20 mai 1941, crucișătorul suedez „Gotland” a observat nava germană „Bismarck”, însoțită de crucișătorul „Prinz Eugen”, trecînd prin strîmtoarea Kattegat și Skagerrak.

Faptul a fost menționat de către unul din ofițerii serviciului suedez de informații atașatului militar naval norvegian iar acesta, la rîndul lui, a comunicat informația lui Denham. Londra, alertată prompt de căpitanul Denham printr-o telegramă, a intuit că „Bismarck” se îndrepta spre Atlantic.

O „pîndă” de nave britanice a fost imediat instituită și nava „Bismarck” a fost în cele din urmă scufundată, fără ca nimeni de la Berlin să-și poată da seama cum reușiseră englezii s-o identifice atît de prompt. Pînă la urmă bănuielile s-au oprit tot asupra lui Denham, care acum se bucura pe lîngă „atenția” maiorului Lindquist și de cea a atașatului naval german Paul von Wahlert, care anterior reprezentase la Hamburg interesele companiei americane General Motors.

Vizitatorii lui Denham de la Stockholm erau acum atent identificați și urmăriți de agenții germani. Suedezi, la rîndul lor, merseră pînă acolo cu măsurile de precauție încît ascuseseră un microfon în hornul șemineului locuinței lui Denham iar ulterior se folosiseră chiar și de un „cititor de buze”, aparat instalat cu ajutorul unui binocular la o fereastră aflată în dreptul locuinței lui Denham de la Londra.

Cînd toate aceste metode au dat greș, s-a încercat și ultima soluție — compromiterea lui Denham cu ajutorul mai multor agenți. Dar englezul s-a dovedit prudent și discret, posedînd un mare talent în evitarea situațiilor dificile create de suedezi și germani.

Operațiunea Schwerin. La stăruințele colonelului Piekenbrock, care își dăduse repede seama de importanța Suediei ca placă turnantă în spionajul britanic îndreptat contra Germaniei, amiralul Canaris a hotărît în cele din urmă înființarea unei filiale a Abwehr-ului la Stockholm, numind în fruntea acesteia un ofițer de patruzecișapte

de ani, pe maiorul Hans Wagner, care îndeplinise pînă în acel moment funcția de șef al organizației lui Canaris la București.

Locotenent colonelul Rudolf Rohleder a fost desemnat drept „controlul” lui Wagner de la Berlin, primind pseudonimul „Axel”.

Suedia a fost denumită, la rîndul ei, codificat „Schwe-rin”, pentru camuflarea comunicațiilor Abwehr-ului, iar Wagner a fost „plantat” în ambasada germană din Stockholm sub numele codificat de „Hans Schneider” și sub acoperirea de „economist”, lucrînd în grupul atașatului militar german. El a primit un fond de 400 000 de mărci și dreptul de a se folosi în orice împrejurare de sistemul de curieri și coduri al ambasadei, expediindu-și rapoartele către Abwehr (via ministerul de externe german), unde ele făceau obiectul atenției locotenent comandorului Wicke-man de la camera 320, aflată în sediul central al organizației lui Canaris, de pe cheiul Tirpitz. Wagner și-a luat fără întîrziere postul în primire, ocupînd două camere din clădirea ambasadei germane, pentru el și adjunctul său, locotenentul Albert Utemark, la care se adăugau cele două secretare — Alice Fischer și Erika Wendt. Imediat Wagner, alias „Hans Schneider”, se apucă de treabă în virtutea noii sale funcții, de director rezident al întregului spionaj german din Suedia.

Specialitatea lui Wagner era, de fapt, contraspionajul iar Piekenbrock îl desemnase pentru funcția de la Stockholm urmărind tocmai demantelarea organizațiilor secrete inamice, în primul rînd a celei britanice, care începeau să dea serios de furcă Berlinului, după cum am văzut și în cazul scufundării navei „Bismarck”.

În același timp, Piekenbrock i-a atras serios atenția lui Wagner, interzicîndu-i cu desăvîrșire orice acțiune de spionaj contra Suediei, pentru a nu leza astfel atitudinea pro-germană a autorităților locale, dispoziție care avea însă să fie încălcată nu numai foarte repede, ci și în întregime de către „Hans Schneider”. În felul său, Wagner era un exemplar unic printre rezidenții spioni din capitala Suediei.

El nu avea nici eleganța înăscută a căpitanului Denham și nici originalitatea generalului japonez Onodera. Fălcos, cu pungi mari sub ochi, lipsit total de umor și purtînd întotdeauna cu el o servietă mare și grea, pe care o ținea ca pe o relictă sfîntă, Wagner apărea mai degrabă comic atunci cînd pășea cu aerul lui oficial, simțindu-se

parcă stînjinit de costumul civil și pardesiul lung, pe care îl îmbrăca numai pentru a mai atenua puțin — fără să reușească totuși — din ținuta sa milităroasă, după care se ghicea imediat ofițerul de carieră.

Îmbibat pînă în vîrful unghiilor de disciplina și rigora militară, Wagner era, pe de altă parte, un agent de contraspionaj de mare clasă. Într-un timp foarte scurt de la venirea la Stockholm, el a reușit nu numai să culeagă informații de mare valoare despre englezi dar și să le anihileze acestora principalele surse de informații.

Cazul Björnstierna. Astfel, Wagner a identificat imediat în căpitanul Denham pe cel mai important adversar și a descoperit că eficacitatea acestuia în culegerea de informații secrete își avea originea, în cea mai măsură, în prietenia englezului cu colonelul Björnstierna, șeful biroului de informații secrete din cadrul marelui stat major al armatei suedeze.

Colonelul Björnstierna lucra, de fapt, mai demult ca agent englez.

El era acela care furniza cu regularitate lui Denham informații abundente despre germani, pe care colonelul suedez le culegea chiar de la biroul de informații secrete al cărui șef fusese numit.

Informațiile acestea includeau pe lîngă rapoartele atașatilor militari suedezi, mesajele agenților secreți, studiile și estimările statului major suedez, precum și textele interceptate de „Casa Verde”, misteriosul birou al statului major suedez, ascuns într-o clădire veche și cenușie din cartierul Karlplan, unde citeva zeci de criptanaliști de elită „traduceau” cele mai secrete comunicări germane, inclusiv mesajele transmise cu ajutorul celebrei mașini de cifrat „Siemens”, al cărui cod se presupunea (de către germani) că era nedescifrabil.

Practic, în tot cursul cooperării Denham-Björnstierna, biroul de informații secrete din cadrul statului major suedez a funcționat ca o veritabilă rețea a lui M.I.6. Se apreciază că materialele furnizate de Björnstierna lui Denham aveau o valoare deosebită, datorită mai ales înaltei competențe a atașatului militar de la Berlin, colonelul O.H. Juhlin-Dannfelt, și a celui de la Vichy, locotenent colonelul Constanz Eduard du Rietz.

Dannfelt, de pildă, nu se mulțumea numai cu informațiile pe care și le procura singur sau cu cele furnizate de

adjuncții săi dar ajunsese să dispună și de un număr important de agenți infiltrați în trupele Waffen-SS din cadrul Gestapo-ului lui Heinrich Himmler. Aceștia erau de fapt tineri patrioți suedezi, care se infiltraseră mai întâi în mișcarea nazistă suedeză a lui Per Lindholm, apoi „fugiseră” în Germania, unde se înrolaseră în trupele Waffen SS în calitate de „naziști suedezi”, servindu-și în tot acest timp și țara lor de baștină, Suedia, ca spioni contra Germaniei.

Pe lângă toți aceștia, Dannfelt încheiase și un aranjament secret cu atașatul militar elvețian de la Berlin, un personaj la fel de bine informat și bogat în surse ca și el, pe baza căruia cei doi făceau periodic schimb de informații secrete, reușind astfel să-și formeze un tablou amplu și amănunțit al situației militare germane.

Nu este deci de mirare că Wagner (alias „Hans Schneider”) a înscris „problema” Denham-Björnstierna în fruntea agendei sale de lucru, consacându-i-se aproape în întregime. Folosindu-se de ajutorul unui tânăr căpitan din anturajul lui Björnstierna, Wagner a reușit să obțină toate probele necesare pentru a dovedi legăturile colonelului suedez de informații cu serviciul secret britanic.

În loc să se folosească de canalele obișnuite pentru a protesta contra trădării colonelului suedez — metodă care, pe de o parte, ar fi deconspirat activitatea de spionaj a lui Wagner însuși iar pe de alta i-ar fi oferit lui Björnstierna șansa de a cere protecția fratelui său, ofițer de grad înalt, împotriva „complotului germanilor”, — Wagner a recurs la altă strategie.

El i-a transmis probele maiorului Walter Lundquist șeful securității militare suedeze, care firește, le-a înaintat șefului statului major al armatei, generalul Olov Thörnell. Infuriat, Thörnell nu numai că l-a demis pe loc pe Björnstierna dar l-a și amenințat cu curtea marțială. Alți colaboratori ai căpitanului Denham s-au văzut la rîndul lor arestați și condamnați în scurt timp. Formidabila rețea a căpitanului englez fusese în sfîrșit demantelată.

Aceasta a însemnat o lovitură senzațională dată de Abwehr dar victoria lui Wagner nu a fost totuși deplină, căci generalul Thörnell a numit în fruntea biroului de informații al statului major mixt nu pe maiorul Lundquist (favoritul lui Wagner, fost colaborator al colonelului von Bentivegny, șeful secției de contraspiionaj din Abwehr), ci pe căpitanul B.Landquist, un ofițer limitat care prove-

nea din statul major al armatei regale suedeze. Wagner însă se afla cu Landquist în aceiași termeni buni, precum fusese și Denham cu Björnstierna. Așa încît el avea să-i scrie imediat colonelului Piekenbrock că „noul șef al informațiilor secrete suedeze este gata să coopereze îndeaproape cu mine”.

Mai mult, Wagner l-a convins pe Canaris să-l invite pe Landquist la Berlin, unde acesta a fost întâmpinat la sosire cu covorul roșu și onoruri militare.

Ca să nu rămînă nici el mai prejos, căpitanul Denham a aranjat la rîndul lui o vizită lui Landquist la Londra dar devenise evident că biroul de informații din cadrul statului major suedez nu mai era ceea ce fusese înainte pentru serviciul secret englez, adică o sursă majoră de informații strategice.

Cît despre colaborarea dintre Wagner și maiorul suedez Walter Lundquist¹, ea a durat un timp destul de îndelungat, servind de minune intereselor Abwehr-ului. Lundquist nu numai că trimitea toate informațiile despre agenții britanici lui Wagner dar își folosea chiar funcția pentru a acorda protecție spionilor germani.

„Nu există dubii, scria Wagner lui Piekenbrock, că agenții secreți aflați în serviciul nostru, care au ordine stricte să nu acționeze contra Suediei, se vor bucura la Stockholm de o imunitate completă”.

Cîmpul de acțiune pe care maiorul Lundquist i l-a deschis lui Wagner l-a făcut însă pe german lacom și imprudent.

El a început să se simtă atît de sigur pe el, încît a încălcat unele din cele mai elementare reguli ale conspirativității întîlnindu-se, de pildă, cu agenții săi în mod direct sau chiar angajîndu-i pe unii din aceștia ca să lucreze în biroul său. Astfel, șeful rețelei lui Wagner — un plăcintar german de vreo patruzeci de ani, care se căsătorise cu o suedeză — era întrebuițat de Wagner și drept translator personal, detaliu care n-a scăpat desigur unor priviri mai agere. Trei dintre oamenii pe care Wagner îi folosea drept „umbre” ale spionilor britanici, ser-

¹ Pentru a evita orice confuzie, datorată asemănărilor de nume, precizăm din nou că maiorul Walter Lundquist era șeful securității militare suedeze, căpitanul Landquist — al informațiilor din statul major suedez, iar Martin Lundquist — șeful poliției secrete.

vind și drept agenți provocatori, veneau în mod imprudent, ziua în amiaza mare, la biroul lui Wagner, dându-și raportul și primind în schimb instrucțiuni și sume de bani destul de mari pentru a nu stârni bănuiele.

Astfel, rînd pe rînd, un operator, un steward de pe o navă, un funcționar vamal au fost în mod frecvent observați de poliția secretă suedeză a asceticului Martin Lundquist, venind și plecînd din biroul lui Wagner, unde de altfel se înregistra un du-te-vino de persoane care, în mod obișnuit, n-aveau nici o legătură cu „economistul” Hans Schneider.

Ulterior de altfel, nici unul din prietenii omnipotenți ai lui Wagner nu i-au putut salva pe acești agenți de arestare și condamnare.

Cînd acest lucru s-a produs în sfîrșit, un înalt funcționar din ministerul de externe suedez a ținut să precizeze ambasadorului german :

— Nu vreau să facem o problemă din această afacere dar vom aprecia pozitiv dacă îi veți cere colonelului Wagner să-și conducă afacerile cu ceva mai multă discreție.

Wagner însă și-a văzut liniștit de treabă la biroul său, unde abia peste doi ani, plăcinatorul-translator (și șef de rețea în același timp) avea să cadă în cursa întinsă de agenții neobositului șef al poliției secrete suedeze, Martin Lundquist, punîndu-se astfel capăt și misiunii lui Wagner.

Cei doi atașați militari suedezi au continuat însă să lucreze pentru britanici. Reitz și-a încheiat activitatea în 1942, cînd colonelul Karatsony, consulul militar ungar de la Vichy, l-a denunțat drept „agent inamic”, servind în tot acest timp englezilor „drept curier pe circuitul Vichy-Madrid și Vichy-Stockholm”. El a fost declarat imediat persoana non grata și a trebuit să părăsească Vichy-ul.

Dannenfelt a rezistat pînă în 1945, cînd un incident grav a pus capăt activității sale : în timp ce se muta de la biroul său într-un cartier mai liniștit al Berlinului, el și-a pierdut servieta cu copiile rapoartelor secrete expediate departamentului extern din marele stat major suedez. Evident, Dannenfelt n-a mai putut să ofere găsitorului — cum s-ar zice — „bună recompensă” și a fost nevoit să părăsească, la rîndul său, birlogul.

Din fericire, războiul era pe sfîrșite iar Dannenfelt mizase pe una din cărțile cîștigătoare : M.I.6 britanic. Nu toți au avut însă „mîna” lui bună.

Baronul merge în nord

Bancherul spion. Cînd Canaris și Piekenbrock s-au decis să întrebuițeze și alte surse, alternative, pentru eulegerea de informații despre aliați în Suedia, tocmai pentru a preveni accidente de genul rețelei Wagner, alegerea lor s-a oprit asupra a două personaje aparte din spionajul german.

Primul era un bancher de anvergură internațională, care locuia în orașul Colonia, iar celălalt un aristocrat danez.

Baronul Waldemar von Oppenheim se trăgea dintr-o familie care constituise încă mai demult în Germania o adevărată dinastie de bancheri. În timpul primului război mondial, Oppenheim servise ca locotenent într-un regiment de elită, iar după război el se căsătorise cu Gabriela von Goldschmidt, desăvîrșind astfel „fuziunea” a două familii bogate și aristocrate. Ulterior, la stăruințele tatălui său, Oppenheim părăsise armata și se consacrase speculațiilor bancare, unde în scurt timp dobîndise un renume internațional.

Încă din 1932, Oppenheim devenise membru activ în NSDFB, organizație reunind grupul de bănci germane care finanțau partidul nazist, dar în 1933, odată cu venirea la putere a lui Hitler și tiradele acestuia propagandistice antisemite, Oppenheim s-a retras din activitatea politică, rezumîndu-se să conducă tranzacțiile internaționale ale băncii sale.

Odată însă cu izbucnirea războiului, banca sa hotărîse să-și transfere o parte din aceste tranzacții în Suedia, unde Oppenheim întreținea de multă vreme relații de strînsă colaborare cu puternica Enskilda Banker și cu proprietarii acesteia, frații Jacob și Mark Wallenberg.

Tocmai acest lucru a stîrnit interesul Abwehr-ului și i-au decis pe Canaris și Piekenbrock să-l contacteze pe bancher. De altfel, relațiile de anvergură internațională ale lui Oppenheim, renumele său și, nu mai puțin, simpatiile pro-naziste manifestate încă înainte de 1933, îl re-

comandau din plin Abwehr-ului ca pe un potențial agent de anvergură.

F.2371, un alt agent care servea drept acoperire pentru acțiuni de spionaj, l-a descris pe Oppenheim drept „o personalitate cu o considerabilă experiență și numeroase contacte externe excelente“.

Căpitanului Dreissen, de la sucursala din Bremen a Abwehr-ului i s-a trasat sarcina contactării urgente a bancherului.

Sub pseudonimul „herr Druisenberg“, Dreissen s-a întâlnit cu Oppenheim la hotelul Excelsior din Colonia, propunându-i direct și fără alte tatonări să lucreze ca agent al Abwehr-ului, în principal pentru culegerea de informații economice despre Marea Britanie și S.U.A.

La început, Oppenheim s-a arătat reticent mărturisindu-i lui „herr Druisenberg“ că, dat fiind originea sa evreiască, nu se gândise niciodată la o misiune atât de delicată. Dar Dreissen l-a asigurat că Abwehr-ul număra printre agenții săi numeroase alte persoane cu exact aceleași „probleme de origine, fără ca aceasta să împiedice colaborarea fructuoasă a ambelor părți“.

Se pare că „aranjamentul“ a fost ulterior perfectat în cadrul următoarei întrevederi a celor doi, la hotelul Hildmanns din Bremen, astfel că la 23 iunie 1941 Waldemar von Oppenheim era înscris oficial în rîndul agenților lui Canaris, sub pseudonimul „Baronul“ și primind în registrul Abwehr-ului indicativul A.2408.

Cu această ocazie, Dreissen i-a înmînat un cod pentru comunicații secrete și i-a indicat o casuță poștală din Bremen, pe adresa căreia Baronul urma de acum încolo să-și expedieze cu regularitate mesajele sale cifrate.

Instrucțiunile secrete date Baronului erau dactilografiate pe o hîrtie redusă la dimensiunile unui timbru poștal, putînd fi ascunse, după cum i-a sugerat Dreissen, chiar în ceasul de aur masiv, moștenit de Oppenheim de la bunicul său.

Primele două misiuni ale Baronului s-au desfășurat în Olanda și Suedia și trebuie spus că ele au depășit toate speranțele căpitanului Dreissen.

Primul raport al Baronului constituia o evaluare detaliată a industriei americane de război iar celelalte se refereau, cu date secrete din abundență, la producția de tancuri și avioane de luptă sau la construcția de nave

comerciale, cu multe luni înainte de intrarea S.U.A. în război.

De la un ofițer de rangul întii care lucra pe un cargo ancorat la Stockholm, Oppenheim a reușit, de pildă, să afle metodele folosite în S.U.A. la pregătirea echipajelor de pe navele care urmau să navigheze în convoi, aspect deloc neglijabil în condițiile unui viitor ajutor american acordat celorlalte state aliate. În total, în cursul anului 1941, Oppenheim a întreprins patru călătorii în Suedia, de unde s-a întors cu șaisprezece rapoarte ale căror titluri vorbesc de la sine despre importanța lor pentru spionajul german : „Tonajul britanic în Atlantic“, „Nave norvegiene în serviciul inamic“, „Producția de tancuri și vehicule blindate în S.U.A.“ etc. Baronul a mai redactat un raport incisiv asupra relațiilor japoно-americe, chiar în ajunul atacului de la Pearl Harbor, și un studiu — cu planuri și ilustrații — ale tipurilor de avioane americane de luptă livrate Angliei. 1942 promitea să fie un an și mai fructuos pentru Dreissen. Căci, după primele rapoarte ale Baronului asupra industriei americane de armament, a construcției de nave pentru transport și a producției de avioane militare cu cifre estimative pe acel an, la 6 februarie a urmat un raport detaliat asupra conferinței Arcadia de la Washington, în cadrul căreia Roosevelt și Churchill luaseră decizia istorică de a face din Europa „centrul de gravitație al efortului de război anglo-american“.

Carierea de spion a bancherului baron Waldemar von Oppenheim părea să fi atins apogeul, rapoartele lui ajungînd de fiecare dată pe birourile celor mai importante căpetenii ale celui de-al treilea Reich.

Un eveniment banal avea însă să zdruncine întregul eșafodaj, construit cu atîta migală de căpitanul Dreissen și de Baron.

Revelațiile din „Daily Mail“. La 8 aprilie 1942, Oppenheim pleca din nou în Suedia, cu un pașaport și viza obținute de Abwehr, pentru o nouă partidă de „pescuit“, fiind găzduit la Grand Hotel, ca invitatul atotputernicilor frați Wallenberg.

Nimic nu părea să tulbure în aparență noua „expediție“ a Baronului, cînd un incident petrecut la Stockholm a avut pentru germani efectul unei adevărate bombe.

Ralph Hewins, corespondentul ziarului londonez „Daily Mail“, a transmis din capitala Suediei o știre senzațională despre un anonim „bancher din Germania“ care se afla la Stockholm în calitate de „emisar personal al lui Hitler, pentru a-i contacta pe englezi și americani cu scopul de a explora posibilitățile unei păci separate“.

Hitler, care era ocupat cu ultimele preparative ale masivei ofensive împotriva U.R.S.S., a făcut o adevărată criză de furie atunci când i s-a adus la cunoștință știrea inserată în „Daily Mail“. El a cerut Gestapo-ului să descopere fără întârziere cine se ascundea în spatele a ceea ce el numea drept „o intrigă murdară“.

O primă investigație a stabilit că între 25 octombrie 1941 și 2 aprilie 1942 nu mai puțin de cinci bancheri germani vizitaseră Stockholm dar nici unul din ei nu se mai găsea acolo la data când reporterul britanic Ralph Hewins își redactase corespondența. Articolul din „Daily Mail“ a făcut însă repede senzație în opinia publică internațională, intensificând furia lui Hitler și determinând Gestapo-ul să accelereze investigațiile pentru descoperirea bancherului misterios.

Acesta a fost identificat în cele din urmă cu ajutorul a ceea ce germanii numeau codificat „prieteni lui Brown“ — copia unei telegrame interceptate de ei, expediate de ambasadorul englez de la Stockholm, Victor Mallet, către Foreign Office, la Londra. Germanii reușiseră să „spargă“ codul folosit de diplomații britanici, așa încît de mai multă vreme ei citeau cu regularitate rapoartele lui Mallet, printre care și acela în care „bancherul emisar“ era identificat în persoana baronului Waldemar von Oppenheim. Investigațiile ulterioare ale Gestapo-ului au mai scos la iveală că Oppenheim, în cursul șederii sale în Suedia, întâlnise „persoane cu legături printre anglo-americani“ în vila lui Mark Wallenberg de la Malmvik, ca și, de asemenea, cu ocazia unei curse de cai, la Ulriksdal.

Cînd Oppenheim s-a întors la Colonia, el s-a pomenit convocat urgent la Berlin unde, la hotelul Bristol, inspectorul Clemens din Gestapo l-a acuzat că „a abuzat de numele Führerului“ și a angajat „manevre diplomatice neautorizate, în detrimentul intereselor germane“ în timpul vizitelor sale la Stockholm.

Era vorba de o acuzație gravă, așa încît Oppenheim a negat la început totul.

Dar atunci de unde știa oare acest mister Hewins, a întrebat retoric Clemens, că Oppenheim se află la Stockholm?

Baronul a mărturisit că primise o misiune secretă din partea Abwehr-ului și că se străduise să se achite de ea cu toată discreția. Singura „scăpare“, a adăugat el, ar fi putut să fie un mic incident involuntar.

Și Baronul i-a relatat lui Clemens că într-o seară, în timp ce însoțea pe fiii lui Wallenberg la un „nightclub“ din Stockholm, unde apărea celebra cîntăreață chiliană Rosita Serrano, el i-ar fi cerut acesteia un autograf. Cum cîntăreața nu avea pe ce să scrie, Oppenheim îi oferise atunci cartea sa de vizită, așa încît era foarte probabil ca ea să afle cine era de fapt amatorul de autografe și să-l anunțe apoi pe Hewins.

Baronul a fost interogată câteva zile la rînd, nu numai de Clemens, dar chiar de însuși Heinrich Müller, șeful poliției germane din cadrul Gestapo, unul din adjuncții lui Himmler.

În cele din urmă, deoarece nu s-a putut găsi nici o probă concretă care să-l incrimineze pe Oppenheim, Gestapo-ul i-a permis Baronului să se reîntoarcă la Colonia, retrăgîndu-i însă pașaportul și interzicîndu-i să mai ealece vreodată prin Suedia.

Pentru Abwehr aceasta era o lovitură neașteptată, cu atît mai serioasă cu cît îi fusese administrată chiar de Gestapo, organizația rivală.

Mai grav era că interdicția de călătorie pentru Oppenheim putea periclita serios „filiera suedeză“ și compromite astfel o sursă atît de importantă de informații strategice, așa cum se dovedise Stockholmul pentru Abwehr. De aceea, colonelul Piekenbrock a hotărît să acționeze energic. El a intervenit pe lângă Gestapo și astfel foarte curînd lui Oppenheim i s-a permis din nou să „călătorească“.

Baronul devenise de altfel, între timp, „omul indispensabil“. Germanii tocmai comandaseră unei firme din Suedia patruzecișicinci de nave „pentru pescuit“, construite însă potrivit planurilor întocmite de marina militară germană, anume pentru a putea fi ulterior transformate cu ușurință de aceasta în canoniere. Lui Oppen-

heim i s-a cerut în mod special să convingă autoritățile suedeze ca să permită construirea navelor, în ciuda eventualelor proteste britanice.

În același timp, germanii căutau o modalitate de a-și depozita, pentru viitor, stocurile de valută și alte bunuri capturate din țările ocupate, astfel că Oppenheim a primit și sarcina de mijlocitor între naziști și frații Wallenberg, care se arătasera interesați de asemenea afaceri.

După cum se observă, Baronul depășise stadiul de simplu agent emisar al Abwehr-ului, jucînd acum un rol mult mai important pentru interesele de moment (dar și de viitor) ale căpeteniilor naziste.

Nu e de mirare că atât colonelul Piekenbrock cît și amiralul Canaris însuși îi acordau lui Oppenheim toată protecția lor și se interesau îndeaproape de situația lui. De altfel, în cîteva note trimise Ministerului de externe german cît și Gestapo-ului, prin care se solicita acordarea unei totale libertăți de mișcare lui Oppenheim, colonelul Piekenbrock atesta că rapoartele Baronului „despre industria de armament britanică și americană erau de o valoare excepțională”, adăugînd că nu mai puțin de „treizecișunu dintre ele au răspuns cîtorva din cele mai importante necesități informative ale marinei noastre”.

Între 23 și 30 iulie, Oppenheim se află la Paris, negociînd transferul fondurilor de valută rechiziționate de germani, precum și celelalte bunuri, către băncile fraților Wallenberg. Iar la 10 septembrie primea ordinul de a reveni urgent la Stockholm pentru a discuta cu „un înalt demnitar scandinav, care urma să se întoarcă din S.U.A. cu unele informații secrete de mare valoare”. Personajul în cauză nu era altul decît un diplomat suedez care lucra la Washington și dispunea de contacte strînse cu cercurile financiare și industriale americane.

Openheim s-a deplasat la Stockholm abia la 20 septembrie. Contactul cu diplomatul suedez a furnizat unele date noi despre navele Liberty, cîteva cifre importante referitoare la producția de avioane și alte date legate de producția de cauciuc americană.

Dar ceva se petrecuse între timp cu Baronul.

Profund jignit de felul în care Gestapo-ul îl tratase în aprilie, Oppenheim nu mai era dispus să-și continue „navetele” de spionaj.

A.2408 nu dorea altceva acum decît să se retragă din „marele joc”. Și, după o discuție prelungită cu amiralul Canaris și colonelul Piekenbrock, el a reușit să capete într-adevăr permisiunea de a abandona „partida”. Baronul era scos de pe lista agenților activi ai Abwehr-ului la 6 noiembrie 1942 și se părea că, din acel moment, cariera sa clandestină constituia un capitol definitiv închis în existența lui Oppenheim.

Dar n-a fost chiar așa.

În panica nazistă de la începutul lui 1945, cînd principalele căpetenii ale celui de-al III-lea Reich explorau în secret toate posibilitățile de a-și salva pielea, „tatonînd” pe lângă aliați o așa-zisă pace separată, cineva și-a amintit brusc de Oppenheim și de contactele sale de la Stockholm.

Urmașul lui Canaris la conducerea Abwehr-ului, Walter Schellenberg, ca și Heinrich Himmler însuși, plănuiau să obțină garanții de la anglo-americani, purtînd tratative prin intermediul Suediei și al contelui Folke Bernadotte.

Așa încît celor doi li s-a părut că Oppenheim le-ar putea fi util în această direcție.

La 6 februarie 1945, Baronul își relua activitatea elandestină plecînd în Suedia dar curînd Schellenberg a hotărît să-l recheme, deoarece se dovedise că vechile contacte ale lui Oppenheim nu mai funcționau.

Vremurile se schimbaseră iar Baronul nu mai era acum util nimănui.

Totuși, în semn de bunăvoință față de serviciile lui mai vechi, în momentul cînd aliații se apropiau de Bremen, filiala Abwehr-ului din acest oraș — care se specializase în acțiuni contra Marii Britanii și S.U.A. — a considerat că printre dosarele care trebuiau arse merita să fie inclus și cel al lui Oppenheim.

Ca în multe cazuri însă, evenimentele s-au desfășurat mai repede decît își imaginaseră germanii și multe dosare care fuseseră marcate printr-un semn special, în loc să fie arse, au intrat în mîna americanilor.

Astfel s-a putut reconstitui cazul straniu al Baronului, alias Waldemar von Oppenheim, bancherul din Colonia și agentul Abwehr-ului, precum și un întreg episod din lupta serviciilor secrete desfășurată în cursul războiului, la Stockholm.

Agentul danez. În aceeași perioadă în care Abwehr-ul se folosea de serviciile lui Oppenheim în calitate de emisar secret la Stockholm, un alt aristocrat lucra ca spion german culegând informații referitoare la Marea Britanie.

Spionul racolat de Abwehr era de astă dată un danez care întreținea legături strânse cu familia regală suedeză, precum și cu cei din anturajul regelui Suediei. Danezul părea să fie în relații deosebit de apropiate mai ales cu prințesa moștenitoare a Suediei, Louisa, nimeni alta decât sora lordului Mountbatten, care ocupa o poziție privilegiată la Buckingham Palace, contele danez fiind de aceea la curent cu toate intrigile țesute de englezi, el numărându-se, în același timp, și printre prietenii intimi ai contelui von Essen, unul din consilierii regelui Gustav al Suediei.

Intrat în serviciul secret german imediat după ocuparea Danemarcei de către nazisti, contele spion fusese trimis la sfârșitul lui 1940 în Suedia, unde intrase cu o viză obținută prin intervenția personală a prințesei Louisa.

Raportul prezentat de contele danez la reîntoarcerea din această călătorie a apărut Abwehr-ului promițător și interesant, mai ales când acesta a relatat în amănunțime discuțiile purtate cu regele Gustav și cuplul moștenitor suedez asupra unor probleme internaționale, caracterizând-o între altele pe prințesa Louisa drept „sută la sută pro-britanică și detestând Germania nazistă”.

Contele a repetat „călătoria” la Stockholm cu ocazia sărbătorilor de iarnă din 1941 când, la sugestia Abwehr-ului, a purtat conversații politice nu numai cu regele Gustav, ci și cu ministrul de externe suedez Günther, precum și cu alți „vechi prieteni”, printre care consulul britanic F.J.Ronald Bottrall și un număr de ziariști englezi.

Se pare că de data aceasta contele danez nu s-a limitat numai la un simplu schimb de păreri cu interlocutorii săi din capitala Suediei, ci a folosit ocazia pentru a aduce în discuție și unele poziții favorabile Germaniei, care permiteau Abwehr-ului să verifice, între altele, pe ce căi și sub se formă ajungeau acestea la M.I.6.

Cert este că foarte curând după această vizită, i s-a sugerat în mod discret prințesei Louisa să dea dovadă

de ceva mai multă prudență în relațiile cu contele danez, ale cărui vizite păreau inspirate de alte obiective decât cele invocate de fiecare dată de el, cu o candoare bine regizată.

Așa se face că atunci când croul nostru a ținut să viziteze Stockholm pentru a treia oară, întâmpinând obișnuitele probleme de viză, și a apelat din nou la prințesa Louisa, aceasta s-a grăbit să intervină ca de obicei, numai că de data aceasta pentru a i se interzice contelui danez intrarea în Suedia în mod definitiv.

Cu un Oppenheim retras din joc și un contele danez „barat” de prințesa moștenitoare a Suediei, Canaris s-a trezit pe neașteptate lipsit de un emisar de anvergură care să spioneze Marea Britanie și S.U.A. din „cuibul” de la Stockholm.

Foarte curând însă o nouă „pasăre” își lua zborul spre capitala Suediei.

Noul intrat în „joc”, Karl Heinz Krämer, era un tânăr din Hamburg, în care Canaris își pusese multe speranțe. Sistemul preconizat de el în materie de culegere de informații îl încântase pe amiral.

Noua metodă la care se gândise Krämer era, în fond, extrem de simplă dar permitea Abwehr-ului să-și procure informații secrete de cel mai înalt grad despre anglo-americiani fără a trimite vreun spion în aceste țări, ci pur și simplu, „tapînd” de informații serviciile secrete ale altor țări care întrețineau asemenea agenți.

Misiunea la care participa Krämer purta denumirea codificată „Josephine” și consta, în realitate, din operațiunile a doi agenți.

Primul dintre ei, avînd pseudonimul „Hasso”, era în realitate Krämer însuși.

Cel de-al doilea agent din cadrul operațiunii „Josephine” și pe care Krämer urma să-l întâlnească la Stockholm, fusese botezat „Pandur”, pseudonim sub care se ascundea de fapt căpitanul din Luftwaffe Heinrich Wenzlau, adjunctul atașatului aer german din capitala Suediei, colonelul Reinhard von Heimann.

Împreună cu Pandur, Hasso avea sarcina să-și pună metoda în aplicare și să intercepteze informații despre Marea Britanie, folosindu-se pentru aceasta de rapoartele agenților serviciilor secrete ale altor țări. Misiune, cum vom vedea mai departe, nu tocmai ușoară.

Aventurile „Josephinei“

Cartelul spionilor. De fapt, „Josephine“ nu era altceva decît un vast cartel format din mai multe firme conexe, în care Wenzlau (sau Pandur) juca rolul de președinte al consiliului de conducere iar Krämer (Hasso) pe cel al directorului executiv.

Evident, întregul cartel fusese conceput de Abwehr ca să disimuleze activitatea de spionaj a celor doi agenți, în primul rînd a lui Hasso, făcînd mai plauzibile deplasările și contactele sale.

Anul 1943 pare să fi fost cel mai productiv pentru cei doi.

Cele peste o mie de rapoarte expediate de ei, cele mai multe semnate „Josephine“, acoperind practic fiecare fază și aspect al efortului de război aliat — de la informațiile strategice despre planurile de invazie anglo-americe și date de natură tactică în legătură cu Royal Air Force (aviația militară britanică), creșterea forțelor aeriene ale S.U.A. din Marea Britanie sau concentrarea navelor de război aliate, pînă la detalii asupra celor mai importante întreprinderi de armament britanice care intrau în obiectivul raidurilor Luftwaffe — constituie cea mai bună dovadă că, practic, nimic din ceea ce era esențial pe plan militar nu scăpase agenților Abwehr-ului de la Stockholm.

Unele din aceste rapoarte demonstrează chiar o cunoaștere de-a dreptul surprinzătoare a ceea ce se petrecea chiar în cele mai înalte și secrete reuniuni aliate, inclusiv în cele care se desfășurau la reședința primului ministru britanic, Winston Churchill, din Downing Street 10. Ele includeau între altele unele declarații, strict confidențiale, făcute cu aceste ocazii de un vice-mareșal al aviației, de un membru al Parlamentului, de ofițeri superiori din forțele aeriene, de către funcționari civili, ba chiar și de unul din ofițerii care îndeplinea o funcție oficială pe lângă rege, la Buckingham Palace.

Cel puțin aria de cuprindere a activității lui Hasso pare aproape nelimitată.

Ea includea de la achiziționarea a douăzeci de exemplare ale ultimului Who's who, pînă la stenograma unei conferințe la vîrf, ultrasecrete, ținută în biroul lui sir Stafford Cripps, devenit ulterior ministrul producției de avioane — stenogramă la care nu aveau acces în mod

normal decît cinci persoane, dintre care unul este numit de Hasso cu pseudonimul „Hektor“ și descris drept informatorul său principal — aproape tot ceea ce putea să prezinte interes în Marea Britanie pentru serviciul de informații german.

În ceea ce privește conferința desfășurată în biroul lui sir Stafford Cripps, trebuie menționat că în cadrul ei s-a luat și decizia de a intensifica bombardamentele aeriene asupra Germaniei atacînd orice obiectiv, fie el militar sau civil, fără să se mai facă vreo diferențiere.

„Rog — avea să noteze Krämer în raportul său — ca organele de propagandă să se abțină de la orice exploatare a acestei informații, deoarece sursa ar putea fi ușor identificată dacă devine publică cunoașterea de către noi a acestei decizii“.

Problema care se pune este cum un singur om, așa cum era cazul lui Krämer (alias Hasso), a reușit să acopere o arie atît de vastă și de importantă de informații secrete ?

Care erau sursele sale și unde se aflau ele ?

În istoria serviciilor secrete activitatea lui Krämer este, într-un fel, aproape unică prin cantitatea enormă de informații secrete și ingeniozitatea cu care ele au fost procurate. Trebuie spus de la început că succesul lui Hasso în cadrul operațiunii „Josephine“ se explică, în primul rînd, prin originalitatea metodei folosite de el (despre care am amintit mai înainte) și care, în fond, se rezuma la „golirea“ de informații a unor rețele întregi, deci la însușirea de către un singur agent a eforturilor informative făcute de alte cîteva zeci, unii aparținînd chiar unor servicii străine.

Linia „Siegfried A“. Una dintre aceste rețele pe care Krämer a găsit-o gata constituită la Stockholm în momentul sosirii sale și pe care a știut să o exploateze din plin era și cea denumită codificat „Siegfried A“, care funcționa sub conducerea unui agent al Abwehr-ului, în cadrul, pentru acoperire, ca reprezentant al societății Lufthansa la aeroportul Bromma din capitala Suediei. Încă de la începutul lui 1940, așa-zisul „reprezentant Lufthansa“ supraveghea transporturile de materiale strategice care soseau sau erau expediate de pe aeroportul Bromma, ca și listele de pasageri care prezentau un interes special pentru germani.

Agentul Abwehr-ului „înregimentase“ în rețeaua „Siegfried A“ doi suedezi — un mecanic și un dispecer — care îl „asistau“ în muncă contra sumei de 7 500 de coroane.

Trio-ul „Siegfried A“ copia astfel zilnic, plin de conștiinciozitate, toate listele de mărfuri care vizau, fie și potențial, efortul de război, expediate de pe aeroportul Bromma, liste pe care puteau fi găsite și unele „articole“ — ca de exemplu becurile de poziție fabricate de S.K.F., părți ale angrenajelor livrate de Bolinders și Atlas Diesel, aparatură electrică și piese de schimb de la ASEA sau strungurile produse de Sandviken — toate indispensabile industriei de război a Marii Britanii.

Cu aceeași scrupulozitate, trio-ul copia și listele de pasageri ale fiecărui avion care decola sau ateriza pe aeroportul Bromma, fapt care s-a dovedit până la urmă fatal, de pildă, tinerilor norvegieni antrenați în Scoția de englezi și care se reîntorceau să lupte în rezistența norvegiană pe o rută mai ocolită, via Stockholm.

Practic, „Siegfried A“ întinsese o adevărată plasă de păianjen invizibilă peste întregul aeroport Bromma, plasă în care își lăsau urmele, fără să se știe, toate mărfurile și toți pasagerii care treceau prin capitala unei țări neutre ca Suedia, și aceasta în folosul exclusiv al spionajului german.

Linia „Siegfried B“. Traficul aerian de la Bromma era indispensabil operațiunii „Josephine“, deoarece Krämer (sau Hasso) întreținea legătura și corespondența cu contactele sale atât de misterioase și sus-puse aflate în Anglia prin intermediul unor curieri care foloseau avioanele liniei suedeze ABA.

Rețeaua „Siegfried B“, care constituia coloana vertebrală a întregii operațiuni regizate de Krämer, opera la Londra, acolo de unde emanau cele mai valoroase informații, pe care Hasso le transmitea apoi sub formă de rapoarte la Berlin, așa cum procedase, de exemplu, cu stenograma conferinței ținută de Stafford Cripps.

Securitatea britanică știa că undeva, la Whitehall, există o verigă slabă exploatată de Abwehr, după cum era la curent și cu faptul că spionii foloseau avioanele companiei suedeze ABA pentru a expedia din Anglia informațiile secrete, întrebându-se probabil pentru aceasta coletele ambasadei Suediei de la Londra.

Dar în ciuda tuturor eforturilor depuse nici M.I.5 și nici Scotland Yard-ul nu au izbutit niciodată să identifice agentul (sau agenții) care activau în cadrul acestei rețele. O „urmă“ a putut fi totuși identificată în vara lui 1943, într-un incident care l-a implicat pe căpitanul (conte) J.G.Oxenstierna, atașatul naval suedez de la Londra. Beneficiind de un nume cu ample rezonanțe istorice, ca și de o descendență aristocratică demnă de invidiat, contele Oxenstierna și soția sa ajunseseră să se bucure de multă popularitate atât în cercurile aristocratice britanice, cât și în cele politice și diplomatice de la Londra.

Comandorul Cyril F. Tower, șeful secției scandinave din Divizia de informații secrete a marinei britanice, îi dădea însă de bănuț interesul avid pe care Oxenstierna îl manifesta față de Royal Navy și maniera agresivă cu care acesta căuta să-și procure tot felul de informații „sensibile“.

Pe de altă parte, atașatul naval suedez era un individ competent în materie, care avea numeroși prieteni la Amiralitatea britanică, astfel că interesul atașatului naval al unei țări neutre, cum era Suedia, nu putea trece altfel decât curiozitate firească a unui specialist în materie față de inovațiile care apăreau în domeniul său de activitate.

Totuși lui Cyril Tower îi băteau la ochi vizitele frecvente ale suedezului la bazele și instalațiile navale britanice, unde acesta puna întotdeauna o mulțime de întrebări tehnice foarte precise, care dovedeau faptul că el știa mai mult decât ar fi fost normal și, mai ales, că încerca să descopere mai mult decât ar fi fost necesar.

Și bănuielile aveau să se confirme curînd — făcîndu-l pe Tower să se cutremure numai gîndindu-se la posibile consecințe ale afacerii — atunci cînd s-a descoperit, de pildă, că anumite date secrete despre forța de foc a unui nou tip de distrugător britanic intraseră în posesia germanilor, scurt timp după ce căpitanul Oxenstierna vizitase o bază navală de la Portsmouth, unde vasul se afla ancorat.

Englezii au hotărît atunci să pună sub control permanent aparatul de telegrafiat al atașatului aerian suedez de la Londra, al cărui cifru îl cunoșteau de mai mult timp.

Și, într-adevăr, într-una din telegramele interceptate de ei s-a descoperit exact informația pe care Oxenstierna o „storsese“ de la prea amabilele sale gazde aflate la baza din Portsmouth.

În alt comunicat interceptat, britanicii au găsit menționat chiar numele lui Oxenstierna, ca sursă a unor informații pe care „Josephine“ le transmisese de la Stockholm la Berlin.

Pentru Tower bănuielile deveneau astfel certitudini, așa încît el a cerut ca atașatul suedez să fie declarat neîntîrziat „persoana non grata“ și expulzat, procedeu clasic în lumea diplomatică, atunci cînd cineva — beneficiind de imunitate — se făcea vinovat de spionaj împotriva țării gazdă.

Conștient că o asemenea măsură ar fi antrenat aproape automat și expulzarea de la Stockholm a căpitanului Denham, a cărui activitate de spionaj constituia pentru englezi o sursă inestimabilă de informații de primă mînă, funcționarii de la Foreign Office au refuzat cererea lui Tower. Dar contelui suedez i s-a sugerat, în mod cît se poate de politicoasă, să se reîntoarcă în patrie pentru o perioadă, dacă se poate, cît mai lungă.

Mesajul a fost firește înțeles, ceea ce nu l-a împiedicat însă pe Oxenstierna să plece furios, nemulțumit și jignit, incapabil să înțeleagă cum puteau britanicii să-l bănuiască tocmai pe el de spionaj în favoarea Germaniei.

Suspiciunile lui Tower aveau însă să cunoască o dramatică răsturnare cînd locul lui Oxenstierna de atașat naval avea să fie luat de un nepot al regelui Gustav al V-lea, prințul comandor Bertil.

Brusc, veriga descoperită de Tower a încetat să mai existe, iar aparatul de transmisie de la ambasada suedeză n-a mai comunicat nici o informație secretă privitoare la British Navy, care ar fi putut fi atribuită prințului Bertil, noul atașat naval. Ceea ce nu era normal să se întîmple dacă acest post era folosit de germani permanent în scopuri de spionaj.

Prin urmare, Oxenstierna nu fusese (totuși) agent german, iar informațiile culese de el împreună cu acea „curiozitate“ care stîrnise bănuielile lui Tower, erau în folosul exclusiv al Amiralității suedeze.

Dar dacă Oxenstierna nu fusese personal implicat în

acțiuni de spionaj, atunci cum de reușeau totuși germanii să intre în posesia rapoartelor sale?

Aceasta constituia marea enigmă a operațiunii „Josephine“. Krämer, credincios sistemului său, reușise de fapt să penetreze atît departamentul extern al marelui stat major suedez, sub jurisdicția căruia se aflau toți atașaii militari care funcționau la misiunile suedeze, cît și serviciile de informații secrete suedeze (atît cel al armatei, cît și cel civil, independent).

Fără să bănuie nici o clipă, căpitanul Oxenstierna, precum și toți ceilalți atașați suedezi de la Londra (ca și din alte capitale) nu făceau altceva decît să funcționeze ca niște capete de pod în procurarea informațiilor necesare lui „Josephine“.

Krämer izbutise să aibă acces la absolut toate rapoartele expediate de ei la Stockholm, indiferent cît de secrete sau de bine ascunse erau ele în seifurile departamentului extern al marelui stat major suedez. Metoda folosită? Una clasică.

Krämer se „îndrăgostise“ de cîteva tinere suedeze simpatice care, între altele, aveau acces direct la aceste rapoarte, ale căror duplicate le înmînau cu regularitate germanului.

Mai mult, Hasso folosea aceste relații și drept acoperire în cazul că cineva s-ar fi interesat mai îndeaproape de „afacerile“ sale, în așa fel încît, la nevoie, să poată trece drept un tînăr romantic, cînd în realitate el nu făcea decît să „tapeze“ de informații secrete legăturile sale sentimentale.

De altfel, de îndată ce sosise la Stockholm Krämer fusese introdus de o tînără femeie în lumea mondenă a capitalei suedeze și Hasso începuse să cultive cu asiduitate acele legături care i se păreau cele mai profitabile pentru misiunea sa.

Alegerea lui se oprise asupra a trei tinere — Inga Britt Ollson, Monica Ahlström și Siv Höglund.

Cele trei fete aveau cîteva trăsături comune. Toate erau atrăgătoare, pline de viață, dispuneau de mult timp liber, se pasionau după dans dar, mai ales, toate trei lucrau în cadrul statului major suedez.

Siv, care îndeplinea funcția de secretară, era aceea care procura duplicatele rapoartelor.

Dar tribulațiile lui Krämer au sfîrșit pînă la urmă prin a stîrni interesul Biroului național al poliției, orga-

nism printre ale cărui responsabilități se afla inclus și contraspionajul. Iar poliției i-ar fi fost desigur greu ea să nu stabilească imediat o legătură între Krämer și cele trei frumoase suedeze. Grupul putea fi văzut frecvent luind masa prin restaurantele la modă, dansînd prin cele mai snoabe baruri din Stockholm sau întîlnindu-se în unul din cele câteva apartamente somptuoase în care Krämer își organiza reuniunile.

Totuși, după o urmărire asiduă, detectivii poliției nu au reușit să descopere nici o urmă compromițătoare, nici un fel de probă care ar fi îndreptățit bănuielile de spionaj împotriva lui Krämer.

Tot ceea ce puteau observa detectivii suedezi era un grup de tinere zvăpăiate, care își găsiseră în „ușuratecul” Krämer partenerul lor ideal pentru escapade și petreceri, cu care încercau astfel să mai spargă puțin din monotonia și cenușiul capitalei suedeze a acelor ani triști de război.

Treptat însă, deși nu se descopereau probe concrete, devenea totuși din ce în ce mai clar pentru poliția suedeză că „mondenul” Krämer nu era ceea ce încerca să pară — un simplu diplomat acreditat pe lângă Oficiul de presă al ambasadei germane.

Cele trei tinere, chestionate în mod discret în legătură cu natura exactă a relațiilor lor cu tînărul diplomat german, au admis că acesta devenise prietenul lor dar au insistat cu o neobișnuită energie că nu violaseră nici una din regulile de securitate impuse de serviciul lor în cadrul statului major suedez. Tot ceea ce îi oferiseră ele lui Krämer nu fuseseră altceva decît niște momente de destindere, în nici un caz informații secrete.

Dar o cercetare inopinată a poșetelor celor trei suedeze, în timp ce acestea se aflau în drum către una din obișnuitele reuniuni găzduite în apartamentele lui Krämer, au scos la iveală cu totul altceva.

Cea mai indignată și elocventă în proteste dintre cele trei tinere s-a arătat Siv Höglund.

Însă poliția a descoperit repede că, de fapt, Siv era complicea numărul unu a lui Krämer în cadrul operațiunii „Josephine”, ea fiind aceea care îi procurase lui Hasso duplicatele tuturor acelor rapoarte de neprețuit ale inocentului Oxenstierna, împreună cu copiile mesajelor trimise statului major suedez de ceilalți atașați, aflați în misiune prin alte capitale.

Dar Krämer nu se rezuma numai la colectarea copiilor după telegramele secrete ale atașajilor militari suedezi.

El însuși „storcea” informații, folosindu-se pentru aceasta de un procedeu tipic.

După ce contactase un ofițer din statul major suedez (exact același ale cărui servicii le exploatase și căpitanul Wenzlau în 1940—41), Krämer obișnuia să-i furnizeze liste cu informații false fabricate de Abwehr și serviciul secret din Luftwaffe, primind în schimb de la acesta informații autentice, de mare valoare strategică pentru germani.

De altfel, imediat după sosirea sa la Stockholm, Krämer aranjase ofițerului suedez o călătorie la Berlin, unde Abwehr-ul perfectase cu el un aranjament scris. Din acel moment ofițerul a început să funcționeze permanent ca agent german în cadrul statului major suedez. Trebuie spus că el era de altfel excelent plasat din acest punct de vedere, întrucît funcționa ca ajutor al însuși șefului serviciului secret suedez, așa că îi putea furniza cu ușurință lui Krämer toate informațiile solicitate de Berlin.

Mai mult chiar. Pentru a-și impresiona probabil superiorii din Abwehr, Krämer obișnuia să noteze în rapoarte și sursele informațiilor sale, făcînd astfel paradă de amploarea și nivelul la care lucra. Dar acest lucru, pe lângă faptul că era un procedeu neobișnuit, mai era în plus și unul extrem de riscant într-o operațiune secretă, în care regulile elementare ale conspirativității pretînd tocmai camuflarea totală a surselor, prin indicații și pseudonime.

Pentru a reliefa cititorului cît de puțin obișnuit era procedeuul lui Krämer în practica curentă a serviciilor secrete, vom aminti doar că unul din colegii săi de la filiala din Bremen a Abwehr-ului, Wilhelm Schierenbeck, care susținea că dispune de trei super-agenți implantați în Marea Britanie și se referea la ei întotdeauna sub indicativele CHB1, CHB2, CHB3, a refuzat să-i identifice pînă și șefului său suprem, colonelul Alexis von Rönne, șeful serviciului secret din cadrul statului major german.

Krämer, în schimb, nu-și făcea nici un fel de probleme la acest capitol. Rapoartele sale nu numai că menționau explicit sursele dar o făceau chiar folosindu-se de numele lor reale !

La un moment dat, el a împins lucrurile pînă acolo, încît a menționat drept surse directe numele a doi distinși ofițeri britanici (unul lucrînd chiar în conducerea lui Royal Air Force, avansat apoi la rangul de vice-amiral), precum și a unui funcționar din Downing Street 10 care, ca și inocentul Oxenstierna, nu fuseseră decît victimele inconștiente ale acțiunii de „stoarcere” de informații practică de agenții lui Krämer, plasați de astă dată chiar în anturajul lor de familie. Astfel încît micile indiscreții făcute în societate sau în cercul restrîns al prietenilor îi aduseseră pe toți aceștia, fără știrea sau voia lor, pe lista surselor informative pe care Hasso le menționa în rapoartele sale secrete către Abwehr.

Pentru comunicarea cu sursele sale aflate la Londra, Hasso recurgea frecvent la două procedee simple.

Astfel, uneori el încredința lui Hans Schäfer din rețeaua „Siegfried A” (care opera la aeroportul Bromma) scrisori sigilate, cu adresa căsuței sale poștale de la Londra, de unde acestea puteau fi ridicate de agenții săi din Marea Britanie.

De regulă, Schäfer plasa apoi aceste scrisori cîte unui pasager al avioanelor de pe ruta Stockholm—Londra, cu rugămintea de a le expedia ulterior, prin poșta engleză, la adresa căsuței poștale de la Londra menționată pe plic.

Procedeul avea marele avantaj de a ocoli cenzura britanică, întrucît scrisoarea nu mai venea din exterior, de la Stockholm, ci apărea la poștă ca fiind expediată chiar de pe teritoriul Marii Britanii.

Alteori, Krämer se folosea de un agent pe care îl avea infiltrat la serviciul de curieri de pe lingă Ministerul de externe suedez. Acest curier includea apoi scrisorile lui Hasso printre cele din pachetul diplomatic cu care călătorea în mod oficial la Londra, trecîndu-le în felul acesta atît pe sub nasul suedezilor, cît și al englezilor după care, odată sosit la Londra, trimitea scrisorile prin poșta engleză la adresa convenită de Hasso cu oamenii săi.

Retrospectiv, se poate afirma că dintre toate sursele străine pe care Hasso le „exploata” conform procedurii său inventiv, cea mai fructuoasă s-a dovedit pînă la urmă rețeaua generalului Onodera.

Nici pînă astăzi nu s-a putut stabili cu exactitate dacă Onodera dispunea de agenți proprii în Marea Britanie dar cert este faptul că japonezul poseda întotdeauna in-

formații de cea mai mare valoare despre efortul de război al Angliei.

Ceea ce se știe este că Onodera avea „acces” la mesajele codificate ale Ministerului de război și Amiralității britanice.

Specialitatea lui Onodera — specialitatea casei! — erau chiar codurile și cifrurile, prin intermediul cărora el a reușit să decodifice unele din cele mai importante și mai secrete mesaje ale aliaților din timpul războiului, convertindu-le apoi în informații de o valoare excepțională pentru orice serviciu secret inamic. Astfel se explică „omnisciența” lui Krämer.

De altfel, Hasso se afla în excelente relații amicale cu Onodera, căruia îi oferea în schimb copiile mesajelor secrete, culese prin intermediul celor două rețele Siegfried.

Deși Onodera nu era poate chiar atît de generos pe cît s-ar părea la prima vedere, faptul nu avea nici o importanță, deoarece Krämer avea acces în mod oficial, printr-un aranjament mai vechi încheiat de Klatz cu japonezii, la toate informațiile serviciului secret japonez din Europa, inclusiv la traducerea mesajelor interceptate, care îi erau puse cu regularitate la dispoziție de dr. Emomotti.

Sfîrșitul lui „Josephine”. Totuși, către sfîrșitul anului 1944, operațiunea „Josephine” a început să fie privită de germani dintr-odată într-o altă lumină.

În mod neașteptat, la începutul lui noiembrie, Krämer a fost convocat la Berlin pentru „consultări”. Cînd s-a prezentat în fața locotenent colonelului Ohletz de la serviciul secret al aviației, acesta l-a informat cu brutalitate pe Hasso că se află sub cercetare, fiind acuzat de falsificarea și deturnarea ilicită a fondurilor destinate unor operațiuni de spionaj, în realitate inexistente. Ohletz, conform ordinelor, l-a escortat apoi imediat pe Krämer în biroul lui Heinrich Müller, recunoscut pentru cruzimea și șiretenia sa proverbială, unde Hasso a fost apoi interogată non-stop cîteva zile și nopți la rînd.

Pînă la urmă, se pare că el a reușit să-l convingă totuși pe intransigentul Müller că activitatea lui de la Stockholm fusese ireproșabilă și că informațiile transmise nu conțineau în ele nimic fals.

Cînd, în cele din urmă, el a părăsit teafăr biroul lui Müller, Ohletz i-a spus :

— Nu știu dacă îți dai seama Krämer dar acestea au fost cele mai grele zile din viața ta ! Dacă nu reușeai să-l convingi pe Müller, acum ai fi fost în drum către unul din lagărele noastre de concentrare.

Reușind să se salveze din ghiarele lui Müller, Krämer și-a reluat activitatea dar operațiunea „Josephine” nu avea să mai fie niciodată ceea ce fusese înainte.

Vremurile se schimbaseră. Germania nazistă pierduse partida și Krämer, ca mulți alții, trebuia să se gîndească cum să-și salveze pielea.

Apoi, Abwehr-ul avea acum un alt stăpîn. Pe Walter Schellenberg, care manifesta tendința de a minimaliza toate realizările predecesorului său, amiralul Canaris.

Din zece rapoarte expediate de Hasso în 1944, alese la întimplare de Schellenberg pentru o evaluare, el a găsit doar unul singur „foarte bun”, un al doilea „bun” iar un al treilea raport l-a apreciat ca „utilizabil”. Patru însă dintre rapoartele lui Hasso au fost considerate „lipsite de sens” iar două de-a dreptul „falsuri”.

Evaluarea aceasta avea tendința evidentă de a crea suspiciuni asupra activității lui Krämer, în concluzii neuitîndu-se să se evoce și posibilitatea ca Hasso să fie un agent dublu.

Toate aceste „lucrături” de culise nu aveau desigur să împietzească asupra contribuției reale pe care operațiunea „Josephine” și Krämer au adus-o efortului de război german.

Ceea ce îl făcuse pe Krämer atît de eficace, dîndu-i posibilitatea să lucreze nestingherit ani în șir, a fost, fără îndoială, maniera firească în care își construise personajul său social. Spre deosebire de alți agenți cu o existență tenebroasă sau dubioasă, Krämer, dimpotrivă, a dus la Stockholm o existență cît se poate de normală și de animată, alături de simpatica sa soție, Eva, și de fetița lor, Heidi, locuind într-o vilă elegantă din Stora Essingen, unul din cartierele de elită ale Stockholmului.

Deosebit de atrăgător — un uriaș cu ochi albaștri și cu gesturi stîngace de adolescent, — Krämer, alias Hasso, impresiona puternic bărbații și femeile deopotrivă și stîrnea dorința irezistibilă a celor din jurul său de a se împrieteni cu acest „fermecător copil mare”.

În realitate, Krämer ascundea un rar talent de a juca teatru, o deosebită stăpînire de sine și concentrare, precum și o minte pătrunzătoare cu care reușea să surmonteze cele mai dificile situații (vezi momentul Müller), să găsească imediat soluția acolo unde altora li se părea că nu există și să-și ducă planurile pînă la capăt cu o tenacitate inflexibilă. Intrase mai demult în atenția poliției suedeze și el o știa perfect de bine.

„Activitățile sale au început să ne preocupe încă din februarie 1943. De la această dată și pînă la sfîrșitul războiului, el a rămas neînterupt sub supravegherea noastră”, scria un înalt funcționar din serviciul secret suedez, care nota în continuare : „Krämer nu avea un program precis de lucru. Dimineața își petrecea de regulă cîteva ore la ambasadă, apoi făcea diverse vizite, cu totul protocolare, prin oraș. Frecvența de regulă cam aceleași trei restaurante favorite din centrul Stockholmului, ca și un han de la periferia orașului. Se pare că toate „contactele” sale pe linie de spionaj le aranja în unul din cele cîteva apartamente elegante pe care le închiriasă în oraș dar acestea erau întotdeauna foarte bine „acoperite” prin legăturile sale sentimentale”. Într-un cuvînt, secretul lui Krämer era că acesta nu se ascundea niciodată. Nu se eschiva deloc de la urmărirea sa de către agenți, toate legăturile sale erau aranjate ca să fie ușor detectate și supravegheate și evita cu grijă orice truc clasic din arsenalul agenților secreți care ar fi alimentat cea mai mică bănuială.

Părea — și era — agentul care nu se ascundea, care se lăsa, în mod conștient, urmărit și supravegheat, bîzîndu-și tot jocul chiar pe această premiză.

„Krämer trăia periculos la Stockholm, își amintește amuzat unul din detectivii care l-au urmărit luni de zile pe german, dar nu pentru că era agent secret, ci pentru că obișnuia să-și conducă automobilul, un DKW, cu o viteză nebună pe șosea”.

Se spune că pe vremea amiralului Hugh „Quex” Sinclair, serviciul secret britanic avea o regulă, care era exprimată concentrat printr-o maximă. De cîte ori un novice trecea pragul acestui serviciu, i se spunea „Să fii întotdeauna prieten cu polițiștii”.

Este greu de spus dacă Hasso cunoștea sau nu acest principiu, cert este doar că el îl aplica consecvent, ajun-

gînd pînă la urmă să-și cunoască și chiar să se împrietească cu propriile sale „umbre“.

„Era foarte diferit de restul spionilor în tot ceea ce făcea“, povestește un alt detectiv din echipa de urmărire a lui Krämer.

„Să luăm de pildă cazul celor trei apartamente închiriate. De regulă, indivizii implicați în spionaj își aranjează contactele lor în așa-numite „locuri sigure“, adică în locuințe izolate sau în apartamente ascunse, de obicei în clădiri cu mai multe intrări și ieșiri, ajungînd acolo pe căi lăturalnice, după multe ocolișuri și precauții, ca să-i deruteze pe urmăritorii potențiali. Nimic din toate astea la Krämer! El își conducea mașina direct de la unul la altul din aceste apartamente și și-o parca chiar în fața imobilului. Îl puteam de aceea urmări fără dificultate ori de cîte ori venea sau pleca. Era de altfel extrem de ușor de supravegheat, afară poate de faptul că uneori ne dădea puțină bătaie de cap, fiindcă îi plăcea să-și conducă automobilul în viteză“.

Dîndu-și imediat seama că se află sub supraveghere, Krämer alesese de fapt tactica subtilă de a nu se sustrage și de a nu face nimic compromițător în ochii urmăritorilor săi.

Odată chiar, Hasso le-a blocat acestora drumul cu mașina și s-a apropiat de automobilul „umbrelor“ sale surîzînd.

— Îmi place să-i cunosc pe cei care se interesează de mine, le-a spus el. Numele meu este Krämer. Care este numele dumneavoastră?

Altădată, pe cînd se afla la Opera Grill, unul din cele mai luxoase restaurante din Stockholm, Krämer a observat la o masă pe urmăritorii săi.

Imediat el a comandat o sticlă de șampanie pentru ei și, de la masa sa, a ridicat paharul spre aceștia, toastînd în sănătatea lor.

Adevărul (pe care suedezii n-aveau cum să-l bănuiască) era că germanul se simțea excelent la Stockholm, pentru că el, de fapt, nu-i spiona pe suedezi, ci pe englezi.

Obiectivul său real îl constituia, așadar, Marea Britanie, nu Suedia. Și Krämer a știut în toți acei ani să-și conducă operațiunile de spionaj astfel încît, deși dosarul său de la poliție creștea în volum neîncetat, nu exis-

tau totuși nici un fel de probe concrete în legătură cu culegerea de informații.

În schimb, abundau date despre viața sa mondenă, ceea ce — evident — nu-l deranja cîtuși de puțin pe Hasso. Ba dimpotrivă, îi era chiar folositor.

Poliția suedeză ajunsese pînă la urmă să-l socotească pe Krämer un fel de play-boy, un diplomat care, dacă avea vreo legătură cu spionajul, aceea o constituiau doar banii pe care îi cheltuia ca un nabab prin restaurante sau cu diferite „prietene“, așa încît curînd Hasso a fost trecut pe „linie moartă“, ca o pistă falsă oarecare.

Drumul spre Casablanca

Operațiunea „Felix“. Odată cu căderea Franței, regiunile de sud și nord ale Mediteranei occidentale intrașeră brusc în conul de atenție al celor doi adversari implacabili — Adolf Hitler și Franklin Roosevelt.

În iulie 1940 Hitler, întărit de hotărîrea Angliei de a continua lupta de una singură, decisese „să-i împingă pe englezi cu orice preț în afara Mediteranei occidentale“, prin luarea Gibraltarului și închiderea strîmtorii de către germani.

Approape în același timp, președintele Roosevelt ajunsese la concluzia că cel mai bun drum către continentul european (și înfrîngerea nazismului) trecea prin aceeași zonă, cu toate că S.U.A. nu se aflau încă în stare declarată de război cu Germania. Hitler și-a pus la punct planul său, ținînd seama de liniile generale ale obiectivului strategic urmărit. A fost concepută o operațiune ambițioasă, numită codificat „Felix“, prevăzînd un atac german decisiv pe direcția Gibraltar, cel mai tîrziu în noiembrie 1940.

Cunoscînd relațiile strînse ale lui Canaris cu generalul Franco, Führerul îl însărcinase pe amiral cu executarea unei recunoașteri prealabile a zonei stîncoase a Gibraltarului în vederea pregătirii asaltului german și cu implicarea directă dar discretă a spaniolilor în toată această afacere.

Vreo cîteva zile Canaris a trăit euforia unei grandorii napoleoniene.

Cum Spania era țara sa favorită iar legăturile sale în toată Peninsula Iberică bine ramificate, amiralul a con-

ceput imediat un plan mareș care s-a dovedit apoi foarte repede că-i depășește cu mult posibilitățile reale de care dispunea.

Lui însuși își rezervase partea leului, prevăzând comanda sa supremă asupra întregii operațiuni „Felix“, de la acțiunea de recunoaștere și pînă la asaltul militar propriu-zis.

La 22 iulie 1940, Canaris trimitea o primă echipă de agenți în Gibraltar „ca să studieze terenul, dificultățile posibile în cursul unui asalt și să stabilească planul de acțiune“.

În același timp, el a început să organizeze o forță expediționară bazată în principal pe unitățile de comando Brandenburg, numită și a „Îngerilor iadului“. Numai că toată acțiunea de recunoaștere planificată atît de meticuloasă de amiral s-a transformat pînă la urmă într-o veritabilă farsă.

Niciodată în istoria operațiunilor secrete o misiune de spionaj nu a fost întreprinsă de o echipă de un asemenea calibru — Canaris în persoană, secondat de principalii săi adjuncți, colonelul Pickenbrock și comandorul Wilhelm Leissner (alias „Gustav Lenz“), șeful întregii rețele Abwehr din Spania.

În maniera care îi era caracteristică atunci cînd concepea asemenea operațiuni, Canaris a mai trimis și o altă echipă, de așa-zisi „iepurași“, ca să recunoască zona, practic această grupă activînd în urma sa.

Pusă la punct în cel mai mare secret, cea de-a doua echipă avea în frunte, fără nici un rost, pe principalul expert al Abwehr-ului în sabotaje, căpitanul Hans-Jochen Rudloff, care se distinsese, ce-i drept, prin cîteva acțiuni reușite, de profil, în timpul campaniei din Franța.

Acesta nu era însă decît începutul.

Căci dubla misiune inițială a fost urmată curînd de o veritabilă avalanșă de alte misiuni asemănătoare, pînă cînd Spania a devenit „atracția turistică“ numărul unu pentru agenții Abwehr-ului.

Oricine își dorea o călătorie exotică prin partea locului, era de ajuns să găsească o idee cît de cît compatibilă cu operațiunea „Felix“, pentru a se asigura imediat de o vacanță liniștită și însoțită în Peninsula Iberică.

Și cine oare nu-și dorea așa ceva, în plin război, din atît de tracasat personal al Abwehr-ului ?

Astfel că, una după alta, echipele de agenți germani vizitau cu entuziasm meridional „Stilpii lui Hercule“, habar n-avînd de fapt una de cealaltă, încrucișîndu-și de cele mai multe ori drumul sau ciocnîndu-se hilar între ele, totul semănînd cu scenele de gen din filmele tip slapstick ale lui Mack Sennett, cînd toate personajele intră și ies pe uși, se lovesc unele de altele, se urmăresc sau se intersectează, prefăcîndu-se în permanență că nu se văd și nu se cunosc de fel.

De multe ori, făcînd tradiționala escală la Madrid, membrii unei echipe, care se repezeau de regulă în cel mai în vogă cabaret, se pomeneau vecini la masa alăturată cu membrii altei echipe, preferînd însă, firește, cu toții să se ignore reciproc.

Un episod este cît se poate de caracteristic pentru toată această „operetă“.

Căpitanul Hans Roschmann, unul din cei mai buni fotografi ai Abwehr-ului, fusese însărcinat în cadrul uneia din echipele de recunoaștere cu executarea fotografiilor puternicelor fortificații britanice din partea de est a Gibraltarului.

Pentru a le realiza, Roschmann alesese balconul unei case din localitatea La Linea și, ca să camufleze adevăratul scop al fotografiilor, plasase în prim plan două tinere spaniole.

La început, generalul Jodl a fost încîntat de fotografiile lui Roschmann, care prinsese foarte bine pe peliculă principalele caracteristici ale fortificațiilor. Cînd însă, ulterior, s-a aflat că balconul casei de unde Roschmann „trăsese“ fotografiile nu era decît un bordel notoriu iar cele două tinere spaniole nimic altceva decît două din pensionarele stabilimentului, Jodl a respins tot materialul fotografic cu dispreț și i-a făcut pe deasupra un raport usturător bietului căpitan care, ce-i drept, se concentrase în exclusivitate asupra misiunii sale militare, ignorînd cu desăvîrșire circumstanțele momentului.

Canaris însuși se complăcea în sarabanda „recunoașterilor“ spaniole, petrecîndu-și de pildă Anul Nou într-o tavernă din Algeciras, ceea ce a alimentat apoi din plin legendele țesute de admiratorii săi, după care amiralul ar fi încurajat tot acest „carnaval“ numai cu scopul de a-și camufla contactele sale secrete cu britanicii din Gibraltar, în vederea reunirii eforturilor în lupta contra lui Hitler.

Cert este că la sfârșitul lui 1940, zona Gibraltarului era cartografiată complet, efort inutil totuși, fiindcă din ianuarie 1941 spaniolii întorseseră spatele în mod definitiv operațiunii „Felix“, fapt care i-a determinat, la rândul lor, pe germani să abandoneze întregul plan. Ceea ce rămânea în urmă era o enormă organizație de spionaj, plasată pe cele două maluri ale Mediteranei occidentale, și a cărei sferă de activitate se întindea din Spania pînă în Maroc.

Punctul ei terminus se situa în nord, la Algeciras, unde Abwehr-ul întreținea o echipă de specialiști sub conducerea maiorului Fritz Kautschke și a lui Albert Carbe, însărcinată cu misiunea de a supraveghea strîmtoarea și Gibraltarul cu ajutorul celor mai perfecționate instrumente pe care industria optică și electronică germană le produsese la acea dată.

În sud, organizația își întindea rețelele de supraveghere pînă la Alger și Casablanca.

Nimic nu părea că poate scăpa unei asemenea veritabile armate de supraveghere care însuma, pe lîngă unii din cei mai experimentați rezidenți ai Abwehr-ului, nu mai puțin de 357 agenți, fără a-i mai socoti pe cei aparținînd filialelor din Madrid și Lisabona. Germanii nu erau însă singuri în zonă.

În Spania și Portugalia, englezii reușiseră să pună pe picioare, la rîndul lor, o puternică organizație, condusă de comandorul Hilgarth, atașatul naval britanic din Spania și de Kim Philby, care răspundea în cadrul lui M.I.6 de Secția a V-a, iberică. Rețeaua britanică nu se rezuma însă numai la culegerea de informații, ci avea, între altele, și misiunea să penetreze organizația din zonă a Abwehr-ului.

Curînd englezii au reușit nu numai să-și strecoare informatori în rîndul organizației de supraveghetori ai lui Canaris dar și să o „intoxice“ din plin cu informații false.

Epilogul confruntării avea să fie consemnat în noiembrie 1942, cînd forța de debarcare aliată din nordul Africii, acționînd în cadrul cunoscutei operațiuni de debarcare codificată sub pseudonimul „Torch“, avea să atingă plaja africană rămînînd nedetectată. Lovitura a fost, pentru germani, considerabilă. La 9 aprilie 1943, Göbbels nota în jurnalul său :

„Amiralul Canaris mi-a raportat despre activitatea Abwehr-ului, de unde am dedus că Abwehr-ul a operat mîi

bine decît presupuneam. De exemplu, el a raportat prompt atît despre operația anglo-americană din nordul Africii, cît și despre reuniunea la vîrf de la Casablanca dar aceste evenimente nu i-au fost, pur și simplu, raportate Führe-rului în mod corespunzător“.

Iar în iulie 1943, același Göbbels nota din nou :

„Am aranjat cu Canaris ca, pe viitor, să colaborăm mult mai strîns. De acum încolo el îmi va trimite cu regularitate rapoartele sale, astfel ca eu să le discut personal cu Führe-rul“.

Totuși, deși a trebuit să treacă ceva timp pînă să devină un fapt evident, debarcarea anglo-americană din nordul Africii i-a afectat pe germani din punct de vedere strategic mult mai mult decît lasă să se înțeleagă notele personale ale lui Göbbels.

Statul major a înregistrat operațiunea ca pe un fiasco cu consecințele cele mai grave pentru pozițiile germane din Italia și Grecia.

Însăși poziția lui Canaris a început să se clatine atît de serios, încît adversarii săi nu se mai sfiau acum să-l critice cu voce tare chiar în fața Führe-rului și să ceară demiterea sa. Un adversar redutabil, Walter Schellenberg, intră în acel moment în scenă, conspirînd răsturnarea amiralului și preluarea în propriile mîini a organizației sale.

Schellenberg conducea pe atunci o secție specială din cadrul lui Amt IV, în RSHA, care purta indicativul „F“ și se ocupa de supravegherea agenților străini care acționau în exterior.

Cu toate că șeful său direct în cadrul lui Amt IV era Heinrich Müller, Schellenberg izbutise să se vîre pe sub pielea lui Reinhard Heydrich, omnipotentul șef al Sicherheitsdienst-ului (unul din serviciile secrete ale partidului nazist), tot din cadrul RSHA, și în scurt timp se văzuse promovat în fruntea lui Amt IV, pe care îl orientase cu prioritate în direcția spionajului contra Japoniei și S.U.A.

Schellenberg, care nu împlinise încă treizeci de ani dispunea de o ambiție la fel de mare, pe cît talent înnăscut avea pentru manevrele de culise și conspirație.

El își descoperise agentul nr. 1 în persoana unui anume Kurt Jahnke care, după ce lucrase în serviciul secret german în timpul primului război mondial, se refugiasse mai întîi în S.U.A. (unde ajunsese la un moment dat să servească în patrurile din cadrul serviciului de imigrare ame-

rican care păzeau granița cu Mexicul), după care făcuse avere la San Francisco printre chinezii de acolo, apoi în China, unde devenise unul din membrii echipei lui Sun Yat-Sen, fără ca în tot acest timp să-și uite vechea lui îndeletnicire, cea de agent secret.

Astfel, după ce îl sprijinise pe Sun Yat-Sen în timpul revoluției, Jahnke câpătase un post la Academia militară Whampoa, unde se ocupa de pregătirea agenților secreți, lucrând însă simultan și pentru serviciul secret japonez, mai ales în Manciuria.

Ulterior Jahnke se reîntorsese în Germania, „cuibărindu-se“ printre apropiații lui Rudolf Hess.

Acum, Jahnke primise o nouă misiune. Din ordinul lui Schellenberg, el transmitea unele date japonezilor, primind în schimb informații secrete despre S.U.A. și U.R.S.S., care îl interesau cel mai mult pe Schellenberg.

Printre alte legături „japoneze“, Jahnke ajunsese în relații — via dr. Ritgen, șeful agenției germane de presă de la Tokio — și cu corespondentul ziarului german „Frankfurter Zeitung“ din capitala Japoniei, un „anume“ dr. Richard Sorge, care îndeplinea în realitate funcția de șef al serviciului secret al Armatei Roșii din Extremul Orient. Acesta acceptase schimbul de informații cu Jahnke, mediat de von Ritgen, numai pentru a putea furniza date noi sovieticilor. Deși Ritgen îl suspecta mai mult pe Sorge de „legături cu U.R.S.S.“, Jahnke a socotit deosebit de important să mențină legătura cu acest ziarist care părea să fie un „profund cunoscător al situației din Orientul Îndepărtat“.

În felul acesta, nu este de mirare că leit-motivul tuturor rapoartelor lui Schellenberg devenise iminența războiului dintre Japonia și S.U.A., destrămînd (mai ales datorită informațiilor pe care Jahnke le câpătase de la Sorge) speranțele Führerului într-un iminent atac japonez contra U.R.S.S.

„Legătura japoneză“ a lui Jahnke s-a dovedit extrem de profitabilă pentru ascensiunea lui Schellenberg, cu atât mai mult cu cît „fantoma japoneză“ ajunsese să-l preocupe pe Hitler în cel mai înalt grad, mai ales de cînd japonezii refuzaseră categoric să primească un ambasad german la Tokio sau să îi furnizeze vreo informație despre negocierile lor cu americanii.

Cum raporturile lui Canaris cu serviciul secret japonez erau mai mult protocolare, Schellenberg se evidenția

întotdeauna pe acest teren, oferind Führerului informațiile necesare despre Japonia, fără să uite vreodată să amintească și de iminența intrării S.U.A. în război sau a atacului japonez contra americanilor.

Astfel, în decembrie 1940, Schellenberg pronostica într-un raport cum că „potrivit unei surse de cea mai mare încredere, F.D.R. (Franklin Delano Roosevelt, președintele american) va duce S.U.A. în război cel mai târziu pînă în primăvara lui 1941“. Evident, sursa lui de „cea mai mare încredere“ nu era alta decît Jahnke.

Iar cînd primăvara lui 1941 a venit și a trecut fără ca S.U.A. să intre totuși în război, Schellenberg pur și simplu și-a redatat pronosticurile.

Acum, pe baza convorbirii unuia din informatorii lui Jahnke cu văduva lui Granville Emmett — vechiul asociat al președintelui Roosevelt, pe vremea cînd acesta lucra într-un barou de avocați — și care era invitată frecvent la reședința președintelui de la Hyde Park, Schellenberg anunța într-un raport din 14 iunie 1941: „Răspunzînd întrebării directe a doamnei Emmett, care dorea să știe cînd aprecia el — Roosevelt — că S.U.A. vor intra în război, președintele i-a răspuns că, inițial, considerase că acest lucru urma să se petreacă în primăvară. Dar acum este convins că nu va fi posibil decît în vara lui 1941“.

„Hitler, nota Schellenberg în amintirile sale, era pe de altă parte profund jignit de modul insultător în care se purtau japonezii în calitatea lor de membri ai Pactului Tripartit. În ciuda tuturor presiunilor lui Ribbentrop, ei nu făcuseră nici cea mai mică sugestie în legătură cu eventualitatea unui atac contra U.R.S.S. Nu era deloc clar dacă Japonia plănuia un atac în Pacificul de sud sau dacă va continua campania ei din China“.

Schellenberg, ajutat de Jahnke, „naviga“ tocmai pe aceste imponderabile, înmulțind pronosticurile și ieșind astfel tot mai mult în evidență în comparație cu Canaris. În octombrie 1941, Jahnke a obținut în sfîrșit ceea ce Schellenberg aștepta demult.

Căci Sorge îi transmisese o informație pe care o dăduse anterior și sovieticilor, după care japonezii nu doreau să fie ei capul de pod prin care Pactul Tripartit să atace U.R.S.S.

Avertizînd că „în nici un fel de circumstanțe Japonia nu va denunța pactul ei de neagresiune cu U.R.S.S.“,

Sorge l-a mai informat pe Jahnke și că planul strategic al japonezilor vizează înaintarea în Pacificul de sud dar nu mai departe". Apoi, cînd la 17 octombrie 1941 generalul Hideki Tojo i-a succedat prințului Konoye iar Jahnke a fost informat de contactele sale din Tokio că „noul prim-ministru japonez crede că Roosevelt și Churchill nu vor ceda niciodată la negocieri", el l-a anunțat imediat pe Schellenberg că războiul între Japonia și S.U.A. (și, fără îndoială apoi, Marea Britanie) devenise o chestiune de cîteva luni, dacă nu cumva chiar de cîteva săptămîni. Cînd Schellenberg i-a prezentat lui Hitler informația, acesta a resimțit-o ca pe un „pumn în stomac", înțelegînd în sfîrșit că japonezii nu vor ataca niciodată U.R.S.S., alăturîndu-se astfel germanilor.

— După toate, a comentat Hitler profund dezamăgit, rămîne de văzut cînd vor intra de fapt japonezii în război și cît timp îl vor putea purta.

În același timp însă Jahnke, lucrînd pentru germani, continua să-i servească și pe japonezi.

La mijlocul lui noiembrie 1941, aceștia l-au folosit ca să clarifice ceea ce considerau ei că este un punct alb în aprecierile lor și anume — după cum nota Schellenberg — „dacă în cazul unui război între Japonia și anglo-ameericani, Germania nu va încheia cumva pacea fără Japonia".

La solicitarea lui Schellenberg, Heydrich a abordat problema personal cu Hitler, astfel că la 15 noiembrie Jahnke era în măsură să-i asigure pe prietenii săi japonezi că „Germania era preocupată să asigure participarea Japoniei la război, indiferent de natura și direcția sa".

„Cred, scria Schellenberg în amintirile lui, că n-am greșit atribuind mesajului lui Jahnke un rol decisiv în politica japoneză, deoarece imediat după primirea lui și fără alte garanții oficiale, japonezii și-au definitivat mobilizarea iar la sfîrșitul lui noiembrie ei și-au trimis întreaga lor flotă în Pacificul de sud pentru operațiuni amfibii".

Conferința de la Casablanca. Dar imediat după atacul japonez de la Pearl Harbor, steaua lui Jahnke — pînă atunci în continuă ascensiune pe bolta spionajului german — a început brusc să pălească. La aceasta au concurat și unele greșeli ale agentului lui Schellenberg, care s-a

lansat în cîteva operațiuni diplomatice ce îi depășeau statutul și puteau da naștere lesne la suspiciuni. Jahnke însă trăia euforia succesului.

La inițiativa japonezilor, el a început să tatoneze terenul pentru o pace separată între Germania și U.R.S.S. iar la inițiativa germanilor a încercat să aranjeze un armistițiu în China. Dacă Schellenberg continua să se bazeze ferm pe serviciile lui, în schimb pentru Hitler, Himmler și Heydrich, Jahnke devenise subit un individ suspect și primejdios. În plus, de cînd fusese strîns asociat cu Hess, Hitler îl bănuia pe Jahnke de a se fi aflat în spatele zborului atît de neașteptat al principalului său locotenent în Scoția.

Mai mult, el fusese denunțat lui Heydrich într-un raport al Gestapo-ului în care se susținea că Jahnke nu era altceva decît un agent britanic abil. În martie 1942, cînd Jahnke se afla în Elveția analizînd cu prietenii săi chinezi posibilitatea unei păci separate cu Japonia, Heinrich Müller i-a prezentat lui Heydrich un raport detaliat, de treizeci de pagini, asupra legăturilor lui Jahnke cu serviciul secret britanic. În raport se afirma, în chip categoric, că Jahnke se afla în acel moment în Elveția nu pentru a pregăti o pace chino-japoneză, ci pentru a primi noi instrucțiuni de la unul din ofițerii care constituiau „contactele" sale britanice aflate acolo.

La reîntoarcerea din Elveția, Jahnke s-a văzut confruntat cu acuzația de trădare din partea lui Heydrich dar el s-a apărat energic spunîndu-i acestuia fără jenă:

— Toată viața dumneavoastră ați fost înclinat, datorită împrejurărilor, spre suspiciune sistematică, însă eu vă consider suficient de mare pentru a vă ridica deasupra acestui gen de suspiciuni. Ceea ce contează este caracterul individului și acesta este lucrul în care trebuie să vă urmați îndemnul instinctului". Drept este că asupra „caracterului" unui multiplu agent ca Jahnke nu puteau fi prea multe dubii dar Heydrich trebuia totuși să țină seama de valoroasele legături ale acestuia, care mai puteau fi de folos Germaniei într-o bună zi. Așa că lui Jahnke i-a fost fixat domiciliu forțat, el rămînînd sub supravegherea permanentă a Gestapo-ului.

Cît ai bate din palme, Schellenberg s-a prefăcut nu numai că l-a uitat pe celebrul său agent, acum în dizgrație, dar și că nici n-a avut vreodată de-a face cu

Jahnke. În schimb, i-a folosit mai departe, din plin, legăturile.

Printre contactele importante ale lui Jahnke se număra și un anume Kijuro Suzuki, un agent secret japonez din Lisabona. Prin mituirea unui funcționar portughez de la Ministerul afacerilor externe, Suzuki căpătase acces la telegramele secrete expediate de împuterniciții guvernului portughez de la Washington și Londra, pe care le oferea apoi, în schimbul altor informații, lui Jahnke.

Deoarece cei doi diplomați portughezi din ambele capitale aliate — Washington și Londra — se dovedeau remarcabil de bine informați, Suzuki și Jahnke intrau de regulă în posesia unui material de mîna întîi. După căderea în dizgrație a lui Jahnke, Suzuki a continuat totuși să ofere informații germanilor, de data aceasta prin intermediul lui Erich Schröder, șeful misiunii SD din Portugalia.

La 17 decembrie 1942 el i-a transmis lui Schröder copia unei telegrame a ambasadorului portughez de la Londra, în care se dădeau o serie de detalii asupra reuniunii secrete a Consiliului aliat de război care avusese loc în noaptea de 11 spre 12 decembrie, după invazia aliaților în nordul Africii.

La 19 ianuarie 1943, Suzuki îi transmitea lui Schröder o altă telegramă, de data aceasta ceva mai lapidară, care cuprindea însă o informație interesantă, după care Churchill părăsise Londra pe calea aerului, după cît se presupunea, pentru o întîlnire cu Roosevelt, care ar fi fost proiectată la Casablanca.

Deoarece mișcările unor oameni de stat de asemenea anvergură sînt, mai ales în vreme de război, acoperite de regulă sub un secret absolut, informația aceasta constituia o adevărată „lovitură” pentru orice serviciu secret inamic.

Schellenberg urmărea cu maxim interes toate legăturile dintre Roosevelt și Churchill, cu atît mai mult cu cît știa că posibilitățile Abwehr-ului în această direcție erau mult mai limitate.

Așa încît atunci cînd a primit telegrama lui Schröder de la Lisabona, el a înțeles repede semnificația reuniunii și i-a informat prompt pe Hitler, folosindu-se de semnalul pentru prioritate absolută (Blitz-RSHA-Amt IV-No. 1201/Kr-VI-35 — 19.1.43 — Strict Secret), că o nouă con-

ferință Roosevelt—Churchill se afla în curs de desfășurare.

În felul acesta, germanii au aflat de Conferința de la Casablanca, ținută de Churchill și Roosevelt între 14 și 24 ianuarie 1943. Serviciile de securitate aliate făcuseră însă tot posibilul pentru a păstra secretă reuniunea celor doi lideri.

Roosevelt părăsise Washingtonul la 9 ianuarie, iar Churchill plecase cu avionul din Londra la 12 ianuarie, amîndoi fără a anunța în prealabil nici destinația și nici obiectivul călătoriei. Mai mult, se luaseră măsuri, de comun acord, pentru ca opinia publică să nu afle de plecarea lor decît abia la 1 februarie 1943, cînd urma să se anunțe oficial întregii lumi rezultatele întrunirii, punîndu-i astfel pe germani și japonezi în fața faptului împlinit.

Și totuși Schellenberg avea să piardă această ocazie, căzînd victimă propriei lui imaginații, combinate cu suspiciunea și supralicitările sale conspirative care îi erau tipice. Astfel, cînd telegrama lui Schröder a ajuns la el, Schellenberg nu s-a mulțumit doar cu conținutul ei faptic propriu-zis, nu s-a limitat la stricta ei interpretare, ci a început să brodeze tot felul de ipoteze pe marginea ei, cărora pînă la urmă avea să le cadă victimă el însuși.

În consecință, referința la „Casablanca” i s-a părut lui Schellenberg înșelătoare, făcută de aliați în mod special pentru inducerea în eroare a inamicului. Schellenberg nu și-l putea deloc imagina pe președintele S.U.A. riscînd o călătorie atît de îndepărtată, și încă într-o zonă activă de luptă, aflată tocmă în capitala Marocului francez, unde aliații debarcaseră cu numai două luni înainte.

Începînd să interpreteze semnificația cuvîntului „Casablanca” (Casă albă — în spaniolă), inteligentul Schellenberg a ajuns la concluzia fantasmagorică că aceasta semnifica nu capitala Marocului, ci... Casa Albă, reședința președintelui american. Așadar, Washington!

De aceea, în raportul către Hitler, Schellenberg avea să noteze, gafînd în mod dezastruos, că „Ambasadorul portughez de la Londra și-a avertizat guvernul că Churchill a părăsit Londra pe calea aerului, pentru o nouă conferință cu Roosevelt la Washington”.

Dar Schellenberg nu s-a oprit aici, el a continuat să alimenteze în zilele următoare cartierul general al Fûhrerului cu tot felul de alte informații, reînterpretîndu-le

în aceeași manieră, conform fanteziilor sale total arbitrare.

La 23 ianuarie 1943, orele 19,15, un nou semnal blitz aducea la cunoștința lui Hitler următoarele :

„Din mai multe rapoarte primite s-au aflat detalii privind vizita lui Churchill în S.U.A. Următoarea informație se bazează pe rapoartele șefilor misiunilor portugheze transmise ministrului lor de externe“.

„Ambasadorul portughez de la Washington a informat guvernul său că în cursul șederii sale la Washington, Churchill se va adresa Senatului american cerînd urgentarea livrărilor către Anglia. În legătură cu plecarea lui Churchill în America, ambasadorul portughez de la Washington confirma la 19 ianuarie a. c. că se așteaptă ca S.U.A. să ceară viitoare concesiuni teritoriale, ca Trinidad și Jamaica, în schimbul livrărilor sale suplimentare. Potrivit ambasadorului portughez, neînțelegeri privind nordul Africii și chestiunea comandai supreme a trupelor aliate au agravat sciziunea din relațiile anglo-americane. Se spune că americanii insistă pentru excluderea anglo-filului de Gaulle din nordul Africii, în timp ce englezii refuză categoric să-l accepte pe Giraud“.

Rapoartele lui Schellenberg făcuseră mare vîlvă atît la Cartierul general al Führerului, cît și la Berlin, iar autorul lor primise felicitări, toată lumea așteptîndu-se acum ca el să fie promovat în ierarhia celui de-al treilea Reich.

Totul a durat însă doar cîteva zile.

Căci la 27 ianuarie o telegramă expediată de Eugen Ott, ambasadorul german la Tokio, anunța sec : „Potrivit unei informații comunicate confidențial de ministrul de externe japonez, Roosevelt și Churchill s-au întîlnit la Casablanca. Stalin și Ciang Kai-Shi au fost de asemenea invitați dar au refuzat să participe“.

Senzația inițială stîrnită de rapoartele lui Schellenberg s-a transformat pe loc în dezorientare.

Cine avea dreptate ? Schellenberg, care raportase că Churchill se afla la Washington (dînd pe deasupra și detalii) sau japonezii care îl situau, împreună cu Roosevelt, la Casablanca ?

La 28 ianuarie dilema era rezolvată și germanii acceptau ca veridică informația primită de la Tokio, deoarece aceasta fusese confirmată între timp și pe alte canale.

Schellenberg nu s-a dat însă bătut, făcînd apel încă o dată la talentul său de „broditor“.

Acum însă, ce-i drept, își modificase versiunea. Churchill, afirma el sus și tare, fusese de fapt la Washington, apoi călătorise cu vaporul la Casablanca împreună cu Roosevelt.

Chiar și atunci cînd această informație s-a dovedit, la rîndul ei, eronată, Schellenberg nu s-a sfiit să „improvizeze“ mai departe.

Astfel, într-un raport el anunța :

„Participantii englezi la conferință au fost vexați, după cum se relatează din Tanger, de faptul că americanii îl oficializaseră pe Giraud, incluzîndu-l pe acesta în locul generalului de Gaulle în negocieri.“

Trei zile mai tîrziu, la 1 februarie, cînd primele pagini ale ziarelor din lumea întreagă prezentau amănuntele legate de întîlnirea de la Casablanca a „celor doi“, o fotografie istorică era reprodusă de întreaga presă.

Fotografia îi arăta pe Roosevelt și Churchill, în timp ce în spatele lor apăreau de Gaulle și Giraud strîngîndu-și mîinile.

Schellenberg a trebuit să o înghită și pe asta. Dar el era un vechi specialist în arta supraviețuirii, astfel încît, ca de obicei, a reușit să găsească repede alți „țapi ispășitori“ și să scape din încurcătură.

Agentul președintelui

Spionaj pe malurile Bosforului. Istanbul, 1943. Somp-tuoasa capitală a fostului Imperiu Otoman, situată în Cornul de Aur, adevărată efigie a tuturor splendorilor și tradițiilor orientale, ale cărei mulțimi de palate luxoase și de minarete se răsărau în lumina soarelui blînd al Levantului, devenise acum, în cel de-al patrulea an de război, o autentică metropolă a spionajului internațional, o adevărată Mecca a conspirațiilor diplomatice secrete, un paradis al intrigilor politice și un veritabil furnicar al agenților aparținînd mai tuturor națiunilor beligerante.

Aceasta cu atît mai mult, cu cît Turcia era un teritoriu neutru și o țară cu o poziție strategică de prim ordin, asaltată de diplomații ambelor tabere.

De cînd Istanbulul se dovedise cel mai bun post de observație și de ascultare din răsăritul Mediteranei, ora-

în aceeași manieră, conform fanteziilor sale total arbitrare.

La 23 ianuarie 1943, orele 19,15, un nou semnal blitz aducea la cunoștința lui Hitler următoarele :

„Din mai multe rapoarte primite s-au aflat detalii privind vizita lui Churchill în S.U.A. Următoarea informație se bazează pe rapoartele șefilor misiunilor portugheze transmise ministrului lor de externe“.

„Ambasadorul portughez de la Washington a informat guvernul său că în cursul șederii sale la Washington, Churchill se va adresa Senatului american cerînd urgentarea livrărilor către Anglia. În legătură cu plecarea lui Churchill în America, ambasadorul portughez de la Washington confirma la 19 ianuarie a. c. că se așteaptă ca S.U.A. să ceară viitoare concesiuni teritoriale, ca Trinidad și Jamaica, în schimbul livrărilor sale suplimentare. Potrivit ambasadorului portughez, neînțelegeri privind nordul Africii și chestiunea comandai supreme a trupelor aliate au agravat sciziunea din relațiile anglo-americane. Se spune că americanii insistă pentru excluderea anglo-filului de Gaulle din nordul Africii, în timp ce englezii refuză categoric să-l accepte pe Giraud“.

Rapoartele lui Schellenberg făcuseră mare vîlvă atît la Cartierul general al Fûhrerului, cît și la Berlin, iar autorul lor primise felicitări, toată lumea așteptîndu-se acum ca el să fie promovat în ierarhia celui de-al treilea Reich.

Totul a durat însă doar cîteva zile.

Căci la 27 ianuarie o telegramă expediată de Eugen Ott, ambasadorul german la Tokio, anunța sec : „Potrivit unei informații comunicate confidențial de ministrul de externe japonez, Roosevelt și Churchill s-au întîlnit la Casablanca. Stalin și Ciang Kai-Shi au fost de asemenea invitați dar au refuzat să participe“.

Senzația inițială stîrnită de rapoartele lui Schellenberg s-a transformat pe loc în dezorientare.

Cine avea dreptate ? Schellenberg, care raportase că Churchill se afla la Washington (dînd pe deasupra și detalii) sau japonezii care îl situau, împreună cu Roosevelt, la Casablanca ?

La 28 ianuarie dilema era rezolvată și germanii acceptau ca veridică informația primită de la Tokio, deoarece aceasta fusese confirmată între timp și pe alte canale.

Schellenberg nu s-a dat însă bătut, făcînd apel încă o dată la talentul său de „broditor“.

Acum însă, ce-i drept, își modificase versiunea. Churchill, afirma el sus și tare, fusese de fapt la Washington, apoi călătorise cu vaporul la Casablanca împreună cu Roosevelt.

Chiar și atunci cînd această informație s-a dovedit, la rîndul ei, eronată, Schellenberg nu s-a sfiit să „improvizeze“ mai departe.

Astfel, într-un raport el anunța :

„Participantii englezi la conferință au fost vexați, după cum se relatează din Tanger, de faptul că americanii îl oficializaseră pe Giraud, incluzîndu-l pe acesta în locul generalului de Gaulle în negocieri.“

Trei zile mai tîrziu, la 1 februarie, cînd primele pagini ale ziarelor din lumea întreagă prezentau amănuntele legate de întîlnirea de la Casablanca a „celor doi“, o fotografie istorică era reprodusă de întreaga presă.

Fotografia îi arăta pe Roosevelt și Churchill, în timp ce în spatele lor apăreau de Gaulle și Giraud strîngîndu-și mîinile.

Schellenberg a trebuit să o înghită și pe asta. Dar el era un vechi specialist în arta supraviețuirii, astfel încît, ca de obicei, a reușit să găsească repede alți „țapi ispășitori“ și să scape din încurcătură.

Agentul președintelui

Spionaj pe malurile Bosforului. Istanbul, 1943. Somp-tuoasa capitală a fostului Imperiu Otoman, situată în Cornul de Aur, adevărată efigie a tuturor splendorilor și tradițiilor orientale, ale cărei mulțimi de palate luxoase și de minarete se răsărau în lumina soarelui blînd al Levantului, devenise acum, în cel de-al patrulea an de război, o autentică metropolă a spionajului internațional, o adevărată Mecca a conspirațiilor diplomatice secrete, un paradis al intrigilor politice și un veritabil furnicar al agenților aparținînd mai tuturor națiunilor beligerante.

Aceasta cu atît mai mult, cu cît Turcia era un teritoriu neutru și o țară cu o poziție strategică de prim ordin, asaltată de diplomații ambelor tabere.

De cînd Istanbulul se dovedise cel mai bun post de observație și de ascultare din răsăritul Mediteranei, ora-

șul dobândise brusc o lume interlopă cosmopolită, împes-trițată de tot soiul de agenți care lucrau pentru unul, două sau, uneori, chiar mai multe servicii secrete deodată.

Căci aproape fiecare serviciu de informații important își avea aici rezidentul și rețeaua sa de agenți, care făceau uneori ca în elegantele restaurante și cafenele inamicii să stea la mese alăturate, să se ciocnească între ei pe ringul de dans sau să schimbe, pe rînd, aceeași parteneră dră-gălașă și, prin intermediul acesteia — de multe ori — in-formații importante. La orice cocktail, serată dansantă sau petrecere particulară din Istanbul, un ochi mai avizat ar fi putut observa cu ușurință cum se amestecau, într-o vinzoleală veselă și continuă, agenți americani și japonezi, germani și englezi, francezi și italieni, cu greci, polonezi, sirbi și, bineînțeles, turci.

Serviciul secret al majestății sale britanice, de pildă, întreținea la Istanbul un aparat destul de numeros și ac-tiv, M.I. 6 era reprezentat aici prin comandorul Wolfson și misterioșii agenți ai fraților Gibson, adevărați ași ai operațiunilor speciale, a căror rază de acțiune se întindea din regiunile petrolifere ale României (unde organizau sa-botaje antigermane) și mișcarea de rezistență din Grecia, pînă la elegantul și atît de celebrul local Taxim Kasino din Istanbul, cu irezistibilul său grup de dansatoare un-gare, acolo unde se urzeau cele mai neașteptate intrigi politice internaționale.

Un și mai numeros grup de agenți reprezentau la Is-tanbul cele trei organizații de spionaj naziste, aflate în-todeauna într-o aprigă rivalitate — S.D.-ul (Sicherheits-dienst), Auslandsorganisation și, bineînțeles, Abwehr-ul.

Șeful tuturor acestora, maiorul Schulze-Bernett, părea tot atît de liniștit ca și biroul său din Ankara. Și tot așa părea la prima vedere și Ludwig Moyzisch, omul SD-ului, un austriac lugubru, care avea să-și cîștige ulterior faima de principal artizan al binecunoscutei operațiuni „Cicero”.

La Istanbul, agentul principal al Abwehr-ului se nu-mea dr. Paul Leverkûsen, care înțesase întreaga Turcie și Orientul cu o rețea densă de informatori, printre care și mulți greci, dintre care unul cel puțin merita toată aten-ția, întrucît funcționa ca operator radio la biroul serviciu-lui secret britanic pentru Orientul apropiat de la Cairo. Cît despre serviciul secret turec, acesta colabora, în folos propriu, cu aproape toată lumea, fără discriminări. Șeful serviciului turec, de pildă, colabora cu germanii, în timp

ce locțiitorul său fusese profilat ca informator al englezi-lor. Doi dintre subordonații acestuia lucrau atît pentru germani, cît și pentru britanici.

Ca și pentru alte servicii secrete prezente și active la fața locului.

Telegrama lui Hesty. În mijlocul acestui adevărat fur-niear al spionajului și intrigilor avea să descindă la 23 ia-nuarie 1943 locotenent comandorul american George Ho-ward Earle, originar dintr-o familie bogată din Philadel-phia, fost guvernator al Pennsylvaniei, asistent al atașa-tului naval din Istanbul.

Imediat după sosire, Earle expedia o telegramă din neutra Turcie către Ungaria, țară cu care S.U.A. se aflau în acel moment în război. Telegrama, iscălită Hesty, era adresată unei anume domnișoare Adrienne Molnar din Budapesta, strada Muskátli Utca 12, fusese redactată în ungurește pentru a nu-i crea probleme domnișoarei Adri-enne cu autoritățile hortyste iar textul nu părea altceva decît apelul unui admirator care dorea să reînvie, cu această ocazie, o mai veche prietenie.

Domnișoara Molnar mai era anunțată în telegramă că Earle se afla la hotelul Park, din Istanbul, unde o invită și pe ea să sosească în cel mai scurt timp cu putință.

De fapt, nu era prima vizită a americanului la Istanbul. Cu un an înainte, mai exact la 27 decembrie 1941, Earle sosise în orașul de pe malul Bosforului în grabă, cu o ma-șină pusă la dispoziție de însuși regele Boris al Bulgariei, imediat după ce trupele mareșalului german List ocupa-seră Sofia și se aflase că naziștii intenționau să-l asasineze pe Earle, pe atunci ambasador american în Bulgaria.

Potrivit comentariilor acide ale corespondenților ger-mani din Istanbul, numeroasele bagaje, cutii și pachete aduse de la Sofia cu acest prilej de american ar fi conținut, printre altele, și un număr mare de sticlute cu parfumuri și colonie, distilate special pentru el din celebrele petale de trandafiri cultivați în Bulgaria, precum și o enormă colecție de tabachere încrustate cu pietre prețioase, mo-nezi de aur antice, icoane vechi și alte podoabe religioase.

Tot atunci, împreună cu Earle mai descinsese și o ade-vărată panteră blondă, pe care un reporter german anti-semit o descrisese cu indignare ca fiind „o dansatoare evreică de cabaret, poreclită Adrienne”.

Mai trebuie adăugat că întregul „transport“ fusese supravegheat pe tot traseul de un agent britanic, pus cu amabilitate la dispoziția lui Earle de amicii săi de la ambasada britanică din Sofia.

Articolul de presă german nu fusese scris întâmplător, căci Earle se afla mai demult pe lista neagră a serviciilor secrete germane, care îl considerau drept un inamic deosebit de primejdios.

În 1933—34, pe când se afla la Viena în calitate de însărcinat cu afaceri, Earle expedia spre Washington rapoarte considerate de specialiștii Departamentului de stat american ca fiind, de departe, cele mai bogate în informații și observații pertinente, pline de sugestii și atractive, dintre toate cele pe care le primeau în mod obișnuit de la colegii lui Earle.

Dar Earle se mai remarcase la Viena și printr-o altă trăsătură specifică : atrăgătorul american cu alură de sportiv și farmec personal stârnea permanent în jurul său neîncetate furtuni sentimentale, care dădeau mari bătăi de cap superiorilor lui de la Washington.

Și mai era ceva.

Încă de la Viena, diplomatul american atrăsese atenția agenților germani prin declarațiile și atitudinea sa deschis antinazistă.

De pildă, într-un raport german se menționa :

„El (George Earle) s-a folosit pînă și de ocazia prezentării scrisorii de acreditare (la președintele Austriei) pentru a insulta național-socialismul, declarînd ad literam cu această ocazie lui herr Miklas : Detest nazismul“.

La Sofia, cîțiva ani mai tîrziu, Earle avea să-i scandalizeze din nou pe germani prin profesarea deschisă a convingerilor sale politice antinaziste. De altfel, americanul reușise să-și cîștige popularitate printre bulgari, fiind unul din diplomații favoriți ai regelui Boris.

Dar atitudinile antinaziste ale lui Earle îi creaseră și multe dificultăți de ordin diplomatic.

Astfel, atunci cînd a descoperit un agent german în cadrul ambasadei sale de la Sofia, Earle nu s-a sfiit cituși de puțin să-i aplice acestuia ceea ce, eufemistic, ar putea fi numit „un tratament de gradul al treilea“.

Cu altă ocazie, numai intervenția unuia din adjuncții săi l-a împiedicat pe Earle să nu deschidă focul de la fereastră dormitorului său, atunci cînd elemente pro-ger-

mane au încercat să organizeze o demonstrație împotriva lui, chiar în fața locuinței sale.

Dar cel mai mare scandal legat de Earle avusese loc într-un bar din Sofia, cînd americanul a cerut orchestrei să-i cînte cîteva măsuri din „Tipperary“, imediat după ce cîțiva ofițeri germani, aflați la o masă vecină, ordonaseră să se interpreteze „Horst Wessel Lied“.

Incidentul fusese discutat apoi chiar în Congresul S.U.A., unde adversarii lui Earle ceruseră rachemarea sa imediată din misiune.

Tot la Sofia, Earle se împrietenise și cu o tînară unguroaică, care se producea în barurile de noapte, stîrnind senzație prin frumusețea sa neobișnuită și senzualitatea numerelor executate.

Era chiar Adrienne, cea numită apoi disprețuitor în rapoartele germane drept „dansatoarea evreică de cabaret“.

După reîntoarcerea în S.U.A., pentru Earle începuse o perioadă dificilă.

Președintele Roosevelt, care îl simpatiza în mod evident, ar fi dorit să se treacă peste incidentele în care fusese implicat impetuosul său însărcinat diplomatic și să-l numească într-un alt post, de pildă în Irlanda.

Dar Cordell Hull, secretarul american de stat, a refuzat categoric. Deși Roosevelt nu îi era îndatorat politic cu nimic fostului guvernator al Pennsylvaniei, totuși el avea o anumită slăbiciune pentru Earle, la care admira antinazismul său funciar și explicit, trăsătură în care se regăsea desigur chiar președintele american. De aceea, Roosevelt a continuat să persevereze, încercînd să obțină pentru Earle numirea într-un post dintr-o țară neutră.

În 1942 lui Roosevelt i s-a adus pentru prima oară la cunoștință de existența în cadrul Wehrmachtului a unui complot urmărind răsturnarea lui Hitler.

Președintele american, care se îndoia pînă și de capacitatea generalului de Gaulle de a juca rolul unui lider al rezistenței, n-a dat la început nici un fel de importanță știrii. Dar cînd rapoartele în acest sens au început să se înmulțească, cele mai multe venind chiar din Turcia, președintele S.U.A. s-a gîndit că ar fi totuși oportun să trimită acolo și un observator personal, care să evalueze situația și informațiile chiar la fața locului.

Și cel mai indicat pentru această misiune i s-a părut lui Roosevelt că ar fi Earle.

Cum Cordell Hull s-ar fi opus din nou oricărei numiri a lui Earle, Roosevelt s-a gândit atunci să se folosească de prerogativele sale prezidențiale și să-l numească pe Earle adjunct al atașatului naval, evitând astfel conflictul cu Departamentul de stat, unde știa că acesta avea mulți dușmani, și să-l trimită astfel pe Earle în mod oficial în Turcia, ca să supravegheze mișcarea antinazistă ce se organiza acolo, ca și planurile ce se puneau la cale pentru înlăturarea lui Hitler.

Și ca un gest suprem al prețuirii pe care i-o purta lui Earle, Roosevelt a decis ca acesta să facă parte din grupul de experți care avea să-l însoțească la Casablanca, unde în ianuarie 1943 urma să se întâlnească cu primul ministru britanic Winston Churchill. De la Casablanca, Earle a zburat apoi direct la Istanbul, unde primul său gest (sau mișcare, după cum vom vedea) a fost să expedieze telegrama menționată mai înainte domnișoarei Adrienne Molnar la Budapesta.

Încântată dar și puțin speriată de complexitatea situației, Adrienne nu a știut în primul moment cum să reacționeze. În cele din urmă s-a gândit să ceară sfatul doamnei Asta Matzhold, soția unui ziarist austriac, anterior corespondent la Washington iar în momentul acela acreditat de presă la Budapesta. De altfel Asta, care se împrietenise cu Adrienne, jucase și în trecut rolul de sfătuitoare a frumoasei dansatoare, ajutând-o să-și soluționeze problemele ori de câte ori ele se dovedeau prea complicate pentru Adrienne.

Telegrama lui Earle a constituit însă o adevărată dilemă chiar și pentru înțeleapta Asta, care s-a văzut nevoită, la rândul ei, să ceară sfatul soțului său. Louis era, oricum, mult mai bine informat în problemele de culise ale relațiilor internaționale, având în plus avantajul de a-l fi cunoscut pe Earle atât în S.U.A., cât și, mai târziu, în Balcani.

Ca și la Washington, Matzhold se afla la Budapesta într-o dublă calitate. În aparență, reprezentant al lui Berliner Börsen-Zeitung, marele cotidian berlinez croit după modelul lui „Wall Street Journal”, Matzhold era în realitate „Michael”, pseudonim sub care acționa ca agent german, legat în egală măsură de Abwehr, S.D.-ul lui Heydrich și serviciul secret al Ministerului de externe german, condus de Ribbentrop. Acest din urmă serviciu avea în frunte un ofițer S.S., inițial jurnalist, pe nume Rudolf

Likus, care își datora funcția faptului că fusese coleg de școală cu Ribbentrop.

Dar Matzhold nu se afla prea bine situat la Budapesta din punctul de vedere al îndeletnicirilor sale secrete. Orașul era practic izolat din cauza războiului. Din când în când Matzhold vizita, ce-i drept, Ankara și Istanbulul în calitate de corespondent, în realitate însă pentru a culege informații secrete, mai ales pentru serviciul condus de Likus. În timpul acestor vizite, el se întâlnea frecvent cu corespondenți englezi și americani, pe care îi cunoscuse anterior, în zilele sale bune de la Washington, cum erau Ward Price de la „Daily Mail” (recunoscut pentru simpatiile sale pro-germane încă dinainte de război) sau tânărul — pe atunci — Cyrus Sulzberger, reporterul lui „The New York Times”.

Însă de fiecare dată aceste întâlniri nu-i ofereau lui Matzhold mai mult decât niște informații modeste, pentru care nu putea fi în orice caz recompensat de șeful său.

Acum însă soarta părea să-i suridă în sfârșit și lui Matzhold, odată cu telegrama expediată de Earle lui Adrienne.

Momeala și peștele. La 24 ianuarie, o zi după ce Earle (alias Hefty) îi trimisese scrisoarea lui Adrienne, Matzhold îi expedia lui Likus un mesaj urgent, codificat în cifrul ambasadei germane de la Budapesta. În mesaj, el informa de invitația adresată de Earle domnișoarei Molnar și sugera că evenimentul putea fi exploatat în scopul infiltrării și culegerii de informații.

Cu binecuvântarea lui Ribbentrop, Likus a luat primul avion spre Budapesta, unde a pus la punct cu Matzhold un întreg plan de acțiune, în care Adrienne urma să joace rolul momelii iar Earle pe cel al peștelui cel mare, prin care germanii puteau obține informații de mîna întâi, chiar de la reprezentantul personal al președintelui american.

Era vorba de o schemă ingenioasă, care se baza pe talentul lui Adrienne de a relua vechea legătură sentimentală cu americanul și, în egală măsură, pe interesul lui Earle față de această frumoasă fată.

Pe termen scurt cei doi au căzut de acord ca, uzînd de influența lor pe lângă autoritățile ungare, să-i procure mai întâi un pașaport domnișoarei Molnar, după care Matzhold urma să plece în Turcia ca să se întâlnească cu Earle, pentru a-i oferi bunele sale servicii de sfetnic și confesor al

unguroaicei și, sub această prietenească acoperire, să-l stoarcă de informații pe american.

La 4 februarie Matzhold sosea la Istanbul într-un avion german, care transporta în mod obișnuit corespondența și coletele pe această rută, și chiar în aceeași seară el se întâlnea cu Earle la hotelul Park. Matzhold s-a prezentat americanului în dublă calitate, de ocrotitor al lui Adrienne (avînd desigur grijă să-i povestească lui Earle, în detaliu, cît de dificil îi era ca să-i procure fetei un pașaport), precum și cea de combatant clandestin antinazist, aflat prin natura profesiei sale de jurnalist în excelentă poziție pentru a furniza informații secrete în legătură cu conspirația împotriva lui Hitler.

Spunînd aceasta, Matzhold miza pe faptul că nu mai era demult un secret pentru nimeni din Istanbul că adevărata misiune a lui Earle era tocmai aceea de a reînnoi contactele cu vechii săi prieteni antinaziști din Balcani.

Earle a părut interesat și foarte deschis. El i-a încredințat imediat lui Matzhold o mare sumă de bani pentru Adrienne și i-a comunicat unele informații care l-au făcut pe jurnalistul austriac să zboare imediat la Berlin, pentru a-l informa pe Likus.

Americanul îi destăinuise de fapt cu această ocazie că îl însoțise pe Roosevelt la Casablanca, dîndu-i lui Matzhold chiar și unele amănunte legate de punctele de discuție de pe agenda întîlnirii celor „doi mari”.

Printre altele, și faptul că aceștia hotărîseră să facă primul pas în Europa procedînd la invadarea Siciliei, imediat ce germanii și italienii vor fi alungați complet din nordul Africii.

Era pentru prima dată cînd germanii aflau date concrete despre ceea ce avea să fie operațiunea „Husky”, invadarea Siciliei de către anglo-americani.

La Berlin informația lui Matzhold a avut efectul unei adevărate bombe.

Ceea ce părea la început doar un simplu contact, apărea acum ca o infiltrare majoră și o misiune de rangul întii.

Likus a fost felicitat iar Ribbentrop personal a ținut să discute cu Matzhold, dîndu-și acordul pentru continuarea misiunii și utilizarea lui Adrienne ca momeală iar mai tirziu ca mesager. Ministrul de externe german vedea în infiltrarea lui Matzhold nu numai un mijloc de a afla, prin intermediul legăturii acestuia cu Earle — trimisul președintelui american la Istanbul — tot ceea ce gîndea și

intenționa să întreprindă Roosevelt dar mai ales un mijloc de a-l influența pe acesta convingîndu-l, de pildă, că ajutînd U.R.S.S., S.U.A. nu făceau altceva decît să-i „propulseze pe bolșevici în postura de viitori conducători ai întregii lumi”, lume în care, după cum ținea Ribbentrop să-i sublinieze cu ironie lui Matzhold, „nu va fi — evident — loc pentru milionari de genul lui Roosevelt și Earle”.

La 28 februarie Matzhold sosea la Ankara pentru a-l întîlni pe Earle. De data aceasta întîlnirea a avut loc noaptea, în camera de la hotel a americanului. După ce i-a transmis complimente de la Adrienne, ca și dorința ei de a-l revedea cît mai curînd pe dragul ei Hefty, Matzhold i-a încredințat lui Earle o mapă, precizîndu-i că ea era adresată „personal domnului președinte Roosevelt”. Mapa conținea cîteva seturi de timbre poștale, scoase în țările recent ocupate de germani, printre care și un număr din noile mărci poștale croate, despre care Matzhold susținea că sînt rare.

— Cînd eram corespondent la Washington, i-a spus el lui Earle, obișnuiam să fac schimb de mărci poștale cu domnul președinte. Te rog transmite-i salutul unui vechi prieten și filatelist, împreună cu aceste mărci și complimentele mele. Sînt sigur că nu le va putea achiziționa prea ușor în aceste zile cînd S.U.A. sînt izolate de Europa.

Ribbentrop obținuse colecția de mărci poștale prin intermediul Abwehr-ului și i-o încredințase apoi lui Matzhold ca un potențial gest de lingusire a orgoliului de colecționar al lui Roosevelt și, evident, un mijloc pentru stabilirea unor viitoare legături.

Pe mapa cu timbre fusese scris de către specialiștii Abwehr-ului următorul text-dedicație „Proprietatea lui Louis A. Matzhold, pentru domnul președinte al Statelor Unite”.

Earle a expediat mapa lui Roosevelt fără să modifice nimic din ceea ce aceasta conținea sau avea scris pe ea. Apoi Matzhold s-a angrenat în discuții cu trimisul președintelui pe tema favorită a lui Ribbentrop, cea privind „pericolul bolșevic”.

Răspunzîndu-i, Earle a strecurat între altele și următoarea afirmație :

— De îndată ce campania din nordul Africii se va încheia, vom debarca în Europa în 34 de locuri diferite, începînd cu Sicilia. Știu asta precis, fiindcă am fost cu

Roosevelt la Casablanca și cunosc în detaliu tot ce a discutat cu Churchill.

Lui Matzhold atîta i-a trebuit !

Cu primul avion sosea la Budapesta, unde redacta în aceeași noapte un raport de cincisprezece pagini asupra discuției cu Earle, pe care îl expedia apoi neîntîrziat lui Likus, la Berlin, printr-un curier.

Numai că un incident neașteptat avea să accelereze desfășurarea evenimentelor. O telegramă a lui Earle, trimisă lui Matzhold o zi după plecarea acestuia, îi solicita reîntoarcerea urgentă la Istanbul.

La 3 octombrie Matzhold reapărea la Istanbul iar Earle îl convoca chiar în după amiaza următoare în camera sa de la hotel, unde austriacul avea să-l găsească pe american pradă unei vii agitații.

— Sînt foarte îngrijorat, Louis, i-a mărturisit Earle. O zi după întîlnirea noastră, amicul Gedye de la „New York Times“, care avea o legătură printre agenții englezi din Turcia, m-a vizitat în secret ca să-mi comunice că în camera ta de la hotel, unde am purtat ultima noastră convorbire, fuseseră plasate microfoane. Se pare că a fost înregistrat totul !

Trebuie menționat aici că G.E.R. Gedye, tipul „englezului tîfnos și inutil“ după cum îl caracteriza corespondentul american Cyrus L. Sulzberger, fusese reprezentantul lui „Times“ pentru Europa centrală și, concomitent, al lui „New York Times“ la Praga și Viena, în perioada Anschluss-ului¹ și a crizei sudeților² iar după izbucnirea războiului rămăsese la Viena ca agent operativ în cadrul M.I. 6.

Earle i-a prezentat apoi lui Matzhold și citeva înregistrări fonografice, adăugînd :

— Gedye m-a asigurat că englezii nu se vor folosi de ele în scop de șantaj dar nici nu vreau să mă gîndesc ce s-ar întîmpla dacă un singur fragment măcar din conversația noastră ar ajunge la urechile președintelui.

Potrivit raportului redactat ulterior de Matzhold, Earle i-a spus că o perioadă de timp, cel puțin, nu se mai puteau întîlni deoarece în mod vădit ar fi fost supravegheați. Totuși el i-ar fi rămas recunoscător lui Matzhold

¹ Anschluss — Ocuparea Austriei de trupele germane în martie 1938.

² Criza sudeților — Anexarea regiunii sudeților și ocuparea întregii Cehoslovacii de către Germania.

dacă acesta ar izbuti să o trimită la Istanbul pe Adrienne, care încă mai aștepta la Budapesta eliberarea pașaportului promis.

Matzhold i-a raportat imediat lui Likus ciudata întorsătură a situației.

Împreună au hotărît să exercite din nou presiuni pe lingă autoritățile ungare pentru urgentarea eliberării pașaportului tinerei. Dacă în viitor Matzhold nu mai putea menține legătura, Adrienne ar fi asigurat cel puțin un canal de comunicație cu această mină neprețuită de informații care se dovedise Earle.

La început turcii s-au arătat refractari în acordarea vizei de intrare într-o țară neutră a unei persoane care venea din Ungaria, țară angajată în conflict. În cele din urmă însă Adrienne a reușit să primească viza de intrare în Turcia, așa că a fost în măsură să-i telegrafieze lui Earle la Istanbul anunțîndu-și sosirea la 24 aprilie. Numai că americanul, plictisit de așteptare, avea acum o nouă idilă, de data aceasta cu o tînară belgiană.

Earle i-a expedit un nou mesaj lui Adrienne, implorînd-o să rămînă la Budapesta și promițînd, în schimb, să-i poarte de grijă, trimițîndu-i, de pildă, sume mari de bani la fiecare șase luni.

Jignită și geloasă, Adrienne a fugit într-un suflet cu telegrama lui Earle la Matzhold cerîndu-i explicații. Acesta însă a sfătuit-o să nu acorde mesajului nici un fel de importanță.

— Să-i spui lui Earle că, pur și simplu, n-ai primit mesajul lui, a sfătuit-o calm austriacul. Așa că pleacă liniștită în Turcia cum ai planificat și, dacă totul merge bine, te voi urma și eu într-o săptămînă sau două.

Călătoria cu Orient Express-ul a domnișoarei Molnar a decurs fără incidente iar la sosirea fermecătoarei unguroaice, Earle — în ciuda mesajului trimis — a fost mai mult decît bucuros să o îmbrățișeze, uitînd pe loc telegrama anterioară.

Revederea s-a celebrat apoi cu șampanie franceză la cel mai luxos restaurant din Istanbul.

„Sînt în al șaptelea cer“, îi telegrafia Adrienne lui Matzhold la 26 aprilie.

A fost de altfel ultimul lucru aflat de acesta despre ea.

Căci dacă Earle fusese realmente fericit s-o reîntîlnească pe Adrienne, și astfel să reia legătura lor înteruptă la Sofia în urmă cu un an și jumătate, acum în

schimb americanul avea alte planuri, astfel că în curînd el îi aranjă lui Adrienne un loc în programul de bar la Taksim Kasino, local recunoscut ca placă turnantă a spionajului din Istanbul. În felul acesta, Earle încerca să o folosească pe frumoasa dansatoare în exclusivitate în folosul său.

Matzhold s-a văzut nevoit să raporteze „defecțiunea” la Berlin. Într-o serie de scrisori ultimative schimbate cu Likus, el a încercat să-l convingă pe german că mai era încă posibil să se salveze filiera. Adrienne se afla la Istanbul, scria el, și putea fi folosită ca o curea de transmisie pentru a obține informații secrete vitale de la Earle.

Erau doar niște simple iluzii. Căci în timp ce austriacul scăpase definitiv din „plasă” pe Adrienne, Earle — la rîndul său — hotărîse să o rupă definitiv cu Matzhold.

Fusese oare Earle atît de naiv încît să accepte cu atîta ușurință tîrgul propus indirect de Matzhold ?

Dăduse dovadă el de o asemenea nesăbuință, încît să dezvăluie agentului german o informație secretă de importanță vitală, așa cum era cazul cu operațiunea „Husky”, proiectata debarcare anglo-americană în Sicilia ? În realitate Earle s-a dovedit un abil judecător al oamenilor și situațiilor. Lunga sa experiență în politică și diplomatie îl făcuse de altfel extrem de maleabil și subtil în manevrele de culise, socotind asemenea lui Rabelais că în misiunile secrete totul depindea mai degrabă de inteligență decît de forță. Earle putea la nevoie să dea dovadă de aceeași pricepere și lipsă de scrupule ca și inamicul său, fiindu-i însă evident mult superior lui Matzhold la capitolul istețime.

Și, deși dovedea o anumită predilecție în a înota în ape tulburi, nu e mai puțin adevărat că americanul avea și calitatea de a găsi o rezolvare la cele mai complicate probleme.

În cazul lui Matzhold, de exemplu, Earle nu-și făcuse de la bun început nici un fel de iluzii asupra omului cu care stătea de vorbă. El era perfect conștient că „prietenul” său lucra ca agent german dar îl considera totuși mai potrivit pentru jocul în care se angajase, decît dacă ar fi avut drept inamic un necunoscut.

Îl știa de altfel foarte bine pe Louis de la Washington și a menținut legătura cu el chiar și în 1941, cînd Earle îndeplinea încă funcția de ambasador american la Sofia. De două ori chiar îl vizitase pe Matzhold la Budapesta,

numai cu scopul de a obține informații asupra planurilor de perspectivă ale germanilor în Balcani, deoarece știa precis că „prietenul” său avea excelente surse de informare în rîndurile oficialităților germane, ca și tendința de a se lăuda uneori cu omnisciența sa.

Cea mai mare parte din timp Earle îl folosisese așadar pe Matzhold, fără ca acesta să bănuie nici o clipă, tocmai cu scopul de a-și forma păreri precise în legătură cu poziția germanilor în diferite chestiuni internaționale și, evident, pentru a-l „intoxica” pe agentul lui Likus cu informații dacă nu false, cel puțin extrem de derutante.

La Istanbul, în special, Earle nu urmărise altceva decît să-l convingă pe Matzhold (și prin aceasta pe germani) de lipsa de perspectivă a războiului pe care îl purtau și, totodată, să-i deruteze complet asupra adevăratelor intenții ale aliaților.

Spunîndu-i de pildă lui Matzhold că la Conferința de la Casablanca se hotărîse invadarea Europei în numai puțin de 34 de locuri diferite, Earle nu încercase altceva decît să distragă suficient de mult atenția germanilor, pentru a pierde din vedere referirea sa la Sicilia, astfel încît aceștia să fie tot atît de nepregătiți și surprinși atunci cînd înviaza în Sicilia avea să înceapă, la 10 iulie 1943, pe cît fuseseră și în nordul Africii, cu doar opt luni mai devreme, cînd debarcaseră forțele aliate.

După sosirea lui Adrienne la Istanbul, Earle trecuse la ofensivă, făcînd astfel schimb de locuri cu Matzhold. Americanul izbutise să se infiltreze în cercurile antinaziste din Turcia, avînd chiar cîteva întâlniri clandestine cu însuși ambasadorul german de la Ankara, von Papen, el însuși unul din cei care complotau răsturnarea lui Hitler. În felul acesta, Earle devenise treptat instrumentul de demoralizare și de distrugere treptată a întregului aparat Abwehr din Turcia, reușind să-și ducă planul pînă la capăt, mai ales datorită ajutorului lui Adrienne.

Căci, odată cunoscută adevărata sa misiune la Istanbul, ca și funcția de trimis special al președintelui Roosevelt pe care o avea Earle, era aproape firesc ca mai toate serviciile secrete să încerce să-l „tapeze” de informații folosind-o pentru aceasta pe frumoasa unguroaică, confidenta sa.

Astfel se face că în scurt timp Adrienne devenise cea mai curtată „femme fatale” din întregul Istanbul.

Aproape fiecare serviciu secret — fie că era vorba de cel britanic, italian sau francez — încerca să-și strecoare câte un agent mai chipeș prin preajma ei, în speranța racolării.

Englezii, de pildă, îl delegaseră pentru această misiune delicată pe un cuceritor de femei de profesie, care se autointitula lord Campbell, în timp ce dr. Leverkûsen detașase special din partea Abwehr-ului un foarte prezentabil și sociabil tânăr vienez, dr. Wilhelm Hamburger.

Daruri fără număr începuseră aproape brusc să o copleșească pe senzuala „panteră” din Budapesta, așa încît în curînd Adrienne începuse să se afișeze fără sfială prin Istanbul purtînd tot felul de brățări, cercei, coliere și un inel avînd un diamant de șase carate pe deget, toate recompensînd serviciile prestate de unguroaică peste programul sau obligațiile ei curente de la Taxim Casino.

Doar Hamburger se dovedise mai puțin generos cu ea, intrucît dr. Leverkûsen administra plin de avarii bugetul filierei Abwehr-ului din Turcia, așa că vienezul nu putuse oferi dansatoarei altceva decît dragostea sa.

Curînd deveni tot mai evident că Adrienne aprecia cel mai mult dintre toate darurile primite marea broșă cu safir, oferită de lordul Campbell, și că Willy și Adrienne erau aproape nedespărțiți.

Dîndu-și seama că pierde partida, tînărul Hamburger a întors spatele Abwehr-ului și i-a raportat totul, în mod confidențial, lui Earle, cerînd în schimb să fie lăsat alături de femeia pe care o iubea. Vienezul a devenit astfel prima redută cucerită de Earle în războiul său secret cu Abwehr-ul, pentru că Hamburger a început să lucreze din acel moment pentru el, transmițînd avarului dr. Leverkûsen doar informațiile pe care americanul i le punea în acest scop la dispoziție. Curînd i-au urmat și alții lui Hamburger, astfel că avanpostul Abwehr-ului din Istanbul devenise curînd o sursă principală de „intoxicare” a germanilor cu informații false, fabricate de aliați.

Nu-i de mirare așadar că, la sfîrșitul lui 1944, însuși Matzhold s-a reîntors la Istanbul, de data aceasta într-o misiune secretă pe cont propriu. El a căutat-o imediat pe Adrienne, cu care și-a amintit de zilele bune petrecute odinioară.

Fosta „panteră” a barurilor de noapte din Balcani, devenise între timp o veritabilă doamnă cu maniere distinse, care nu mai amintea cu nimic de dansatoarea profesio-

nistă de odinioară, semănînd mai mult cu un fel de versiune ungară a Elizei Doolittle, perfecționată la „școala” Pygmalionului ei american, Earle.

După cîteva cupe de șampanie la cel mai bun local din Istanbul, Matzhold a atacat direct problema care îl frămînta și pentru care sosise de fapt în secret în Turcia.

— Ce mai face Hefty ? s-a interesat el.

Și, după ce Adrienne l-a asigurat că totul era în regulă cu Earle, Matzhold a rugat-o pe fată cu cel mai firesc aer din lume :

— N-ai putea să-mi aranjezi o întîlnire cu el. Știi, aș vrea să închei un mic aranjament cu americanii.

Mulți alții, asemenea lui Matzhold, încercau concomitent același lucru.

Războiul se apropia de sfîrșit iar șobolanii încercau să părăsească corabia cît mai repede.

Interceptarea liniei Roosevelt—Churchill

Conversație telefonică la vîrf. La 20 mai 1943, în timp ce asculta raportul unuia din agenții săi speciali care tocmai sosise din Italia cu constatări negative pe toată linia, Hitler suspină brusc, exclamînd :

— Ar trebui ca cineva să stea tot timpul la pîndă, ca păianjenul în plasă ! Slavă domnului că eu am avut întotdeauna un nas care să miroasă totul înainte ca evenimentele să se producă.

Nasul infailibil al Fûhrerului avea să dea totuși greș nouă săptămîni mai tîrziu, cînd el nu a izbutit să „miroasă” din timp căderea lui Benito Mussolini sau Il Duce cum i se mai spunea.

25 iulie 1943, sîmbătă după-amiază...

Un automobil elegant, de construcție specială, îl transporta pe Duce la o întrevvedere cu regele Italiei, Victor Emmanuel al III-lea, care urma să aibă loc la o vilă a acestuia din urmă.

Mussolini stătea pe canăpeaua din spate a automobilului, relaxat și, așa cum avea să declare mai tîrziu, „liber de orice prevestire rea”.

Îl găsi pe rege îmbrăcat în uniformă sa de mareșal, așteptîndu-l chiar în pragul ușii de la salon. După salutarile de rigoare și cîteva cuvinte banale, cei doi luară loc în salon iar regele avînd „o față lividă”, îi spuse imediat

lui Mussolini, cu o voce pe care se străduia să o facă cât mai solemnă :

— Dragul meu Duce, de multă vreme lucrurile merg tot mai prost. Italia a ajuns la capătul răbdării. Soldații nu mai vor să lupte... În acest moment ești omul cel mai detestat din țară.

Apoi Victor Emmanuel îl anunță pe Duce că a hotărât să-l demită și să-l numească în fruntea statului, ca succesor, pe mareșalul Pietro Badoglio, în vîrstă de 72 de ani.

Cîteva ore mai tîrziu bătrînul mareșal anunța la radio „demisia” Ducelui și sfîrșitul regimului fascist din Italia.

Comunicatul radio al lui Badoglio a fost primul care să anunțe ceea ce urma să se dovedească pînă la urmă penultima dizgrație a lui Mussolini.

În acel moment, potrivit documentelor italiene, germanii dispuneau în peninsulă de peste 10 000 de agenți răspîndiți aproape peste tot, de la palatul Quirinale pînă la cel mai modest post de poliție.

Și totuși Hitler nu a avut nici cel mai mic indiciu, în ciuda vastului aparat german de spionaj, în legătură cu acest dramatic și capital eveniment.

Prima știre a căderii Ducelui avea să-i parvină Fûhrerului la 25 iulie, către seară.

Era o telegramă trimisă de Hans von Mackensen, ambasadorul german la Roma, care îl informa pe Hitler că „potrivit unor știri”, Marele consiliu fascist se reunise cu puțin timp înainte, pentru „a-l invita pe rege să iasă din penumbră și să-și asume toate responsabilitățile”.

Era de ajuns pentru ca Hitler să-și convoace statul major, într-o ședință de urgență, pentru a analiza implicațiile situației create.

— Nici o veste, Hewel ? l-a întrebat nervos Fûhrerul pe Walter Hewel, reprezentantul ministrului de externe, Ribbentrop, la această reuniune.

— Deocamdată nimic, a răspuns calm Hewel. Deși este limpede că avem de-a face în Italia cu o criză reală, Mackensen crede că nu trebuie deocamdată să întreprindem nimic, ci să rămînem foarte prudenți în fața ei.

Hitler l-a întrerupt.

— Dar ce naiba se întîmplă de fapt acolo ?

La 21,30, patru ore după ce Badoglio anunțase la radio știrea căderii lui Mussolini, Hitler a convocat din nou o reuniune de urgență.

— Ați auzit ce se întîmplă în Italia ? i-a chestionat el imediat, într-o evidentă stare de iritare, pe membrii prezenți la întrunire.

Apoi a început să strige, vorbind parcă cu el însuși.

— Ducele a demisionat !... Totuși încă nu s-a confirmat... Badoglio a fost numit în fruntea guvernului... Iar Ducele a demisionat ! Înțelegeți ?

Generalul Alfred Jodl a găsit de cuviință să intervină :

— Trebuie totuși să așteptăm rapoarte mai precise în legătură cu situația din Italia, înainte de a întreprinde ceva.

La sfîrșitul reuniunii Hitler a dat ca de obicei frîu liber înclinațiilor sale conspirative innăscute.

— Putem să facem și noi același joc ca și ei. Trebuie să pregătim totul ca să punem mîna pe banda asta de trădători. Voi trimite imediat un om în Italia, la comandantul Diviziei a 3-a Panzer, cu ordinul de a se îndrepta urgent spre Roma cu un detașament care să aresteze întregul guvern, regele și toată drojdia aia dar în primul rînd pe prințul moștenitor, ca să stăvilească gloata, cu Badoglio și gașca lui în frunte.

În absența unor rapoarte competente expediate de agenții germani din Italia, ședințele aveau să se succedă în tot cursul nopții, precum și în ziua următoare, fără a se putea lua însă nici o măsură concretă.

În „Jurnalul de război” german era notat :

„Rapida dezvoltare a crizei dovedea că lovitura fusese pregătită meticulos și că aceste pregătiri rămăseseră total necunoscute serviciilor noastre (germane) de informații, ca și celor militare”.

Hitler era consternat. Începînd din 1933, el avusese permanent inițiativa în toate crizele internaționale sau interne dar acum — iată — evenimentele păreau să-i scape cu totul de sub control.

La 27 iulie el ordona amiralului Canaris și colonelului von Rönne, șeful serviciului secret din cadrul statului major german, să facă „eforturi extraordinare” ca să procure informații concludente asupra planurilor și intențiilor Italiei. Tot ceea ce dorea Hitler să afle era dacă se preconiza ceva în privința apartenenței Italiei la Pactul de Fier și a participării armatei italiene la efortul de război german.

Într-un prim raport, generalul Enno von Rintelen, atașatul militar de la Roma, comunicase că „nimic nu în-

dica faptul că Badoglio ar intenționa să întoarcă spatele Germaniei și să se alăture aliaților. Nu există nici un fel de semne privind negocieri de pace“.

Cu toate acestea agenții lui Canaris infiltraseră pînă la acea dată cercul conspiratorilor de la Roma și supra-vegheau îndeaproape, de mai multă vreme, pregătirile care se făceau pentru răsturnarea lui Mussolini.

Era, de altfel, și greu ca cineva să nu le observe.

La 23-24 iulie pregătirea unei lovituri de stat devenise mai mult decît evidentă pentru orice observator avizat aflat la Roma. La acea dată telefoanele ministerului de interne italian, ca și cele ale cartierului general al poliției și ale altor instituții cheie sunau fie în permanență ocupat, fie nu răspundea nimeni la ele. Un detașament special al poliției fusese desfășurat în jurul vilei regelui Victor Emmanuel, unde avea să aibă loc, peste numai două zile, întâlnirea cu Mussolini. Garda personală a Duceului fusese și ea înlocuită și expediată să păzească, fără nici un rost, Palazzo Venezia, locul ei fiind luat în schimb de poliști înarmați cu puști mitraliere.

Mai mult, Canaris luase personal legătura cu generalul Cesare Amé, șeful serviciului secret italian, care îi spusese amiralului, cît se poate de explicit, că zilele Duceului erau numărate. În același timp, un agent al Abwehr-ului raportase deja că asupra lui Mussolini se exercitau în cercurile apropiate lui presiuni enorme pentru a-l determina să rupă alianța cu Germania iar Ducele părea să dea semne serioase de slăbiciune la acest capitol. Canaris în persoană avusese în mină acest raport. Totuși, hotărît să conlucreze cu grupurile care conspirau contra lui Hitler și purtau concomitent tratative cu anglo-americii, sperînd într-o pace separată, el nu va mai da curs la nimic din ceea ce putea contribui la prelungirea unui război care se anunța dezastruos pentru Germania. Canaris vedea criza intervenită în Italia, dimpotrivă, ca un factor major favorizînd tocmai grupurile opuse lui Hitler și continuării cu orice chip a războiului. Așa că el a preferat să nu sufle un cuvînt despre aceste rapoarte, ascunzîndu-le. Abil, amiralul a preferat să fie absent din scenă, exact atunci cînd știa că va izbucni criza de la Roma, ținînd companie la Weinert-Neustadt, lângă Viena, mareșalului Erwin Rommel. Iar cînd Rommel a fost trimis în Grecia, amiralul Canaris l-a însoțit pînă la Salonic, unde se afla la 25 iulie, ziua căderii lui Mussolini.

Patru zile mai tîrziu, același Canaris se întâlnea în particular cu generalul Amé — în fapt, chiar unul dintre principalii conspiratori — pentru a căpăta noi informații.

Întîlnirea celor doi a avut loc la Veneția, la 30 iulie, atunci cînd pentru Canaris (ca și pentru alții) era foarte limpede că italienii angajaseră în secret tratative de pace cu aliații. Totuși, Canaris a preferat să eludeze cu totul acest aspect din raportul înaintat ulterior lui Hitler.

„Voința italienilor de a rezista aliaților, seria el contrar tuturor evidențelor și informațiilor primite, este de neînvins, atît în rîndul poporului cît și în cel al armatei. Guvernul a fost silit să aplice unele măsuri severe în scopul continuării efortului de război. Negocierile de pace sînt în afara oricăror discuții, nimic din așa ceva nu are loc, nici măcar prin intermediul Papei. La 27 iulie, zvonurile care circulau susțineau că germanii mărșăluiesc spre Roma, pentru a restabili autoritatea lui Mussolini. Generalul Vittorio Ambrosio (șeful Comandamentului suprem) n-a dat însă nici un fel de atenție acestor afirmații. Pe de altă parte, există oarecare neliniște la Roma în legătură cu anumite unități germane nedisciplinate și asupra intențiilor pe care acestea le au“.

Era exact ceea ce urmăreau și italienii, în încercarea lor de a-și camufla adevăratele intenții — abandonarea Axei și o pace separată cu aliații.

Nu e, așadar, de mirare că în cele patru zile critice din iulie, primind asemenea rapoarte ca cel al lui Canaris, din care am prezentat doar un scurt fragment, Hitler nu a știut efectiv ce se întîmpla de fapt în Italia, ce să aștepte și cum să acționeze acolo.

Germanii dispuneau de opt divizii, cu o forță expediționară de 70 000 de oameni, aflate în Sicilia, la care se adăugau unitățile Afrika Korps din Libia care, în noul context, erau în pericol să rămînă izolate de restul forțelor germane.

Semnalele de alertă se înmulțeau. Un raport primit de la Merano atenționa asupra faptului că existau planuri urmărind prinderea în cursă, la trecătoarea Brenner, a tuturor forțelor germane care încercau să treacă Alpii.

Comandamentul general al Armatei a 4-a italiană, desfășurată la granița franco-italiană, refuzase trecerea a două divizii germane, aflate în drum pentru ocuparea noilor poziții din nordul Italiei.

Apoi, un raport de la Siegfried Kasche, șeful SD-ului din Zagreb aducea date suplimentare în legătură cu jocul dublu al italienilor.

Citindu-l pe Ante Pavelić, conducătorul fascist croat, Kasche semnala că generalul Roatta, șeful Statului Major italian, îi mărturisise lui Sincuc, ambasadorul Croației la Roma, că „asigurările date de Badoglio germanilor sînt destinate doar pentru a cîștiga timp în vederea încheierii negocierilor cu inamicul“.

Această informație, transmisă la 27 iulie, avea să ajungă la cartierul general al lui Hitler, în mod inexplicabil, abia la 30 iulie.

În dimineața lui 29 iulie, generalul Jodl primea o mapă sigilată de la Ministerul poștelor, marcată cu litera „U“, indicînd că era vorba de o nouă interceptare codificată a circuitului telefonic radio S.U.A.—Anglia.

Acest incident istoric, care a schimbat cursul evenimentelor, a fost înregistrat în „Jurnalul de război“ german astfel :

„La ora 1,00 a.m. (timpul Europei centrale la data de 29 iulie) a fost înregistrată o conversație telefonică radio între primul ministru britanic, Winston Churchill, și președintele Roosevelt al Statelor Unite, în care se vorbea de proclamația generalului Eisenhower (către poporul italian) și armistițiul cu Italia.

Churchill : Nu trebuie să ne grăbim cu termenii unui armistițiu înainte de a ni se cere explicit aceasta.

Roosevelt : Este corect.

Churchill : Putem să mai așteptăm o zi sau două.

Roosevelt : În regulă.

S-a stabilit ca apoi să fie abordată problema prizonierilor de război britanici din Italia, pentru a preveni transferul lor „în țara hunului“ (Germania). Churchill intenționa să se adreseze direct regelui Italiei în legătură cu acest punct. Roosevelt avea de gînd să-l abordeze la rîndul său pe „Emmanuel“, deși, recunoștea, „nu știu deloc cum voi proceda în sensul acesta“.

„Astfel, concluzionează «Jurnalul de război» german, o probă evidentă căzuse în mîinile noastre, demonstrînd că negocierile secrete între anglo-americani și italieni erau în plină desfășurare“.

O interceptie telefonică istorică. În acest punct cîteva explicații se impun. Linia telefonică radio care făcea legătura între Roosevelt și Churchill fusese asigurată de expertii în comunicații din cele două țări cu mijloace eficace împotriva „ascultării“ inamice, datorită unui sistem care permitea o asemenea distorsiune a vocilor în cursul tranziției între cele două posturi, încît practic ele deveneau ininteligibile eventualilor „ascultători“.

Telefonul transatlantic se dovedise, de altfel, cel mai convenabil și rapid mijloc de comunicare între Londra și Washington, preferat atît de Roosevelt cît și de Churchill, deoarece excludea curierii, rutina diplomatică și întîrzierea produsă de codificare sau telegrafiere.

În plus, avea marele avantaj de a asigura un contact direct, personal, între cei „doi mari“.

Dar, evident, trebuiau luate anumite măsuri de precauție, pentru a camufla asemenea convorbiri prin mijloace tehnice adecvate. În acest sens, firma americană Bell Telephone pusese la punct un sistem care segmenta banda obișnuită de frecvență în benzi mai mici și amesteca tonurile normale ale vocilor, pînă le făcea de nerecunoscut. Numit A-3 în codul tehnic, sistemul fusese introdus prima dată în septembrie 1939 la radio-telefonul cu care Roosevelt își efectua în mod obișnuit convorbirile. Ulterior, el fusese îmbunătățit și prevăzut cu un inversator care schimba automat tonul, intensitatea și claritatea vocii.

Alte măsuri de securitate fuseseră luate ulterior în convorbirile telefonice transatlantice, mai ales a celor purtate de președintele Roosevelt. Acesta utiliza un tip special de telefon cu distorsiune, care fusese instalat la Casa Albă de o unitate specială de securitate. Toate convorbirile telefonice erau urmărite de tehnicienii de la A.T.&T., care își avea sediul pe Walker Street 47, la New York. Aici, într-o încăpere specială care monitoriza toate convorbirile transatlantice, un grup de specialiști anume desemnați urmăreau cuvintele președintelui pe un ecran de control, supraveghînd în permanență gradul lor de distorsiune, provocat cu ajutorul lui A-3.

În același timp, un mixator de canale schimba continuu frecvențele, așa încît dacă cineva ar fi reușit să intercepteze convorbirea, după cîteva cuvinte distorsionate și neinteligibile, n-ar mai fi auzit nimic întrucît convorbirea era comutată între timp pe altă frecvență de emisie.

Cum a fost totuși posibil ca, în ciuda unor asemenea măsuri de securitate, germanii să reușească să intercepteze convorbirea lui Roosevelt cu Churchill și să o ofere în traducere lui Hitler ?

Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să ne întoarcem, înapoi, tocmai în octombrie 1939, la scrisoarea expediată de un agent german din New York.

Simon Emil Ködel tocmai terminase lectura pe care o întreprindea zilnic în paginile lui „The New York Times”, în vederea depistării unor articole sau simple informații care ar fi prezentat fie și cel mai mic interes pentru filiala Abwehr de la Bremen. După ce a decupat mai multe note din ziar, Ködel le-a introdus într-un plic și le-a expediat prin poștă, cu speranța secretă că plicul său nu va atrage în mod special atenția cenzurii britanice care opera în Bermude.

Scrisoarea sa a ajuns cu bine la Bremen, pe biroul lui „Niko” Bensmann, unul din ofițerii germani care aveau sarcina să țină legătura cu Ködel.

Acesta a descoperit printre articolele decupate de agentul de la New York și unul al cărui titlu i-a atras imediat atenția : „Roosevelt protejat în convorbirile cu trimișii săi de un sistem de distorsiune care poate deruta pe spionii străini”.

Articolul oferea detalii privind sistemul de distorsiune introdus la Casa Albă pentru convorbirile telefonice transatlantice. Totodată se descria și felul în care Roosevelt îl folosisese pentru prima oară în conversația avută la 1 septembrie 1939, atunci când ambasadorul american William C. Bullitt de la Paris îi comunicase știrea invadării Poloniei de către Germania nazistă. Dr. Bensmann a supus articolul atenției șefului său, comandorul Carls, care a considerat că cel mai bun lucru era să-l trimită comitetului inter-departamental german care se ocupa cu problema spinoasă a interceptării conversațiilor telefonice internaționale.

Acest comitet explorase și posibilitatea „ascultării” comunicațiilor transatlantice — care era considerată însă foarte problematică, dacă nu chiar imposibilă la vremea aceea — dar întrebându-se instrumente de inducție, care puteau „prinde” impulsurile de frecvență înaltă folosite în asemenea situații.

În memoriile sale, Walter Schellenberg amintea și el la un moment dat că germanii reușiseră „să asculte linia principală dintre Anglia și America”, care le oferise considerabile informații despre producția de armament și livrările de echipamente.

„Un mare număr de informații privind convoaiele și transporturile navale aliate au putut fi astfel extrase sau deduse, fiind de neprețuit pentru submarinele noastre U sau pentru raidurile aeriene întreprinse apoi de Luftwaffe asupra convoaielor”.

Nimeni însă din cadrul comitetului nu a acordat vreo atenție articolului expediat de Ködel, pînă cînd o agenție germană oarecare nu a adoptat sistemul descris acolo.

Deutsche Reichspost administra, ca toate celelalte organizații naționale europene, serviciile de telefon și telegraf din Germania. Agenția, deși nu dispunea de laboratoare faimoase ca cele ale societății americane Bell System's, desfășura totuși o serie de cercetări proprii privind dezvoltarea și îmbunătățirea mijloacelor tehnice de comunicație telefonică și telegrafică.

Ministerul german de resort, Wilhelm Ohnesorge, un bărbat de aproape șaiszeci de ani, propusese deja „ascultarea” comunicațiilor transatlantice prin sistemul inductiv. Acum însă el se concentra asupra altei metode, sugerate de articolul expediat de Ködel — „descifrarea” conversațiilor „distorsionate”, care aveau loc pe circuitul radio dintre Anglia și America. Aceasta nu însemna însă o descifrare în sensul uzual, criptologic, al termenului, ci în ceea ce putea fi numit „descifonizarea”, adică un termen format prin îmbinarea dintre „descifrare” și „telefonie”.

Șeful de cercetări al lui Ohnesorge, un anume inginer Vetterlein, a procedat pentru aceasta la o metodă similară celei folosite de decodificatorii americani în 1939—40, cînd, pentru a „sparge” cifrul diplomatic japonez, ei au căutat în primul rînd să reconstituie mașina care îl producea. Ca și americanii în cazul cifrului japonez, nici Vetterlein nu dispusese inițial de vreun model sau schemă și totuși, ca și americanii, el a reușit să reconstituie sistemul întrebuintat. Lui Vetterlein i-a luat chiar mult mai puțin timp ca să realizeze modelul A-3, decît le trebuise americanilor pentru a realiza replica faimoasei mașini japoneze de cifrări „B”, pe care ei o denumiseră ulterior „Magic”.

Vetterlein începuse să lucreze la proiect în vara lui 1941 iar în septembrie el realizase alt model pilot al

distorsorului, cit și cel al aparatului de corecție a distorsiunilor. Ceva mai mult timp a luat construirea unei stații de control și realizarea echipamentului necesar acesteia pentru interceptarea, înregistrarea și corectarea distorsiunilor. Dar la 1 martie 1942 întregul proiect fusese transpus în practică și funcționa perfect. O stație de urmărire, prevăzută cu o antenă gigantică, fusese construită în grabă lângă Eindhoven, pe coasta olandeză. Echipamentul întrebuintat era atât de eficace încât permitea „descifonizarea“ în mod instantaneu, fără pierdere de timp, scăpându-se doar câteva silabe la fiecare modificare de frecvență (ceea ce corespundea unei perioade de douăzeci de secunde), după care noua frecvență era identificată automat. Transcriptia germană era apoi transmisă la Berlin prin intermediul unui teletip G-Schreiber, care folosea propriul său sistem de distorsiune. Întreaga operațiune, de la interceptarea convorbirii transatlantice și pînă la primirea transcrierii ei la Berlin, nu dura mai mult de două ore.

Așadar două ore pentru ca germanii să aibă pe birou transcrierea oricărei convorbiri Roosevelt—Churchill!

Era, probabil, cel mai rapid sistem de procurare a informațiilor secrete din întreaga istorie a serviciilor secrete.

La 6 martie 1942, Ohnesorge, care păstrase proiectul sub cel mai deplin secret, i-a adresat o scrisoare lui Hitler, informându-l că biroul său de cercetare „pusese la punct o instalație de interceptție a traficului telefonic dintre S.U.A. și Anglia“, adăugînd apoi plin de orgoliu că „era prima agenție din întregul Reich care reușise să facă conversații inițial neinteligibile, inteligibile din nou, în chiar momentul recepționării lor“.

Aceasta constituia un mare succes tehnologic, pe care Gestapo-ul n-a mai vrut să-l împartă cu nimeni în cadrul celui de-al treilea Reich.

Distribuirea interceptărilor era de aceea strict limitată. Doar o singură copie a transcrierii originale era trimisă lui Heinrich Himmler, care o distribuia cu cea mai mare parcimonie numai printre fideli săi. Abwehr-ul fusese exclus, ca și serviciile secrete ale armatei, marinei și aviației germane!

Himmler a primit prima copie a unei asemenea transcrieri la data de 22 martie 1942.

Din acel moment, un adevărat flux de transcrieri de convorbiri telefonice avea să se reverse pe biroul său. Cele

mai importante dintre transcrierile interceptate îi erau apoi imediat înaintate lui Hitler și numai uneori, foarte rar de altfel, cite una din ele ajungea și pe la Ribbentrop.

Lista „clienților“ echipei de ascultare a lui Ohnesorge arăta ca un veritabil Who's Who al efortului de război anglo-american, din care nu lipseau personalități ca : Harry Hopkins, Anthony Eden, Averell Harriman, sir John Anderson (atîta timp cît a fost cancelar al trezoreriei) sau John Miller Martin, secretarul particular al lui Churchill, sir Ronald Ian Campbell, ambasadorul britanic la Washington, Ross Campbell (mai tîrziu lord) Geddes, un magnat scoțian care conducea misiunea comercială navală britanică de la Washington, sir Frederick William Leith-Ross, consilierul economic principal al majestății sale britanice și director general în Ministerul economiei de război, sir Wilfred Guffon Eady și sir David Waley, înalți funcționari ai trezoreriei, lord Keynes, ca și un număr însemnat de oficiali mai mărunți de la Ministerul apărării, Ministerul transporturilor de război și alte instituții-cheie de la Londra sau Washington.

Cu o încredere oarbă în inviolabilitatea sistemului de distorsiune, Winston Churchill îl chema la telefon pe Roosevelt — ca și pe toți prietenii și asociații săi din Washington și New York — la orice oră din zi și din noapte, din adăpostul său antiaerian de sub Whitehall, unde îi fusese instalat telefonul transatlantic.

Churchill a fost cel care, la 29 iulie 1943, a dat acel telefon fatal președintelui S.U.A., ca să treacă în revistă împreună cu el recentele evenimente din Italia.

Deși serviciul secret britanic întreținea o rețea întreagă de agenți la Roma, lovitura care l-a răsturnat pe Mussolini a fost atât de secretă, încît nimic nu a „transpirat“ înainte.

„Nu aveam, recunoștea Churchill ulterior, nici un fel de cunoaștere a raporturilor interne de forțe din politica italiană“.

Churchill primise știrea căderii lui Mussolini puțin înaintea miezului nopții, la 25 iulie, și îi trimisese imediat o telegramă lui Roosevelt celebrînd evenimentul în stilul care îi era propriu.

„Prezenta scenă politică poate fi doar o tranziție. Dar, oricum, Hitler se va simți foarte singur odată cu căderea și ieșirea din scenă a lui Mussolini“.

Mesajul de răspuns al lui Roosevelt nu fusese totuși prea încurajator.

„După părerea mea, susținea președintele, trebuie să obținem cât mai repede o predare necondiționată, urmată de un tratament cât se poate de generos al populației italiene... În nici un caz ofițerii noștri nu trebuie să fixeze vreun termen fără aprobarea dumneavoastră sau a mea“.

Cînd transcrierea convorbirii telefonice din 29 iulie a fost pusă pe biroul lui Hitler, la orele 11 dimineata, indecizia Führerului în privința intențiilor Italiei a luat sfîrșit și acesta a ordonat pe loc trupelor germane să ocupe Italia.

Churchill a comentat ulterior această hotărîre istorică a lui Hitler, luată în exclusivitate pe baza transcrierii unei convorbiri telefonice interceptate, în felul următor :

„Nu era cîtuși de puțin nevoie ca (Hitler) să-și trimită forțele în Italia și Balcani iar faptul că a fost convins pînă la urmă să o facă, trebuie privit drept risipirea ultimei sale șanse“.

Poate că este adevărat că trimiterea masivă de trupe germane în Italia de către Hitler a fost o eroare enormă, fiindcă odată acestea blocate acolo într-un război de uzură, aliații au putut debarca mult mai lesne în Normandia un an mai tîrziu, decît dacă trupele germane rămîneau pe pozițiile lor și nu treceau Alpii.

Dar nu-i mai puțin adevărat că bătălia din Italia a fost singeroasă, aliații fiind nevoiți să lupte efectiv pentru fiecare bucată de pămînt.

Cînd totul s-a sfîrșit, la 15 aprilie 1945, aceștia aveau în spatele lor doi ani de lupte grele și numeroase victime.

Sistemul german de ascultare a continuat însă să funcționeze netulburat pînă la 5 mai 1944 cînd, după cum scrie Schellenberg, „am lovit în sfîrșit în ochiul taurului“. Stația de ascultare de la Eindhoven înregistrase în sfîrșit, la acea dată, o convorbire telefonică de cinci minute între Roosevelt și Churchill, în care aceștia discutaseră constituirea forței de invazie aliate din Marea Britanie.

Transcrierea interceptată a fost imediat expedită la cartierul general al lui Hitler, ca de altfel și o altă transcriere făcută de oamenii lui Ohnesorge. Ele coincideau perfect cu alte informații primite, indicînd fără dubii că invazia aliaților era iminentă.

Sau, cum scria Schellenberg :

„Dacă cei doi oameni de stat ar fi bănuiră măcar că inamicul asculta convorbirea lor, atunci este foarte greu de

crezut că Roosevelt și-ar fi luat la sfîrșit rămas bun de la Churchill cu cuvintele strănii :

— Ei bine, vom face tot ce putem. Iar acum plec la pescuit.

Dacă există o morală a fabulei în toate aceste evenimente istorice, atunci ea este desigur cel mai bine exprimată de celebrul motto care slujește drept maximă a societății americane Bell System's, creatoarea lui A-3, și care sună astfel :

„Cînd e vorba de secrete de stat, scrie, nu telefona !“

PARTEA A PATRA

Crepusculul Abwehr-ului

Enigma operațiunii Overlord

Mesajul lui A. 3 725. În dimineața zilei de 15 ianuarie 1944, când maiorul Hermann Sandel sosea la biroul său de la Sophien Terrace din Hamburg, i se înmână o telegramă nesemnată primită cu puțină vreme mai înainte, care conținea zece cuvinte :

„Se aude că Eisenhower sosește în Anglia la 16 ianuarie“.

Deși începuse cel de-al cincilea an de război, totuși telegrama sosise direct din Anglia. Și, cu toate că nu purta nici o semnătură, textul era urmat de indicativul A. 3 725, indicativ care corespundea celui mai bun agent de care Sandel dispunea în Marea Britanie, Hans Hansen, un tânăr danez proiectant de utilaj industrial.

Era, de altfel, cel de-al 935-lea mesaj al acestui agent, într-o carieră clandestină aproape miraculos de longevivă, care începuse la sfârșitul verii lui 1940, când Hansen fusese parașutat în preajma localității engleze Salisbury.

Mayorul Sandel, un ofițer în rezervă care se apropia de cincizeci de ani, trăise mulți ani în Statele Unite și era considerat drept cel mai bun expert al Abwehr-ului în probleme anglo-saxone.

Telegrama din Anglia nu făcea decât să corespundă celor mai negre presimțiri ale maiorului german. Nu era nici un secret că aliații occidentali pregăteau de câțiva vreme cu

înfrigurare o enormă concentrare de oameni și materiale în Marea Britanie, în vederea debarcării în Europa. Dar mesajul lui A. 3 725 indica fără nici un dubiu că aceste preparative de amploare se apropiau acum de sfârșit iar invazia începea să capete un contur foarte concret. Ca valoare, telegrama lui Hansen constituia o informație de prim rang. Numirea lui Eisenhower în calitate de comandant suprem al forțelor anglo-americane de invazie fusese anunțată la 26 decembrie 1943. Dar generalul american nu părăsise nordul Africii decât la 31 decembrie, când plecase cu avionul în S.U.A., pentru a discuta cu generalul C. Marshall probleme militare și ca să-și petreacă Anul Nou în mijlocul familiei. La 13 ianuarie 1944, orele 19,00, îmbrăcat într-un treni care nu avea nici un fel de grade ori alte însemne militare — din motive de securitate — Eisenhower părăsea Washingtonul la bordul unui avion și ateriza la Londra la 14 ianuarie, orele 23,00. Nici un anunț în legătură cu sosirea sa în Anglia nu a fost dat publicității până în ziua de 16 ianuarie.

Hansen afluase însă știrea încă din dimineața de 14 ianuarie și o introdusese imediat în mesajul radio transmis spre Hamburg, cu aproape șapte ore deci înainte de sosirea lui Eisenhower la Londra.

Mayorul Sandel consideră că mesajul lui Hansen era suficient de interesant pentru a-l trimite Grupului I Belinda, cartierul general secret al Abwehr-ului, aflat într-o suburbie a Berlinului. Așa încît mesajul lui Hansen a fost transmis imediat prin mașina de cifrat sistem G-Schreiber. După care Sandel a redactat mesajul de răspuns către Hansen, care suna astfel :

„Multe mulțumiri pentru excelentul nr. 935. Ține-ne la curent cu mișcările lui Eisenhower în contextul pregătirilor de invazie“.

Mesajul a fost transmis la ora 20,30, conform programului obișnuit de comunicații zilnice pe care Hamburgul îl fixase cu Hansen.

De fapt, Abwehr-ul începuse supravegherea evoluției conceptului strategic anglo-american asupra unei potențiale invazii încă din decembrie 1941. Atunci, imediat după atacul japonez de la Pearl Harbor, colonelul Hans Piekenbrock alertase întregul aparat Abwehr. Posibilitatea traversării Canalului Mincii de o formidabilă forță anglo-americană devenise repede una din principalele preocupări ale organizației lui Canaris.

La două săptămâni după Pearl Harbor, președintele Roosevelt și primul ministru Winston Churchill se întâlneau la Washington, în cadrul Conferinței Arcadia, pentru a stabili liniile generale ale strategiei pe care intenționau să o urmeze atât în Pacific, cât și în Atlantic. Douăzecișitri de zile de deliberări au dus, în cele din urmă, la conturarea a ceea ce istoricul oficial britanic al războiului, maiorul Lionel Frederic Ellis, numea „trăsăturile esențiale ale strategiei lor“, și care se presupuneau că vor rămâne un secret absolut pentru inamic.

Totuși, câteva săptămâni mai târziu, acestea figurau într-un raport pe care Canaris i-l înainta lui Hitler. Raportul de douăzeci de pagini, descriind în amănunt toate hotărârile luate în secret în cadrul Conferinței Arcadia și pașii care urmau să fie făcuți în vederea transpunerii lor în practică, se baza pe informațiile obținute de Canaris de la colonelul José Carlos Garcia, atașatul militar spaniol de la Washington, în fapt rezidentul numărul unu al Abwehr-ului în capitala S.U.A. la acea vreme.

Raportul lui Garcia ajunsese la Madrid într-un colet diplomatic la 1 februarie, fiind adresat generalului Campos Martinez, șeful serviciului secret spaniol („Informacia Militar“). Martinez, care era nu numai un vechi colaborator al lui Canaris dar se număra printre prietenii personali ai amiralului, înmînase documentul comandorului Wilhelm Leissner, alias Gustav Lenz (Papa Lenz), șeful rețelei de la Madrid a Abwehr-ului, care îl transmisese urgent la Berlin printr-un curier.

Concomitent, Abwehr-ul obținuse date suplimentare și pe alte canale.

Astfel, italienii îi transmisese lui Canaris copia unei telegrame interceptate de ei și decodificată, trimisă la Ankara de ambasadorul Turciei la Londra, în care se găsea redată pe larg discuția purtată de acesta cu colonelul Robert Lees, atașatul militar american, privind implicațiile Arcadiei asupra politicii și situației Turciei.

Apoi, chiar serviciul special al Abwehr-ului reușise să intercepteze și să decodifice câteva rapoarte ale ambasadorului Portugaliei la Londra, considerat un personaj întotdeauna perfect informat, care rezuma rezultatele Arcadiei, imediat după întoarcerea lui Churchill în Anglia.

Iar un alt agent, considerat drept cel mai de încredere și mai verificat al Abwehr-ului din cadrul statului major

elvețian, oferise rețelei lui Canaris de la Berna copia raportului atașatului militar elvețian aflat la Washington.

Dar probabil că rapoartele cele mai importante fuseseră expediate filialei Abwehr-ului din Bremen de A. 2248, în realitate baronul Waldemar von Oppenheim, bancherul din Colonia, cu întinse relații în cercurile financiare de la New York și Washington despre care am relatat anterior. În trei rapoarte consecutive (4097/41/IH, 308/42/IH și, mai ales 573/42, IH), „Baronul“ (numele de cod al agentului german) informa Abwehr-ul că, potrivit minutei încheiate la Conferința Arcadia, „în ciuda intrării Japoniei în război“, Atlanticul și Europa erau considerate drept „teatrul decisiv“ în câștigarea războiului, Germania privită drept „inamicul principal“, iar înfringerea ei „cheia victoriei“.

Dosarul despre Conferința Arcadia, pe care Canaris îl prezentase lui Hitler, nu mai lăsa loc pentru nici un fel de speculații.

Transcrierea germană releva în ordine cronologică, pas cu pas, fiecare operație planificată de aliați, pînă în 1943, începînd cu o „debarcare limitată“ în 1942, pentru a obține controlul asupra coastei nord-africane. Intenția afirmată în cadrul Arcadiei era ca apoi, în 1943, dacă condițiile urmau s-o permită, forța din nordul Africii „să revină în Europa, traversînd Mediterana, din Turcia în Balcani sau printr-o debarcare în Europa occidentală“.

Tot în cadrul Arcadiei, se hotărîse și ca statul major anglo-american, odată constituit, să procedeze imediat la organizarea în Anglia a unei forțe comune de invazie și să pună la punct planurile pentru lansarea „unui atac pe scară mare al forțelor aliate, printr-o debarcare în Franța“.

Astfel, intențiile militare ale aliaților apăreau în toată claritatea lor, în termeni neechivoci.

Planurile erau enunțate în detalii specifice. Timpul de desfășurare fusese programat din vreme, ca și ordinea desfășurării operațiilor. Implementarea treptată a acestei strategii de mare anvergură a fost urmărită îndeaproape de Abwehr.

În mai 1943, atașatul militar spaniol de la Washington dădea informații suplimentare Abwehr-ului în această problemă. Era vorba de o transcriere a minutei Conferinței Trident, la care Roosevelt și Churchill stabiliseră în toate detaliile invazia anglo-americană pe continent. Informațiile secrete privind aspectele operative și tactice ale

proiectatei invazii fuseseră culese de Abwehr prin interceptarea curentă a comunicațiilor aliate, ale căror coduri și cifruri fuseseră descoperite de germani. Altele proveneau din examinarea documentelor capturate și din interogarea prizonierilor luați de germani în nordul Africii, Italia sau în urma raidurilor de la St. Nazaire și Dieppe. Ca și, bineînțeles, din rapoartele provenind de la rețelele de agenți germani specializați în ceea ce s-ar putea numi „informațiile legate de invazie“.

Și totuși această mare masă de informații din cele mai felurite, cu toate eforturile care se făcuseră pentru a fi procurată, fie că nu a ajuns pînă la Înaltul comandament al Wehrmachtului, fie că a fost greșit interpretată sau chiar ignorată.

Așa avea să se întâmple și în ianuarie 1944, cu raportul lui A. 3725, expediat de Hansen de la Londra.

Deși marcat cu sigla SSD, ceea ce însemna „foarte, foarte urgent“, el a trecut prin mai multe filiere, odată plecat din mîna maiorului Sandel, pînă să ajungă la omul cel mai indicat și interesat în evaluarea conținutului său în ansamblul tuturor informațiilor secrete deținute de statul major german — colonelul Alexis von Rönne, șeful secției occidentale a serviciului secret din cadrul statului major german.

În după amiaza zilei următoare, agenția Reuter (una din principalele surse de informare ale lui von Rönne, de altfel asiduu urmărită în tot cursul războiului), transmitea următorul comunicat :

„Se anunță că generalul Eisenhower și-a preluat sarcinile în Marea Britanie, în conformitate cu desemnarea sa în calitate de comandant suprem al șefilor de stat major aliați. În cursul călătoriei sale din Mediterană către Marea Britanie, el a avut întrevederi cu președintele Statelor Unite și cu primul ministru britanic“. În același timp, A. 3725 (alias Hans Hansen) transmitea noi detalii asupra acestei teme : „Există acum — semnala Hansen la 16 ianuarie în mesajul nr. 937 — mai mult de 7 000 de ofițeri și personal american la Londra. Cei mai mulți dintre aceștia lucrează în cadrul statului major al forțelor de invazie care se află la Berkeley Square în Mayfair“.

La 17 ianuarie, colonelul von Rönne consemna în raportul său, sintetizînd informațiile primite de la A. 3725, ca și cele provenite din alte surse : „Sosirea lui Eisenhower

în Anglia este menționată în momentul de față în numeroase articole de presă, ca și la radio. Un alt agent al nostru semnalează instalarea simultană a unui înalt comandament aliat în Gibraltar, referindu-se probabil la un al doilea post de comandă organizat pentru a conduce operațiunile din Mediterană, mai ales atacurile împotriva sudului Franței“.

Și von Rönne continua astfel :

„Un alt raport semnalează sosirea în Anglia a adjunctului lui Eisenhower, mareșalul britanic de aviație Tedder, demonstrînd astfel progresul rapid înregistrat în constituirea aparatului de comandă anglo-american, ca și numirea generalului Bradley drept comandant al armatei de uscat americane“.

Dacă vreun om constituia figura centrală de partea germană în toată această mare dramă a pre-invaziei, atunci acest om era, fără îndoială, Alexis von Rönne. Lui îi revenea misiunea de a filtra informațiile și de a furniza Comandamentului suprem german rapoarte concludente privind mișcările din tabăra aliată, care să permită luarea de către Wehrmacht a celor mai propice măsuri de prevenire și contracarare a unei eventuale invazii anglo-americane pe continent.

Simplu colonel în toată acea suită de mareșali și supergenerali care îl înconjurau pe Führer, Rönne conducea doar un mic și aparent modest serviciu de informații din cadrul statului major german. Dar toate celelalte servicii secrete germane, toți specialiștii în coduri și cifruri, ca și analiștii acestor servicii, lucrau de fapt pentru el.

Rönne fusese recunoscut, chiar și de adversarii săi interni (și avea destul de mulți), drept omul ideal pentru momentele critice.

Erudit, plin de imaginație, bun administrator, Rönne reușise să se facă respectat chiar și de superiorii săi în grad. Era căpitan în 1940, cînd a făcut brusc senzație în statul major german cu impresionanta sa colecție de informații privind armata franceză, care semnala slăbiciunile fatale ale acesteia exact acolo unde toți ceilalți experți vedeau forța ei principală. Contribuția lui Rönne la bătălia pentru Franța avea de altfel să fie remarcată chiar de generalul Franz Halder, șeful statului major german la acea dată, și apreciată drept un „factor decisiv“ în fulgerătorul succes al Wehrmacht-ului. Astfel că atunci cînd șeful serviciului secret din cadrul statului major german s-a retras

În 1942, colonelul von Rönne a apărut multora ca cea mai firească alegere în calitate de succesor. Promovat ulterior de trei ori, în mai puțin de trei ani, el se afla acum nu numai în fața opțiunii supreme a întregii sale cariere ci și a șansei de a repeta, la o scară mult mai mare, formidabilul succes din 1940, ghicind o clipă mai devreme traseul aliaților spre continent.

Dar se pare că tocmai aceasta depășea posibilitățile lui Rönne.

Profesorul Percy Ernst Schramm, care întocmea jurnalul de război al O.K.W. (Comandamentul suprem al Wehrmacht-ului) nota :

„Până în 1942, înaltul comandament german putea în linii mari să-și limiteze efectivele în vest la apărarea și controlul teritoriilor ocupate și la construirea apărării de coastă. Începând însă cu evenimentele din vara și iarna aceluia an (Dieppe, Alamein și debarcarea din nordul Africii), devenise limpede că anglo-americanii erau ferm hotărâți să deschidă un al doilea front undeva, de-a lungul coastelor apărate de germani în Europa... cu o lovitură în inima „Fortăreței europene“.

Ineditul situației provenea din faptul că, cel puțin până atunci, nu apăruse încă acel indiciu sigur care să arate unde anume urmau aliații să deschidă cel de-al doilea front în Europa.

Cu forțele răspândite în Mediterană, Orientul mijlociu și apropiat, Africa, America, Italia și Islanda, anglo-americanii puteau deschide un al doilea front oricând și oriunde în Europa iar germanii nu doreau să fie luați prin surprindere și nici „intoxicați“ cu informații derutante, așa că ei încercau să fie vigilenți pe toată linia de coastă a Europei occidentale, ceea ce practic echivala cu o zonă imensă de supraveghere, care necesita un număr enorm de forțe.

Aceasta era pentru colonelul von Rönne o situație de-a dreptul intolerabilă și nimeni nu resimțea primejdia pe care o asemenea incertitudine o ascundea mai bine decât el, din turnul său de fildeș, de la Zossen.

Fantoma operației Overlord. La ambiguitățile situației militare se adăuga, ca un factor agravant, acțiunea serviciilor secrete aliate de inducere în eroare sistematică a germanilor în legătură cu locul și data reală a invaziei.

Profesorul Schramm nota în „Jurnalul de război“ :

„Lipsa noastră de informație asupra planurilor aliaților era agravată și de manipularea abilă de către ei a știrilor. Începând din vara lui 1942, ei au lansat periodic adevărate valuri de zvonuri asupra invaziei“.

Deși cele mai multe dintre acestea erau în mod evident încercări de „intoxicare“ a germanilor, nu e mai puțin adevărat că ele au mărit considerabil doza de ambiguitate care începuse să înconjoare planul de invazie al aliaților.

De câteva ori, chiar colonelului von Rönne i se reamintise, mai mult sau mai puțin discret, ceea ce statul major german aștepta de la el în această direcție.

Generalul Jodl, căruia Hitler îi ordonase să facă planuri de contramăsuri la o eventuală invazie a aliaților, era realmente handicapat de absența permanentă a unor informații strategice relevante. Planurile obișnuite, pe care statul major german le concepea în mod curent pentru orice eventualitate militară, nu mai puteau fi elaborate în aceste condiții.

Cum ar fi putut de pildă cineva schița un plan, atîta timp cît nu se știa nimic sigur în legătură cu direcția și data unei invazii ?

De aceea, la 3 ianuarie 1944, Jodl dăduse instrucțiuni precise tuturor serviciilor secrete germane, transmitîndu-le o listă cu întrebări la care aceștia trebuiau să ofere răspunsuri neechivoce.

Iar la 6 ianuarie, el îi convoca în biroul său pe Rönne și Canaris pentru a le spune ceea ce aceștia știau prea bine.

— Vă cer să acordați zonei Mediteranei o mult mai mare atenție decât ați făcut-o pînă acum. Ceea ce se petrece acolo nu constituie numai un indiciu clar asupra intențiilor inamicului în Mediterana propriu-zisă dar prezintă și o sursă inestimabilă de indicii asupra intențiilor și planurilor strategice anglo-americane.

Apoi Jodl le-a menționat situația care se putea constata în bazinul mediteranean în ultima vreme. Aliații păreau să fi renunțat la orice tentativă de debarcare aeriană iar cîteva unități mari fuseseră retrase de pe front, dispărînd aproape fără urmă.

Deși afirmațiile lui Jodl erau exacte, concluzia la care ajungea el era în întregime falsă.

— Așa cum văd eu lucrurile, aceste mișcări par să indice că efortul principal al aliaților în cursul unei invazii va fi în spațiul larg al Mediteranei.

apoi Jodi adauga

— Incidental, am discutat problema cu Führerul de mai multe ori în ultimele zile și el mi-a pus diverse întrebări, accentuând mai ales asupra seriozității pe care o prezentau orice intenții ale aliaților. El se așteaptă, de altfel, la o serie de acțiuni în scop de diversiune, pe care anglo-americanii le vor executa înainte de a risca o invazie pe scară mare. Führerul se gîndește mai ales la asemenea debarcări false în Portugalia sau pe coasta Spaniei ori, dacă va fi vorba de Franța, în mod sigur la nord de Gironde.

Toate acestea erau însă foarte departe de intuiția pe care Hitler o avusese în 1941—42, cînd dăduse Normandia ca loc sigur pentru o eventuală debarcare a aliaților.

Atunci, la o săptămîină numai după atacul japonez de la Pearl Harbor, Hitler dăduse directiva asupra „construirii apărării de coastă“, fiind ferm convins că o eventuală debarcare decisivă a aliaților nu se putea produce decît în spațiul Normandiei și Breitaniei, ale căror porturi excelente și plăji largi le făceau „capuri de pod ideale pentru orice debarcare“.

În martie 1942, credincios ideii sale privind certitudinea unei debarcări anglo-americane în zona Normandia—Breitania, Hitler mersese pînă acolo încît procedase chiar la rechemarea bătrînului mareșal Gerd von Rundstedt, de departe persoana cea mai dificilă și mai puțin comodă din întregul său corp ofițeresc de elită, pe care îl numise pe loc comandant suprem al frontului de vest și responsabil de apărarea Franței, Belgiei și Olandei, numai fiindcă i se părea că „incomodul“ Rundstedt era, totuși, cea mai calificată persoană să organizeze o apărare de coastă de asemenea dimensiuni gigantice. Și, cel puțin din acest punct de vedere, Rundstedt nu-i înșelase așteptările.

Ulterior, orice mișcare oricît de mărunță produsă dincolo de Canalul Minecii avea darul să-l facă pe Hitler să sară imediat în sus, agitat, bănuind că la mijloc era vorba de invazia din Normandia, care din 1942 devenise obsesia sa principală.

Astfel, acțiunea de commando aliată de la St. Nazaire nu fusese altceva în ochii lui Hitler decît „o invazie de probă“.

Chiar și nefericitul asalt aliat de la Dieppe reprezenta pentru Hitler „o invazie pur și simplu“.

Și el a continuat să insiste asupra ideii sale fixe, chiar și atunci cînd un studiu întocmit de statul major german demonstra că, la canadienii căzuți prizonieri la Dieppe se descoperiseră ordine explicite pentru reîntoarcerea în Anglia, ceea ce excludea orice idee de invazie.

Abia „Zidul Atlanticului“ i-a dat lui Hitler ceva mai multă încredere. Fără întîrziere, el a deplasat aici unele din cele mai bune unități ale Wehrmachtului, care luptau în regiuni critice ale frontului. Ba chiar, în cursul uneia din crizele sale periodice de panică, el a ordonat ca două divizii de infanterie — „Adolf Hitler“ și „Grossdeutschland“ — să fie transferate în cea mai mare grabă de pe frontul sovietic, unde era o nevoie disperată de ele, pe frontul atlantic, unde prezența lor era — pur și simplu — inutilă.

Totuși, în 1944, trecuseră aproape doi ani fără ca aliații să întreprindă nimic. Pentru Hitler însă tocmai această „tăcere“ reprezenta proba cea mai vie a pregătirii unei invazii „colosale“. O imensă investiție în bani, armată și armament continua să se facă în gol, bazată doar pe „intuiția“ Führerului.

Iar incertitudinea comandamentului german în această perioadă devenise totală.

Probabil că niciodată în cursul istoriei un înalt comandament nu a fost atît de neinformați (sau atît de dezinformați) despre intențiile reale ale inamicului în momentul cel mai critic al conflictului, cum era Marele Cartier german. Documentele din această perioadă vorbesc de la sine : „Inamicul“, scria von Rundstedt la 19 noiembrie 1943, în directiva „Pregătirea pentru bătălie“, este pe cale de a-și finaliza preparativele în vederea ofensivei din sectorul de vest. Cînd însă va începe această ofensivă și unde, nu cunoaștem încă“.

Jodl, la rîndul lui, se fixase definitiv asupra bazinului mediteranean și indica statului major german tot felul de locuri pe care le considera posibile pentru debarcare. Două se aflau în vestul Mediteranei (numite codificat Flower I și II), alte două în Italia (Morten I și II) iar ultimele două în estul bazinului mediteranean (Trout I și II).

Cît despre Hitler, după ce „ghicise“ atît de neașteptat încă din 1941 viitorul loc de debarcare din 1944 al aliaților, odată cu construirea „Zidului Atlanticului“ își schimbase subit părerea, considerînd că fortificațiile zidului excludeau acum posibilitatea ca aliații să încerce debarcarea tocmai în această zonă.

Rönne a părăsit biroul lui Jodl pradă neliniștii.

El, unul, nu mai credea demult în posibilitatea ca aliații să-și piardă vremea și resursele lor cu niște simple „raiduri” sau „debarcări de probă” prin locuri ca Portugalia sau Spania.

Două rapoarte secrete îi dăduseră în mod neașteptat posibilitatea să întrezărească adevărul, dincolo de ecranul de fum creat în chip deliberat de aliați. La 16 decembrie 1943, el primise textul interceptat de la un colonel american, identificat ca fiind un membru influent al statului major al lui Eisenhower, în care acesta vorbea, între altele, despre o anumită operațiune „Overlord”, ce prezenta toate caracteristicile presupusei invazii anglo-americane.

Aproape în același timp, una din cele mai mari lovituri de spionaj din cursul celui de-al doilea război mondial îi permitea lui Rönne să identifice în „Overlord” numele de cod al viitoarei invazii aliate. El obținuse detaliile acestei operațiuni de la cea mai autorizată sursă cu putință — documentele strict secrete ale unor înalte autorități aliate.

La 26 octombrie 1943, SD-ul german din Turcia, care reușise să manipuleze mișcările unui super-agent cu acces direct la safe-ul ambasadorului britanic de la Ankara, intrase în posesia unor documente secrete aliate de excepțională valoare. Super-agentul nu era altul decât „Cicero”, valetul ambasadorului britanic, care obținea documentele direct din biroul personal al ambasadorului, aflat în dormitor, cu ajutorul unei simple dubluri a cheii.

„Indiscutabil, scria Ludwig C. Moyzisch, șeful SD-ului de la Ankara, care dirija întreaga operație, în mâinile noastre căzuse acel gen de documente confidentiale la care un agent secret nu poate decât visa o viață întreagă, fără însă să creadă că va avea vreodată șansa reală de a le obține. De la prima privire mi-am dat seama că serviciul pe care acest valet îl aducea celui de-al treilea Reich era incredibil de important”.

Dar epilogul acestei lovituri avea să fie nu mai puțin ieșit din comun, ca întreaga operațiune „Cicero” în sine.

Căci dacă Moyzisch era întru totul convins de sinceritatea lui Cicero, ca și de autenticitatea documentelor furnizate de el, superiorii săi de la Berlin, în schimb erau mai degrabă înclinați să creadă că întreaga „infiltrare” — Cicero se adresase germanilor nesolicitat și în mod cu totul neașteptat — nu reprezenta nimic altceva decât una din obișnuitele manevre de „intoxicare” puse la cale de aliați.

În loc de a acționa pe baza informațiilor primite, mesajele lui Cicero făceau obiectul dezbaterilor unor comitete ale căror conferințe păreau nesfârșite, fără însă ca acestea să poată spune finalmente dacă documentele în cauză erau autentice sau false.

Întreaga dezbateră din jurul documentelor era în toi când, la 14 decembrie 1943, Cicero i-a transmis lui Moyzisch ceea ce părea să fie cel mai important dintre toate rapoartele sustrase de valet din safe-ul ambasadorului britanic de la Ankara.

Raportul cuprindea o transcriere integrală a Conferinței de la Teheran, desfășurată în noiembrie 1943, în cursul căreia Roosevelt, Churchill și Stalin căzuseră de acord asupra viitorului curs al efortului de război și hotărâseră mijloacele prin care s-ar fi putut accelera calea către victoria finală.

Or, cele mai multe dintre discuțiile desfășurate în cadrul conferinței se refereau la operațiunea Overlord, exact același nume de cod pe care colonelul Rönne îl întâlnise anterior în textul interceptat al mesajului colonelului american din anturajul lui Roosevelt.

Acum, când descoperise semnificația cuvântului Overlord și cunoștea planurile de perspectivă ale aliaților, colonelul von Rönne putea răsufla ușurat. Nu-i mai rămânea decât să asambleze detaliile operaționale și tactice prin intermediul canalelor de care dispunea. Rönne începuse să țină conferințe zilnice cu amiralul Canaris și principalii săi adjuncți.

Generalul Fellgiebel, comandantul corpului de semnal din cadrul Wehrmachtului, primi ordinul să supravegheze împreună cu serviciile criptologice de specialitate toate comunicațiile aliaților, pentru a obține informații pe care probabil nici cel mai bun spion nu le-ar fi putut obține.

Rönne în persoană s-a deplasat imediat pe coasta franceză pentru a conduce direct o recunoaștere la care au luat parte cei mai buni specialiști germani, consultându-se la fața locului cu ofițerii de informații care reprezentau serviciile secrete ale principalelor arme afectate apărării de coastă.

Pe de altă parte, semnalele din partea Abwehr-ului începuseră să se multiplice. Unul din agenți identificase Armata I americană în sudul Angliei, un altul localizase o divizie aeropurtată britanică în zona Salisbury—Yeovil—

Taunton, o a doua între Aldershoot și Guilford, și o a treia „în formare” lângă Hull.

Un raport indica „noile cartiere generale ale Corpului VII” la Reading, în timp ce un spion observase Divizia britanică 49 de infanterie deplasându-se de la baza ei din Scoția pe direcția sud, spre Harwich și Lovestoft.

Un al doilea raport semnală „o activitate militară considerabilă în jurul lui Poole și Bournemouth”.

Astfel, unul după altul numele localităților afectate concentrării trupelor anglo-americane de invazie începeau să apară în rapoartele germane. Numeroase trupe erau semnalate de Abwehr regrupându-se în sudul Angliei, venind din cele mai diverse direcții, din nordul Irlandei și Islandei, pînă la cele sosite din bazinul mediteranean și, bineînțeles, din S.U.A. Posturi de comandă aliate se constituiau peste tot. Eastborne, Brighton, Worthing, Wye și Wemouth nu erau decît cele mai proeminente printre numeroase altele.

Toate rapoartele primite în această perioadă critică de către Abwehr coincideau într-un punct esențial : era semnalat că grosul forțelor aliate se regroupează, aproape fără excepție, în sudul Angliei, dincolo de Dover, în zona mai joasă a Canalului.

Așadar de aici trebuia așteptată principala lovitură dată de anglo-americani sistemului defensiv de coastă organizat de armata germană.

Totuși, colonelul von Rönne își dădea seama neliniștit că îi mai lipseau răspunsurile la două probleme esențiale : unde intenționau aliații să debarce în mod exact pe coasta Franței ? Care era data precisă cînd avea să se producă atacul decisiv ?

Pentru că devenise clar, ora H a invaziei se apropia.

Într-o estimare din 19 ianuarie 1944, von Rönne concluzionează că „atacul în vest trebuie anticipat ca începînd în orice moment de la jumătatea lui februarie, cînd vremea devine favorabilă unei debarcări de asemenea anvergură”.

Nu mai era, așadar, timp pentru dezbateri, ambiguități sau erori de calcul !

De aceea, dacă la începutul lui noiembrie 1943 von Rönne obișnuia să-și petreacă timpul în fața unei imense hărți a Europei la scara 1:6 000 000, urmărind cu privirea atent zona de coastă din nordul Norvegiei pînă la Dardanele, odată cu sfîrșitul lui ianuarie el se concentrase exclusiv asupra hărții coastei franceze și Canalului Mîneei, zonă

pe care o însemnase conștincios cu niște creioane colorate, marcînd diferite poziții, cu convingerea fermă că atacul aliat nu va întîrzia să se producă în cîteva săptămîni, maximum o lună.

Astfel, cu un creion verde, von Rönne desenă o săgeată care marca ceea ce el considera că vor fi atacurile premergătoare, diversioniste, executate de aliați prin Dardanele în Marea Neagră, pe direcția Odesa. O săgeată albastră (urmată la capăt de un semn de întrebare) pornea pe harta lui Rönne din Adriatică, se curba apoi spre est, peste Croația, și se oprea la Budapesta, în Ungaria. Două săgeți galbene marceau zona dintre Marsilia și Riviera italiană, în timp ce o săgeată neagră străpungea dinspre Mediterană Peninsula Italică, îndreptîndu-se spre Milano.

Pentru lovitura decisivă, von Rönne își pusese deoparte un creion roșu, cu care marcă printr-o săgeată porțiunea dintre Anglia și coasta franceză. Săgeata pornea din dreptul orașului Manchester, părăsea Anglia în zona Dover-Folkstone și traversa Canalul Mîneei, împlintindu-și virful, clar și neechivoc, exact în regiunea Pas-de-Calais din nordul Franței.

Aceasta constituia o concluzie cel puțin stranie, deoarece nici unul din rapoartele primite din Anglia nu se referea la vreo cît de mică concentrare de trupe și material de război sau activitate militară în dreptul stîncilor calcareose de la Dover. Dar Rönne îi mărturisise maiorului Soltmann, unul din adjuncții săi care răspundeau de sectorul englez :

— De ce ar risca anglo-saxonii să traverseze Canalul pe ruta mai lungă de la Portsmouth, cînd de pildă îl pot străbate foarte bine între Dover și Calais, unde Canalul nu măsoară decît vreo 20 mile distanță ? Ar trebui să fie nebuni să facă altfel...

Pas-de-Calais, desigur ! Această regiune rurală cu dealuri mici, din Artois și Picardia, care se deschidea spre Dover și unde avuseseră loc atîtea bătălii istorice, purtate de conții de Flandra, ducii de Burgundia, ca și de Bourboni, spanioli, austrieci, fără să mai vorbim de celebra bătălie din primul război mondial !

Odată fixat irevocabil (și fatal) asupra lui Pas-de-Calais, Rönne l-a invitat imediat pe Canaris la o conferință, care

urma să dureze o zi întreagă, pentru a fixa împreună sarcinile finale ale Abwehr-ului în cadrul efortului de apărare.

Totuși, Rönne nu se simțea deloc în apele lui.

Deși dispunea de nenumărate informații separate cât se poate de precise, îi lipseau totuși elementele esențiale, cum era ordinea exactă de bătaie a inamicului, natura echipamentului, tactica de luptă, pentru a putea contura un plan precis și eficace.

La întâlnirea cu Canaris, amiralul i-a dezvăluit lui Rönne, spre totală surprindere a acestuia, că Abwehr-ul dispunea de mai multe rețele de agenți în Marea Britanie, pe care îi întrebuințase în toți anii războiului și de avangposturi importante pentru culegerea de informații la Madrid, Lisabona, Berna sau Stockholm. Însuși secretarul particular al lui Churchill „putea fi oricând convins să lucreze pentru Abwehr“, în timp ce la Cartierul general al lui Eisenhower exista o tină, numită codificat „Mary“, pe care A. 3725 (Hansen) reușise să o „seducă“, determinând-o astfel să lucreze pentru el. Iar la Cartierul generalului Bradley, ofițerul de legătură cu statul major al armatei poloneze, era de asemenea agent al Abwehr-ului.

Acum tot acest imens aparat, construit cu migală de-a lungul mai multor ani, se afla concentrat asupra problemei invaziei anglo-americane, încercînd cu disperare să anticipeze lovitura cât mai devreme și exact cu putință. Era, indiscutabil, ora supremă a lui Canaris și a Abwehr-ului, pentru că numai organizația sa putea îndeplini acest rol. Pentru prima dată într-un sfert de secol de existență, această organizație avea în sfîrșit misiunea strategică supremă, demnă de orgoliul șefului ei. Locul său în istorie, rangul Abwehr-ului printre celelalte servicii secrete, depindea acum numai de felul în care urma să se achite de această covîrșitoare misiune.

Nu era nici o exagerare să se afirme că de abilitatea lui Canaris și a Abwehr-ului în a desluși adevăratele intenții ale aliaților, dincolo de ecranul de securitate ridicat de aceștia, depindea în mare măsură victoria sau înfrîngerea în asemenea măsură era de importantă invazia pentru întreaga desfășurare a războiului pe frontul de vest.

Acest „moment al adevărului“ a devenit însă mult mai expus hazardului datorită unui factor pe care Canaris,

deși îl avusese permanent în minte, refuzase totuși să-l admită, fie și în sinea lui.

Căci în Anglia, Canaris era sfidat de un adversar care avea în mîna sa cel puțin cîteva din cărțile măsliute ale „jocului“.

Pionii lui „Fortitude“ și „Bodyguard“

O inscenare istorică. Concluzia la care ajunsese colonelul von Rönne și care poate fi sintetizată printr-un singur cuvînt, Pas-de-Calais, constituia, de fapt, nu eroarea istorică a omului al cărui rost în acele momente era tocmai acela de a nu greși, ci încununarea unui efort de anvergură, prin care anglo-americanii au reușit, finalmente, să-i inducă în eroare pe germani, făcînd astfel posibilă debarcarea din Normandia (operațiunea Overlord).

Această mistificare istorică nu a fost rodul unei improvizații întîmplătoare, ci — pur și simplu — rezultatul uneia din cele mai elaborate „scheme“ de inducere în eroare a inamicului concepute vreodată de un serviciu secret — un „plan de acoperire“ complex, desenat cu aceeași grijă și ingeniozitate ca și cel al invaziei propriu-zise.

Churchill nota mai tîrziu :

„Marea cursă pe care am întins-o inamicului a fost să simulăm că vom traversa Canalul Minecii prin dreptul strîmtorii Dover. N-ar fi cazul nici măcar acum (1955) să descriu toate metodele pe care le-am folosit pentru inducerea în eroare a inamicului dar este totuși evident că atît concentrările simulate de trupe din Kent și Sussex, de flotile alcătuite din nave artificiale înghesuite la Cinque Ports, exercițiile de debarcare simulate prin împrejurimi, ca și o intensificare în comunicațiile radio au fost utilizate din plin de noi. Rezultatul a fost admirabil“.

Partea de traversare a Canalului din cadrul operațiunii de debarcare fusese codificată „Neptune“.

„Overlord“, propriu-zis, se referea doar la operațiunea care urma să se desfășoare începînd abia din apele teritoriale franceze și să continue pînă cînd cele două plaje — „Omaha“ și „Utah“ erau cucerite de aliați.

Planul de „acoperire“ al debarcării din Normandia includea două operațiuni de „intoxicare“ separate — „Bodyguard“ și „Fortitude“.

„Bodyguard“ era destinată să formeze în Europa o falsă reprezentare asupra strategiei aliaților, astfel încât să determine Înalțul comandament german să dea dispoziții greșite. „Fortitude“, la rîndul ei, urmărea să-i convingă pe germani că „zona cea mai îngustă a Canalului îi va tenta pe aliați să lanseze atacul lor principal asupra coastelor franceze cele mai apropiate“.

Trebuie spus că întreaga această campanie de inducere în eroare a germanilor a fost pregătită de aliați cu o mare precauțiune, concepută cu deosebită finețe și abilitate, și că a costat enorm.

Ea era condusă direct din Downing Street 10, de John („Johnny“) Bevin, sub personala supraveghere și continua supervizare a generalului „Pug“ Ismay, șeful Statului major britanic. Din acest adevărat centru nervos al întregii operațiuni porneau toate „zvonurile“ și „cacialmalele“ concepute special pentru a induce în eroare serviciile secrete și Statul major german. Toți agenții angrenați în „Fortitude“ și „Bodyguard“ aveau ordinul să raporteze totul direct postului de comandă al lui Bevin, evitînd cu desăvîrșire orice alți intermediari.

Aliații au reușit astfel, încetul cu încetul, să dea contur unei adevărate lumi, inventînd evenimente care nu aveau să se petreacă niciodată, oameni care nu existau și situații care nu se desfășurau decît în mintea inamicului, care erau servite germanilor împreună cu date și informații reale, într-o mixtură cît mai plauzibilă.

Astfel, planul fals „pretindea“ că întreaga campanie avea să înceapă printr-un atac simulat în sudul Norvegiei, lansat din Scoția, în timp ce „atacul principal“ ar fi urmat, chipurile, să se desfășoare la Pas-de-Calais (unde Rönne era deja gata convins că aliații vor debarca), în timp ce Normandia, unde de fapt anglo-americanii plănuiau lovitura principală, era reprezentată în acest „plan de fum“, cu multă perfidie, drept locul unui simplu și mărunț atac de diversiune, între multe altele.

În felul acesta, aliații reușiseră, cu deosebită ingeniozitate, să introducă chiar și Normandia în planul lor fals, fabricat doar pentru uzul germanilor, practicînd, ca să ne exprimăm astfel, metoda după care locul cel mai

bun pentru a ascunde un lucru este locul cel mai vizibil și care, prin urmare, nu atrage nimănui atenția în mod special.

Ca dată a invaziei, planul de diversiune stabilea a treia săptămînă a lunii iulie, așadar patruzecișicinci de zile după data reală, planificată, a invaziei din Normandia. Drept urmare, o fantomatică „armată a 4-a“ fusese trimisă în Scoția de unde, aparent, se pregătea să debarce în sudul Norvegiei. Dar „armata“ nu consta în realitate decît dintr-un mic stat major, format dintr-un număr restrîns de ofițeri, care însă întrețineau în schimb o vie activitate radio, întru totul asemănătoare unui stat major veritabil, gata de a lansa o acțiune de mari proporții.

În același timp, o altă „armată“ formată din „12 divizii“ se „regrupa în sud“ pentru atacul asupra lui Pas-de-Calais. Era, evident, vorba tot de o forță fantomă, menită să apară însă reală prin traficul radio intens, pe care îl întrețineau cu „formații“, și ele la fel de fantomatice și „radioficate“ ca și forța principală de asalt.

În acest veritabil joc de-a invazia, un rol aparte fusese rezervat forțelor aeriene aliate. Aeroporturi inamice, instalații radar, baterii, gări și poduri urmau, potrivit planului de „intoxicare“ aliat, să fie atacate și distruse în cele mai diverse locuri din Europa dar nimic din toate acestea nu lăsa să se întrevadă că Normandia ar fi stîrnit vreun interes aparte aliaților.

Practic, pentru fiecare obiectiv real atacat, planul lui Bevin prevedea cel puțin două obiective false, în scop de „acoperire“.

În același timp, o grijă specială fusese acordată în cadrul acestui veritabil „ecran de fum“ creat de aliați ascunderii oricăror date sau informații despre forțele reale, amenajările autentice sau orice activitate conexă debarcării propriu-zise.

Călătorii civili care circulau între Anglia și Irlanda se pomeneau opriți cu regularitate, identificați și percheziționați sever, în timp ce o „centură“ de zece mile fusese ridicată de-a lungul coastelor engleze, de la Firth of Forth pînă în Țara Galilor, la Land's End, interzicînd accesul oricărui vizitator, indiferent de pretextul invocat de acesta.

În mod ciudat însă numai agenții germani păreau să fie capabili să vină și să plece în voie.

Dar, evident, și acest „turism“ făcea parte din plan.

Jocul agenților dubli. Cînd în februarie 1944, amiralul Canaris s-a întîlnit cu colonelul von Rönne în ceea ce avea să fie ultima lor conferință, șeful Abwehr-ului nu exagera deloc „acoperirea“ pe care o realizase cu agenții săi în Anglia.

Numai că amiralul trăia într-un paradis iluzoriu. Fiindcă agenții cu care se lăuda Canaris deveniseră între timp cu toții, fără excepție, pionii operațiunii „Fortitude“.

Mai multe servicii aliate primiseră misiunea de a executa manevrele preconizate exact în acest scop de „statul major“ aflat în biroul lui Bevin sau de a-și dezvolta propria lor campanie în cadrul mării conspirații a debarcării.

Grupul 21 de armată, aflat sub comanda mareșalului sir Bernard Montgomery, avea în acest scop un serviciu propriu, condus de un savant strălucit, Roger Heskith. El „fabricase“ trei spioni dubli — un olandez („Paul“), un spaniol („Cato“) și un francez („Talleyrand“) — care aveau sarcina de a alimenta din plin inamicul cu informații false.

Heskith a mai utilizat și alți agenți, precum și metode alternative, într-un efort super-secret (și care nu se va sfîrși odată cu debarcarea din Normandia de la 6 iunie 1944) ale cărei detalii au fost descrise ulterior chiar de el, constituind una din cele mai bizare operațiuni militare din întreaga istorie a războiului.

În acea perioadă critică, serviciile secrete britanice constituiau, evident, o parte integrantă (poate cea mai importantă) a planului de dezinformare a germanilor.

Astfel, în exterior, M. I. 6 difuza continuu informații false, folosindu-se pentru aceasta de metoda așa-ziselor „indiscreții“ ale diplomaților și atașatilor de presă britanici, ca și, în general, ale tuturor englezilor care aveau calitatea de a putea trece în ochii germanilor drept persoane „bine informate“.

Multe însă din aceste informații false erau „plasate“ germanilor prin intermediul sistemului de agenți dubli din țările neutre, controlați de M. I. 6, și aflați în Spania,

Portugalia, Elveția, Suedia sau Turcia, marile avanposturi ale „războiului dezinformării“.

În cursul uneia din aceste manevre, aproximativ în jur de 1 aprilie 1944, un agent al M. I. 6 a reușit să „intoxice“ cu informații false pe unul din oamenii generalului spaniol Moscardo, de la Barcelona, alimentîndu-l cu date despre așa-zisele „planuri de invazie aliate“.

În raportul pe care cu maximă promptitudine îl înaintase germanilor, generalul Moscardo identificase însă sursa britanică drept „un colonel al Armatei Roșii, pe nume Nikolai Putiloff Budionii“, care ar fi fost, nici mai mult nici mai puțin, decît „un confident al lui Stalin“ și care fusese parașutat în Franța, chipurile, pentru a ajuta rezistența franceză în vederea debarcării anglo-americane.

Potrivit acestei „informații“, invazia urma să aibă loc pe un front larg, pornind de la Amiens la nord, trecînd prin Orléans, Limoges și Montauban, pînă la Toulouse în sudul Franței. În același timp, acest front s-ar fi intersectat cu un altul, pe linia Bordeaux-Tarascon. Se vorbea de o forță de invazie aeropurtată de 150 000 de oameni, care urma abia ulterior să atace fortificațiile germane de coastă din interiorul Franței, căzîndu-le astfel în spate.

În mod simultan, Spania ar fi fost și ea invadată pentru a stabili acolo o bază a aliaților, de unde trupele urmau să intre în Franța, traversînd munții Pirinei.

Ca toate informațiile false, și acestea conțineau desigur un „sîmbure de adevăr“, tocmai pentru a le face credibile.

Dar chiar și așa colonelul von Rönne le-a respins fără prea multe ezitări, declarîndu-le drept niște nonsensuri.

El prefera să „creadă“ pe un alt agent, aflat în Elveția, care tocmai îi comunicase, citîndu-l pe generalul maior West, atașatul militar britanic la Berna, că toate planurile unei invazii aliate în 1944 căzuseră, datorită neînțelegerii dintre americani și englezi în privința unor detalii ale operațiunii „Overlord“.

Fiindcă descoperise cuvîntul magic „Overlord“, căruia își închipuia că îi cunoaște acum secretul, Rönne s-a grăbit să înghită „indiscreția“ lui West, care era, bineînțeles, tot o manevră, între altele, a planului britanic de dezinformare.

Dacă manevra cu „Budionii“ eșuase, în schimb iată că cea de la Berna fusese „înghițită“ de Rönne.

De altfel, ca metodă generală, multe din informațiile false răspândite în lume de M. I. 6 în acea perioadă și care vizau debarcarea aliată conțineau unele elemente autentice, multe dintre ele fiind de aceea plauzibile.

Dar germanii nu mai erau demult capabili să mai deosebească realitatea de ficțiune, în așa măsură reușiseră aliații să-i deruteze, atrăgându-i în „jocul dezinformării”. Numai în felul acesta se poate explica de ce un raport expediat de „Josephine” de la Stockholm, bazat pe interceptarea unei informații transmise de la Londra de atașatul militar suedez — potrivit căreia NORMANDIA constituia adevăratul obiectiv al mării debarcări planuite de aliați, iar data invaziei fusese definitiv fixată în perioada 15 MAI — 15 Iunie 1944 — a fost complet ignorat.

Raportul păcătuia în primul rând tocmai prin faptul că prezenta idei contrare opiniilor Führerului și a ceea ce dorea acesta să i se comunice în acea perioadă de totală derută, ca și concluziei la care ajunsese colonelul von Rönne, după cum am văzut.

Și astfel, paradoxal, poate cel mai important raport transmis de „Josephine” de la Stockholm a trecut la Berlin aproape neobservat.

Sistemul Double X și invazia. La 1 ianuarie 1944, întregul aparat al Secției B. 1. A din cadrul lui M. I. 5 a fost reorientat, fiind pus în slujba campaniei de dezinformare desfășurată de aliați. Rezultatul final a depășit cu mult cele mai optimiste speranțe ale maiorului Robertson, spiritus rector și director general al secției.

Robertson conducea unitatea aceasta încă din 1941 când sistemul *Double X* — de transformare a agenților germani, căzuți în mina englezilor, în agenți dubli, folosiți pentru dezinformarea inamicului — se născuse în cadrul Diviziei B a colonelului White, din M. I. 5.

Privind retrospectiv acest efort, se poate spune că Secția B.1.A a lui Robertson a adus o contribuție de importanță istorică la succesul invaziei și a salvat prin acțiunile ei viețile a mii de soldați aliați.

În aceeași măsură însă, succesul era și al sistemului *Double X*. Căci, în 1944, nu mai exista agent german pe teritoriul britanic care să nu fi fost integrat în *Double X*, așa încât, practic, prin intermediul agenților dubli, en-

glezii reușiseră să controleze întregul sistem al spionajului german din Marea Britanie și aceasta, trebuie să subliniem, chiar în preajma lansării mării debarcări din Normandia.

Rezultatele aveau să se vadă curînd.

În primele luni ale lui 1944, întregul mecanism de agenți controlați și dirijați de englezi era folosit în cadrul operațiunii „Fortitude”. El forma un adevărat amestec etnic, înfățișînd involuntar parcursul străbătut de Abwehr de-a lungul întregii Europe, de unde recrutase agenți aparținînd celor mai diverse țări, transformați ulterior de englezi în agenți dubli. Printre ei se aflau spanioli, suedezi, o austriacă măritată cu un francez, patru iugoslavi (formînd singuri o rețea), un ceh, un trio polonez, un belgian și chiar un cuplu de englezi, dar numai un singur german, specializat în informații navale.

Rîndurile lor au sporit însă considerabil la sfîrșitul lui 1943 și începutul lui 1944 cu noi veniți, așa numiții „spioni ai invaziei”, cum era de pildă grupul „Arabal”, trimis în Anglia din Spania și Portugalia, în perioada noiembrie 1943 — mai 1944, ca să supravegheze preparativele aliaților în vederea debarcării.

M. I. 5, credincios sistemului Double X, după ce îi capturase unul cîte unul pe toți agenții germani, îi expediasse pe cei care se dovedeau refractari la cooperare, la Ham Common, azilul psihiatric transformat în instituție de „convertire” a prozinierilor¹. Peste o sută dintre aceștia fuseseră cîștigați ulterior pentru Double X, astfel că la începutul lui 1944 nu mai puțin de patruzeci de bărbați și femei acționau în cadrul sistemului britanic de dezinformare a inamicului, incluzînd printre aceștia doi agenți care îi „intoxicau” pe germani încă din 1940, precum și alți cinci care făceau același lucru, cu mult succes de altfel, din 1941.

Acționînd conform unui scenariu riguros pus la punct, fiecare agent dublu primea o partitură diferită în jocul dezinformării germanilor.

Patru dintre ei dețineau însă roluri esențiale, deoarece influența lor asupra Abwehr-ului se considera a fi foarte mare.

Primul, despre care am mai vorbit în treacăt, era Hans Hansen, tînărul danez care începuse o promițătoare

¹ Vezi pag. 205—206.

carieră în vara lui 1940 ca agent al Abwehr-ului, avînd indicativul A. 3725, pentru ca ulterior să nimerească în plasa lui Double X și să înceapă să acționeze ca agent dublu, manipulat de englezi în scopuri de dezinformare,

Un alt spion esențial în acest joc ale cărui reguli le controlau în exclusivitate englezii era și „Hubert”, în cadrul Abwehr-ului, respectiv „Brutus” (nici că se putea găsi un pseudonim mai potrivit!), în cadrul lui M. I. 5 sub pseudonimul „Tate”.

Al treilea pion de pe tabla de șah era, de fapt, o doamnă numită „Tramp” în registrul Abwehr-ului, deși mai potrivit îi era celălalt pseudonim, „Treasure” (Cămoară), sub care acționa în cadrul lui M. I. 5, pentru că, într-adevăr, serviciile aduse de ea cauzei aliaților s-au dovedit de neprețuit.

În timp ce pionul numărul patru, „Garbo”, ar putea fi considerat capodopera sistemului Double X, dacă nu pentru informațiile false „plasate” de el germanilor, atunci cel puțin pentru faptul că acreditase în ochii lor o organizație întregă de așa-ziși agenți spanioli, în realitate cu toții inexistenți.

Hubert fusese anterior un galant ofițer din statul major polonez, care suferise umilințele înfrîngerii, de două ori în mai puțin de zece luni — în Polonia, în 1939 și apoi în Franța, în 1940. Ulterior, el organizase unul din primele grupuri de rezistență din Franța și îl condusesese cu atîta măiestrie încît, în circa un an, acesta devenise o veritabilă rețea, numărînd șaiszecișipatru de membri activi.

Trădat germanilor în 1942 de Mathilde Carré, celebra „Pisică”, ale cărei acțiuni erau controlate și dirijate de Hugo Bleicher — cel mai întreprinzător agent al contra-spionajului german din Franța — Hubert a fost contactat în cele din urmă de însuși șeful lui Bleicher, locotenent colonelul Oscar Reile, șeful secției III/F a Abwehr-ului din Franța.

Reile l-a vizitat pe Hubert chiar în celula în care acesta se afla deținut, pentru a-i face o propunere cît se poate de atractivă la prima vedere. Dacă Hubert se declara de acord să lucreze pentru Abwehr în Anglia, Reile i-ar fi putut înscena „evadarea” și garanta totodată, pe onoarea sa de ofițer, că tovarășii săi din Rezistență, arestați împreună cu el, nu vor fi „livrați” Gestapoului, ceea ce ar

fi însemnat practic pentru toți aceștia torturarea pînă la moarte.

Hubert „a acceptat” oferta. Înțelegerea a fost apoi perfectată tot în celula închisorii, sub forma unui contract scris, semnat în mod solemn de Hubert și Reile.

Colonelul Reile a organizat după aceea, conform înțelegerii convenite, „evadarea” lui Hubert, care s-a întîmplat să aibă loc chiar de Ziua Bastiliei, în 1942.

Hubert după ce i-a contactat pe cei din Rezistență, a ajuns cu sprijinul acestora bine și nevătămat la Londra, unde primul lucru pe care l-a făcut a fost să-și demaște misiunea secretă englezilor, ceea ce l-a adus direct în brațele celor din M. I. 5, care l-au rebotezat conspirativ „Brutus”, de data aceasta în folosul sistemului Double X.

În timp ce sub pseudonimul Hubert agentul se afla în comunicare permanentă cu Abwehr-ul, el servea, în același timp, în calitate de comandor în escadronul polonez din cadrul lui Royal Air Force, transmițînd consecvent germanilor informațiile false fabricate de englezi în cadrul lui Double X, ceea ce avea să-i asigure lui Hubert (sau Brutus) o promovare rapidă și obținerea unor importante poziții în cadrul efortului de război aliat. În felul acesta el a fost în măsură foarte curînd după aceea să-i comunice lui Reile că fusese promovat la rangul de ofițer de legătură între statul major polonez și cartierul general al lui Bradley de la Londra.

Totodată, Hubert îi mai comunica lui Reile că misiunea cea mai importantă pe care o căpătase era legată de un proiect cheie al aliaților, intitulat „Fortitude”, prin care aceștia încercau să-i convingă pe germani că armata americană de sub comanda generalului Bradley urma, chipurile, să rămînă în Anglia, astfel ca, după ce forțele britanice ale generalului Montgomery ar fi efectuat o debarcare diversionistă în Normandia, să ia parte la invazia cea mare, proiectată de aliați în spațiul Pas-de-Calais.

Lăsăm cititorilor noștri să aprecieze subtilitatea mesajului plasat de englezi — via Brutus — germanilor și abilitatea cu care englezii produceau un fals din citeva date reale, pentru a înțelege mai bine rafinamentul cu care erau dezinformați germanii și cît de „credibile” păreau, la prima vedere, toate aceste mesaje.

Femeia care făcea parte din sistemul Double X a fost, fără îndoială, una din cele mai mari spioane din timpul

celui de-al doilea război mondial, care a produs de altfel multe agente remarcabile în tabăra aliată¹.

Lily Sergheiev, o tină ră frânțuoaică și de 26 de ani, rusoaică prin naștere, avea o figură aspră, cu trăsături tipic slave, îmblinzită doar de ochii ei mari, negri și senzuali. Părul roșcat i se revărsa din abundență peste umerii lați și puternici, ceea ce îi dădea un aer aproape masculin, deși Lily, cu tandrețea, veselia și dragălașenia ei apărea multora drept feminitatea întruchipată. Încă din adolescență dovedise o mare independență în hotărârile ei, astfel că la numai șaptesprezece ani străbătuse drumul de la Paris la Varșovia pe jos, pentru a se întoarce ulterior în Franța călătorind clandestin, la bordul unui vas comercial german.

Izbucnirea războiului a surprins-o pe Lily în Liban, unde tocmai sosise în prima etapă dintr-o călătorie mai lungă, până în Indochina, pe care temerara frânțuoaică proiectase să o facă cu bicicleta.

În loc de a merge mai departe spre Saigon, ea s-a întors imediat la Paris, având în minte planul celei mai mari aventuri din viața ei, destul de bogată în evenimente și până atunci.

„Ideea mi-a venit într-o noapte, la Beirut“, scria Lily în jurnalul ei, la 27 decembrie 1940. „Am meditat asupra ei două zile. Noaptea, în pat, cu lumina stinsă, totul pare atât de simplu! Dar dimineața, la lumina zilei, planul mi s-a părut pur și simplu nebun și copilăresc — una din acele isprăvi despre care citești doar prin cărți, fără șansă să se întâmple însă și în viața reală“.

În timpul excursiei la Varșovia din 1932, Lily făcuse cunoștință cu un anume Felix Dassel, ziarist german originar din țările baltice, despre care însă Lily descoperise că, în realitate, era un agent recrutor al Abwehr-ului.

După ocuparea Franței, Lily s-a gândit la Felix. „Oare nu s-ar putea, prin intermediul lui, să intru în cadrul serviciului secret german, pentru ca apoi să-i pot ajuta pe cei care luptă pentru libertate?“ se întreba Lily în jurnalul ei.

¹ Singura agentă de anvergură tolerată de Canaris în Abwehr a fost Paula Koch, o soră de caritate germană care lucra în Turcia, unde juca rolul unui fel de Florence Nightingale. Ea conducea filiera din Adana a rețelei căpitanului Leverkűsen, cu sediul la Istanbul.

Felix se afla la Paris, lucrând pentru Abwehr, așa încît Lily i-a cerut acestuia să o introducă la „Moustache“, de fapt maiorul Emil Kliemann, al doilea om în ierarhia biroului Abwehr-ului din Franța, care își avea sediul la Hotel Lutetia, pe Boulevard Raspail.

Curînd Kliemann a început să se afișeze cu Lily prin diferite localuri pariziene, la Maxim's, Prunier's, Fouquet's sau La Maisonette, curtînd-o mai mult decît recrutînd-o. Pînă la urmă Kliemann a cedat stăruințelor lui Lily care, la începutul lui 1941, intra, în sfîrșit, în rîndul agenților Abwehr-ului, sub pseudonimul „Tramp“ (Vagaboanda), pe care Kliemann îl alesese personal, într-un moment de inspirație bahică¹.

„Acum vacanța mea s-a încheiat, nota Lily, și va trebui să trec la acțiune. De aici încolo voi fi singură, cumplit de singură“.

Kliemann nu prea știa însă ce să facă cu Lily la Paris, așa că se gîndea s-o trimită la Lisabona, să „pescuiască“ informații din rîndul englezilor care dădeau tircoale Estorilului.

Dar Lily i-a propus să meargă de-a dreptul în gura leului — a leului britanic, firește — și să se infiltreze în Anglia ca agentă germană.

Acesta fusese de altfel planul ei inițial — să intre în Anglia ca agentă germană, pentru ca apoi să lucreze pentru englezi împotriva ocupanților germani din Franța.

În 1943 dorința lui Lily s-a îndeplinit.

Ea a mers mai întîi la Madrid, de unde și-a procurat o viză engleză, sub pretextul că dorea să-și viziteze rudele de la Cambridge și prietenii din Bristol, apoi a zburat cu avionul din Gibraltar direct la Londra, unde avea să devină un agent dublu, clasic, instruit și manipulat de M. I. 5.

Se poate afirma că Lily a jucat acest rol cu o extraordinară pasiune și cu un remarcabil curaj și ingenuitate, în ciuda (sau poate tocmai din cauza) faptului că suferea de o boală incurabilă.

În martie 1944, cînd Lily devenise unul din pionii operațiunii Fortitude, ea s-a reîntîlnit la Lisabona cu maio-

¹ Atragem atenția cititorului asupra eventualei confuzii cu William G. Sebald, agentul Abwehr-ului din S.U.A., care — cu totul întîmplător — purta același pseudonim.

rul Kliemann, pentru a-i solicita un aparat Afu, astfel ca să poată transmite mai rapid la Berlin informațiile pe care germanii le apreciau drept „remarcabile“.

Nici de data asta Kliemann nu i-a putut rezista și, în felul acesta, Lily Sergheiev a devenit singura femeie-agent căreia Abwehr-ul i-a încredințat un aparat radio de acest tip, cu permisiunea de a transmite clandestin și pe cont propriu.

Întoarsă în Anglia, Lily a folosit aparatul Abwehr-ului ca să-i alimenteze pe germani cu un adevărat val de informații false, fabricate de M. I. 5, atât de convingător și abil redactate, încât franțuzaica a devenit curînd una din stelele de primă mărime între agenții pe care Abwehr-ul considera că îi „implantase“ în Marea Britanie.

În ochii acestei organizații, nici un agent nu părea atât de important, nici unul nu se bucura de atîta încredere cum izbutise să cîștige Lily Sergheiev.

Tocmai această încredere nemărginită a Abwehr-ului în ea era exact ceea ce o făcea pe Lily de neprețuit în ochii britanicilor, ea devenind cea mai importantă piesă în distragerea atenției germanilor de la Normandia.

Ar fi, desigur, absurd să-i atribuim doar ei întregul succes al operațiunii Fortitude. Dar nu-i mai puțin adevărat că Lily Sergheiev a jucat în această operațiune un rol vital, de care s-a achitat în mod strălucit, salvînd astfel viețile a numeroși soldați aliați, care altfel și-ar fi găsit, probabil, sfîrșitul pe plajele Normandiei.

Cîteva săptămîni după ce misiunea ei se încheiase iar aliații cuceriseră definitiv Normandia, gigantica aventură în care se angrenase Lily în mod voluntar, cu trei ani în urmă, lua sfîrșit.

„Sînt numărul 75.054“, nota ea în jurnal la 1 iulie 1944. „Mi-am pierdut poate ceva din individualismul meu dar odată cu el am scăpat și de singurătate. Pentru că acum nu mai sînt singură. Alături de mine sînt că se află o întreagă armată“. Lily Sergheiev își împlinise destinul său.

Deși Brutus (Hubert), personal, nu și-a desfășurat activitatea în locuința izolată, dintr-o suburbie a Londrei, unde își avea sediul cartierul general al sistemului Double X, totuși contribuția sa la operațiunea Fortitude nu a fost mai puțin importantă decît a lui Lily Sergheiev.

Brutus poseda și el propriul său aparat Afu, prin care comunica germanilor informațiile false, apreciate însă

de legătura sa din cadrul Secției B 1. A drept „de o valoare constant foarte ridicată“.

Conceput de Roger Heslith, acest adevărat maestru în arta dezinformării al mareșalului Montgomery, rolul jucat de Brutus a fost deosebit de important. El trebuia să-i convingă pe germani că invazia urma să aibă loc în mai multe etape, lovitura principală urmînd unei diversioni inițiale.

Brutus a fost instruit de englezi în mod cît se poate de minuțios în vederea acestui rol crucial.

Și poate că nimic nu oferă o imagine mai exactă a măsurii în care Brutus (Hubert) a reușit să-i inducă în eroare pe germani, decît această notare făcută chiar de ei, în mai 1944, cu cîteva săptămîni deci înaintea debarcării anglo-americane din Normandia :

„Informațiile furnizate de acest agent ajută în mod concret la clarificarea intențiilor inamicului privind ordinea de bătaie“.

„Clarificarea“ însă nu le-a folosit după cît se pare prea mult germanilor, deoarece rapoartele lui Brutus au contribuit, în realitate, la formarea convingerii lor că Normandia nu constituia decît un obiectiv minor și diversionist al aliaților, în timp ce imensa armată americană, aflată sub comanda generalului Bradley, urma să rămînă în Anglia, pentru a fi ulterior debarcată ceva mai la nord de plajele normande.

Consecințele acestei erori au fost apoi pură istorie.

Armata a 7-a germană, care apăra Normandia, a fost surprinsă la 6 iunie 1944 de cea mai mare debarcare armată cunoscută în istorie și scoasă din luptă înainte practic de a se putea angaja în ea, în timp ce mult mai puternica armată a 15-a germană aștepta liniștită pe „invadatori“ în zona Pas-de-Calais. Pas-de-Calais, pas des invadateurs...

Cît despre Hans Hansen (A. 3725), tînărul proiectant danez, care anunța în raportul său din 15 ianuarie 1944 (menționat anterior), că generalul Eisenhower urma să sosească la Londra în ziua următoare, pentru a prelua comanda supremă în operațiunea de debarcare, acest temerar (și longeviv) agent dublu avea să-și continue neobosit activitatea, transmițînd zilnic rapoarte germanilor despre concentrările aliate de trupe din locuri unde acestea nu existau, despre ordinea de luptă stabilită de aliați pe cît de plauzibilă, pe atît de fictivă, sau identificînd pseu-

donimele generalilor din comanda statului major aliat — ca „Fridenhall“ sau „Ashlund“ — cu nume existente doar în imaginația sa și a lui M.I.5.

Astfel, în cursul lunii mai 1944, A. 3725 (sau „Tate“ pentru englezi) a descris o vizită a sa în Wye, din „districtul Dover“, comunicînd germanilor că observase acolo circa 20 000 de canadieni; apoi la Ashford, unde găsise, chipurile, Divizia a 83-a de infanterie americană; la Folkestone, descris drept „orașul Cartierului general al forțelor americane“, unde observase, de asemenea, „multe trenuri supraaglomerate cu noii recruți veniți din S.U.A.“.

Apoi Hansen vizitase Newmarket, Thetford, Cromer și Norwich, unde „identificase“ una cîte una diviziile aflate acolo, pînă și pe cele din „Sperrgebiet“, zona interzisă de acces, în care nici o persoană neautorizată nu avea dreptul de a pătrunde. Ca surse Hansen nu se sfia cîtuși de puțin să le citeze germanilor un mareșal de aviație, un căpitan din Royal Navy sau un alt ofițer superior din RAF, identificat sub numele de cod „Spekman“.

În tot acest timp, nimeni din partea germanilor nu-și punea însă vreun moment problema cum se făcea că ofițeri britanici de rang atît de înalt îi făceau tînărului danez asemenea confidențe, dezvăluindu-i unele din cele mai secrete planuri ale operațiunii Overlord.

Un alt pion esențial în cadrul operațiunii Fortitude a fost „Garbo“, pseudonimul pe care englezii l-au dat superagentului german V. 319, în realitate ziaristul spaniol Luis Calvo.

Acesta devenise agent dublu aflat sub controlul englezilor încă din februarie 1942 cînd, după cum am arătat, fusese desemnat în mare grabă drept succesorul lui Don Angelo Alcazar de Velasco, șeful contingentului de agenți spanioli ai Abwehr-ului din Anglia.

Operațiunea care i-a purtat pseudonimul a constituit una dintre cele mai elaborate și sofisticate „păcăleli“, concepută în cadrul lui M.I.5. de Thomas Harris care, în particular, era un tip excentric, cu gusturi și cunoștințe erudite — pictor, achizitor de antichități, scriitor, — un fel de echivalent englez al lui „Papa Lenz“ din Spania.

Cînd grupul lui Don Angelo a fost deconspirat, tot ceea ce a rămas din el a fost Calvo, „internat“ pentru un timp de englezi la Ham Common.

Deși prea greu de imaginat, Thomas Harris a avut ideea năstrușnică de a reconstrui o nouă rețea în jurul lui

Calvo, de ale cărui peripeții la Ham Common Abwehr-ul nu aflase, evident, nimic.

Ideea de a-i strecura pe noii spioni ca și cum ar fi fost recrutați chiar de omul de încredere al germanilor, Calvo a avut darul să-l entuziasmeze pe colonelul Robertson, șeful secției B. 1A din cadrul M. I. 5.

Deși sarcina părea să depășească chiar și imaginația bogată și luxuriantă a lui Harris, el a izbutit pînă la urmă să creeze și să susțină în ochii Abwehr-ului o asemenea rețea fantomă, desemnată cu unicul scop de a-i dezinforma pe germani în legătură cu invazia aliată. Harris a izbutit chiar, construind bucată cu bucată acest edificiu himeric, să facă pînă la urmă ca V. 319 să apară ca posedînd o echipă de spioni în toată regula, care lucrau pentru ei, fiecare din ei constituind în fapt o pură fantezie.

Germanii păreau total copleșiți de acest „succes“.

Ei denumeau organizația fantomă regizată de Harris „rețeaua Arabal“ și pentru că pînă la urmă s-a dovedit că ea număra chiar prea mulți agenți, au ordonat reorganizarea ei pe trei rețele mai mici, dîndu-le numele de identificare „Alaric“, „Benedict“ și „Dagobert“. Operațiunea Garbo montată de Tommy Harris a debutat în aprilie 1942 și se afla încă în plină activitate în primăvara lui 1944.

Era exact ceea ce plănuseră Robertson și Harris, care doreau ca rețeaua fantomă să fie pe deplin acreditată în ochii germanilor, în vederea adevăratului scop pentru care o imaginaseră — transmiterea de informații false privind invazia anglo-americanilor.

Totuși, germanii nu erau în întregime dependenți de informațiile furnizate de agenții lor, întrucît dispuneau și de alte metode pentru a obține date, prin recunoașteri aeriene, interceptții radio, documente capturate, interogarea prizonierilor sau informații culese de la misiunile țărilor neutre, aflate în Anglia.

Și totuși, datorită fluxului mare de informații asigurat de agenții din Anglia (la care M. I. 5 își aducea contribuția esențială), această sursă a început să domine toate celelalte considerații și estimări, chiar și pe acelea obținute prin excelentul serviciu de fotografii aeriene din cadrul Luftwaffe.

Așa se explică de ce în mai 1944 germanii au ajuns la ferma convingere că Pas-de-Calais era obiectivul central

al unei potențiale invazii anglo-americane, precedată sau urmată de „atacuri secundare” în Norvegia, pe coasta mediterană a Franței, în Portugalia și „probabil chiar în Normandia și Bretania”.

În ceea ce privește data invaziei, germanii se aflau într-o stare de ignoranță totală.

La 4 iunie, de pildă, cu două zile înaintea invaziei, vice-amiralul Krancke, comandantul forțelor navale din Franța, nota : „Nu este sigur încă dacă inamicul a reușit să-și concentreze o flotă de invazie care să aibă forța necesară”.

Iar în dimineața următoare, la 5 iunie 1944 — cu o zi doar înaintea debarcării anglo-americane — mareșalul von Rundstedt se făcea și el ecoul optimismului lui Krancke, încheindu-și raportul său săptăminal cu următoarea afirmație istorică :

„Ca și pînă acum, nu există nici o perspectivă imediată a unei invazii”.

Așadar, în opinia părții germane, totul părea liniștit pe frontul de vest.

Ca urmare, navele germane de partulare din Canalul Mîneei, pe care viceamiralul Krancke le solicitase pentru noaptea de 5 iunie, au fost retrase și misiunea lor suspendată. Ofițerilor li s-au aprobat permisiile locale.

Pentru data de 6 iunie, generalul Friederich Dollmann anunțase un exercițiu tactic care urma să aibă loc la Rennes și la care urmau să participe comandanții armatei a 7-a.

Cu lîncezeala care domnea de o bună bucată de vreme pe coasta franceză, exercițiul din 6 iunie părea cum nu se poate mai potrivit pentru a-i mai dezmorși puțin pe comandanții germani, plietisiți să aștepte o invazie anglo-americană care părea tot mai puțin probabilă în a doua parte a anului de grație 1944.

Mareșalul Rômmel însuși considera invazia atît de puțin probabilă, încît la 5 iunie își părăsea cartierul său general din Franța, plecînd cu automobilul Horch, de ultimul tip, în Thuringia unde plănuia să serbeze în mijlocul familiei, cu fiul său Manfred, ziua de naștere a soției, Lucia-Marcia, iar apoi să aibă o întrevvedere cu Fûhrerul la Berlin, pentru a discuta unele aspecte strategice ale războiului.

Dar probabil că gradul în care germanii ignorau, în ciuda atîtor informații și rapoarte primite, posibilitatea unei apropiate debarcări aliate este cel mai bine ilustrat

de o notă scrisă de generalul Walter Warlimont, adjunctul lui Jodl, în memoriile sale, optsprezece ani mai tîrziu.

„La 5 iulie 1944, cu o zi înaintea invaziei, Cartierul general al armatei germane nu avea nici cea mai mică idee că evenimentul decisiv al războiului se află în plină desfășurare. De aproape douăzecișipatru de ore peste cinci mii de nave traversau Canalul Mîneei, îndreptîndu-se spre coasta Normandiei, fără ca totuși vreo acțiune de recunoaștere germană să le semnaleze măcar prezența”.

Și totuși, în ciuda tuturor măsurilor de securitate și dezinformare adoptate de aliați, o dovadă de netăgăduit că invazia aliată era doar o chestiune de zile dacă nu chiar de ore, a trecut prin barajul acestor măsuri.

Generalul Warlimont scrie :

„Noi nu știam că încă de la începutul lui ianuarie 1944, amiralul Canaris descoperise textul în două părți al unui mesaj radio care urma să fie transmis de englezi, cu foarte puțin timp înaintea debarcării, ca un semnal adresat Rezistenței franceze... De aceea, cînd în după amiaza zilei de 5 iunie serviciul secret l-a informat pe Jodl că în noaptea de 4 iunie a doua parte a mesajului radio fusese înregistrată de secția de ascultare a armatei a 15-a, nu s-au luat nici un fel de măsuri”.

Verlaine și Overlord. Cititorul și-ar putea închipui, citînd cele de mai sus, că generalul Warlimont descrie acest incident de pe poziția unui observator direct, avînd în vedere rangul înalt pe care îl deținea în statul major al Fûhrerului.

Dar lucrurile nu stau deloc așa.

Relatarea lui Warlimont, parțial incorectă, nu are la bază nici amintirile sale personale, nici vreun document oficial, ci... cartea istoricului american Cornelius Ryan, „Ziua cea mai lungă”, care în 1959 menționa pentru prima oară incidentul.

După Ryan, „în ianuarie (1944) amiralul Wilhelm Canaris, pe atunci încă șeful Abwehr-ului, îi dăduse locotenent colonelul Heltmuth Meyer (ofițerul de securitate al generalului Hans von Salmuth, comandantul armatei a 15-a), detalii asupra unui straniu semnal în două părți, despre care spunea că aliații îl vor întrebuița pentru a alerta Rezistența franceză înaintea începerii debarcării propriu-zise”.

Și Ryan descrie în continuare episodul, în cea mai mare parte exact așa cum îl va prezenta și Warlimont, ceva mai târziu, în memoriile sale.

Numai că Ryan se înșală acordându-i locotenent-colonelului Meyer credit atunci când acesta afirmă, între altele, că după interceptarea semnalului radio transmis de englezi, el îl expedia direct generalului Jodl, lucru cu totul imposibil, dacă nu pentru altceva măcar pentru simplul fapt că aceasta reprezenta în sine o crasă violare a canalelor sacrosancte de comandă, pe care nici un ofițer german de stat major n-ar fi încercat (sau putut), în realitate, să o comită.

Iar cercetarea mai atentă a arhivelor statului major german, efectuată recent, contrazice categoric atât afirmația lui Ryan (via Meyer), cât și aserțiunea făcută de generalul Warlimont în memoriile sale, cu scopul vădit de a achita de orice responsabilitate comandamentul german, dovedind fără dubii existența a trei rapoarte intacte trimise de Abwehr statului major german, prin care mesajul radio, folosit ca parolă de englezi în cazul unei debarcări aliate iminente, era adus la cunoștință acestora cu toate detaliile de rigoare.

Primul dintre aceste rapoarte nu data din ianuarie 1944 (cum susțin Ryan și Warlimont), ci încă din 14 octombrie 1943, fiind înregistrat în arhiva Statului major german sub numărul Abw. 4508/43; cel de-al doilea raport, cu numărul RSHA IV-A2/478/44, fusese primit la 2 iunie 1944, orele 9,37 a.m., iar al treilea purta data de 4 iunie 1944 și numărul de înregistrare în arhivă RSHA IV-A2/573/44.

Deși primul raport era semnat „Hübner“, iar celelalte două „Dr. Kaltenbrunner“, ele proveneau de fapt de la aceeași sursă, locotenent colonelul Oscar Reile, comandantul Secției III/F din Paris a Abwehr-ului, secție care se afla angajată pe atunci într-un război subteran crâncen cu Rezistența franceză.

Documentul, datat 14 octombrie 1943 se baza, de fapt, pe un eveniment petrecut anterior, la 2 octombrie, în Franța.

Un bărbat, prezentat drept „conducătorul unei organizații de sabotaj dirijate de englezi“, fusese arestat de agenții lui Reile și mărturisise în cursul interogatorului

că „se stabilise o parolă care să fie citită la radio BBC, anunțând iminența invaziei anglo-americane, formată din versurile :

Les sanglots longs des violons
de l'automne blessent mon cœur
d'une langueur monotone“

(Lungile suspine ale viorilor
de toamnă îmi sfișie sufletul
cu o tînguială monotonă).

Reile, el însuși poet, a recunoscut imediat în cuvintele parolei menționate versurile unui cunoscut sonet de Paul Verlaine — „Chanson d'automne“.

Cîteva zile mai târziu, un alt conducător din Rezistența franceză, arestat în circumstanțe asemănătoare, a confirmat că parola fusese stabilită și că ea consta dintr-un pasaj din Verlaine.

Colonelul Reile a notat informația aceasta într-un raport special, împreună cu celelalte date scoase la iveală în cursul interogatoriului francezului. „Prima parte a acestui semnal“, nota el, „includea versurile pînă la cuvîntul l'automne și urma să fie transmis la datele de 1 și 15 ale fiecărei luni, în timp ce partea a doua a versurilor era programată să fie transmisă numai cu 48 de ore înaintea începerii invaziei.

Apoi, la 2 iunie 1944, cînd Abwehr-ul trecuse deja în mîinile adversarilor lui Canaris și toate mesajele secrete sau urgente erau semnate de dr. Hans Kaltenbrunner, adjunctul lui Himmler, colonelul Reile a expedit un nou raport urgent, informînd că ora adevărului sosise.

Conform acestui raport, stația de radio britanică Daventry transmisese prima parte a parolei („Les sanglots longs des violons / de l'automne“) de mai multe ori între orele 13,30 și 14,30 în ziua de 1 iunie, într-o emisiune adresată către cinci grupe de rezistență din Franța, alertîndu-le în acest fel.

La 4 iunie, Reile notifica superiorilor săi de la Berlin că cea de a doua parte a parolei fusese transmisă de radio Daventry de numai puțin de 15 ori în după amiaza zilei precedente și la orele 14,30, în ziua de 3 iunie, împreună

cu următoarele mesaje codificate, în care Reile recunoscuse cu ușurință semnalele de alarmă de ultim moment ale britanicilor adresate întregii Rezistențe franceze :

„Le quoup l'envoie quinze heures“
„L'heure du combat viendra“
„Messieurs, faites vos jeux“
„A mon commande met garde à vous“
„L'électricité date du vingtième siècle“.

Conștient de gravitatea situației, colonelul Reile distribuise primul său raport în douăzecișitri de copii adresate (conform listei de expediție poștală regăsită și cercetată ulterior) tuturor persoanelor cheie din sistemul de apărare german al coastelor occidentale ale Europei, de la Cartierul general al mareșelului von Rundstedt, la generalii comandanți din Franța, Belgia, Olanda, Danemarca, Norvegia și pînă la Grupul de armate B al mareșalului Rössel, al cărui Cartier general se afla la Château La Roche Guyon.

Al doilea și al treilea mesaj fuseseră comunicate de Reile, prin intermediul telefonului cu distorsiune, colonelului von Rössel de la serviciul de informații din cadrul Marelui Stat Major german, precum și colonelului Wilhelm Meyer-Dietring, șeful serviciului de informații al mareșalului von Rundstedt.

În toate aceste cazuri, copia nr. unu fusese expediată de fiecare dată la biroul generalului Jodl de la Cartierul general al Fűhrerului dar acolo ele nu slujiseră la altceva, după cît se pare, decît la îngroșarea voluminoaselor dosare de înregistrat actele.

Astfel, primul raport al lui Reile, trimis biroului lui Jodl la 15 octombrie 1943, nimerise în mîna unui oarecare ofițer Hallbauer care, după toate aparențele, îl socotise atît de puțin important sau relevant, încît nici măcar nu-l înregistrase.

Comunicarea lui Reile din 2 iunie 1944 fusese, în schimb, ceva mai norocoasă.

Ea fusese recepționată la biroul lui Jodl la ora 19,55, chiar în aceeași zi, de către căpitanul Henkel, care o înregistrase apoi cît se poate de conștiincios, sub numărul WFSt/IC/II 771747.

Raportul din 4 iunie 1944 ajunsese la același birou la ora 23,37 iar maiorul Cranz, din cadrul serviciului de in-

formații al generalului Jodl condus de colonelul Krumacher, îl îndosariase sub numărul WGSt/IC/II 772174.

Toate trei rapoartele lui Reile rămînînd, așadar, simple piese de dosar !

Contrar afirmației lui Ryan, după care „la OKW mesajul i-a fost înmînat generalului-colonel Alfred Jodl“, în realitate nici unul din aceste rapoarte menționate n-a fost adus la cunoștință sau supus atenției lui Jodl.

În același timp, copiile expediate de Reile la biroul colonelului von Rössel de la Zossen au suferit un tratament similar, ele fiind mai întîi înregistrate iar apoi, pur și simplu, uitate.

La Cartierul general al mareșalului Rundstedt din Franța, aceste documente au ajuns pe biroul colonelului Meyer-Dietring, care a înaintat, ce-i drept, copiile numărul doi și trei ale rapoartelor ofițerilor de informații ale tuturor armatelor de sub comanda lui Rundstedt.

În felul acesta au ajuns rapoartele lui Reile și la colonelul Meyer din Armata a 15-a.

Numai că Meyer nu le-a acordat nici o atenție. Aceasta, în primul rînd, fiindcă șeful său, generalul von Salmuth, se afla chiar atunci la o... vînătoare de cerbi, iar colonelul Meyer nu dorea să-i strice în vreun fel generalului plăcerea acestei partide, supunîndu-i atenției niște rapoarte care i se păreau de-a dreptul absurde. În al doilea rînd, fiindcă Meyer citise pe marginea copiei raportului trei, cel din 4 iunie, următoarea notă scrisă de mînă de colonelul Meyer-Dietring :

„Acum, ca și înainte, linia Scheldt-Normandia-Bretania continuă să reprezinte frontul cel mai propice unei invazii. Totuși, o «invazie» imediată nu este încă previzibilă“.

De remarcat că Meyer-Dietring avusese grijă să pună cuvîntul „invazie“ între ghilimele, ceea ce denotă clar maliția subtextuală cu care privea el această „amenințare“ aliată.

Considerînd deci că nimic important n-avea să se petreacă pe front în cursul următoarelor cîteva zile, Meyer-Dietring s-a gîndit că era cea mai bună ocazie pentru o mică escapadă. Așa că imediat după ce a făcut distribuirea, conform sarcinilor de serviciu curente, a ultimului avertisment primit de la Reile, la care a adăugat și cele cîteva rînduri de la el, Meyer-Dietring și-a îngăduit o scurtă vacanță și... a plecat la rîndul lui.

Așa se face că el era absent de la biroul său, ca și din fața hărților și telefoanelor, câteva ore mai târziu, când aliații debarcau masiv în Normandia.

Invazia începuse între orele 1,30 și 2,00 a.m. la 6 iunie 1944, cu lansarea unităților parașutate și debarcarea de trupe aerportate, după care mii de avioane începuseră un formidabil bombardament asupra bateriilor și fortificațiilor de coastă germane.

Cea mai mare armată debarcată vreodată începuse o invazie istorică.

Ziua Z (D-Day) sosise.

În aceea dimineață, Führerul dormise pînă târziu și nimeni din anturajul său nu avusese curajul să-i perturbe somnul cu știrile despre debarcare.

Cu toții așteptau ca Hitler să se trezească mai întii.

Abia la ora 17,00 — cînd deja peste 130 000 de soldați aliați fuseseră lansați, împreună cu 20 000 de tancuri și sub un teribil baraj de foc, asigurat de mii de nave înșiruite în fața coastelor Normandiei cît se putea vedea cu ochii (sau binoclul) — Hitler a ordonat primele contramăsuri.

La Zossen, colonelul von Rönne era uluit de sosirea aliaților în Normandia, în loc de Pas-de-Calais, așa cum considerase el că se va întîmpla. Zona aceea se fixase atît de obsesiv în mintea sa, încît la 9 iunie, cînd forțele anglo-americane se aflau desfășurate amplu în Normandia de mai bine de 72 de ore, el a făcut un apel special la generalul Jodl, prin intermediul colonelului Krumacher, de a considera operația aliată din Normandia drept un simplu atac de diversiune.

„Primejdia principală“, susținea el, „trebuie așteptată în orice moment, în continuare, la Pas de Calais“.

Epilogul debarcării. La 21 iunie 1944, cincisprezece zile de la debarcarea anglo-americană, cînd cele două plaje strategice — Omaha și Utah — se aflau de acum ferm sub controlul forțelor aliate, serviciile secrete germane dădeau la iveală ceea ce păreau să fie o senzațională descoperire în legătură cu invazia.

Un agent din Anglia expediase la Berlin copia unui așa-numit plan „Neptun“.

Acesta era, în realitate, numele codificat al operațiunii de traversare a Canalului de către forța de invazie, pre-

mergătoare operațiunii de debarcare propriu-zise, codificată Overlord.

Cînd această copie a ajuns la colonelul Meyer-Dietring, el a notat pe marginea copertei documentului: „Raportul constituie o adevărată capodoperă în materie de spionaj. Totuși, ar fi fost mai bine dacă ajungea la noi înainte de 6 iunie“.

Ceea ce nu știa însă colonelul Meyer-Dietring, era că aceea „capodoperă de spionaj“, cum o caracteriza el, le parvenise germanilor tot prin intermediul unui agent dublu, manipulat de M.I.5 în cadrul sistemului Double X, și pe care, în felul acesta, englezii doreau să-l „acrediteze“ în ochii germanilor, în vederea altor misiuni de dezinformare.

Căci „Fortitude“ și „Bodyguards“ treceau acum în domeniul istoriei.

Alte operațiuni secrete le luau însă locul.

Spionul din familia Churchill

Verișoara lui Winston Churchill. La 25 august 1944, Parisul era eliberat în mod triumfal de unitățile de infanterie americane de sub comanda generalului Raymond O. Barton și cele franceze de tancuri ale generalului Jacques Leclerc, erou național al Franței. Printre cei care întîmpinau pe eliberatori, în atmosfera aceea euforică, în care întregul Paris se revărsase literalmente pe marile bulevarde împodobite cu steagurile aliate, se afla și o tânără atrăgătoare de douăzecișisapte de ani, Jacqueline Marguerite, prințesă de Broglie, una din cele mai distinse membre ale celui „beau monde“ internațional care umplea paginile revistelor de lux.

Împreună cu soțul ei — un foarte simpatice austriac de treizeci de ani, Alfred Kraus — Jacqueline îi întîmpina pe eliberatori, oferindu-le un dar de nepețuit: doi ofițeri din Royal Air Force.

Ofițerii britanici se parașutaseră, după ce avioanele lor fuseseră lovite de artileria antiaeriană germană chiar lîngă Paris, cu câteva zile mai înainte, și reușiseră să contacteze membrii din Maquis, prin intermediul cărora ajunseseră să fie găzduiți în ospitaliera locuință a lui Jacqueline Marguerite din Rue Galilée.

Jacqueline de Broglie, pariziană prin naștere, purta în vechile sale un amestec de sînge european și american.

Tatăl său, prințul Jean Amadée de Broglie posedea un titlu de noblete piemontez care data din evul mediu, în timp ce mama sa, Marguerite Severine Philippine, ducesă de Glücksberg, era nepoata lui Isaac Merritt Singer, un inventator american care patentase modelul cunoscutei mașini de cusut ce-i purta numele, reușind apoi să strîngă o considerabilă avere de pe urma fabricării ei în producție de serie.

În 1885, Singer, fiul unui fabricant din New York, își părăsise afacerile înfloritoare din S.U.A. pentru a se stabili definitiv în Anglia, unde își cumpăraseră o rezidență luxuoasă la Torquay, în Devonshire.

Cele două fete ale lui Singer se căsătoriseră ulterior cu descendenții unor familii aristocratice din Europa. În felul acesta, nepoții lui Singer ajunseseră la un moment dat să se înrudească, în calitate de verișori, și cu familia Churchill of Blenheim, dobîndind un loc înalt în aristocrația britanică.

Cu castelele achiziționate între timp în Franța și locuințele luxoase din Anglia, aceștia duceau o existență opulentă, dispunînd de enorma avere strînsă de bătrînul Singer.

Una dintre nepoatele din Franța ale acestui rege al mașinii de cusut, se măritase la rîndul ei cu un prinț, Jean Amadée de Broglie, cu care avusese trei fete — Emmeline, Isabelle și Jacqueline. Prințul fusese ucis în 1913, anul în care cea mai mică dintre fete, Jacqueline, abia se născuse. Rămășiță atît de devreme și, oarecum, pe neașteptate văduvă, mama celor trei fete nu pierduse, ce-i drept, prea multă vreme cu lacrimile și doliul (de altfel culoarea neagră era la modă în acel an și, pe deasupra, îi venea chiar foarte bine), pe care le schimbă repede cu rochia de mireasă, atunci cînd se recăsătorii cu prea onorabilul Reginald Fellowes, un bancher englez, fiul cel mai tinăr al celui de-al doilea lord Ramsey, avînd același rang și cam același cont în bancă ca și răposatul de Broglie, fapt care garanta, desigur, menținerea intactă a moștenirii lăsate de „papa” Singer.

Din acest moment Marguerite a început să penduleze neconținut între palatul său din Neuilly-sur-Seine, vila Zoriade de pe Riviera și cea din Donnington Hall, în Berk-

shire, decorată acum cu magnificul mobilier din secolul al XVIII-lea care îi aparținea prin căsătorie.

Era o existență somptuoasă, fiindcă chiar și yachtul de pe Côte d'Azur, de pildă, fusese decorat cu desene de Giovanni Tiepolo.

Marguerite de Broglie, acum Fellowes, era considerată femeia cea mai bine îmbrăcată din lume, în același timp inteligentă și plină de umor. Cercul ei de prieteni includea tot felul de figuri avînd sută la sută sînge albastru, ca ducele și ducesa de Windsor, lady Castlerosse, lady Diana Cooper, sir Oswald și lady Cynthia Mosley, Aga Khan, dar și pe scriitorul Somerset Maugham, marele coregraf Serge Lifar, pe Coco Chanel, Cecil Benton, Yvonne Prin-temps sau Sacha Guitry.

Dar, dintre toți, Marguerite se simțea mai ales legată de vărul ei, un anume „Winston Churchill”, despre care se spunea că, odată, la Cannes, cînd urma să aibă o întrevvedere la Grand Hotel cu un grup de oameni de stat ce călătoriseră acolo special pentru această reuniune, anu-lase totul, și încă în ultimul moment, numai fiindcă ar fi preferat să facă o plimbare cu yachtul împreună cu vara sa, pe care o numea familiar și afectuos Daisy.

Jacqueline, o fetiță dolofană, cu părul de un roșcat aprins și figura rotundă, asemenea îngerilor pictați de Massaccio, trăise în tot acest timp în umbra fermecătoarei sale mame.

Educată în institute exclusiviste de tipul lui Heathfield School, din Ascot, ea își petrecuse adolescența în splendoarea anglo-saxonă a reședinței din Donnington Hall sau grandoarea galică a locuințelor din Franța ale mamei sale.

În 1936, la numai optsprezece ani, Jacqueline avea propria ei suită la micul castel din Surenne — o tină ră bogată, plină de viață, independentă și atrăgătoare, pe care cei mai apropiați o răsfațau numind-o „micuța Daisy”, prin comparație cu mama sa.

Castelul era de altfel plin întotdeauna cu oaspeți inter-resanți, astfel că aproape nimic din dramele lumii din afară nu păreau să pătrundă sau să aibă vreun ecou înăuntru, nici măcar căderea Franței în 1940.

Dezastrul național din vara celui an o găsisse pe Jacqueline la Paris. Sora sa Emmeline optase imediat pentru lupta din rezistență, alături de soțul ei, contele Alexandre de Castija, care avea să petreacă peste șase luni într-o

închisoare a Gestapo-ului fără să-și trădeze tovarășii de luptă.

Jacqueline, în schimb, al cărei cerc vesel de prieteni includea pînă la izbucnirea războiului și destul de mulți germani, nu părea să aibă nimic din patriotismul ardent al surorii sale.

La Compiègne, unde Jacqueline își redeschisese salonul de oaspeți, apăruse între timp o nouă categorie de invitați — ofițeri germani sobri și impecabili ca ținută, ale căror cizme arătau tot atît de lustruite ca și manierele lor.

Legătura lui Jacqueline cu noii stăpîni ai Franței era asigurată de Freddy Kraus, ultimul iubit al domnișoarei de Broglie.

Dar în 1941, în mod surprinzător, Jacqueline se căsătorește cu Freddy, mezialianță de pe urma căreia nu avea prea mult de profitat, dacă ne gîndim că Freddy era cetățean al celui de-al treilea Reich. Adevărul era însă că Jacqueline se îndrăgostise realmente de soțul ei, fiul unui ofițer austriac sărac din Sarajevo și al unei unguroaice care se pare că știa să-și etaleze cu multă pricepere talentele în societate.

La 10 iunie 1942, Jacqueline naștea o fetiță, destinată să devină ulterior un pion important în existența celor doi soți. Veselia lui Jacqueline și ospitalitatea ei obișnuită puteau desigur părea multora puțin cam nepotrivite în circumstanțele dramatice pe care le străbătea Franța în acei ani grei, mai ales într-un oraș ca Parisul, nevoit să suporte atmosfera sumbră a ocupației germane. Totuși, acestea nu erau cîtuși de puțin întîmplătoare și un motiv precis se ascundea în spatele aparențelor de frivolitate ale tinerei.

Căci ospitalitatea ei, aparent lipsită de orice discriminări politice, ascundea de fapt cu abilitate interese premeditate și cultivate îndelung.

După prăbușirea Franței, Jacqueline ar fi putut emigra cu ajutorul vărului mamei sale, nimeni altul decît primul ministru britanic Winston Churchill.

Dar ea se hotărîse să rămînă, pentru a deveni un nod în rețeaua Rezistenței franceze antinaziste care abia se închea pe atunci în Franța.

La acea dată, Jacqueline stabilise deja contacte strînse cu M.I.6, primul dintre serviciile secrete britanice care se infiltraseră în Rezistența franceză.

Cînd Consiliul de conducere al operațiunilor speciale (Special Operations Executive — S.O.E.) intrase în acțiune, în Franța anului 1941, Jacqueline se pusese cu totul la dispoziția sa.

Ajutată de Freddy care, în ciuda aparențelor, nutrea în adîncul sufletului puternice sentimente antinaziste, mai ales după ocuparea Austriei de trupele germane, Jacqueline începuse să acționeze în Rezistență în calitate de curier poștal secret.

Astfel, ea colecta corespondența clandestină destinată Cartierului general al S.O.E. de la Londra, în timp ce Freddy o transporta ulterior la Marsilia, unde biroul firmei producătoare de săpunuri „Savon Gibs” constituia ultimul punct de pe teritoriul francez din lanțul de legături clandestine care legau Rezistența franceză de cartierul S.O.E. de la Londra.

Dar probabil că cea mai de seamă contribuție adusă de Jacqueline și Freddy la cauza aliaților a constituit-o adăpostirea piloților anglo-americani doborîți în Franța și care reușeau să se salveze sărind cu parașuta, în vederea reîntoarcerii lor în Anglia, prin intermediul ajutorului și filierei Rezistenței franceze.

Din 1940 și pînă în ziua cînd Parisul era eliberat, Jacqueline fusese personal responsabilă pentru ajutorarea a șaisprezece aviatori francezi și englezi, salvați astfel de ea din mîna Gestapo-ului.

Astfel încît nu-i de mirare că după eliberare, cuplul galant devenise extrem de popular în rîndul membrilor misiunii britanice de la Paris, care, firește, erau la curent cu activitatea celor doi din Rezistență.

Freddy se arăta la fel de fermecător ca și înainte, numai că acum el cultiva compania ofițerilor superiori aliați care luaseră locul celor germani. Devenise chiar atît de apropiat de cîțiva dintre aceștia, încît pînă la urmă el a fost invitat să servească direct în rîndul aliaților, înrolîndu-se în armata britanică. Devenit căpitan, Freddy se plimba foarte mîndru prin Paris în noua și elegantă sa uniformă militară britanică, în care prietenii săi francezi nu vedeau altceva decît aprecierea firească acordată de aliați activității sale din Rezistență, în timpul ocupației.

Cît despre Marguerite, mama lui Jacqueline, care își petrecuse anii războiului la Dorchester Hotel din Londra,

aceasta res.abuise imediat după eliberare contactul cu Jacqueline și, deși abia acum afla, oarecum surprinsă, că fiica sa se căsătorise între timp cu un austriac, îi invită totuși pe amândoi s-o viziteze în Anglia.

Mai mult chiar, doamna Fellowes interveni pe lângă vărul său, primul ministru Winston Churchill, pentru a i se permite ginerei ei (fost cetățean al celui de-al treilea Reich) să capete permisiunea oficială de a intra în Anglia.

Jacqueline era însă bolnavă, astfel încît cei doi n-au putut efectua călătoria împreună cu fetița, după cum plănuiseră.

Freddy a plecat în cele din urmă singur.

La sfîrșitul lui august, „căpitanul“ Kraus sosea în Anglia cu vaporul, purtînd uniforma militară pe care noii săi prieteni aliați i-o oferiseră cu atîta generozitate.

Marguerite Fellowes l-a primit pe Freddy cu brațele deschise și l-a prezentat imediat lui Churchill, care l-a invitat să-și petreacă weekendurile împreună cu el, la Chartwell, unde se afla pitoreasca sa locuință de la țară.

Primul ministru arată o simpatie spontană față de noua rubedenie, iar Freddy, la rîndul său, îi mărturisi lui Churchill că unii din prietenii săi germani cu vederi antinaziste, ocupînd un loc înalt în ierarhia celui de-al treilea Reich aflat atunci în pragul capitulării, îi încredințaseră misiunea de a stabili contacte cu englezii tocmai în vederea grăbirii sfîrșitului războiului. El își oferi serviciile primului ministru în calitate de om de legătură între ofițerii germani complotiști și autoritățile britanice.

Primul ministru s-a mulțumit însă să-l pună pe Freddy în legătură cu acele persoane care se ocupau la Londra de asemenea probleme delicate.

Totuși, curînd, Freddy deveni o figură obișnuită în cercurile aristocratice britanice, ca și în cele mai bune și exclusiviste cluburi de pe St. James's Street.

Pentru ca deodată, cu totul brusc și inexplicabil, Freddy să dispară din mijlocul acestei societăți, fără urmă.

Cîteva persoane, mai bine informate, au făcut totuși presupunerea că probabil acesta plecase într-o misiune secretă, pe baza unui plan pe care Freddy îl supusese în prealabil aprobării primului ministru.

Timp de cîteva luni de zile nu s-a mai auzit nimic de Freddy.

Pentru ca apoi deodată, tot așa de brusc cum dispăruse, Freddy să reapară, de data aceasta însă ca figura centrală a unui imens scandal politic.

Misiunea lui Freddy Kraus. La 3 aprilie 1945, Edgar Granville, un membru independent al Parlamentului britanic, a fost informat de corespondentul de război de la „News Chronicle“ că „un ofițer german prezentabil“ identificat drept „căpitanul Klause“ zburase din Europa — probabil din Suedia — și fusese parașutat în Anglia „într-o zonă rurală, cu circa o lună în urmă“.

Planul său era, potrivit celor destăinuite de reporter lui Granville, „de a utiliza informațiile culese la Paris, în timpul ocupației germane, tocmai în scopul de a-și asigura trecerea de cealaltă parte a baricadei, în această ultimă fază a războiului“.

Deși era familiarizat cu afacerea doar în linii generale, Granville a socotit totuși de datoria lui să ridice problema în mod public, interpellîndu-i în Camera Comunelor atît pe Herbert Morrison, secretarul cu afacerile interne, cît și pe sir James Grigg, secretarul cu problemele de apărare, în legătură cu misteriosul parașutist, pe care el l-a descris drept „un ofițer al Reichswehrului“.

— Este adevărat că acest om a adus cu el o serie de propuneri concrete și că a realizat unele contacte cu persoane oficiale în țara noastră ? a întrebat Granville.

Apoi el s-a mai interesat și de ce oare persoana în cauză s-a bucurat din partea autorităților britanice de un tratament special, total diferit de cel aplicat în mod obișnuit prizonierilor naziști.

Cea care i-a răspuns lui Granville a fost doamna Ellen Wilkinson, membru laburist al Parlamentului, care făcea parte în acea vreme din coaliția guvernamentală condusă de primul ministru Winston Churchill, în calitatea ei de subsecretar pentru problemele afacerilor interne.

Și chiar din acel moment Freddy s-a metamorfozat subit în personajul unui adevărat thriller politic.

Căci doamna Wilkinson a recunoscut de la început că Granville avea dreptate și ridicase niște probleme care corespundeau într-un mod total realității. Gentlemanul la care distinsul membru al Parlamentului britanic se referise, a spus ea, nu era „căpitanul Klause“, ci un individ numit

Alfred Ignatz Maria Kraus, fost funcționar al unei firme germane din Franța, ulterior ofițer al armatei germane. Ea a acceptat apoi și faptul că Freddy nu era exact ceea ce păruse în primul moment a fi, atunci când fusese întâmpinat atât de entuziast la sosirea sa în Anglia.

— În 1944, a continuat doamna Wilkinson, după eliberarea Parisului, el a pretins că ar fi acordat sprijin cauzei aliate în timpul ocupației, oferind găzduire și ascunzînd de Gestapo ofițeri englezi și oferindu-se, totodată, să intre în rîndul armatei britanice. În septembrie 1944 i se îngăduise chiar să intre în Anglia, pe baza unor informații insuficiente în legătură cu el și fără documente corespunzătoare.

Apoi doamna Wilkinson a conchis :

— Ca rezultat al investigațiilor întreprinse, s-a stabilit că acest om era o persoană care n-ar fi trebuit să se afle în libertate și, în consecință, a fost internat.

Doamna Wilkinson a ținut, în încheiere, să asigure Camera Comunelor că „Herr Kraus nu primise nici un fel de tratament preferențial“.

Dar, în loc ca incidentul să se stingă, abia de acum încolo el a început să ia proporții alarmante.

Căci Granville nu s-a declarat satisfăcut cu explicația primită.

El și-a continuat întrebările pe această temă și în următoarea ședință a Camerei Comunelor, ridicînd alt set de probleme. Incidentul avea acum toate șansele să se transforme într-un fel de „cauze cèlebre“ a timpului.

De această dată întrebările lui Granville îi erau adresate chiar lui Herbert Morrison, secretarul cu afacerile interne. Morrison, neavînd încotro, a fost nevoit să admită, destul de stingherit, că Freddy sosise la Londra „fără o permisiune explicită de a părăsi Franța“ și că, mai mult, i se dăduse uniforma militară britanică, „fără să fi avut vreun drept oficial ca să o poarte“. El a mai anunțat că ofițerul responsabil pentru un asemenea tratament neobișnuit aplicat unui străin inamic fusese predat, pentru judecată, Curții marțiale.

Două zile mai tîrziu, același Morrison aducea noi lămuriri asupra ciudatei „afaceri Kraus“. Freddy ar fi fost lăsat în libertate doar o lună după sosirea sa în Anglia, susținea acum secretarul de la interne, și fusese internat

în octombrie dar nu ca refugiat, ci ca cetățean străin, aparținînd unei națiuni inamice.

— Nu există nici un fel de dovezi, a mai adăugat el, pentru a suspecta pe acest străin de activități ostile în țara noastră.

Granville a intervenit.

— Cum se face însă că acestui Kraus i s-a permis totuși să se plimbe nestingherit, fie și numai o lună, înainte de a fi internat, din moment ce el aparținea unei națiuni cu care țara noastră se afla încă în plin război ?

— S-a admis, i-a răspuns Morrison, că au existat unele irregularități în privința pătrunderii acestui om în Anglia. Dar el a fost arestat imediat ce acest lucru a fost posibil și internat.

Granville nu avea însă de gînd să se dea bătut cu una, cu două.

— Este oare chiar atât de sigur prea onorabilul meu coleg că deține absolut toate informațiile în legătură cu acest om ? a mai întrebat el.

Morrison a zîmbit confidențial și i-a răspuns.

— Cred că noi știm totul despre el. De fapt, onorabilul meu coleg și interlocutor ar rămîne desigur surprins să știe cît de multe lucruri cunoaștem în ce-l privește pe Kraus.

Pe baza datelor descoperite în arhiva microfilmată a Abwehr-ului, se poate afirma cu certitudine că Herbert Morrison dădea dovadă de mult optimism cînd îl asigura pe Granville că autoritățile britanice cunoșteau „totul“ despre Freddy Kraus.

De fapt, acesta a rămas timp de peste treizeci de ani un personaj misterios, a cărui „viață secretă“ nu a putut fi reconstituită decît în urma unor investigații detaliate și de lungă durată.

Totul a început cu un scurt pasaj descoperit în memoriile celebrului colonel Giskes, omul care spulberase rețeaua de pe continent a serviciului secret britanic, chiar în ajunul războiului. Tot Giskes era acela care organizase și măsurile de contraspionaj încununate de succes ale germanilor împotriva agenților aliați din țările ocupate ale Europei. În cadrul unei operațiuni numite „Polul Nord“ iar apoi „Jocul englez“, el reușise de pildă să demanteleze filiera olandeză a S.O.E.-ului britanic, instituind un control deplin asupra spionilor și sabotorilor olandezi pe care

englezii îi expediau periodic în Olanda. În cadrul acestei operațiuni de amploare, Giskes ajunsese să controleze nu mai puțin de optsprezece posturi clandestine de radio, care schimbau mesaje cu secția olandeză din cadrul S.O.E.-ului, intoxicându-i astfel pe aliați sistematic cu informații false din mai 1941 și până în noiembrie 1943, fapt care a reprezentat, indiscutabil, cea mai grea înfrângere a aliaților în războiul purtat de serviciile secrete pe frontul invizibil. Numai că înainte să fie trimis în Olanda, ca să conducă Secția III F (contraspionaj extern) a Abwehr-ului de acolo, Giskes, pe atunci încă maior, funcționase pe un post similar la Paris, angajat în eforturile Abwehr-ului de a penetra serviciul secret britanic din Franța.

La Paris, Giskes obținuse unul din primele succese mai importante ale carierei sale (destul de bogată de altfel în „performanțe” pe terenul atât de alunecos al contrainformațiilor), reușind să-și implanteze un agent, instruit și controlat personal de el, în rețeaua serviciului secret britanic de la Paris și care, după toate probabilitățile, avea șanse să pătrundă ulterior până în anturajul primului ministru britanic Winston Churchill.

Acest agent nu era altul decît Freddy Kraus.

Operațiunea de infiltrare pusă la punct de Giskes debutase, după cit se pare, imediat după ocuparea Franței, și primul pas se făcuse chiar la una din seratele oficiale organizate de ambasada americană din Paris.

Printre invitații de la serată se afla și Jacqueline de Broglie, precum și un tânăr și atrăgător german care locuia de cîțva timp la Paris dar ale cărui legături strînse cu Abwehr-ul rămăseseră complet necunoscute gazdelor sale americane de la ambasadă.

În timp ce dansa cu domnișoara Jacqueline, prințesa de Broglie, zîmbind în același timp strălucitor asistenței din jur, tânărul german profită de ocazie pentru a-i sugera că prezența ei permanentă la Paris s-ar putea rezolva favorabil numai dacă el ar interveni pe lângă autoritățile germane, în rîndul cărora avea cîțiva prieteni buni. Totodată, în mod abil, tânărul german a mai ținut s-o fleteze și s-o avertizeze în același timp pe Jacqueline, anunțînd-o, de pildă, că toată lumea bună din Paris era la curent cu legătura de rudenie dintre ea și Winston Churchill, ca și cu rădăcinile pe care fata le avea în sinul aristocrației britanice.

— De ce nu vrei să ne ajuti, a întrebă-o el deodată în timp ce dansau, în schimbul protecției pe care noi ți-am putea-o oferi? Nu trebuie să faci mare lucru. Doar să te distrezi în continuare, așa cum ai făcut-o și pînă acum. Să inviți și să iei parte la petreceri, de pildă. De rest, ne ocupăm noi. Am putea aranja în așa fel încît nimeni, în afară de noi doi, să nu afle vreodată de această înțelegere.

— Ce-ar trebui exact să fac? l-a întrebă Jacqueline privindu-l pe necunoscut cu o expresie de răceală.

— Ei bine, a zîmbit ușor stingherit tînărul german, dacă dorești să-ți spun ceva concret... De pildă, să ne dai voie să folosim uneori locuința ca post de ascultare.

— Cum îndrăznești?...

— Încerc doar să te ajut, atîta tot, i-a reamintit germanul, schimbînd repede subiectul.

Jacqueline era însă de-a dreptul înfricoșată.

Cuprinsă de panică, ea s-a grăbit să-i relateze întregul incident lui Freddy, un tînăr austriac din cercul ei de prieteni, implorîndu-l să o protejeze împotriva sinistrelor planuri urzite de germanul necunoscut cu care dansase în seara precedentă.

Kraus se arată sincer mișcat de încercătura în care intrase Jacqueline, precum și de amenințarea potențială de a fi silită de germani să părăsească Parisul, orașul visurilor ei.

Deoarece nu cunoștea efectiv pe nimeni din Abwehr, el se adresă unui prieten, contele Kreuz, un baltic misterios despre care se zvonea prin Paris că ar avea legături importante la Hotel Lutetia, sediul Abwehr-ului din capitala Franței. Kreuz îl luă atunci pe Kraus și i-l prezentă maiorului Giskes deoarece, susținea contele, acesta era cel mai „prietenos” și „întelegător” dintre toți ofițerii Abwehr-ului aflați la Paris, avînd chiar curajul de a acționa uneori „independent” și fiind întotdeauna bucuros să „ajute” pe cineva.

Spunînd toate acestea, Kreuz nu făcea altceva decît să-i întindă o cursă austriacului. Căci el nu era în realitate decît unul din rezidenții lui Giskes, care acționau la Paris sub acoperire.

Departat de a fi scandalizat sau măcar surprins de propunerile făcute lui Jacqueline de tînărul „necunoscut”, Giskes a considerat pe loc ideea drept excelentă.

Mai mult, el însuși i-a propus lui Freddy să-și consolideze relațiile cu prințesa de Broglie, devenind companionul ei permanent și, în același timp, confidentul tinerei, pe care astfel o putea supraveghea, informându-l apoi periodic pe Giskes cu tot ce i se părea relevant din punctul de vedere al intereselor Abwehr-ului.

Era, de fapt, o propunere mascată de „a lucra” efectiv pentru Abwehr.

Spre deosebire de Jacqueline, Freddy — cetățean austriac dar și, în același timp, al celui de-al treilea Reich — nu era în măsură să-l poată refuza pe un individ ca Giskes, înalt ofițer al Abwehr-ului, aflat în misiune la Paris. Sugestia maiorului i-a sunat de aceea ca un ordin și Freddy a început s-o cultive conștiincios pe Jacqueline, astfel că foarte curînd cei doi s-au îndrăgostit. Dacă sentimentele față de prințesa de Broglie erau sau nu sincere, asta numai Freddy o știa. Cert este că pe măsură ce se simțea tot mai mult atras de fată, el o spiona, în paralel, în contul lui Giskes.

Cît despre tinăra Jacqueline, aceasta se afla cu totul subjugată de farmecul tinărului austriac. Acesta îi organiza acum întreaga viață, influențîndu-i toate acțiunile în funcție de directivele primite de la Giskes.

Legăturile lui Jacqueline cu M.I. 6 (contraspionajul britanic), S.O.E.-ul și Rezistența franceză ajunseseră astfel curînd să fie îndeaproape supravegheate de Abwehr, toate întîlnirile și discuțiile fiind raportate cu promptitudine de Freddy lui Giskes.

Kraus i-a trădat de asemenea lui Giskes, rînd pe rînd, pe toți luptătorii din Rezistență identificați în cerul de prieteni ai lui Jacqueline, aceiași oameni pe care el pretindea că-i ajută, în calitatea sa de partener al tinerei în care cei din Rezistență aveau o încredere deplină.

Petrecherile din locuința lui Jacqueline începură să se țină lanț, finanțate în secret de Giskes. Acesta participa personal la multe dintre ele, dirijînd la fața locului culegerea de informații prin intermediul microfoanelor implantate în întregul apartament.

De altfel, maiorul devenise un fel de invitat de onoare al familiei Kraus. Jacqueline îl adora, mai ales după ce Freddy îi spusese că Giskes fusese acela care o „salvase” din mina Abwehr-ului.

În calitate de curier secret, Freddy s-a dovedit de cea mai mare utilitate maiorului, provocînd Rezistenței franceze pierderi ireparabile, căci întreaga corespondență care i se încredința lui Freddy trecea, de regulă, mai întîi prin serviciul lui Giskes. În felul acesta, maiorul german a avut posibilitatea să citească unele din cele mai confidentiale mesaje ale celor din Rezistență, cu mult înainte chiar ca cei cărora le erau adresate scrisorile să arunce o privire pe ele. Toate scrisorile erau deschise și cenzurate de Giskes și orice decidea acesta că nu trebuie să ajungă la M.I. 6 sau S.O.E. era cu grijă eliminat din corespondență. Giskes, personal, a rescris rapoartele clandestine pentru a crea astfel confuzie și a alimenta cu informații false Rezistența franceză, într-un efort general de dezorganizare și dezmembrare a întregii mișcări.

Pentru a deține un control total asupra lui Jacqueline și a-l infiltra pe Freddy în sinul familiei de Broglie și Churchill, Giskes a manipulat în așa fel încît cei doi tineri s-au căsătorit în curînd. Giskes însuși a furnizat toate actele necesare lui Freddy, jucînd la nuntă rolul rezervat celui mai bun prieten al cuplului.

Cînd însă lucrurile au început să ia o turnură proastă, în urma debarcării anglo-americane iar aliații se apropiau văzînd cu ochii de Paris, Giskes a avut cea mai inspirată idee din cariera sa în contraspionaj. El a decis să-l plaseze pe Freddy ca agent informator chiar în entourageul primului ministru britanic Winston Churchill.

Giskes a discutat planul în prealabil cu Freddy iar austriacul s-a decis să se lanseze în acest senzațional dar foarte riscant proiect.

Așa încît, atunci cînd Freddy a sosit în Anglia în calitate de soț al lui Jacqueline de Broglie, Giskes părea să fi realizat ceea ce părea de-a dreptul imposibil : o infiltrație la nivelul primului ministru al Marii Britanii ! De acum înainte el își avea agentul personal la Londra. Iar acesta era spionul din familia Churchill.

Detaliile aranjamentului dintre cei doi rămîne încă necunoscut, cu excepția faptului că austriacul îi expedia prin poștă lui Giskes diferite rapoarte conținînd informații secrete, folosind pentru aceasta o cutie poștală în toată perioada cît se bucurase de libertate în Anglia.

În cursul războiului, mai mulți agenți ai Abwehr-ului pretinseseră că au contacte în cercul apropiat lui

Churchill. „Josephine“, de pildă, afirma în mod categoric că una din „sursele sale are o legătură cu secretara lui Churchill și primește cele mai interesante informații prin intermediul acestei relații sentimentale“.

Un funcționar spaniol, Alcazar de Velasco, spionînd la Londra pentru Abwehr în 1941, în calitate de atașat de presă pe lângă ambasada spaniolă, susținea, de asemenea, că are „pe cineva în interiorul lui Downing Street 10“, reședința primului ministru britanic.

Toate aceste afirmații însă trebuie privite cu multă circumspecție în lipsa unor probe concrete.

În fapt, așa cum o dovedește indubitabil arhiva microfilmată a Abwehr-ului, Kraus a fost singurul agent infiltrat în cerul celor apropiați primului ministru și aflat în contact direct cu Churchill. Serviciile secrete britanice au întreprins ulterior investigații amănunțite în legătură cu Kraus dar niciodată ele nu au reușit să reconstituie în întregime povestea autentică a operațiunii sau să dovedească, cu probe materiale, faptul că în familia lui Churchill se infiltrasă un agent german. Chiar și atunci cînd existau rațiuni puternice să se creadă că Freddy nu a venit în Anglia cu mîinile curate, el a fost doar internat preventiv și nu arestat sub acuzația de spionaj.

Părea aproape sigur că, odată cu sfîrșitul războiului în Europa, el urma să fie eliberat și să i se permită să se reîntoarcă la Paris, unde era așteptat de soție și de fiica sa.

Dar pînă la urmă acest lucru nu s-a petrecut.

Căci, imediat după război, în rapoartele ofițerilor britanici din cadrul M.I. 5 au început să apară informații legate de serviciile pe care Freddy le făcuse germanilor în perioada cînd aceasta se afla la Paris.

Suspiciunea că austriacul fusese un agent dublu, care trădase germanilor un număr important de luptători francezi din Rezistență și de piloți anglo-americani doborîți deasupra Franței, începea să fie susținută acum de probe materiale indubitabile.

Supus criticilor, Winston Churchill a consimțit în cele din urmă ca Freddy să rămîină internat în continuare, pînă la deplina elucidare a cazului.

Ulterior, dovezile de trădare înmulțindu-se, Freddy a fost arestat pe baza unui mandat oficial, sub acuzația de spionaj și trimis la Ham Common, închisoarea specială de maximă severitate a lui M.I. 5.

Freddy însă a continuat să nege cu încăpățînare, respingînd toate acuzațiile care i se aduceau. El a insistat chiar că relația cu Giskes nu ascundea nimic dubios, amintind, în același timp, ajutorul pe care pretindea că-l acordase cîtorva aviatori din R.A.F., după ce aceștia căzuseră deasupra Franței, sau sprijinul dat în multe rînduri Rezistenței franceze, transportînd cu riscul vieții sale corespondența clandestină a rețelei din care făcea parte.

Giskes însuși fusese între timp arestat de britanici și adus la Ham Common unde, în cursul unor interogatorii dure, dăduse multe detalii legate de operațiunea „Polul Nord“.

Dar în privința lui Freddy, Giskes insistase, la rîndul său, că nu existase vreun aranjament special — scris sau verbal — de colaborare cu austriacul. Da, ținuse companie tinărului, participînd la petrecerile organizate de acesta, cunoscuse cu această ocazie mai mulți invitați și chiar sprijinise cu bani aceste petreceri. Dar banii îi fuseseră dați lui Freddy cu titlu pur amical și nu pentru vreun serviciu special adus Abwehr-ului.

Churchill, pe de altă parte, a informat-o în particular pe verișoara sa, doamna Fellowes, de deteriorarea continuă a statutului ginerelui ei austriac în Anglia și de unele informații care indicau că acesta acționase ca agent al Abwehr-ului.

În ciuda tuturor eforturilor făcute de a se disculpa, Freddy Kraus a fost finalmente considerat spion german, astfel că situația sa în Marea Britanie nu se anunța deloc prea roză.

Avocații familiei Fellowes au intrat atunci imediat în acțiune. Știrea i-a fost comunicată și lui Jacqueline, la Paris, care la 28 aprilie 1945 a introdus o acțiune de divorț împotriva lui Alfred Ignatz Maria Kraus, solicitînd totodată custodia fetei lor de opt ani, Rosamunda.

Dar, spre surprinderea întregii familii, Freddy s-a opus.

El a început să-și proclame la Ham Common tot mai insistent inocența, să ceară mărturii concrete în sprijinul acuzațiilor care i se aduceau și să-și declare dragostea și devoțiunea față de soție și fiică.

Dacă Jacqueline dorește să divorțeze, a trimis Freddy vorbă din închisoare, n-are decît să o facă dar fără acordul lui.

Cît despre Rosamunda, el refuză categoric să i se ia custodia copilului.

Apoi, pe neașteptate, criza se rezolvă.

Într-o zi, Freddy se pomeni luat de cîțiva necunoscuți într-o limuzină neagră, dus într-o direcție necunoscută și readus la fel de misterios la Ham Common.

Ziarele care pindeau, dornice să vinzeze orice detaliu — fie cît de mic — al acestui caz de senzație, au asaltat literalmente cu întrebări oficialitățile britanice.

Titlurile cu litere de o șchioapă abundau pe prima pagină a cotidieneilor de mare tiraj. Unde fusese dus Freddy de necunoscuți? Se întâlnise oare în secret cu Churchill? Avusese loc vreun aranjament discret? Și multe altele, tot mai stînjenitoare.

La rîndul său, Kraus, de obicei volubil și vorbăreț, părea că devenise brusc tăcut și mohorît.

Întrebările ziariștilor au rămas fără răspuns.

Într-o altă zi, automobilul negru îl luă din nou pe Freddy, dar de această dată nu-l mai aduse înapoi la Ham Common.

Jacqueline obținuse divorțul și custodia fiicei, Rosamunda.

Freddy Kraus, după cît se pare, obținuse eliberarea.

Iar Churchill nu mai avea nici un spion în familie.

Se făcuse oare vreun „tîrg“?

Toți protagoniștii acestei drame, care ar fi putut da un răspuns — Churchill, Jacqueline, Daisy Fellowes, ca și cei implicați în anchetă — au păstrat în această privință o tăcere totală pînă la moarte.

Singur Freddy mai trăiește izolat, undeva în Austria. Adevărata lumină în acest caz nu a venit însă decît odată cu descoperirea arhivelor microfilmate ale Abwehr-ului.

Operațiunea Heinrich

Cîntecul de lebedă al lui Giskes. Înainte să fi fost arestat de englezi, Giskes a mai reușit să pună la cale una din acele operațiuni ingenioase care purtau, din toate punctele de vedere, amprenta stilului său.

Imediat după debarcarea aliaților, locotenent colonelul Hermann J. Giskes fusese numit comandantul uneia din

grupele de informații militare, avînd în subordinea sa cinci rețele de spionaj infiltrate pe front și cîteva zeci de agenți.

Ceasul lui Giskes părea să fi sunat în timpul pregătirilor intense pe care germanii le făceau în vederea bătăliei de la Bulge.

Agentii săi culegeau informații în sprijinul planificatorilor militari germani, care tocmai organizau operațiunile din Ardeni, în decembrie 1944. Aceștia încercau să identifice cît mai corect cu putință dispozitivele și forța trupelor americane care se întindeau între Haute Fôgues, în Belgia, și nordul Luxemburgului.

Favoritul de ultimă oră al Führerului, Otto Skorzeny, comandantul trupelor de commando germane, a dat primul semnalul ofensivei dezinformării și confuziei pe care forțele naziste încercau să le semene în tabăra aliaților, improvizînd tot felul de „operațiuni speciale“ în spatele liniilor anglo-americane.

Infiltrîndu-și oamenii — antrenați special în vederea activităților de tip „guerilla“ — îmbrăcați în uniforme militare engleze și americane în rîndul trupelor aliate, Skorzeny a reușit în scurt timp să creeze acea stare de confuzie care l-a determinat pînă și pe impasibilul general Dwight Eisenhower să ia măsuri severe de securitate; atunci cînd printre militarii americani au început să circule zvonuri despre așa-zise planuri urmărind asasinarea comandantului suprem al forțelor aliate.

În acest context ambiguu și pe terenul propice confuziei, pregătît anume de forțele de commando ale lui Otto Skorzeny, Giskes a avut ideea unei acțiuni ingenioase: operațiunea „Heinrich“, destinată să distragă atenția aliaților de la ofensiva planuită de germani, prin răspîndirea unor informații false în rîndul statului major al Armatei I americane, aflate sub comanda generalului John N. Hodges, ale cărei corpuri de armată 5 și 8 se aflau exact pe direcția principală a ofensivei germane.

Pentru operațiunea „Heinrich“, Giskes a ales un număr de oameni dintre deținuții străini aflați în lagărele de muncă. Aceștia le-a fost organizată „evadarea“, după ce în prealabil au fost „intoxicați“ cu informații false.

Operațiunea fusese organizată astfel încît mulți dintre cei „evadați“ au crezut că acțiunea era chiar „opera“ lor, fără să bănuie vreo clipă că în același timp transportau

și o serie de documente, falsificate de germani cu câteva săptămîni înainte de evadării.

Operațiunea Heinrich s-a dovedit finalmente un succes dar impactul ei în economia generală a războiului a fost totuși mai mic decît s-ar fi așteptat Giskes.

Mesagerii „evadați” au reușit, într-adevăr, să stîrnească o mare confuzie în rîndul diviziei de informații speciale a generalului de brigadă Edwin Luther Sibert din cadrul Armatei a 12-a americane, cu „informațiile” și „documentele” descoperite asupra lor.

Dar americanii și-au regăsit mult mai repede decît ar fi dorit Giskes echilibrul și orientarea. Căci două zile după declanșarea ei, ofensiva germană, concepută ca o surpriză tactică, era oprită temporar. La 24 decembrie, ea era abandonată definitiv.

Operațiunea Heinrich, cîntecul de lebadă al serviciului secrei militar german, nu se dovedise în realitate mai utilă decît se presupunea că va fi ofensiva din Ardeni.

Ea nu mai putea schimba cu nimic deznodămîntul final al ostilităților de pe frontul de vest.

Germania pierduse bătălia de pe frontul invizibil cu multe luni înainte ca ea să fi pierdut, definitiv, războiul.

Telegrama lui „Josephine”. „Păcat că o asemenea zi nu se întîlnește decît odată la o sută de ani”, scria mareșalul Alen Francis Brooke, șeful Statului major britanic, în jurnalul său.

Ziua era cea de 12 martie 1945 — o zi neobișnuit de călduroasă pentru acel anotimp la Londra. După săptămînilor de iarnă vioroasă ale bătăliei de la Bulge și contraofensiva aliaților, care îi adusesese pe aceștia pînă la Rhin, liniștea părea să se fi așternut pe frontul occidental.

Dar masivele bombardamente efectuate de aliați asupra Hamburgului, Bremenului, Dortmundului, Essenului, Kasselului, ca și la Swinemünde și, mai ales, însuccesele de pe frontul de est îi convinseseră pe germani că războiul intrase în ultima sa fază iar liniștea aceea nu prevestea decît furtuna finală.

Reichul celor o mie de ani, propovăduit de Hitler, se prăbușea văzînd cu ochii. Și în haosul care părea să se instaleze treptat pe întregul front german, Abwehr-ul decapitat, redus la o simplă secție aflată sub comanda celui

mai aprig dușman al lui Canaris, Walter Schellenberg, se dezmembra și el rapid.

Refugiați prin adăposturi, foștii colaboratori ai lui Canaris se pregăteau să dea o ultimă bătălie, vitală pentru ei — bătălia pentru a supraviețui în mijlocul dezastrului final.

Dar la Londra lucrurile erau văzute altfel.

Tocmai într-o asemenea zi frumoasă se întîmplă ca un vice-amiral din Royal Air Force să-și găsească puțin timp liber, printre multiplele sarcini care îl asaltau, pentru a face o vizită la clubul său preferat de pe St. James's Street, unde nădăjduia să schimbe, în liniștea și atmosfera atît de familiară a locului, cîteva impresii cu amicii săi despre ultimele convulsii ale războiului.

Cineva din grupul cu care vice-amiralul tocmai se întîreținea a menționat în treacăt și unele schimbări recente din cadrul RAF-ului, întrebîndu-l, între altele, pe înaltul personaj care le făcea cîntecul unei asemenea vizite surpriză despre situația Comandamentului baloanelor — mai precis, dacă era adevărat sau nu că acesta fusese desființat. Părea o întrebare ușor ridicolă în contextul general al războiului. Răspunsul fu că această secție a RAF-ului (formată în 1937 în scopul pregătirii pentru război, care urmase totuși ulterior un curs diferit, făcînd-o inutilă) nu-și mai justifica demult rațiunea de a exista. Vice-amiralul mai adăugă apoi cîteva amănunte picante privind activitatea de dezafectare a respectivului comandament.

O făcuse degajat, volubil, pe un ton de ușoară maliție, așa cum ar fi povestit o glumă bună.

De altfel întreaga conversație era cît se poate de banală. Nimic confidențial nu părea să justifice vreo minimă discreție.

Și, oricum, holurile liniștite ale acestui venerabil club britanic păreau suficient de impunătoare pentru ca ceva din discuțiile purtate acolo să treacă dincolo de ele și de etica lor atît de victoriană.

Totuși, banala discuție nu fusese cituși de puțin atît de obișnuită și neimportantă pe cît credeau cei mai mulți din cei care luaseră parte la ea.

Iar cel care pusesese întrebarea avea un interes ce depășea cadrul simplei curiozități sau al întîmplării.

De fapt, acesta era unul din agenții rețelei „Josephine”, grupul atașatului militar suedez de la Londra, căruia îi

nărul Karl-Heinz Krämer din Abwehr (după cum am văzut anterior) reușea să-i intercepteze cu regularitate corespondența secretă expediată la Stockholm.

Ce-i drept, războiul eclipsase grupul Josephine.

Marile secrete militare nu se mai găseau acum la Londra, ci la Cartierul generalului Eisenhower din Franța.

Dar rețeaua Josephine continua să acționeze neobosită, la fel ca și înainte.

Maiorul Fritz Brede, care făcuse aranjamentul inițial cu dr. Krämer, nu mai făcea parte din cadrele serviciului secret, așa încît Josephine lucra acum pentru maiorul Ludwig Kleyenstüber, din Statul major al Luftwaffe, un individ obtuz și meticulos, animat de un zel pur birocratic și de o energie dirijată de regulă doar spre lucrurile lipsite de importanță, puțin dispus așadar să aprecieze alte calități în rapoartele secrete primite, în afara celor pretinse de la orice bun funcționar care îndeplinește o muncă de rutină.

Maiorul insista acum ca Josephine să răspundă la fel de fel de întrebări mărunte, pretinzînd promptitudine și cît mai multe detalii în formularea rapoartelor dar excluzînd, de la început, orice inițiativă personală.

La 10 martie, acest Kleyenstüber i-a solicitat lui Josephine detalii în legătură cu dezafectarea Comandamentului baloanelor.

Ca urmare, un agent al rețelei aflat la Londra, cu posibilități de acces, s-a deplasat la clubul de pe St. James's Street, deoarece știa că acesta era frecventat îndeosebi de ofițerii superiori britanici din aviație.

O zi mai tîrziu, obținînd de la vice-amiral toate informațiile necesare, agentul și-a redactat plin de scrupulozitate raportul, l-a codificat și l-a expediat printr-un colet diplomatic suedez la Stockholm. Între altele, în raport se nota :

„Potrivit vice-amiralului de aviație Ambler, ministrul britanic al aviației a ordonat printr-o directivă dată la 5 martie a.c. transferarea a 3 000 de oameni din cadrul Comandamentului baloanelor în cadrul altor unități“.

Raportul a ajuns la Kleyenstüber în dimineața zilei de 13 martie dar el nu mai era interesant în acel moment decît poate prin viteza cu care ajunsese din Anglia în Germania, via Suedia, într-o perioadă cînd cele mai multe linii de comunicații fuseseră tăiate datorită războiului.

Căci în acea dimineață Armata a 3-a ucraineană lovise atît de nimicitor Armata a 4-a germană, a generalului Müller, încît o dăzagregase după prima zi de bătălie.

În cursul nopții, avioanele RAF-ului spulberaseră printr-un bombardament distrugător orașul Dortmund, situat în bazinul Ruhr-ului.

În același timp, flota a 8-a de aviație americană arunca 1 435 tone de bombe peste Swinemünde, pe cînd divizia a 78-a, tot americană, respingea contraatacul german disperat, păstrînd ferm capul de pod de la Remagen.

În ciuda acestor evenimente dramatice de pe front, pe birocratul Kleyenstüber continua să-l intrige un singur lucru, și anume soarta defunctului Comandament britanic al baloanelor.

Răspunsul lui Josephine nu îl satisfăcea.

Și, ca și cum în acel moment n-avea altceva mai important de descoperit din intențiile aliaților, imperturbabilul Kleyenstüber i-a transmis lui Josephine un alt ordin, cerîndu-i de data aceasta să afle de ce RAF-ul hotărîse să desființeze baloanele.

Josephine a răspuns prompt, la 14 martie.

„Întrebat despre rațiunea dezafectării Comandamentului baloanelor, Ambler a spus că ele nu mai erau de multă vreme necesare. Unitățile care se află încă în Marea Britanie vor fi absorbite în cadrul Comandamentului aviației de luptă“.

Raportul sosea la Centrul pentru mesaje de la Belinda II chiar în dimineața zilei de 15 martie iar Kleyenstüber l-a înaintat imediat șefilor de stat major germani.

În haosul acelor zile, a durat pînă la 15 aprilie ca raportul să ajungă la statele majore respective. Oricum, nu mai conta.

Soarta baloanelor britanice nu mai spunea nimănui nimic.

Raportul lui Josephine nu a mai creat acea stare de surescitare pe care rapoartele de altă dată le stîrneau la Berlin. Și totuși raportul acesta pueril, despre soarta baloanelor britanice, își avea semnificația lui.

Era ultimul raport al rețelei Josephine și marca pentru Abwehr sfîrșitul unei epoci.

Spionul care l-a obsedat pe J. Edgar Hoover

Mesajul nr. 231. Vineri, 26 aprilie 1945. Europa se afla la numai două săptămâni distanță de terminarea războiului.

Al III-lea Reich se afla în ruine. Nazismul își dădea sfârșitul.

Statele Unite ieșeau din acest conflict practic neatinse. Nici un soldat inamic nu pusese piciorul pe teritoriul american. Nici un avion ostil nu-i survolase spațiul, nici măcar prin apropiere.

Războiul părea ceva tot atât de îndepărtat de spațiul S.U.A., pe cât de îndepărtate erau Iwo Jima, Berlin și Budapesta de New York sau Washington. Și totuși, într-un fel, el era foarte aproape, iar S.U.A. nu erau chiar atât de inviolabile la un atac inamic, pe cât se părea la prima vedere.

Căci clădirea înaltă, de pe o proprietate izolată aflată în Long Island, ascunsă bine vederii de copacii și tufișurile din pare, adăpostea o stație de radio clandestină deservită de un agent german experimentat și inventiv. Agentul era un olandez, numit Walter Köhler, sau cel puțin acesta fusese numele sub care el se găsea înscris în Registrul central al Abwehr-ului. La 51 de ani, miop și chel, olandezul nu părea să aibă nimic din figura agentului romantic sau a aventurierului temerar, acreditată de imaginea standard a literaturii de profil.

Sosit în S.U.A. în vara lui 1942, într-o misiune specială, ca unul din ultimii „Grossagenten“, super-agenți, pe care Abwehr-ul îi mai avea în rezervă, el primise ordinul să colecteze toate informațiile posibile dintr-un sector complet nou de interes, care apăruse în acel an pe agendele de lucru ale serviciilor secrete germane: dezvoltările din domeniul cercetărilor nucleare întreprinse în S.U.A.

Köhler trebuia să-și assembleze singur stația de radio clandestină și să transmită rapoartele către Germania după un program care prevedea emisiuni săptămânale regulate, în aceeași zi, vinerea, la orele 8,00 a.m.

Olandezul se descurcase de minune și, în 1945, el se afla încă în plină activitate. În toți anii care trecuseră de la sosirea sa în S.U.A., Köhler nu lipsise nici măcar o singură dată de la obișnuita sa emisie săptămânală.

În acea frumoasă dimineață de aprilie, el tocmai își încheia transmisia din acea săptămână. Era vorba de me-

sajul nr. 231, care plecase pe calea aerului spre Berlin la mai puțin de doi ani dintr-o zi rece de iarnă a lui 1943, când Köhler stabilise pentru prima oară contactul cu postul de recepție transatlantic al Abwehr-ului folosindu-se de noul său transmițător. Dar mesajul său din 26 aprilie avea prea puține lucruri în comun cu primul.

Ceea ce „bătuse“ acum Köhler în cheia Morse era doar o simplă telegramă, care nu cuprindea alte date importante, în afara informațiilor legate de o divizie de infanterie americană despre care se aflase că se pregătea de imbarcare pentru a fi expediată în Europa. Mesajul acesta însă nu era altceva decât o parte a unui mare joc, angajat între serviciile secrete, joc care începuse cu multă vreme înainte chiar ca agentul german să ia parte la el.

La 12 noiembrie 1940, un raport secret sosise la Bremen venind din S.U.A. Nu părea decât un mesaj de rutină dar el a avut darul de a stârni foarte repede o adevărată reacție în lanț, care nu a luat sfârșit decât patru ani și jumătate mai târziu.

Raportul, înscris sub nr. 6079/40/Ig, fusese expediat de agentul R. 2 232 și cuprindea o informație, la prima vedere, cât se poate de banală, potrivit căreia mai multe fabrici din S.U.A., în care se producea heliu, erau pe cale să-și extindă producția acestui gaz în care americanii dețineau monopolul mondial. Agentul ținea doar să sublinieze că producția americană de heliu, la parametrii normali, ar fi fost suficientă ca să acopere nevoile curente ale S.U.A.

Marina americană folosea gazul mai ales pentru flota ei de dirijabile sau ca un component al „aerului“ inhalat de lucrătorii care munceau seufundați la mare adâncime.

Creșterea bruscă a producției de heliu, nota R. 2 232, dovedea existența altor scopuri. Atrăgând apoi atenția asupra faptului că „razele alfa care emană din radiu sînt compuse din nuclee formate din atomi de heliu“, R. 2 232 avansa și ipoteza că această creștere a producției americane de heliu „ar putea fi pusă în legătură cu unele dezvoltări semnificative din domeniul nuclear“. „Probabil“, mai scria el, „că experiențele cu energie atomică în scopuri militare ar putea constitui explicația“.

R. 2 232 reprezenta numărul de înregistrare din cadrul Abwehr-ului al chimistului german Alfred Hohlhaus.

Rezident de lungă durată în S.U.A. și lucrând într-o slujbă bine remunerată, el se afla în America tocmai cu scopul de a culege informații din domeniul tehnologiei în folosul Abwehr-ului. Litera R, care preceda desemnarea sa numerică, indica tocmai faptul că era vorba de unul din acei „Reiseagenten“, agenți-călători, care colecționau informații și date secrete sub acoperirea călătoriilor de afaceri.

Slujba lui Hohlhaus îi dădea de altfel posibilitatea să viziteze instalațiile americane mai importante de pe întreg cuprinsul S.U.A. Raportul citat mai înainte fusese expediat tocmai după o astfel de „călătorie de afaceri“ la Amarillo, Texas, unde se afla una din cele mai mari fabrici producătoare de heliu din America.

În felul acesta, Hohlhaus trimisese Abwehr-ului ceea ce, retrospectiv, ar putea fi calificat drept primul raport care anunța zorii erei nucleare.

În tot cursul lui noiembrie și decembrie 1940, Hohlhaus a trimis la Bremen alte rapoarte, care îl completau pe primul.

Desigur, Hohlhaus ghicise despre ce era vorba dar nu întimplător și nici fără niște semnalări prealabile.

Astfel, la 5 mai 1940, un articol din „The New York Times“, semnat de William L. Laurence, descria pentru prima dată activitatea desfășurată în S.U.A., „de o serie de savanți renumiți în scopul utilizării energiei atomice“.

Era primul articol din presă în care apărea evocată această sursă nouă de energie.

Urmase apoi, la 7 septembrie, un lung articol în „The Saturday Evening Post“ al aceluiași William L. Laurence, intitulat „Ascensiunea atomului“, în care se susținea că la 4 mai 1940 fusese descoperită în S.U.A. „o nouă sursă de energie“ și că aceasta ar fi fost de „milioane de ori mai mare decât oricare alta cunoscută pe planeta noastră“. „O singură livră /453 g/ din substanța utilizată“, scria W. L. Laurence, „ar fi egală cu 15 000 tone trinitrotoluen“. În continuare el identifica uraniul 235 drept „un veritabil Prometeu care îi va aduce omului o nouă variantă a focului din Olimp“.

Neimpresionată încă de rapoartele trimise din S.U.A. de Hohlhaus în legătură cu experiențele americane din 1940 privind energia nucleară, filiala din Bremen a Abwehr-ului

s-a mulțumit să le distribuie statelor majore ale aviației, marinei și armatei terestre.

Răspunsul acestora a fost însă dezamăgitor.

Tipic în acest sens este comentariul Amiralității germane din 17 decembrie 1940: „Aserțiunile agentului în legătură cu producția de heliu, conținute în B. Nr. 6079 /40/Ig și celelalte rapoarte nu aduc nimic nou. Pe baza a ceea ce știm, nu se poate face nici o legătură între creșterea producției de heliu și o posibilă întrebuințare industrială a uraniului greu. Pe noi ne interesează doar informațiile privind exportul de heliu, respectiv cantitățile și țara de destinație“.

În primăvara lui 1941, lui Hohlhaus i s-a ordonat să se întoarcă în Germania.

Ajuns la Bremen, el a așternut pe hîrtie, în mod amănunțit, tot ceea ce știa și tot ceea ce presupunea că se întîmplă cu producția de heliu americană, într-un lung memoriu care purta un titlu de-a dreptul incitant „Producția de uraniu greu, pe bază de heliu, pentru necesitățile forțelor aeriene ale S.U.A.“, pe care l-a înaintat comandorului Carls, unul din șefii de direcție din Bremen.

Acesta, la rîndul lui, a trimis documentul principalilor comandanți militari.

Dar nici acest document n-a avut parte de o primire mai favorabilă din partea cercurilor militare germane.

Marina l-a respins, cerîndu-i în același timp în mod ultimativ lui Carls să înceteze de a o mai bombarda cu asemenea rapoarte fanteziste ale agenților săi diletanți, adăugînd cît se poate de explicit în memoriul de răspuns: „Creșterea producției de heliu, departe de a avea ceva cu cercetările nucleare (s.n.), este necesită de creșterea considerabilă a flotei americane de dirijabile și, mai ales, de nevoia de a întreține cu acest gaz un număr substanțial de baloane pentru barajele aeriene“.

La 19 ianuarie 1942, după aproape șase luni de la distribuirea memoriului lui Hohlhaus, colonelul Josef Schmidt, șeful serviciului secret al Luftwaffe, a trimis un răspuns ceva mai favorabil, dovedind o informare mai bună: „Atît cît ne este cunoscut, cercetările din domeniul fizicii nucleare sînt atît de avansate în S.U.A., încît dacă războiul se va prelungi, ele vor avea o semnificație considerabilă. Ar fi deci de dorit să se obțină prin intermediul Abwehr-u-

lui informații suplimentare despre planurile americanilor și despre progresul făcut în S.U.A. în domeniul cercetărilor nucleare”.

Schmidt a înaintat dosarul Hohlhaus colonelului von Röder, șeful cercetării și dezvoltării din cadrul Wehrmachtului.

Și iată că, dintr-odată, „fanteziile” agentului au câștigat un adept. Ca să fie însă și mai sigur, colonelul von Röder, el însuși un savant competent, a verificat mai întâi datele din dosar. „Rapoartele agentului sînt foarte neclare”, scria von Röder, solicitîndu-i lui Carls să ceară chimistului informații mult mai detaliate despre experiențele din S.U.A. În încheiere, Röder nota : „Ar fi de dorit să se obțină, dacă este posibil, de la ceilalți agenți din S.U.A. răspuns la următoarele probleme : 1) ce procese sînt utilizate în producția de uraniu greu ; 2) unde se desfășoară experiențele (inclusiv laboratoarele industriale particulare) cu cantități mai mari de uraniu ; 3) ce alte materii prime sînt utilizate în cadrul acestor procese”.

În încheiere, Röder propunea ca „un agent special (preferabil fizician) să fie folosit pentru aceasta” și trimis în S.U.A. pentru „a urmări cercetările la fața locului”.

În același timp, atât Canaris cît și Piekenbrock au devenit brusc interesați de cercetările nucleare din S.U.A., susținînd cu insistență propunerea lui Röder de a afecta un agent special acestui proiect; care începea să le apară într-o lumină complet nouă.

Acesta a fost momentul intrării în scenă a lui Köhler.

Nu era desigur omul ideal pentru o misiune de asemenea anvergură dar olandezul avea alte calificări care îl recomandau.

Dealtfel, nu era un novice în materie, ci un agent cu vechi state de serviciu și care mai lucrase pentru germani atît în primul război mondial, cît și în perioada interbelică.

Cu o cetățenie olandeză și de religie romano-catolică, Köhler putea trece foarte bine drept un refugiat care se expatriase din cauza persecuțiilor naziste.

Deși se ocupa cu afacerile de bijuterii, olandezul avea pregătire de inginer și întinse cunoștințe de ordin tehnic.

În plus, era familiarizat cu America.

Ca urmare, el fusese expedit la New York, unde Abwehr-ul îl lăsase să „doarmă” pînă la 17 iunie 1941, cînd olandezul a fost pe neașteptate convocat „acasă”. Motivul ?

Contul său de la Berlin prezenta unele neregularități la capitolul „cheltuieli” și biroul fiscal al Abwehr-ului insistă ca olandezul să fie rechemat ca să explice discrepanțele.

Una din marile calități ale lui Köhler era capacitatea sa de a putea lucra „de unul singur”, atunci cînd condițiile o impuneau. Astfel că, după ce a reușit să-i convingă pe meticuloșii contabili ai lui Ast X, că fiecare penny din contul său fusese investit în probleme de spionaj, șefii Abwehr-ului au consimțit ca olandezul să se reîntoarcă la New York, ca să-și „încearcă din nou mina”, de data aceasta ca spion în domeniul nuclear.

În acest scop, Köhler fusese instruit special, în cadrul unui curs rapid, în elementele de fizică nucleară iar vechea sa poveste de acoperire fusese și ea ușor modificată.

Dar Abwehr-ul știa că, în realitate, cea mai bună deghizare a agentului era de fapt înfățișarea sa total inofensivă, prototipul micului filistin german inocent.

Oacheș și cam corpulent, privind timid la cei din jur cu ochii săi miopi, ascunși în spatele unei perechi de ochelari cu rame subțiri, Köhler nu părea să aibă la prima vedere nici una din trăsăturile care ar fi putut atrage atenția asupra lui ca posibil spion.

După terminarea „reciclării” de la Berlin în fizica nucleară, el plecase spre S.U.A. însoțit de soția sa, pe o rută mai ocolită, prin Argentina, pentru care Abwehr-ul solicitase viza de intrare, folosindu-se de filiera sa de la Madrid.

Ulterior, la Buenos Aires, germanii intenționau să recurgă la un truc similar pentru „reînfiltrarea” agentului, aranjîndu-i de acolo întoarcerea în S.U.A., astfel ca orice urmă care ar fi putut conduce la Berlin și, deci, la supoziția de spionaj, să dispară complet din „itinerariul” lui Köhler.

Olandezul acceptase planul Abwehr-ului, cu toate că personal nutrea serioase rezerve asupra oportunității acestui „nou început” din lunga sa carieră de agent german. Într-un fel, Köhler era conștient că forțase cam mult mîna norocului, pentru ca aceasta să nu se întoarcă împotriva lui. Cu toate că anterior reușise să se sustragă oricăror bănuieli, Köhler nu mai părea chiar atît de sigur că persoana lui era cu totul necunoscută FBI-ului,

Și asta, în primul rând, datorită antecedentelor sale penale. Se întâmplase că, în cursul uneia din călătoriile sale de spionaj, Köhler rămăsese în Olanda fără nici un ban, așa că se văzuse obligat să fure portofelul unui prieten, pentru care ispășise șase luni dintr-o sentință care prevedea în total optsprezece, într-o închisoare olandeză. Köhler se temea mai ales ca amprentele sale digitale să nu fi fost între timp distribuite, așa cum se obișnuia, tuturor polițiilor din lume prin intermediul Interpolului, ajungând în felul acesta și într-un anumit dosar al poliției americane. Dacă nu pentru altceva, măcar pentru faptul că ele puteau indica adevărata sa identitate și tot ar fi fost de ajuns ca să-i compromită întreaga misiune și să-l arunce pentru tot restul zilelor într-o închisoare din S.U.A.

Asta în cel mai bun caz.

Fiindcă pentru spionaj existau în America și alte pedepse, unele din ele chiar și mai puțin plăcute, ca de pildă spânzurătoarea sau scaunul electric. Totuși Köhler își stăpîni neliștea. I se promisese o mare sumă de bani pentru această misiune iar el nu fusese niciodată capabil să reziste acestei tentații.

Așa că acceptase înțelegerea aproape cu aviditate, și asta în primul rând pentru că se părea că găsise soluția salvatoare. Avea să ia mai întâi banii, apoi să plece într-un loc îndepărtat, cum era Argentina, după care Köhler plănuia să se... evapore, pur și simplu, cu bani ca tot.

Numai că socoteala de acasă, ca în altele rînduri în materie de spionaj, nu s-a potrivit deloc cu cea din țîrg.

Odată ajuns la Madrid, Köhler a constatat mai întâi că rezidentul Abwehr-ului nu izbutise să-i procure viza pentru Argentina și că, mai mult, nici nu se punea nădejar problema să-i fie acordată, dat fiind interesele guvernului de la Buenos Aires în acel moment.

Itinerariul lui Köhler a fost atunci rapid modificat. El urma, în noua versiune, să se imbarce la bordul unui vapor portughez care pleca de la Lisabona pe o rută directă spre S.U.A., călătorind cu o viză americană pe care Köhler — de data aceasta, chipurile, un mic și neajutorat catolic olandez, cu vederi anti-naziste — urma să o solicite pentru el și soția lui unui vice-consul american de la Madrid, presupus drept suflet benevolent și

întotdeauna dispus să ajute refugiați anti-naziști, așa cum trebuia să-i apară și Köhler.

Și de data aceasta Köhler s-a declarat de acord cu planul propus. El acceptă însă misiunea și călătoria cu un vapor leneș către New York numai fiindcă, în sinea lui, concepușe un plan propriu și pe care îl găsea mai bun decît cel pregătit pentru varianta Argentina.

Jocul dublu al lui Köhler. În conformitate cu acest din urmă plan, Köhler s-a prezentat în biroul vice-consulului american de la Madrid, solicitînd oficial vizele pentru el și soția sa.

Numai că ceea ce a spus în continuare Köhler tinărului consul american a fost cea mai bizară poveste oferită vreodată de un solicitant drept motiv pentru obținerea unei vize.

— De fapt, domnule, a mărturisit Köhler consulului, eu sînt funcționar al Abwehr-ului. Am fost trimis în Statele Unite ca agent de spionaj, cu o misiune specială. Potrivit instrucțiunilor, trebuie să-mi organizez acolo o stație de radio clandestină și să-mi expediez mesajele pe calea undelor, tocmai datorită importanței și urgenței lor.

După cîteva momente de tăcere, consulul american l-a întrebat pe un ton amabil și extrem de politicos ce anume era atît de special în „misiunea” vizitatorului său.

— Trebuie să raporteze despre mișcările de trupe, a răspuns prompt Köhler.

De altfel, olandezul avusese grijă să aducă cu el și niște probe suficient de concrete pentru a demonstra că era, într-adevăr, un agent german în drum spre Statele Unite.

Astfel, într-o mică valiză, Köhler pusese tot „inventarul” secret încredințat de Abwehr, așa încît, deschizînd-o el depuse pe biroul consulului, unul după altul, toate „obiectele” de serviciu : manualul pentru asamblat și operat cu stația de radio clandestină ; cifrul (redus, prin microfotografie, la dimensiunile unui mic film) ; o bucată de hîrtie pe care apărea transcris, în aparență, imnul național olandez, dar care cuprindea în realitate, transcris cu cerneală simpatică, programul transmisiilor sale radio săptămînale ; un set de scrisori cu adresele unor persoane ce purtau pseudonime sub care se ascundeau agenți ai

Abwehr-ului; cartea de rugăciune pe care se baza codul său; produse chimice pentru fabricarea de cerneală invizibilă și developaj; precum și un binoclu puternic, care devenise un fel de instrument familiar, purtat de toți agenții Abwehr-ului.

Ca ultimă piesă de rezistență în susținerea afirmațiilor sale, Köhler dădu la iveală și suma de 6 230 dolari — în monedă, cecuri de călătorie, monezi de aur, câteva bijuterii și o mică colecție de timbre rare — pe care o primise, drept finanțare, din partea Abwehr-ului. În încheiere, Köhler îi mărturisi consulului că acceptase misiunea numai pentru a scăpa din ghiarele naziștilor care, altfel, l-ar fi putut deporta datorită convingerilor sale de patriot olandez și credincios catolic.

— Sînt gata să servesc cauza aliaților, adaugă Köhler. Dacă voi fi primit în Statele Unite, sînt gata să-mi dovedesc loialitatea acționînd ca agent al dumneavoastră, în timp ce, firește, formal voi continua să mențin legătura cu Abwehr-ul, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Neobișnuita propunere de „joc dublu“ a olandezului a fost imediat comunicată de consulul de la Madrid autorităților de la Washington și F.B.I.-ul a acceptat să-și asume riscurile.

Departamentul de stat i-a solicitat atunci lui J. Edgar Hoover autorizarea vizei.

Și astfel, Consulatul din Madrid a primit curînd o telegramă prin cablu, scurtă și imperativă: „Trimiteți-l aici“.

Pe de altă parte, Köhler rămăsese surprins de rezultatele vizitei sale la consulat. În timp ce se găsea la Madrid și Lisabona, așteptînd vaporul cu care urma să călătorească, nici consulul, nici alte autorități americane nu păreau să fi dat vreo importanță ofertei sale. El era înclinat să creadă că naivul consul „înghițise“ povestea pe care i-o turnase, cu un aer de om hăituit, și îi va da viza fără alte complicații. Or, aceasta era exact ceea ce urmărea și Köhler — să intre în S.U.A. cu încuviințarea F.B.I.-ului.

În august 1942 însă, cînd olandezul pășea, în sfîrșit, pe vaporul portughez care părăsea Lisabona cu direcția America, o comisie a F.B.I.-ului apărea în portul New York pentru a-l lua în primire.

Dar... surpriză!

Pe vaporul portughez care intra în rada portului New York, după o călătorie plină de peripeții și furtuni, Köhler nu se mai găsea printre pasagerii de pe vas.

Se afla, în schimb, într-un spital din Florida.

Cu vreo săptămînă mai înainte, un vas al pazei de coastă americană, patrulînd la est de Florida, identificase un vas sub pavilion portughez care abordase steagul S.O.S. solicitînd ajutor.

Cînd patrula americană urcase pe bordul vasului portughez, ca să-și dea seama despre ce era vorba, ofițerilor de informații navale li se raportase că unul dintre pasageri se află într-o stare gravă.

Era Köhler care suferea de pneumonie. Paza de coastă îl transportase apoi într-un spital din Florida, unde agenții F.B.I.-ului, după investigații acerbe, reușiseră în sfîrșit să-l descopere.

Imediat ce s-a însămănătoșit, Köhler a trecut în custodia F.B.I.-ului, care a insistat ca el să-și continue, aparent liber, activitatea de agent german, slujind în același timp serviciilor secrete americane pentru „intoxicarea“ germanilor cu informații false.

Adică exact ceea ce urmărise de la bun început Köhler.

A mai durat însă cîtva timp pînă cînd stația radio a fost pusă la punct, într-o casă părăsită din Long Island. Din acel moment, cît timp a funcționat în acea clădire „stația de comunicare“, F.B.I.-ul a interzis chiar și apropierea de locul în cauză. Zona era păzită zi și noapte de polițiști înarmați, ajutați de cîini special antrenați. Trei agenți experimentați ai F.B.I.-ului se aflau în permanență în clădire, unde mincau și dormeau, schimbîndu-se cu rîndul din opt în opt ore, supraveghînd toate transmisiile.

Köhler era însă absent la 7 februarie 1943, orele 8 a.m., cînd primul semnal radio a pornit din clădirea aflată în Long Island către Hamburg.

Stația clandestină era în schimb deservită de o echipă de agenți speciali de limbă germană, precum și de tehnicieni radio ai F.B.I.-ului. Agentul care transmitea în acea zi primul semnal, și care va continua să transmită mesajele în numele lui Köhler, își însușise anterior, cu meticulozitate, toate particularitățile stilului în care olandezul bătea în cheia Morse.

„Sint gata să încep operațiunile” anunța primul mesaj. „Este necesar să fiu foarte prudent dar cel puțin deocamdată mă simt în siguranță. Voi transmite din nou la orele 19,00. Dacă nu vom reuși să stabilim contactul, voi transmite în ziua următoare, la aceeași oră”.

Noul program de transmisii, modificat de americani în numele lui Köhler, prevedea acum emisii în fiecare sîmbătă și duminică la orele 8,00 și recepții în fiecare vineri și sîmbătă la orele 19,00.

În următoarea vineri, pe data de 12 februarie 1943, F.B.I.-ul a fost răsplătit pentru eforturile depuse. De la Hamburg s-a recepționat următorul mesaj:

„Unchiul este extrem de încîntat. El îți transmite mulțumirile și urările sale de bine. Pe viitor, rugăm precauție și discreție în executarea sarcinilor pe care ți le-ai asumat”.

Din acea zi de 12 februarie 1943, timp de doi ani, neîntrerupt, mesajele radio între Long Island și Hamburg s-au încrucișat deasupra Atlanticului, urmînd riguros programul de emisii și recepții stabilit.

„Săptămîină de săptămîină”, scria Hoover ulterior, „noi am alimentat în felul acesta mediile militare și cele industriale germane, legate de efortul de război, cu informații care în cea mai mare parte erau corecte dar, în același timp, cît se poate de banale”.

„Informațiile” de care vorbește Hoover cuprindeau în realitate rapoarte meteorologice (care pe timpul războiului aveau caracter secret), mișcările navelor din porturile americane, denumirile vaselor de război aflate în reparații, ca și multe date despre noile construcții de nave.

Începînd din primăvara lui 1944, cînd invazia aliată devenise iminentă, Long Island transmitea Hamburgului și informații despre deplasările de trupe americane spre Europa, împreună cu însemnele militare care le desemnau.

Ultimele mai ales pentru că olandezul îi spusese consulului american de la Madrid că fusese instruit special să le colecteze.

Singurele informații care lipseau cu desăvîrșire din mesajele din Long Island erau tocmai acelea pentru care Köhler fusese special instruit să le procure — date despre misterioasele cercetări nucleare întreprinse în S.U.A.

De partea cealaltă a Atlanticului, germanii păreau foarte încîntați de ceea ce primeau. Drept răspuns, aceș-

tia transmiteau din abundență comentarii laudative și felicitări.

Mai mult, ei își amintiră de ziua de naștere a lui Köhler și chiar de cea patronimică. Odată cu sărbătorile de iarnă sosiră și ilustrațiile cu tradiționalele urări de bine, precum și daruri.

La rîndul său, F.B.I.-ul răspundea în același fel, întredîndu-se în complimentări, mulțumiri și salutări cordiale.

Era o comunicare stranie, amintind pe undeva de războaiele galante, o întrecere de vorbe frumoase și laude reciproce, de plezanterii și congratulări conforme aparent tuturor regulilor de comportament cavaleresc.

În realitate, totul nu era altceva decît o imensă și cruntă păcăleală, ceva în genul a ceea ce germanii numeau „Funkspiel”, termen cît se poate de pitoresc și pentru care „joc pe undă radio” n-ar fi decît o foarte palidă traducere. Iar „jocul” pe care F.B.I.-ul îl începuse în numele lui Köhler nu era decît unul din sutele care se desfășurau, intens și nevăzut, între părțile beligerante.

Dar F.B.I.-ul nu lua parte la joc din pur amuzament.

„Noi doream de fapt”, scrie Hoover, „să descoperim dacă și alți agenți erau operativi în S.U.A. Hamburgul ar fi putut, de pildă, să-i ceară lui Köhler la un moment dat să-i contacteze pe unii din aceștia. Mai doream să aflăm și cum îi plăteau germanii pe agenții lor din America. Dar, cel mai important, urmăream să derutăm Marele comandament german, alimentîndu-l cu informații false, mai ales cu privire la programarea și direcția invaziei din Normandia”.

Așa cum constata apoi Hoover, „am reușit pe toate planurile”.

În timpul acesta, Köhler se bucura de o viață confortabilă, fiind ajutat de F.B.I. „prin toate mijloacele posibile” să-și petreacă șederea în S.U.A. în modul cel mai plăcut cu putință.

Instalat într-un hotel mic dar foarte elegant din mijlocul New Yorkului și subvenționat cu fonduri considerabile (în afara dolarilor încasați de la Abwehr, care îi fuseseră returnați), el se simțea bogat și liber să se deplaseze oriunde dorea.

Și olandezul n-a pierdut timpul pentru a o face. Traiul îndestulat, plăcerile de tot felul îl făcuseră

chiar, în numai câteva luni, să devină tot mai solicitant, mai arogant și considerabil mai puțin candid față de F.B.I. decît se arătase atunci cînd îi solicitase protecția și sprijinul.

Exista, în mod evident, ceva secret în felul în care se comporta Köhler.

De câteva ori fusese surprins încercînd să-i inducă în eroare pe agenții care îl aveau în grijă. Mai mult, soția lui se străduia, în același timp, să introducă prin contrabandă în S.U.A. întregul instrumentaj de spionaj, pe care Köhler îl etalase în fața consulului american de la Madrid, atunci cînd încercase să cîștige încrederea și simpatia acestuia — magnificul binoclu, aparatul special de fotografiat marca Leica, chimicalele necesare fabricării de cerneluri invizibile și altele.

Fondurile încredințate de Abwehr fuseseră puse cu grijă deoparte — ca și bijuteriile și timbrele — dar olandezul părea să dispună și de alte sume, a căror proveniență nu o divulgase, precum și de bani ascunși cu ajutorul unui complice.

Deși susținea că este bijutier, Köhler insistase pe lângă F.B.I. să-i permită să deschidă un magazin pentru reparații radio, afirmînd că aceasta era, de fapt, parte din acordul încheiat de el cu consulul american de la Madrid.

Era, așadar, evident că olandezul își juca la New York propria sa partitură.

Dar, potrivit lui Hoover, „avînd permanent un pistol în coastă”.

Sau cel puțin, așa își închipuia F.B.I.-ul și șeful său.

Secretul operațiunii Köhler. În total, între 7 februarie 1943 și 26 aprilie 1945, 115 mesaje diferite au fost expediate de F.B.I. în numele lui Köhler. Toate acestea fuseseră efectuate în cursul a 231 de emisii, așa cum indică numărul de ordine al ultimului mesaj.

Ele au fost transcrise conștiincios de germani și s-au regăsit în familiarul Formular 0443—32831 al lui Herren-Fernschreibenetz (Serviciul de teleînregistrare al armatei).

Într-un articol intitulat „Spionul care a făcut joc dublu cu Hitler”, publicat la un an după terminarea războiului, Hoover reproducea cuvînt cu cuvînt chiar unul dintre ele — un lung mesaj, transmis la 3 martie 1944 — și a fost desigur absolut remarcabil că acesta avea să fie

regăsit apoi de istoricii americani la Hamburg, în Germania, în dosarul lui Köhler, așa cum fusese el recepționat.

Dar acest dosar mai conținea și o uluitoare surpriză pentru cercetători — numărul mesajelor recepționate, transcrise de germani, depășea cu mult cifra de 115, pe care F.B.I.-ul le expediasse în cursul celor 231 de emisii radio, efectuate din casa părăsită aflată la Long Island!

De pildă, la data de 4 martie 1944, F.B.I.-ul ajunsese cu mesajele la numerele 63—65 dar în ajunul aceleiași date transcrierile germane de la Hamburg consemnau un număr de mesaje cuprins între 129—137.

Și încă o surpriză îi mai aștepta pe cercetătorii arhivei microfilmate a Abwehr-ului.

Mesajele expediate de F.B.I. în numele lui Köhler fuseseră transmise în cifrul pe care Abwehr-ul îl pregătise special pentru olandez și a cărui cheie se afla în acea carte de rugăciuni pe care acesta i-o arătase consulului american de la Madrid, intrînd ulterior în posesia F.B.I.-ului.

Totuși, cînd cercetătorii americani au examinat unele din mesajele recepționate și transcrise de germani la Hamburg, ei au descoperit uimiți că unele din acestea — de pildă, numerele 137, 140, 178, 229 și 240 — fuseseră codificate într-un cifru total deosebit! În plus, cu această ocazie a mai fost descoperită o dovadă de netăgăduit care demonstra că operațiunea Köhler funcționase pe mai multe piste, din care americanii și F.B.I.-ul nu cunoșteau decît una singură.

Astfel, se știa că din februarie 1944, cînd amiralul Canaris fusese demis din funcție și cele mai multe din funcțiile Abwehr-ului încredințate rivalului binecunoscut al acestuia, Walter Schellenberg, acesta procedase la o restructurare din temelii a vechii organizații. Nutrind ferma convingere că cei mai mulți din agenții lui Canaris își pierdeau timpul fără nici o utilitate practică, ba chiar că unii din ei erau de-a dreptul periculoși, făcînd joc dublu sau triplu, Schellenberg, revizuiuse parcimonios întreaga listă a rezidenților germani expediați de Abwehr în străinătate.

Ca orice diletant înrăit, Schellenberg nu manifesta încredere în nimeni altcineva în afara lui însuși (și cel mai puțin, desigur, în „vulpile” care lucraseră cu bătrînul Canaris), așa încît el inventă un sistem propriu de evaluare a fiecărui agent-rezident.

Schellenberg ordonă ca fiecare rezident să fie înscris pe o hîrtie separată, cu două coloane — pe una urmînd să fie trecute rapoartele pe care timpul le confirmase drept „bune“, pe cealaltă coloană, rapoartele care se dovediseră „proaste“ sau „false“.

Astfel încît, dintr-o singură privire, cineva să-și poată da imediat seama care dintre agenți se dovediseră utili și de încredere și care din ei erau inutili sau chiar agenți dubli.

Schellenberg alcătuiuse aceste liste pentru un interval de patru luni, socotind probabil că acest interval era suficient pentru a stabili dacă evenimentele, informațiile și mișcările relatate de agenți erau adevărate sau false.

În acest timp, mulți din agenții cu care Abwehr-ul pornise la drum încă de la începutul războiului fuseseră oricum neutralizați. Iar „distribuția“ pe care Schellenberg tocmăi o constituia includea, în cea mai mare parte, înlocuirea agenților experimentați cu novici de gradul trei sau patru, în jocul complex și de lungă durată pe care îl presupunea activitatea informativă în exterior.

Cel puțin lista agenților activi din S.U.A. nu dovedea, în versiunea Schellenberg, decît o restrîngere severă atît sub raport cantitativ, cît și calitativ.

Dacă în august 1942 — cînd Köhler sosea pentru prima dată în America — registrul secret al Abwehr-ului avea înscrîși nouă agenți-rezidenți de importanță majoră care acționau în S.U.A., precum și un număr însemnat de agenți secundari și informatori ad-hoc, ale căror rapoarte oscilau între „foarte bune“ și „corecte“ — odată cu Schellenberg germanii nu mai dispuneau în S.U.A. decît de doi agenți-rezidenți.

Unul dintre aceștia era A. 3778, un comerciant german care avea relații de afaceri în toată emisfera occidentală și pe care Abwehr-ul îl recrutase în 1941.

Inițial, acesta fusese trimis în Uruguay, unde avea misiunea să organizeze o stație clandestină de radio, pentru a transmite în Germania „informații privind producția americană de război și instalațiile militare“, pe care A. 3778 urma să le primească de la trei presupuși agenți germani aflați în S.U.A.

Numai că odată ajuns la Montevideo, A. 3778 a contactat imediat un diplomat american, oferindu-i bunele sale servicii în calitate de... agent dublu.

Conform instrucțiunilor primite de la F.B.I., el s-a deplasat ulterior la New York, explicînd filialei Abwehr-ului din Hamburg, care-l trimisese în misiune, că toate eforturile sale de a stabili o legătură radio în Uruguay eșuaseră.

Înscris de F.B.I. sub numărul MD 98, primul semnal radio emis de A. 3778, acum sub controlul americanilor, pornise de la vechiul centru radio al lui Sebold, din Long Island, la 20 februarie 1942, către Germania. Din acel moment și pînă la sfîrșitul războiului, A. 3778 alimentase pe germani cu informații „pregătite în prealabil cu grijă de F.B.I. și verificate sub raportul securității ori furnizate de Comisia de control pentru securitate, care opera sub direcția Marelui Stat Major al armatei americane“.

Activitatea lui A. 3778 părea să-i satisfacă în asemenea măsură pe germani, încît aceștia i-au expedit clandestin 55 000 dolari, sumă care la vremea aceea putea întreține o rețea întreagă de agenți în străinătate.

A. 3778, alias MD 98, a participat ulterior și la marile manevre de dezinformare întreprinse de aliați în ajunul debarcării din 1944, transmitînd, de pildă, la Hamburg că „un număr de unități de infanterie și blindate, destinate inițial expedierii în Marea Britanie, au fost afectate acum unei operațiuni speciale în spațiul mediteranean“, tocmăi în scopul de a distrage atenția germanilor de la Normandia, locul planificat de debarcare a aliaților.

Dar imediat după invazie, A. 3778 a tăcut brusc, astfel că la sfîrșitul primăverii lui 1945 nimeni de la centrul de radio Wohldorf n-a mai primit sau răspuns la vreun mesaj.

Cel de-al doilea agent german important din S.U.A. era Köhler însuși.

Olandezul, ce-i drept, nu mai era la fel de prolific ca înainte, dar informațiile sale (pregătite — cum ștîm — de F.B.I.) erau apreciate de Abwehr ca fiind de „mîna întâi“.

Raportul între mesaje „bune“ și „proaste“ atînga la Köhler invidiatul procent de trei la unu, în favoarea primelor, ceea ce în ochii germanilor reprezenta o performanță excelentă pentru un agent care acționa singur și la mare distanță. Totuși, dacă olandezul își petrecea după voia inimii zilele la New York, în timp ce F.B.I.-ul muncea din greu ca să-i facă treaba, se pune întrebarea — cum se face că un procent atît de mare din rapoartele sale

au reușit să „supraviețuiască“ severelor teste inițiate de Schellenberg ?

Desigur, cele mai multe din mesajele ticluite de F.B.I. în numele lui Köhler erau fie autentice, fie conțineau o anumită bază reală de informații. De altfel, aceasta este o condiție binecunoscută în orice campanie de dezinformare, partea adevărată din informațiile furnizate slujind tocmai la „autentificarea“ celor false.

Dar chiar și așa, ar fi foarte greu de explicat faptul că Schellenberg a „înghițit“ toate informațiile, fără să bănuiască nimic din jocul dublu al lui Köhler. Mai degrabă este de presupus, așa după cum înclină să creadă unii dintre cercetătorii mai recenți ai episodului, că omul numit de Hoover sub pseudonimul de „Albert van Loop“ și descris în articolul menționat drept „spionul care a făcut joc dublu cu Hitler“, a reușit de fapt să joace dublu cu F.B.I.-ul însuși.

Sau, cu alte cuvinte, că el a izbutit fantastica performanță de a-și transmite propriile rapoarte, în timp ce F.B.I.-ul emitea spre Hamburg informații false în numele lui. Dar fie chiar și această simplă aserțiune, și tot ar fi suficient ca să-l transforme pe Köhler în cel mai interesant agent din toți cei care (nu puțini și nu lipsiți de o mare ingeniozitate) au acționat în cursul celui de-al doilea război mondial, în omul, altfel spus, care a jucat dublu atât cu Abwehr-ul, cât și cu F.B.I.-ul !

În acest sens pare să pledeze și o anchetă întreprinsă printre trei din foștii ofițeri superiori ai Abwehr-ului care erau la curent cu operațiunea Köhler.

Potrivit declarațiilor lor „Köhler“ ar fi fost originar din Gouda, Olanda, născut la 15 octombrie 1885. Ofițerii germani care l-au cunoscut îl descriu ca pe un bărbat corpulent, cu părul cărunt, având ochi negri și o dantură din care lipseau doi dinți din față.

Ca fost agent german în primul război mondial, el fusese reactivat și reangajat de Abwehr în august 1939, primind mai întâi misiuni de spionaj din Olanda natală.

Imediat însă după ocuparea de către germani a Țărilor de Jos, el fusese trimis în S.U.A. unde urma să rămână complet în umbră, pînă cînd Abwehr-ul considera că era momentul să-l reactiveze.

După rechemarea la Berlin, cînd Abwehr-ul îi pregătea reîntoarcerea în S.U.A., în 1942, lui Köhler i s-a stabilit, de la început, un rol dublu.

Tocmai în scopul de a-i facilita acestui foarte important agent german accesul în S.U.A., în scopuri de spionaj nuclear, dr. Prătorius acceptase planul ca olandezul să se „predea“ în prealabil americanilor încă de la Madrid și să participe apoi la „jocul radio“ sau orice altă formă de înșelătorie în care autoritățile americane l-ar fi antrenat.

În același timp, planul întocmit de Abwehr prevedea ca olandezul să-și desfășoare în S.U.A. propria sa activitate, în secret față de americani.

În acest sens, el nu ar mai fi acționat pentru filiala din Hamburg a Abwehr-ului, după cum îi indusese în eroare pe americani, ci pentru o filială a Abwehr-ului din... Paris, unde un oarecare colonel Waag, nepotul lui Canaris, primise misiunea să devină ofițerul de legătură al lui „Köhler“.

Astfel se face că absolut toate mesajele false, ticluite de F.B.I. și expediate la Hamburg, erau imediat recunoscute ca atare de specialiștii Abwehr-ului dar răspunsurile acestora țineau seama de necesitatea de a da impresia americanilor că Hamburgul „înghițise“ momeala, tocmai pentru a-i proteja statutul lui „Köhler“ care, în timpul acesta, lăsat în pace de americani, își transmitea liniștit propriile rapoarte, cele autentice, la Paris, colonelului Waag.

Dar atunci se pune o altă întrebare.

Cum a reușit olandezul să păcălească F.B.I.-ul în asemenea măsură și să se sustragă strictei supravegheri la care acesta l-a supus ?

Ei bine, pentru că supravegherea lui „Köhler“ nu era deloc atât de strictă pe cît s-ar presupune.

De fapt, pentru a spune lucrurilor pe nume, nici măcar n-a existat vreo supraveghere. Căci pentru a supraveghea zi și noapte, neîntrerupt, un suspect cum era olandezul, ar fi fost nevoie de cel puțin trei agenți, cu dublurile de rigoare, care să acopere în schimburi de opt ore intervalul complet al unei zile și nopți iar F.B.I.-ul, pur și simplu, nu dispunea de șase agenți pentru a-i afecta unui singur suspect.

Pe de altă parte, Köhler avea suficientă experiență și profesionalism în materie pentru a se putea sustrage, măcar pentru cîteva ore, celei mai stricte supravegheri.

Olandezul a reușit de altfel să inducă în eroare F.B.I.-ul și în alte privințe.

El primise, de pildă, de la Abwehr pentru misiunea sa 16 000 de dolari dar nu declarase americanilor decât circa 6 000 de dolari din această sumă. Restul dolarilor îi introdusese în secret în S.U.A., folosindu-i pentru construirea propriei sale stații de radio, cu ajutorul unui asociat din Rochester, New York. Acest colaborator al olandezului venea special la New York pentru a prelua mesajele lui Köhler, pe care le transmitea apoi din Rochester spre Paris. Alteori Abwehr-ul folosea curieri de pe navele unor țări neutre, cărora Köhler le încredința anumite rapoarte.

Și astfel, în timp ce mesajele false plecau din Long Island spre Hamburg, cele veritabile, pentru care Köhler fusese de fapt reexpediat în S.U.A., erau transmise din Rochester spre Paris.

Chiar și atunci când Parisul a fost eliberat, mesajele de la Rochester ale olandezului au continuat să sosească, fiind însă recepționate, de data aceasta, de marea stație radio pe care Abwehr-ul o avea la Sigmaringen, în sud-vestul Germaniei, special afectată comunicațiilor cu agenții săi aflați la mare distanță. Locul colonelului Waag, în calitate de ofițer de legătură al lui Köhler, fusese luat acum de locotenent-colonelul Rauh care lucra în cadrul filialei Abwehr-ului din Wiesbaden.

Dar acest extraordinar triplu agent care a fost Köhler a eșuat tocmai în ceea ce reprezentase de fapt misiunea sa principală. Fiindcă el n-a reușit niciodată să intre în posesia vreunei informații privind cercetările nucleare americane. Însă aceasta, ce-i drept, era mai puțin vina lui, cât mai ales succesul organelor de securitate pe care americanii le creaseră special pentru a proteja „Proiectul Manhattan”.

Eșecul lui Köhler ca „spion nuclear” nu i-a diminuat însă cu nimic meritele pe care și le câștigase în ochii germanilor nici măcar un sfert de veac mai târziu, când o echipă de istorici americani au stat de vorbă cu foștii ofițeri superiori ai Abwehr-ului.

— A fost cel mai mare spion pe care l-am avut în timpul războiului, a declarat fără nici o ezitare colonelul Waag, ofițerului american care îl interoga pe această temă.

Iar colonelul Rauh, mărturisea la rîndul lui :

— A fost cel mai bun om pe care l-am avut în Statele Unite.

Și adăuga, nu fără oarecare dezamăgire în glas :

— Din păcate, a fost ultimul !

Epitaf pentru Abwehr

Sfîrșitul „Unchiului”. La 26 aprilie 1945, ultimul semnal transmis de F.B.I. în numele lui Köhler era, ca de obicei, înregistrat de Centrul pentru mesaje transoceanice aflat la Wohldorf, o suburbie a Hamburgului.

Centrul nervos al întregului serviciu secret german timp de mai bine de un deceniu, acesta nu era altceva decât o enormă și bine camuflată instalație construită în jurul unui mare hol subteran.

Cu numai cîteva săptămîni înainte, centrul de la Wohldorf mișuna încă de ofițeri ai serviciilor secrete, operatori radio, criptografi, secretare și curieri, zumzăind de sunetele emisiilor radio ale sutelor de agenți germani răspîndiți în întreaga lume din Marea Britanie și S.U.A. pînă în Patagonia și Australia.

În ziua de 26 aprilie, în mod nefiresc însă, numai un număr mic de oameni se mai aflau în marele hol subteran. Deasupra lor, oriunde ai fi privit, nu se vedeau decât ruinele fumegînde, înnegrite de bombe, ale — odinioară — marelui Hamburg, poarta maritimă a Germaniei. Înconjurat complet de trupele britanice, micul orașel Wohldorf, ca și Hamburgul, avea clipele numărate, iar ocupația lui de aliați nu mai era decât o chestiune de ore, ori poate nici măcar atît.

De fapt, era sfîrșitul războiului.

Stația radio funcționa acum doar pe baza generatoarelor de urgență.

Traficul comunicațiilor se diminuase și el considerabil în ultimele zile.

În locul sutelor de apeluri pe oră pe care stația obișnuise în ultimii zece ani să le semnaleze — eficientă, impasivă și mecanică — acum nu se mai recepționau decât niște rare apeluri răzlețe, simple chemări de control.

Cine oare ar mai fi contactat Wohldorful în acele ore ? Spionajul german pierduse oricum definitiv partida.

De aceea operatorul radio, care tocmai recepționase mesajul lui Köhler, rămase uimit de anacronismul lui.

Scrise totuși repede grupele de cinci semne pe o hîrtie, fără să mai facă însă efortul de a le mai descifra. Recunoscu imediat „bătaia” specifică a mesajelor olandezului, ale cărui puncte erau la fel de lungi ca și liniuțele. Așa că se multumi să-l ducă locotenentului Röhr, unul din ti-

nerii ofițeri de serviciu devenit, datorită împrejurărilor dramatice, și ofițer principal pentru întregul schimb.

Röhr aruncă o privire fugară pe mesaj, apoi rupse hirtia și o aruncă într-un coș.

— Cred, domnule, că omul nostru așteaptă un răspuns, spuse încet radio-operatorul.

— Trimite-i-l mâine, ordonă scurt și sec Röhr.

Dar răspunsul nu sosi la Long Island decît cîteva zile mai tîrziu, în mai 1945, la una din datele de emisie convenite anterior. El suna astfel :

„Condițiile ne silesc să întrerupem temporar comunicațiile. Dar rugăm continuă să fii pe recepție odată pe săptămînă. Nu dispera. Ne gîndim la tine și îți vom proteja interesele ca de obicei“. Îscălit „Unchiul“.

Ceva mai tîrziu, în cursul zilei de marți, la Wohldorf sosi un ordin de la Flensburg, unde amiralul Karl Dönitz — executorul testamentar al Fîhrerului — își avea sediul, ordin în virtutea căruia centrul trebuia distrus imediat și în întregime, pentru a nu cădea în mîna aliaților.

Un ofițer plasă explozibilul, apoi se tiră afară din bunker și o luă la fugă.

De la distanță, observă mai întîi cutremurul provocat de explozie, apoi văzu acoperișul greu al Centrului pulverizîndu-se și împrăștiindu-se în mii de bucățele.

Centrul de la Wohldorf zbură apoi în întregime în aer și dispăru literalmente de pe fața pămîntului, fără să se mai reîntoarcă vreodată.

Cu doar două săptămîni mai înainte de această explozie, un eveniment prefigură parcă acest final.

Amiralul Wilhelm Franz Canaris era spînzurat de către un escadron nazist, în lagărul de concentrare de la Flossenbürg, de un cîrlig de abator, cu ajutorul unor simple corzi de pian.

Acum, cu explozia de la Wohldorf, chiar și puținul care mai rămăsese din Abwehr-ul lui Canaris murise pentru totdeauna.

Germania pierduse războiul. Aliații își serbau triumful.

Serviciile lor secrete de asemenea.

Marea bătaie invizibilă luase sfîrșit.

Bibliografie selectivă

ACCOCE, Pierre, QUET, Pierre — La guerre a été gagnée en Suisse, Perrin, Paris, 1966

BULLOCH, John — M.I. 5, The Origin and history of the british counterespionage service, A. Barker, Londra, 1963

BURDICK, Charles (ed.) — The Halder War diary 1939—1942, Presidio, New York, 1988

CHAPMAN, Eddie — Ma fantastique histoire, Robert Laffont, Paris, 1967

CHURCHILL, Winston S. — The second world war : triumph and tragedy, Houghton-Mifflin, Boston, 1953

COOKRIDGE, E.H. — Secrets of the british secret service, A. Barker, Londra, 1946

COOKRIDGE, E.H. — Inside S.O.E., A. Barker, Londra, 1966

DEACON, Richard — A History of the british secret service, Müller, Londra, 1969

DULLES, A. W. — The Craft of intelligence, Harper & Row, New York, 1963

FARAGO, L. — The Game of the foxes, David McKay, New York, 1971

GÖRLITZ, W. (ed.) — The Memoirs of fieldmarshal Keitel, Harper & Row, New York, 1960

HAYES, Carlton, — Wartime mission in Spain, Macmillan, New York, 1945

KAHN, David — The Codebreakers. The Story of secret writing, Macmillan, New York, 1967

LEVERKÜHN, Paul — German military intelligence, Praeger, New York, 1954

LOVELL, Stanley — On spies and statagems, Prentice Hall, New York, 1963

MANVELL, Roger — The Canaris conspiracy, David McKay, New York, 1969

MOORE, Dan — Cloack and cipher, Bobbs-Merrill, New York, 1962

MURPHY, Robert — Diplomat among Warriors, Doubleday, New York, 1964.

PERRAULT, G. — Secretul zilei Z, Ed. Politică, București, 1969

ROOT, Waverly — Secret history of the war, Charles Scribner's, New York, 1969

RYAN, C. — Ziua cea mai lungă, Ed. Politică, București, 1965

SERGHEIEV, Lily — Seul face à l'Abwehr, Fayard, Paris, 1966

SULZBERGHER, Cyrus — A long row of candles, Macmillan, New York, 1964

TOMPKINS, Peter — A spy in Rome, Avon New York, 1962

TREVOR-ROPER, H.R. — Hitler's secret conversations, Macmillan, New York, 1953

Cuprins

Partea întâi

ABWEHR-UL CONTRA S.U.A.

Seiful căpitanului Vickers	5
Operațiunea Sex	14
Sistemul Norden	24
F.B.I. contraatacă	31
Siluite în negru-cenușiu	39
Filierele de comunicații	51
În obiectiv : Franklin Delano Roosevelt	65
La marginea trădării	72

Partea a doua

ÎNTRE ABWEHR ȘI INTELLIGENCE SERVICE

Infiltrare la vîrf	81
Un agent german la curtea regelui Edward	91
Orchestra de cameră a unchiului Richard	106
Incidentul de la Venlo	120
Johnny transmite din Golf Course	129
Intermezzo pe Tirpitz Quay	142
Jocul dublului lui Mutt și Jeff	149
Operațiunea Mainau	161

Partea a treia

RĂZBOI SECRET ÎN ȚĂRILE NEUTRE

Piața neagră a spionajului iberic	169
Pista suedeză	180
Baronul merge în nord	193
Aventurile „Josephinei“	202

Drumul spre Casablanca :	215
Agentul președintelui :	227
Interceptarea liniei Roosevelt-Churchill :	241

Partea a patra

CREPUSCULUL ABWEHR-ULUI

Enigma operațiunii Overlord :	254
Pionii lui „Fortitude“ și „Bodyguard“ :	269
Spionul din familia Churchill :	291
Operațiunea Heinrich :	306
Spionul care l-a obsedat pe J. Edgar Hoover :	312
Epitaf pentru Abwehr :	331
Bibliografie selectivă :	334

Tehnoredactor : FLORIAN SĂPUNĂRESCU

Format carte 16/54 X 84. Coli tipar 21
Apărut 1990

Comanda nr. 1078/90448
Combinatul Poligrafic București
ROMÂNIA